

Monitorowanie realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce

INFORMACJA WG STANU NA KONIEC 2024 R.

Spis treści

Wstęp **3**

Cele zrównoważonego rozwoju – stan realizacji na świecie i w Europie **4**

Kluczowe wnioski **8**

Podejście do realizacji Agendy 2030 w Polsce – perspektywa rządu, regionów i interesariuszy **11**

Działania na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju **14**

CEL 1. Koniec z ubóstwem **15**

CEL 2. Zero głodu **25**

CEL 3. Dobre zdrowie i jakość życia **30**

CEL 4. Dobra jakość edukacji **41**

CEL 5. Równość płci **53**

CEL 6. Czysta woda i warunki sanitarne **57**

CEL 7. Czysta i dostępna energia **60**

CEL 8. Wzrost gospodarczy i godna praca **69**

CEL 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura **77**

CEL 10. Mniej nierówności **89**

CEL 11. Zrównoważone miasta i społeczności **98**

CEL 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja **108**

CEL 13. Działania w dziedzinie klimatu **113**

CEL 14. Życie pod wodą **121**

CEL 15. Życie na lądzie **123**

CEL 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje **129**

CEL 17. Partnerstwa na rzecz celów **138**

Perspektywa uczelni wyższych w realizacji celów zrównoważonego rozwoju **146**

Współpraca i partnerstwo **166**

Statystyka na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju **169**

Aneks statystyczny **174**

Wstęp

Za nami kolejny – dziewiąty – rok realizacji Agendy 2030, programu przyjętego w drodze rezolucji Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) „Przekształcamy nasz świat: Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030”.

W 2015 r. zdefiniowano w niej nowy model rozwojowy do 2030 r., w tym 17 celów zrównoważonego rozwoju (ang. Sustainable Development Goals, SDGs) oraz 169 zadań z nimi związanych, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy.

Agenda 2030 stanowi szeroki plan działań, a jej realizacja wymaga współodpowiedzialności i współpracy szerokiego grona interesariuszy. Taki też model realizacji Agendy 2030 stosujemy w Polsce.

Priorytety rozwojowe przedstawione w raporcie na temat wdrażania Agendy 2030 i 17 SDGs w Polsce na potrzeby Dobrowolnego Narodowego Przeglądu z realizacji działań Polski dokonanego na forum ONZ w 2018 r. (ang. Voluntary National Review, VNR) **zostały zaktualizowane i poszerzone w drugim raporcie VNR, do którego Polska przystąpiła w 2023 r.**

W 2024 r. światowy model zrównoważonego rozwoju nadal mierzył się z konsekwencjami rosyjskiej agresji na Ukrainę. Obok dramatycznego kryzysu humanitarnego, wojna pogłębiła również problemy gospodarcze i społeczne, wywołane wcześniej pandemią Covid-19. W konsekwencji Polsce, jak i wielu państwom w Europie Środkowo-Wschodniej, przyszło się mierzyć z poważnymi zakłóceniami łańcuchów dostaw, ze wzrostem cen surowców – w tym zwłaszcza energetycznych, spowolnieniem gospodarczym, wahaniami walut oraz inflacją, a w wymiarze społecznym

– z ogromnym napływem uchodźców z Ukrainy. Rosyjska agresja na Ukrainę wpłynęła na wzrost cen paliw i unaoczniała znaczne uzależnienie wielu krajów UE od rosyjskiego gazu i ropy. Zaostrzenie konfliktu na Bliskim Wschodzie również nie pozostawało bez wpływu na sytuację w Europie. Konflikty zbrojne w bliskim sąsiedztwie Europy zdeterminowały w krajach UE potrzebę skupienia się, w większym niż dotąd zakresie, na aspektach związanych z bezpieczeństwem i obronnością.

Nasilające się zjawiska pogodowe i coraz bardziej odczuwalne konsekwencje zmian klimatu również wpływały na sytuację w rolnictwie, bezpieczeństwo żywnościowe i fizyczne oraz dostęp do wody. Ten trudny okres kumulacji zagrożeń i wyzwań stał się testem, zarówno dla polityk krajowych, jak i globalnych, w kontekście potrzeby zapewnienia trwałego, zrównoważonego ożywienia gospodarczego.

Uwarunkowania globalne kształtują w dużej mierze możliwości skutecznego osiągnięcia celów Agendy 2030. Niemniej, w dziewiątym roku realizacji Agendy 2030 możemy jednak mówić o dalszych postępach i działaniach ukierunkowanych na pełne osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju. Pomimo dynamicznie zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych, Polska wprowadziła wiele rozwiązań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi w trzech jego wymiarach: gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

W publikacji prezentujemy opis wybranych działań zrealizowanych do końca 2024 r. na rzecz Agendy 2030 w Polsce na poziomie centralnym, a także przez województwa, interesariuszy i uczelnie wyższe. Wskazujemy na istotne projekty strategiczne i programy operacyjne szczebla krajowego oraz regionalnego,

których realizacja może przyczyniać się do osiągnięcia postępów w zakresie wszystkich trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju, ukazując również wzajemne powiązania między poszczególnymi celami.

Dodatkowo, omawiamy w jaki sposób proces monitorowania realizacji Agendy 2030 i jej celów przebiega w skali globalnej i europejskiej, a także przedstawiamy graficzną interpretację wybranych wskaźników statystycznych dla poszczególnych priorytetów krajowych.

W działaniach na rzecz Agendy 2030 i SDGs po raz kolejny dokonujemy przeglądu działań i polityk z zakresu zrównoważonego rozwoju oraz oceny postępów w obszarze agend krajowych.

Należy mieć jednak świadomość, że dynamicznie zmieniające się otoczenie zewnętrzne utrudnia precyzyjną ocenę działań i postępów. Stąd też w niniejszym raporcie koncentrujemy się głównie na opisie jakościowym działań, uzupełniając je również ilustracją w wymiarze ilościowym.

Cele zrównoważonego rozwoju – stan realizacji na świecie i w Europie

Realizacja celów zrównoważonego rozwoju – kontekst globalny

We wrześniu 2024 r. odbył się Szczyt Przyszłości na forum ONZ, stanowiący ważny krok w kierunku modernizacji globalnego zarządzania. Przyjęcie Paktu na rzecz Przyszłości z jego szerokim zakresem działań stwarzało szansę na skuteczniejsze reagowanie na współczesne wyzwania. Jednak sukces wdrożenia tych postanowień będzie zależał od zaangażowania wszystkich państw członkowskich oraz innych interesariuszy, w tym społeczeństwa obywatelskiego, młodzieży i sektora prywatnego.

Chociaż od początku obowiązywania Agendy 2030 świat mierzył się z wieloma problemami, które utrudniały dążenie do osiągnięcia celów, to ich skala i uciążliwość nie były wcześniej aż tak poważne jak obecnie. Realizacja wizji

Agendy 2030 wciąż wymaga wspólnego wysiłku społeczności międzynarodowej, woli politycznej i zdecydowanych działań umożliwiających konkretne i zintegrowane polityki na rzecz SDGs.

W sprawozdaniu nt. postępów społeczności międzynarodowej w zakresie realizacji 17 SDGs [**The Sustainable Development Goals Report 2025**](#) wskazano, że obecne tempo zmian w zakresie realizacji celów zrównoważonego rozwoju jest wciąż niewystarczające, aby osiągnąć je do 2030 r. Postępy są nierówne, a eskalacja konfliktów, rosnące nierówności i chaos klimatyczny tylko hamują dalsze postępy.

Ogólny stan realizacji Agendy 2030 podsumowano również w [**Sustainable Development Report 2025 – Financing Sustainable Development to 2030 and Mid-Century**](#), opracowanym przez organizację Sustainable Development Solutions Network (SDSN). Stwierdzono, że żaden z 17 celów SDGs nie znajduje się obecnie na ścieżce

pełnej realizacji do 2030 r. Pewien postęp odnotowano w latach 2015–2019, jednak pandemia Covid-19, kryzysy zadłużeniowe i konflikty doprowadziły do globalnego zastoju. Największe tempo postępu wykazują państwa Azji Południowej i Wschodniej oraz BRICS i BRICS+, które przekraczają średnią globalną. Najwyższe pozycje w rankingu SDG Index nadal zajmują państwa europejskie – liderem jest Finlandia. Z kolei kraje najstabiliej rozwinięte – często dotknięte konfliktami – coraz bardziej oddalają się od średniego poziomu realizacji celów. Raport wskazuje, że kluczową barierą dla postępu w krajach rozwijających się jest brak dostępu do długoterminowego finansowania. Podkreślono potrzebę pilnej reformy globalnej architektury finansowej oraz zwiększenia zaangażowania państw w finansowanie dóbr publicznych i instytucji systemu ONZ.

Realizacja celów zrównoważonego rozwoju – kontekst europejski

Według informacji opublikowanych w raporcie **Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context – 2025 edition – Flagship publications – Eurostat**, w ciągu ostatnich pięciu lat Unia Europejska odnotowała największe postępy w zakresie zmniejszania nierówności (SDG 10), wzrostu gospodarczego oraz godnej pracy (SDG 8) oraz wysokiej jakości edukacji (SDG 4). Znaczne sukcesy zanotowano również w obszarach równości płci (SDG 5) oraz odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji (SDG 12). Umiarkowany postęp widoczny był m.in. w realizacji celów dotyczących innowacji, przemysłu i infrastruktury (SDG 9), likwidacji głodu (SDG 2), partnerstw na rzecz celów (SDG 17) oraz zrównoważonych miast i społeczności (SDG 11). Z kolei realizacja celu

dotyczącego życia pod wodą (SDG 14) uległa stagnacji. Regres odnotowano natomiast w przypadku celów związanych z czystą wodą i warunkami sanitarnymi (SDG 6) oraz życiem na lądzie (SDG 15).

Raport Europe **Sustainable Development Report 2025**, opracowywany przez Sustainable Development Solutions Network (SDSN) identyfikuje utrzymujące się wciąż problemy przy realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Spośród 17 SDGs, w przypadku 15 celów widać tendencję spadkową lub niewystarczające postępy.

W raporcie sformułowano 5 kluczowych uwarunkowań wpływających na realizację Agendy 2030. Po pierwsze, wielokrotne kryzysy doprowadziły do stagnacji, a nawet odwrócenia postępów w zakresie wskaźników „Leave-No-One-Behind”, zwłaszcza w zakresie walki z ubóstwem i niedostatków materialnych. Po drugie, utrzymujące się wyzwania związane z SDG 2, SDG 12 i SDG 15. Po trzecie, można zaobserwować negatywny wpływ niezrównoważonej konsumpcji i łańcuchów dostaw. Po czwarte, w krajach europejskich widoczne są luki i wolne tempo wyrównywania wyników SDG między poszczególnymi państwami, a także – po piąte – spowolnienie postępów lub regres w realizacji celów z zakresu pokoju i partnerstwa (SDG 16, SDG 17). W skali europejskiej intensywniejszych działań należałoby oczekiwać zwłaszcza w zakresie celów: zero głodu (SDG 2), dobra jakość edukacji (SDG 4), odpowiedzialna konsumpcja i produkcja (SDG 12), życie pod wodą (SDG 14), pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (SDG 16), oraz partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju (SDG 17).

Polska na drodze zrównoważonego rozwoju. Realizacja Agendy 2030 i celów zrównoważonego rozwoju (SDGs) na tle świata i Europy

W zestawieniu państw realizujących 17 celów zrównoważonego rozwoju (wspomniany już Sustainable Development Report) Polska zajęła w 2025 r. wysokie 9. miejsce z wynikiem 82,1% (na 167 państw poddanych ocenie). Oznacza to awans względem 2024 r. – Polska zajęła wówczas 10. miejsce z wynikiem 81,7%. Na czele zestawienia plasują się państwa nordyckie – Finlandia (87,0%), Szwecja (85,7%) oraz Dania (85,3%).

Z kolei w indeksie opisującym efekt spillover, Polska osiągnęła wynik 77,5 w skali od 0 do 100. Zajęła tym samym 121. miejsce na 167 notowanych państw.

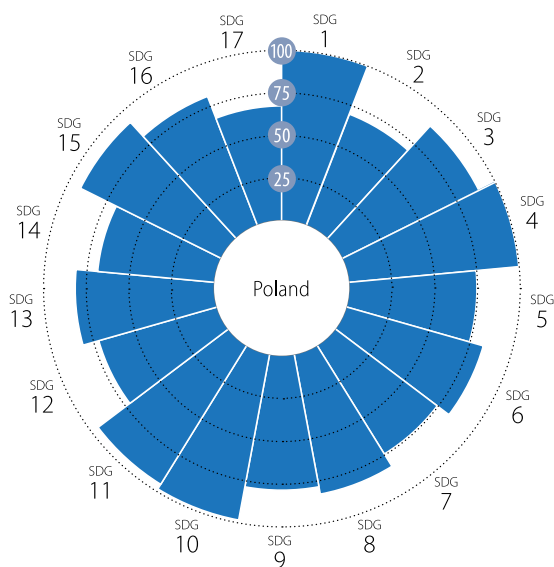
Biorąc pod uwagę status realizacji poszczególnych SDGs według danych zaprezentowanych w raporcie Sustainable Development Report 2025, Polska osiąga najlepsze wyniki w zakresie wyeliminowania zjawiska ubóstwa (SDG 1), zrównoważonych ekosystemów lądowych (SDG 15). Największymi wyzwaniami dla naszego kraju pozostają cele związane z osiągnięciem bezpieczeństwa żywnościowego (SDG 2), odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji (SDG 12) oraz zapewnieniem ochrony zasobów morskich (SDG 14). Co istotne, w zakresie żadnego celu w przypadku Polski nie jest notowany regres.

Według danych przedstawionych w raporcie, Polska osiągnęła już dwa cele: w zakresie wyeliminowania zjawiska ubóstwa (SDG 1) oraz zrównoważonych ekosystemów lądowych (SDG 15). Postępów nie odnotowano

w przypadku pięciu z 17 SDGs. Są to: zero głodu (SDG 2), czysta woda i warunki sanitarne (SDG 6), odpowiedzialna produkcja i konsumpcja (SDG 12), życie pod wodą (SDG 14) oraz pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (SDG 16).

Wykres 1.

Wyniki osiągnięte przez Polskę w zakresie realizacji poszczególnych SDGs – edycja światowa.

Źródło: Sustainable Development Report 2025, s. 340 (dostęp: 10.07.2025).

Według danych przedstawionych w raporcie, Polska osiągnęła już 2 cele: w zakresie wyeliminowania zjawiska ubóstwa (SDG 1) oraz zrównoważonych ekosystemów lądowych (SDG 15). Ponadto, Polska jest na dobrej drodze do osiągnięcia celu partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju (SDG 17). Postępów nie odnotowano w przypadku 8 z 17 SDGs. Są to: zero głodu (SDG 2), dobra jakość edukacji (SDG 4), czysta woda i warunki sanitarne (SDG 6), wzrost gospodarczy i dobra praca (SDG 8), zrównoważone miasta i społeczności (SDG 11), odpowiedzialna produkcja i konsumpcja (SDG 12), przeciwdziałanie zmianom klimatycznym (SDG 13) oraz pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (SDG 16).

Wykres 2.

Trendy w zakresie realizacji poszczególnych SDGs przez Polskę – edycja światowa

Źródło: Sustainable Development Report 2025, s. 340 (dostęp: 10.07.2025).

Z kolei dane Eurostatu opublikowane w 2025 r. pokazują, że **Polska na tle średniej Unii Europejskiej radzi sobie najlepiej w realizacji celów takich jak: walka z ubóstwem (SDG 1), poprawa jakości edukacji (SDG 4), zmniejszanie nierówności (SDG 10) oraz partnerstwo na rzecz celów (SDG 17).** W tych obszarach Polska osiąga lepsze wyniki niż przeciętnie UE.

Z drugiej strony, spore wyzwania dotyczą takich celów jak: zero głodu (SDG 2), czysta woda i warunki sanitarne (SDG 6), pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (SDG 16) oraz odpowiedzialna konsumpcja i produkcja (SDG 12). W tych obszarach Polska ma wyniki poniżej średniej UE i wykazuje niewielki postęp. W zakresie celu dot. **życia na lądzie (SDG 15), Polska pozostaje nieco poniżej średniej unijnej, a dostępne dane wskazują na osłabienie postępów w jego realizacji.**

Kluczowe wnioski

Cele Agendy 2030 skupiają się wokół 5 obszarów tzw. „5P”: pokój (peace), ludzie (people), planeta (planet), dobrobyt (prosperity), oraz partnerstwo (partnership).

Przegląd działań podejmowanych przez resorty, województwa i partnerów zaangażowanych w realizację Agendy 2030 jak również projektów strategicznych, pozwala na sformułowanie kilku zasadniczych wniosków w obrębie ww. obszarów:

Pokój – peace

Osiągnięcie założeń zrównoważonego rozwoju jest utrudnione przez międzynarodowy kontekst niepewności i napięć geopolitycznych. Nielegalna, niesprowokowana i nieuzasadniona agresja wojskowa Rosji przeciwko Ukrainie ma wpływ na sytuację mieszkańców w Polsce i we wszystkich częściach świata, od lutego 2022 r. niezmiennie utrudnia osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju we wszystkich wymiarach. Ponadto, w silnie powiązanim globalnym społeczeństwie wyzwania związane ze zmianami klimatu są potęgowane przez konflikty.

Cele zrównoważonego rozwoju są nierozdzielnie związane z pokojem i bezpieczeństwem oraz prawami człowieka.

Bez pokoju na świecie nie uda się osiągnąć SDGs. Dlatego tak ważne jest, aby chronić i promować **multilateralizm** oparty na zasadach, międzynarodowych normach i standardach zgodnych z Kartą Narodów Zjednoczonych.

Ludzie – People

Osiągnięcie sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju wciąż stanowi kluczowy cel społeczno-gospodarczy Polski. Konieczne są zarówno zdecydowane działania na poziomie krajowym, jak i tworzenie

przestrzeni do dialogu i współpracy, integrującej różne grupy interesariuszy wokół wspólnych wyzwań związanych z realizacją Agendy 2030. **Istotne jest również budowanie świadomości i postaw sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi, które będą motywować społeczeństwo do angażowania się w działania na rzecz realizacji celów Agendy 2030, a także do podejmowania odpowiedzialnych decyzji zarówno na poziomie jednostki, jak i organizacji czy instytucji.**

Zachętą do aktywnej partycypacji na rzecz tworzenia polityk publicznych powinna być promocja konsultacji oraz innych aktywności obywatelskich.

Potrzebne jest budowanie świadomości i edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju. Działania w tym zakresie powinny skupiać się na praktycznych narzędziach służących do analizowania kwestii istotnych dla danych podmiotów czy organizacji. **Zwiększanie wiedzy i świadomości poprawia zdolność do określenia, w jaki sposób można poprawiać koordynację i spójność w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju.**

Już teraz realizacja celów zrównoważonego rozwoju odbywa się z różnym stopniem intensywności w wielu dziedzinach i na różnych poziomach życia publicznego. **Polska polityka publiczna konsekwentnie uwzględnia zasady zrównoważonego rozwoju wyrażone w Agendzie 2030, dążąc do wzmacniania i unowocześniania gospodarki, pamiętając jednocześnie o działaniach na rzecz klimatu oraz zielonej i, co należy podkreślić, sprawiedliwej transformacji.**

Polska czyni postępy w realizacji SDGs, choć pewne wyzwania wciąż wymagają właściwego zaadresowania, zwłaszcza w kontekście nieoczekiwanych zaburzeń, jak w przypadku rosyjskiej agresji na Ukrainę czy wpływ pandemii COVID-19 także w sferze społeczno-gospodarczej.

Planeta – planet

Zebrane w ramach niniejszego raportu dane pozwalają zauważyć, że jesteśmy coraz bardziej świadomi istotności wyzwań związanych ze zmianami klimatu. Działania na szczeblu krajowym, regionalnym, czy oddolne inicjatywy partnerów społecznych i interesariuszy w Polsce pokazują, że wysiłki na rzecz realizacji Agendy 2030, jak również Porozumienia Paryskiego muszą być prowadzone w sposób ambitny, konsekwentny, a jednocześnie odpowiedzialny i bezpieczny dla obywateli, gospodarki i państwa.

Kwestie związane z ochroną środowiska stają się coraz bardziej priorytetowe dla firm i organizacji, które mają możliwość wykorzystania swojej siły i wpływu na rzecz zielonej transformacji, także w świetle ostatnich propozycji deregulacyjnych w obszarze ESG w ramach UE. Wśród nich znajdują się liderzy, którzy wykraczają poza tradycyjne standardy i obowiązki, i podejmując działania na rzecz środowiska, inspirują innych do wdrażania zmian.

Kluczowe w najbliższych latach będzie rozwijanie technologii, które pozwolą nam **przejsć w kierunku gospodarki niskoemisyjnej o obiegu zamkniętym** – umożliwią one przekształcenie łańcuchów produkcji i konsumpcji oraz projektowanie odpornych systemów przemysłowych.

Wsparciem w zmniejszeniu globalnego śladu węglowego będą technologie cyfrowe.

Warunkują one optymalizację procesów i zwiększenie produktywności przemysłu, który

będzie musiał dostosowywać się do wyzwań związanych z transformacją gospodarki.

Wciąż jednak **dla Polski, jak i większości krajów europejskich, działania w dziedzinie zmian klimatu pozostają wyzwaniem.**

Dobrobyt – prosperity

Podejmowane przez Polskę wysiłki na drodze do zrównoważonej przyszłości znajdują odzwierciedlenie w rankingach międzynarodowych ośrodków zajmujących się pomiarem postępów w zakresie osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, w których obserwujemy systematyczną poprawę pozycji Polski. W 2025 r. w globalnym rankingu SDG Index **Polska zajęła wysokie 9. miejsce z wynikiem 82,08%.**

W obecnej rzeczywistości gospodarczej i biznesowej, **zrównoważony rozwój nie jest już tylko wyborem etycznym, ale również koniecznością biznesową.** Ma on nie tylko kluczowe znaczenie dla przyszłego stanu planety, ale jest również **niezbędny dla utrzymania konkurencyjności biznesu.** Ponadto, **dyrektywa w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD) będzie implikowała dla określonej grupy podmiotów raportowanie spójnych z celami zrównoważonego rozwoju danych ESG,** tj. danych z zakresu środowiska (E – Environment), społeczeństwa (S – Social) i ładu korporacyjnego (G – Governance), także w świetle spodziewanych uproszczeń w tym zakresie.

Obserwujemy działania na rzecz zrównoważonego rozwoju prowadzone przez przedsiębiorstwa, organizacje oraz pozostałych interesariuszy. **Sektor prywatny pełni kluczową rolę w rozwoju gospodarki Polski i budowaniu zrównoważonej przyszłości.** Wdrażanie rozwiązań z zakresu zrównoważonego rozwoju jest również bezpośrednią korzyścią dla danej organizacji. Wybieranie zrównoważonej ścieżki rozwoju wzmacnia pozycję na rynku i konkurencyjność.

Wdrażanie zrównoważonych praktyk na różnym poziomie z czasem stwarza **konieczność dokonania zmian w kwalifikacjach i kompetencjach zawodowych pracowników, zwłaszcza w obszarze umiejętności cyfrowych i procesu ciągłego rozwoju zawodowego.**

Wsparciem może okazać się innowacyjne podejście do reagowania na bieżące potrzeby w kontekście monitorowania wskaźników dotyczących nowych zjawisk i procesów technologicznych, precyzyjnego mierzenia wyników, takich jak ilość zredukowanych emisji, zaoszczędzonego materiału czy zredukowanych odpadów. **Zbieranie wiarygodnych danych jest kluczowe dla optymalizacji procesów i raportowania, jednak może wymagać nakładów na systemy zbierania i analizy danych.** Elastyczność i otwartość na poszukiwanie nowych rozwiązań, także w obszarze wykorzystania sztucznej inteligencji, doskonalenie cyfrowych kompetencji jest kluczem do opisywania zjawisk za pomocą liczb.

Partnerstwo – partnership

W celu integracji różnych wymiarów zrównoważonego rozwoju w procesie tworzenia polityki krajowej i międzynarodowej, niezbędne jest uwzględnienie koncepcji spójności polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju (ang. PCSD, Policy Coherence for Sustainable Development). PCSD umożliwia identyfikację i zrozumienie różnych rodzajów interakcji między SDGs oraz powiązanych z nimi polityk. Sprzyja to maksymalizacji synergii i wzmacnia dążenie do wielu celów jednocześnie bez osłabiania innych. Praktyczne zastosowanie PCSD minimalizuje również negatywny wpływ na inne polityki – działania nie wykluczają się wzajemnie, nie konkurują w tym samym obszarze. W końcowym rozrachunku zwiększenie spójności

polityk wygeneruje wiele dodatkowych korzyści dla zrównoważonego rozwoju.

Istotnym aspektem jest również zapewnienie ciągłości instytucjonalnej i ciągłości wiedzy niezależnie od innych zmian, w tym od cyklu politycznego – ciągłość realizacji Agendy 2030 i przyspieszenie działań w konkretnych obszarach są kluczowe na drodze do dalszej transformacji sposobu myślenia i funkcjonowania.

Partnerstwo opiera się na współpracy między podmiotami, również międzysektorowo.

Przykładem rozwiązań, których potencjał należy wzmocnić są Partnerstwa publiczno – prywatne (PPP). PPP mogą stanowić kluczowe narzędzie do mobilizacji kapitału, innowacji i wiedzy technicznej, w ramach finansowania inwestycji oraz innowacji służących długoterminowym celom.

Szczególne zaangażowanie w realizację celów zrównoważonego rozwoju dostrzegane jest na poziomie uczelni wyższych w Polsce.

Oprócz działań w zakresie edukacji takich jak organizowanie szkoleń i konferencji, prowadzenie zajęć dydaktycznych, obejmujących tematykę zrównoważonego rozwoju czy wzmacniania umiejętności i potencjału zawodowego wśród studentów, uczelnie wyższe podejmują także liczne inne działania, które wpisują się w realizację SDGs. **Najczęściej obejmują one aspekt społeczny – inicjatywy na rzecz wyrównywania szans i równości płci, wsparcie na rzecz studentów z niepełnosprawnościami i zapewnianie dostępności, zapewnienie wsparcia psychologicznego, działania charytatywne.** Liczne są też inicjatywy o charakterze środowiskowym i działania edukacyjne mające na celu kształtowanie świadomości ekologicznej czy inne działania prośrodowiskowe.

Podejście do realizacji Agendy 2030 w Polsce – perspektywa rządu, regionów i interesariuszy

Rezolucja w sprawie Agendy 2030 na rzecz realizacji 17 celów zrównoważonego rozwoju została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 25 września 2015 r., co zapoczątkowało proces jej wdrażania na poziomie globalnym, regionalnym i krajowym.

Koordinację wdrażania Agendy 2030 w Polsce na poziomie krajowym zapewnia Ministerstwo Rozwoju i Technologii (MRiT).

Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

Zadaniem koordynatora
jest zastosowanie
zintegrowanego podejścia,

czyli zachowania spójności priorytetów we wdrażaniu nowego modelu polskiej polityki rozwoju z wyzwaniami i celami globalnymi. Zintegrowane podejście oznacza koncentrację działań podejmowanych przez poszczególne podmioty – rząd, samorząd, podmioty gospodarcze i partnerów społecznych – wokół wyznaczonych celów strategicznych.

W procesie wdrażania 17 SDGs kluczową rolę odgrywa monitorowanie postępów w oparciu o wiarygodne, aktualne, wysokiej jakości i porównywalne dane. W Polsce za monitorowanie postępów w osiągnięciu SDGs odpowiada Główny Urząd Statystyczny,

Główny
Urząd Statystyczny

który na potrzeby
sprawozdawczości
od 2019 r. udostępnia

specjalne narzędzie do raportowania danych SDG – Platformę SDG. Platforma SDG prezentuje dwa zestawy wskaźników z danymi dla Polski: globalny (monitorujący zadania dla całego świata) i krajowy (monitorujący

krajowe priorytety). Oba zestawy są otwarte i dostosowywane do aktualnych wyzwań, przed jakimi stoi świat (w przypadku zestawu globalnego) i Polska (w przypadku zestawu krajowego).

W zakresie wymiaru zewnętrznego wdrażania Agendy 2030, koordynacja wiąże się ze ścisłą współpracą MRiT z Ministerstwem Spraw Zagranicznych (MSZ).

Realizując założenia Agendy 2030, przede wszystkim **stawiamy na partnerstwo, współodpowiedzialność i współpracę szerokiego grona podmiotów publicznych, biznesu i obywateli w przebiegu procesów rozwojowych**. W tym względzie za kluczowe działanie uznajemy budowę dialogu społecznego w zakresie istotnych z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju zagadnień oraz wzajemne informowanie się o najważniejszych przedsięwzięciach, a także szerokie wsparcie i zaufanie między podmiotami publicznymi i ich partnerami.

Złożoność i przenikanie się SDGs wymaga zaangażowania się w działania na ich rzecz szerokiego grona podmiotów – regionów i interesariuszy. W obliczu takich megatrendów, jak procesy globalizacji, zmiany klimatyczne i demograficzne, postępująca cyfryzacja i urbanizacja, wiele miast i regionów boryka się z krytycznymi wyzwaniami dotyczącymi zachowania integracji społecznej, wspierania wzrostu gospodarczego oraz stopniowego przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną.

Skuteczna odpowiedź na tego typu wyzwania wymaga polityki ukierunkowanej terytorialnie oraz zaangażowania w realizację SDGs podmiotów spoza szczebla administracji centralnej. Regiony również partycypują w osiąganiu celów Agendy 2030, a ich działania mają w dużej mierze charakter zrównoważony. Realizują one poszczególne

17 SDGs głównie poprzez strategie rozwoju województw oraz inne dokumenty regionalne, np. planistyczne (plany zagospodarowania przestrzennego) czy operacyjne (programy regionalne).

W niniejszym opracowaniu wskazano jedynie wybrane inicjatywy, które stanowią przykłady kontrybucji regionów i interesariuszy do globalnych celów.

Tabela 1. Resorty wiodące i współpracujące przy realizacji celów zrównoważonego rozwoju

	1 POWROTA DO PRACY	2 ZDROWIE	3 ENERGIA	4 PRACOWNICY	5 RODZINA	6 Czysta energia	7 Czysta energia	8 Prace i polityka społeczna	9 Prace i polityka społeczna	10 Równość	11 Prace i polityka społeczna	12 Prace i polityka społeczna	13 Prace i polityka społeczna	14 Prace i polityka społeczna	15 Prace i polityka społeczna	16 Prace i polityka społeczna	17 Prace i polityka społeczna
RESORT WIODĄCY																	
RESORT WSPÓŁPRACUJĄCY																	
Ministerstwo Rozwoju i Technologii																	
Ministerstwo Aktywów Państwowych																	
Ministerstwo Przemysłu																	
Ministerstwo Cyfryzacji																	
Ministerstwo Edukacji Narodowej																	
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego																	
Ministerstwo Finansów																	
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej																	
Ministerstwo Infrastruktury																	
Ministerstwo Klimatu i Środowiska																	
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego																	
Ministerstwo Obrony Narodowej																	
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej																	
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi																	
Ministerstwo Sportu i Turystyki																	
Ministerstwo Sprawiedliwości																	
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji																	
Ministerstwo Spraw Zagranicznych																	
Ministerstwo Zdrowia																	
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów																	

Źródło: Zestawienie własne MRiT, stan na 22.07.2025 r.

Działania na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

2 ZERO GŁODU
Koniec z głodem, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i zrównoważone rolnictwo

3 DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA
Zapewnić wszystkim ludziom zdrowe życie i dobrobyt

4 DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI
Wysokiej jakości edukacja dla wszystkich, uczenie się przez całe życie

1 KONIEC Z UBÓSTWEM
Wyliminować ubóstwo na całym świecie

5 RÓWNOŚĆ PŁCI
Osiągnąć równość płci, wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt

6 CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE
Zapewnić wszystkim dostęp do wody i warunków sanitarnych

7 CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA
Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

8 WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA
Inkluzywny wzrost gospodarczy, produktywnie zatrudnienie, godna praca dla wszystkich

9 INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA
Stabilna infrastruktura, zrównoważony przemysł, wspieranie innowacyjności

10 MNIEJ NIERÓWNOŚCI
Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

11 ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI
Bezpieczne miasta i osiedla ludzkie sprzyjające włączeniu społecznemu

12 ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA I PRODUKCJA
Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

13 DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU
Pilne działania zwalczające zmiany klimatyczne i ich skutki

14 ŻYCIE POD WODĄ
Chronić oceany, morza i zasoby morskie

15 ŻYCIE NA LĄDZIE
Ochrona zrównoważonych ekosystemów lądowych i różnorodności biologicznej

16 POKÓJ, SPRAWIEDLIWOŚĆ I SILNE INSTYTUCJE
Pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, silne i odpowiedzialne instytucje

17 PARTNERSTWA NA RZECZ CELÓW
Ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju

1 KONIEC ZUBÓSTWEM

Priorytety w zakresie realizacji SDG 1 na szczeblu krajowym

- Poprawa dostępności do usług społecznych (np. wsparcie dla rodzin z dziećmi, opieka nad dziećmi i/lub nad starszymi osobami) i zdrowotnych
- Umożliwienie rzeczywistej i pełnej integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie psychologiczne, społeczne, funkcjonalne i ekonomiczne ich rodzin

- Poprawa sytuacji mieszkaniowej

Opis trendu SDG 1

Poziom przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w gospodarstwach domowych w latach 2021-2024 wzrósł o 51% przy jednoczesnym wzroście wydatków o 45%. W 2023 r. odnotowano wzrost **zasięgu ubóstwa skrajnego** (o 2 p.p. do 6,6% osób w gospodarstwach domowych). Był to najwyższy odnotowany odsetek osób doświadczających ubóstwa skrajnego od 2018 r. (5,4%). W okresie 2019–2022 wskaźniki ubóstwa skrajnego kształtowały się w granicach 4-5%, natomiast zasięg ubóstwa relatywnego w 2023 r. pozostał na podobnym poziomie co w trzech poprzedzających latach (ok. 12%) i był wyraźnie

mniejszy niż w 2018 r. (ok. 14%) i w 2019 r. (13%)¹.

Jednocześnie w latach 2018–2024 nastąpiła poprawa dostępności do usług społecznych w Polsce, zwiększył się wskaźnik dostępności **miejsz opieki dla dzieci w wieku 1-2 lata** objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej, z 19,3% do 42,7%.

W latach 2018–2023 odnotowano wyraźną poprawę w zakresie świadczenia usług reintegracji społeczno-zawodowej przez jednostki działające na podstawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym (w tym centra integracji społecznej) lub o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej).

Liczba centrów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej i warsztatów terapii zajęciowej w przeliczeniu na 100 tys. ludności w okresie 2018–2023 zwiększyła się 2,7 do 2,9. W tym samym okresie wzrosła również liczba uczestników w centrach integracji społecznej, zakładach aktywności zawodowej i warsztatach terapii zajęciowej na 100 tys. ludności, ze 116,1 do 130,4.

W latach 2018–2023 obserwowano wzrost liczby jednostek reintegracji społeczno-zawodowej,

2018–2024

42,7%

wzrost liczby dzieci w wieku 1-2 lata ma dostęp do różnych form opieki instytucjonalnej

2021–2024

51%

wzrost poziomu przeciętnego miesięcznego dochodu na osobę w gospodarstwach domowych

2023

6,6%

wzrost ubóstwa skrajnego

¹ Dane za lata 2021–2024 zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, uwzględniając dodatkowo strukturę ludności według wieku i płci (obok stosowanego także uprzednio: rozróżnienia na miasto i wieś oraz wielkości gospodarstwa domowego), w związku z czym nie są one wprost porównywalne z analogicznymi danymi za lata wcześniejsze. W związku z uaktualnionym uogólnieniem wyniki za lata 2021–2022 różnią się od wcześniej publikowanych.

do których zaliczono centra integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej o 6,1%. Jednocześnie liczba uczestników tych jednostek zwiększyła się o 10,0%.

Dane statystyczne wskazują na stopniowy **wzrost podstawowych parametrów obrazujących sytuację mieszkaniową społeczeństwa**. Przede wszystkim maleje liczba gospodarstw domowych oczekujących na najem mieszkania gminnego (w latach 2018–2024 r. liczba ta spadła o 25,1% ze 149,3 tys. do 119,3 tys.). Przy generalnie pozytywnych trendach dotyczących liczby oddawanych mieszkań do użytkowania, martwi niewielki, chociaż stopniowo rosnący, udział w efektach budownictwa mieszkaniowego mieszkań społecznych (ok. 2,3% w 2024 r.).

Działania na szczeblu rządowym na rzecz realizacji SDG 1

Na szczeblu rządowym w ramach Celu 1 podejmowane są działania w następujących obszarach: wsparcie i poprawa sytuacji osób starszych, wsparcie dzieci i rodzin z dziećmi, w obszarze ekonomii społecznej, w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami oraz mające na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej. Poniżej wymieniono listę programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS), które wspierają realizację Celu 1.

Działania w odniesieniu do osób starszych

Renta wdowia – Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw wprowadza nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze

emerytalno-rentowym (przepisy weszły w życie od 1 stycznia 2025 r.).

Świadczenie honorowe z tytułu ukończenia 100 lat życia – Ustawa z dnia 18 października 2024 r. o świadczeniu honorowym z tytułu ukończenia 100 lat życia (przepisy weszły w życie 1 stycznia 2025 r.) wprowadza regulacje, które mają na celu unormowanie prawne wieloletniej tradycji szczególnego honorowania osób, które ukończyły 100 lat życia, w postaci przyznawania im świadczenia honorowego, finansowanego przez budżet państwa. Świadczenie honorowe wynosiło od 1 stycznia 2025 r. 6246,13 zł brutto miesięcznie i będzie corocznie waloryzowane. Pierwsza waloryzacja odbyła się od 1 marca 2025 r. i świadczenie wzrosło do kwoty 6589,67 zł brutto.

Program „Opieka 75+” – program został opracowany w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Bezpośrednim adresatem programu są gminy do 60 tys. mieszkańców, które otrzymują wsparcie finansowe na świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w wysokości do 60% kosztów realizacji tych usług. Celem programu jest zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, a także tych które pozostają w rodzinie poprzez wsparcie finansowe samorządów gminnych w realizacji powyższych usług.

Program „Korpus Wsparcia Seniorów” – element polityki państwa w zakresie wsparcia na rzecz seniorów niesamodzielnych ze względu na wiek oraz stan zdrowia. Celem programu jest wsparcie finansowe gmin w zakresie organizowania usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich (Moduł I programu) oraz w zakresie realizacji usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania

w miejscu zamieszkania osób starszych (Moduł II programu). Działania realizowane w ramach programu skierowane są do osób w wieku 60 lat i więcej.

Działania w odniesieniu do dzieci i rodzin z dziećmi

Program „Rodzina 800+” – świadczenie wychowawcze, które od 1 lipca 2019 r. ma charakter powszechny, tj. przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, niezależnie od dochodu rodziny. Do 31 grudnia 2023 r. kwota świadczenia wynosiła 500 zł (program funkcjonował pod nazwą „Rodzina 500+”). Od 1 stycznia 2024 r. wysokość świadczenia wychowawczego wzrosła do 800 zł miesięcznie na dziecko.

Aktywny Maluch – Pierwszy dzienny opiekun w gminie – program wdrożony w 2024 r. Jego celem jest likwidacja tzw. białych plam, tj. samorządów bez jakiegokolwiek instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Program Aktywny Maluch 2022–2029 (wcześniejsza nazwa: Program „MALUCH+” 2022–2029) – wspiera rozwój i dostępność instytucji opiekuńczych dla dzieci do 3 roku życia – żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów. W Programie mogą uczestniczyć jednostki samorządu terytorialnego oraz podmioty prywatne. Ostateczni odbiorcy wsparcia mogą otrzymać dofinansowanie na utworzenie nowych miejsc opieki, a następnie na ich funkcjonowanie przez okres 36 miesięcy. Program sprzyja godzeniu życia zawodowego z rodzinnym oraz powrotowi na rynek pracy po okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem po jego narodzinach, a tym samym wpływa na zwiększenie aktywności zawodowej rodziców. Program Aktywny Maluch finansowany jest z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz z Funduszy Europejskich dla Rozwoju

Społecznego (FERS) (środki z EFS+), a także ze środków budżetu państwa. Budżet Programu wynosi blisko 6,5 mld zł, a w 2024 r. został zwiększony o 1 mld zł w wyniku tzw. rewizji KPO, co pozwoli, na utworzenie aż 102 577 nowych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Karta Dużej Rodziny – to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Na koniec 2024 roku tą formą wsparcia objętych było prawie 1 865 tys. rodzin, a liczba aktywnych kart wynosiła prawie 5 mln.

Aktywny rodzic – od 1 października 2024 r. wdrożono ustawę o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic”. Celem regulacji jest ułatwienie rodzicom godzenia zadań związanych z rodzicielstwem z aktywnością zawodową, a także wspieranie rodziców dzieci w tzw. wieku żłobkowym. Ustawa wprowadza do systemu prawnego trzy świadczenia „aktywny rodzic”, wspierające rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka pomiędzy 12. a 35. miesiącem jego życia:

- świadczenie „aktywni rodzice w pracy” – 1 500 zł/1 900 zł w przypadku dziecka niepełnosprawnego miesięcznie (kierowane jest do aktywnych zawodowo rodziców dziecka na pokrycie kosztów organizowanej przez siebie indywidualnej opieki nad tym dzieckiem),
- świadczenie „aktywnie w żłobku” – do 1 500 zł/1 900 zł w przypadku dziecka niepełnosprawnego miesięcznie, ale nie więcej niż kwota ponoszonej opłaty

za pobyt dziecka w instytucji opieki (służące dofinansowaniu kosztów objęcia dziecka opieką w instytucji opieki),

- świadczenie „aktywnie w domu” – 500 zł miesięcznie (kierowane do rodziców, którzy nie będą uprawnieni lub z własnej woli nie zdecydują się na skorzystanie ze świadczenia „aktywni rodzice w pracy” lub „aktywnie w żłobku”).

Program „Aktywny rodzic” zastąpił dotychczasowe świadczenie pn. „rodzinny kapitał opiekuńczy” na wsparcie rodziców w pokryciu kosztów opieki nad drugim i kolejnymi dziećmi w rodzinie w wieku od 12. do ukończenia 35. miesiąca życia dziecka (łącznie 12 tys. zł) oraz świadczenie pn. dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna w kwocie do 400 zł miesięcznie na dziecko uczęszczające do instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, na które nie przysługiwał ww. kapitał.

Projekt „Zdrowy styl życia dzieci i młodzieży” zrealizowany w Ministerstwie Zdrowia w ramach Programu „Zdrowie” współfinansowanego z Funduszy Norweskich oraz budżetu państwa, miał na celu promowanie zdrowego trybu życia wśród najmłodszych oraz zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat wpływu różnych czynników na zdrowie dzieci i młodzieży. Projekt realizowany był z dwoma norweskimi partnerami Norweskie Centrum Onkologiczne oraz Centrum Opieki Zdrowotnej w gminie Verdal (Health Care Centre in Verdal Municipality). Projekt ma ogromne znaczenie dla przyszłości społeczeństwa. Poprzez edukację, informowanie i promowanie zdrowego stylu życia dzieci i młodzieży, Ministerstwo Zdrowia zapewniło lepszą jakość życia dzieciom i młodzieży. Dzięki temu projektowi dzieci i młodzież mają

większe szanse na rozwój i osiągnięcie sukcesów zarówno w dziedzinie zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizacja projektu trwała do 30 kwietnia 2024 r.

Działania w obszarze ekonomii społecznej

Działania realizowane w ramach **Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej** w sposób interdyscyplinarny przyczyniają się do zwiększenia dostępności usług społecznych i poprawy ich jakości. Należy podkreślić, że działania związane ze wspieraniem ekonomii społecznej przyczyniają się do zagwarantowania pełniejszego zatrudnienia i tworzenia możliwości aktywizacji zawodowej dla osób najbardziej oddalonych od rynku pracy.

Program „Odporność oraz rozwój ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej” na lata 2022–2025. Program realizuje inwestycję A4.3.1 uwzględnioną w KPO. Głównym celem Programu było umożliwienie podmiotom ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwom społecznym i podmiotom zatrudnienia socjalnego, budowania odporności na zmiany zachodzące na rynku oraz zapewnienie instrumentów wsparcia pozwalających na rozwój ich działalności. O uzyskanie wsparcia w ramach Programu mogły ubiegać się podmioty ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt. 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej. Możliwe wsparcie finansowe dotyczy trzech obszarów funkcjonowania PES²: reintegracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych i podmiotach zatrudnienia socjalnego, budowanie potencjału przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej do realizacji

² rozumie się przez to podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej

zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych, wzmacnianie odporności i rozwój przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej.

Na realizację wsparcia finansowego w naborze ogłoszonym na rok 2024, przeznaczono 103 mln zł.

Program „Warto być Przedsiębiorstwem Społecznym!” na lata 2023–2025.

Głównym celem programu jest rozwijanie przedsiębiorczości przez zapewnienie przedsiębiorstwom społecznym dostępu do wsparcia finansowego ułatwiającego tworzenie miejsc pracy oraz reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także wzmocnienie zdolności do świadczenia usług społecznych. Budżet programu w 2024 r. wyniósł 22 mln zł (w ramach środków Funduszu Pracy i Funduszu Solidarnościowego).

Program na rzecz zatrudnienia socjalnego na lata 2023–2025. Edycja 2024. Program koncentruje się na wzmacnianiu uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób wykluczonych społecznie. Program miał na celu wsparcie finansowe podmiotów zatrudnienia socjalnego (PZS), tj. centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej. Działania obejmowały m.in. integrację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Priorytety programu to usługi reintegracyjne, ścieżki reintegracji, wzmocnienie instytucjonalne PZS. Na realizację konkursu łącznie przeznaczono 3 mln zł.

Działania na rzecz poprawy sytuacji mieszkaniowej

W Polsce od wielu lat istnieją dwa programy rządowe, które finansują powstawanie nowych lokali na wynajem, przeznaczonych dla osób o niskich i przeciętnych wynagrodzeniach,

a z których mogą korzystać nie tylko gminy, ale również wiele innych podmiotów z segmentu mieszkaniowego.

Program wsparcia budownictwa socjalnego i komunalnego (tzw. BSK) – obejmuje

bezwrotne finansowe wsparcie rozwoju budownictwa zaspokajającego potrzeby mieszkaniowe osób o niższych dochodach oraz budownictwa wspomaganego z budżetu państwa. Program jest realizowany na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 304). Sfinansowaniu podlega utworzenie lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, mieszkań wspomaganych i treningowych, lokali mieszkalnych na wynajem o ograniczonym czynszu, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń. Mogą one zostać utworzone na skutek budowy nowego budynku, remontu lub przebudowy budynku niemieszkalnego lub mieszkalnego, albo jego części, zmiany sposobu użytkowania budynku lub jego części czy też zakupu lokalu. Dofinansowanie wynosi aż do 80% kwalifikowanych kosztów przedsięwzięcia. Beneficjentami tego programu mogą być m.in. gminy, jednoosobowe spółki gminne, związki międzygminne, powiaty lub organizacje pozarządowe. W ramach tego programu gminy mogą również uzyskać wsparcie w zakupie byłych mieszkań zakładowych (w wysokości 95% wartości lokalu mieszkalnego) oraz wsparcie na remont gminnych pustostanów. Program finansowany jest ze środków Funduszu Dopląt, a operatorem programu jest Bank Gospodarstwa Krajowego. W ramach programu BSK w 2024 r. do finansowego wsparcia zakwalifikowano 314 inwestycji mieszkaniowych komunalnych i społecznych czynszowych na kwotę

wsparcia ponad 1,1 mld zł. Wnioski te umożliwią utworzenie bądź modernizację 6173 mieszkań/miejsc noclegowych.

Program popierania budownictwa mieszkaniowego (tzw. SBC) – obejmuje preferencyjne finansowanie zwrotne budowy mieszkań na wynajem o limitowanym czynszu, adresowanych do osób o umiarkowanych dochodach.

Program SBC ma na celu zwiększenie liczby mieszkań o limitowanym czynszu dla osób o dochodach uniemożliwiających ubieganie się o lokal komunalny, a zarazem zbyt niskich, by samodzielnie zaspokoić potrzeby mieszkaniowe na rynku prywatnym. Program jest realizowany na podstawie ustawy z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa (Dz.U. z 2024 r. poz. 527) i polega na udzieleniu preferencyjnego kredytu (na nawet 80% kosztów przedsięwzięcia) na budowę lokali mieszkalnych na wynajem (w których czynsze są limitowane ustawowo) lub na budowę lokali mieszkalnych, do których zostanie ustanowione spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego). W programie mogą wziąć udział społeczne inicjatywy mieszkaniowe (SIM), towarzystwa budownictwa społecznego (TBS), spółki gminne oraz spółdzielnie mieszkaniowe. Program realizowany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego z jego środków, z dopłatą do preferencyjnego oprocentowania ze środków Funduszu Dopłat.

W zakresie programu SBC w 2024 r. do preferencyjnego kredytu zakwalifikowano 105 inwestycji społecznych czynszowych w ramach których powstanie 4905 mieszkań na wynajem. Zainteresowanie obydwooma programami przekracza dostępne środki. Celem podejmowanych działań powinno być zatem zapewnienie środków odpowiadających

zapotrzebowaniu inwestorów społecznych, w tym gmin.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W 2025 r. i latach kolejnych kontynuowane będzie działania na rzecz dalszego wzrostu dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokich jakościowo miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Wzrostowi liczby miejsc opieki służy program Aktywny Maluch; przystępnym cenom miejsc opieki – program „Aktywny rodzic”; podnoszeniu jakości opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 – przedsięwzięcie pn. „Akademia Wsparcia – krajowy system wspierania rozwoju opieki wczesnodziecięcej w Polsce – 2024–2026. Monitorowanie Jakości Opieki Wczesnodziecięcej w Polsce w latach 2025–2026”. Długofalowym działaniem o charakterze powszechnym w zakresie wsparcia rodzin w wychowaniu dzieci jest program „Rodzina 800+”.

W 2024 r. w ramach programu BSK przyznano ponad 1,1 mld zł na 314 inwestycji mieszkaniowych, co pozwoli utworzyć lub zmodernizować 6173 lokale. W zakresie programu SBC w 2024 r. do preferencyjnego kredytu zakwalifikowano 105 inwestycji społecznych czynszowych w ramach których powstanie 4905 mieszkań na wynajem. Zainteresowanie obydwooma programami przekracza dostępne środki. Celem podejmowanych działań powinno być zatem zapewnienie środków odpowiadających zapotrzebowaniu inwestorów społecznych, w tym gmin.

Jak pokazały wyniki ewaluacji przeprowadzonej w 2024 r. na zlecenie MZ (pn. „Ocena realizacji celów i efektów Programu „Zdrowie” współfinansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014–2021

i Budżetu Państwa oraz Funduszu Współpracy Dwustronnej współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014–2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014–2021”), modele środowiskowej opieki psychiatrycznej opracowane w ramach Programu mogą stanowić wzór dla rozwoju usług psychiatrycznych na poziomie regionalnym i krajowym. Telepsychiatria, która okazała się skuteczna w redukcji barier w dostępie do opieki oraz stygmatyzacji, mogłaby zostać szerzej wdrożona, w szczególności w obliczu niedoboru specjalistów. W celu poprawy dostępności do usług psychiatrycznych i redukcji barier w dostępie do opieki zdrowotnej, zaleca się wdrożenie na poziomie regionalnym i krajowym modeli środowiskowej opieki psychiatrycznej opracowanych w ramach Programu „Zdrowie”.

W tym celu rekomendowane jest przeprowadzenie analizy możliwości włączenia telepsychiatrii do systemu świadczeń gwarantowanych, w celu efektywniejszego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych oraz poprawy jakości opieki zdrowotnej w obliczu niedoboru specjalistów. W przypadku wdrożenia wypracowanych rozwiązań na szerszą skalę konieczne będzie ustanowienie standardów i wytycznych dotyczących realizacji usług telepsychiatrycznych, w tym zasad bezpieczeństwa danych osobowych i ochrony prywatności pacjentów.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 1

Pomorskie

Na Rzecz Ekonomii Społecznej

Pakt Na Rzecz Ekonomii Społecznej jest wyrazem sojuszu i wspólnego zaangażowania w rozwój ekonomii społecznej pomorskich

jednostek samorządu terytorialnego (JST). Podpisujące go samorzady zobowiązują się do lokalnego działania na rzecz wzmocnienia sektora ekonomii społecznej m.in. poprzez stosowanie odpowiedzialnych społecznie zamówień publicznych, współpracę z podmiotami ekonomii społecznej/przedsiębiorstwami społecznymi np. poprzez zlecanie zadań czy współpracę z podmiotami zatrudnienia socjalnego. W 2024 r. Pakt podpisały 3 pomorskie JST: Gdańsk, Sopot oraz Słupsk. Jednym z istotnych punktów Paktu jest wypracowywanie szczegółowych kierunków rozwoju ekonomii społecznej na poziomie lokalnym (m.in. planów, programów i aktualizacji istniejących dokumentów).

Świętokrzyskie

Projekt „Tworzenie

Lokalnych Systemów Wsparcia dla Seniorów”

Celem projektu jest wypracowanie systemu koordynacji świadczenia usług społecznych i zdrowotnych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z wykorzystaniem usług opiekuńczych i zdrowotnych poprzez wypracowanie sieci współpracy pomiędzy podmiotami świadczącymi usługi zdrowotne i społeczne, JST, Ośrodkami Pomocy Społecznej (OPS) Centrami Usług Społecznych (CUS), organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, która będzie miała na celu zapewnienie dostępności do jak największej liczby usług świadczonych w społeczności lokalnej. Działania obejmują usługi: zdrowotne, społeczne, wspierające a także koordynacyjne. Wsparciem objęci zostaną seniorzy w wieku 60+ z terenu miasta Kielce i 19 gmin powiatu kieleckiego – osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby niesamodzielne i zależne, które wymagają kompleksowej opieki i wsparcia w miejscu zamieszkania poprzez zaspokojenie ich codziennych potrzeb życiowych, opiekę pielęgniarstwa i higieniczną.

Ponadto, grupę docelową stanowią również osoby, objęte kursami/szkoleniami, które stanowią główny element w wypracowaniu systemu koordynacji świadczenia usług społecznych i zdrowotnych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Opolskie

Województwo opolskie jako jedno z pierwszych w Polsce w 2014 r. wprowadziło Opolską Kartę Rodziny i Seniora (OKRiS), wspierającą zarówno rodziny, jak i seniorów. Inicjatywa ta obejmuje m.in. rodziny wielodzietne, domy dziecka, rodziny zastępcze oraz osoby powyżej 60 roku życia. W 2024 r. obchodzono 10-lecie programu, który objął niemal wszystkie gminy województwa oraz 221 Partnerów oferujących zniżki na produkty i usługi. Od startu inicjatywy wydano 115 tys. kart, a w samym 2024 r. ponad 6 tys. OKRiS. Inicjatywa cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców i stale rośnie liczba jego beneficjentów.

Dolnośląskie

Budżet Osobisty Osób Niepełnosprawnych

W ramach działania wybranym w konkursie organizacjom pozarządowym przekazana jest pula środków na utworzenie tzw. Budżetów Osobistych dla wskazanych przez nich podopiecznych. Budżet będzie dowolnie wykorzystany przez osobę z niepełnosprawnościami (przy wsparciu i doradztwie oferenta) na wydatki ze wskazanego katalogu usług: asystencja osobista, opieka/przerwa wytchnieniowa, kursy i szkolenia, inne formy rozwoju edukacyjnego, zawodowego, np. wsparcie w pracy, wsparcie trenera pracy, doradztwo zawodowe, dostęp do aktywności społecznych i hobbystycznych – w tym m.in. rozwój poprzez uczestnictwo w turystyce wytchnieniowej, zajęciach sportowych, zajęciach

kulturalnych/artystycznych itp., zakup, naprawa i ubezpieczenie sprzętu, transport, karta członkowska, bilety na wydarzenia, pokrycie kosztów zakupu, szkolenia i utrzymania (w tym leczenia) psa przewodnika, rehabilitacja niemedyczna – w tym m.in. konsultacje. Zarząd Województwa Dolnośląskiego przeznaczył na ten cel ponad 0,5 mln zł z budżetu województwa dolnośląskiego.

Kampania społeczna „Nie ma barier. Dolny Śląsk.” oraz „III Dolnośląski Kongres Dostępności”

– Produkcja i emisja cyklu audycji radiowych i telewizyjnych oraz konferencji upowszechniających osiągnięcia w dziedzinie integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami na Dolnym Śląsku, w tym ukazanie wydarzeń sportowych, kulturalnych, turystycznych lub społecznych, związanych z osobami z niepełnosprawnościami, prezentacja sylwetek osób, które pomimo swej niepełnosprawności osiągnęły sukces w życiu zawodowym lub społecznym, upowszechnianie idei dostępności, itp. Zarząd województwa dolnośląskiego przeznaczył na ten cel ponad 180 tys. zł z budżetu województwa dolnośląskiego.

Rok 2024 rokiem gór otwartych dla wszystkich

Sejmik Województwa Dolnośląskiego ustanowił w województwie dolnośląskim rok 2024 Rokiem Gór Otwartych Dla Wszystkich. W ramach inicjatywy zorganizowano dla osób niepełnosprawnych, na terenie gór i wzgórz Dolnego Śląska, wiele regionalnych imprez turystycznych i rekreacyjnych. W ramach programu/dolnośląskiej inicjatywy zrealizowano aż 70 projektów, które objęły wsparciem 3 640 osób. Projekty te obejmowały również doposażenie organizacji w specjalistyczny sprzęt turystyczny, taki jak wózki, tandemy czy kijki trekkingowe. Program nie tylko przyczynił się do poprawy dostępności turystyki, ale również stworzył solidne podstawy do dalszych

działań w nadchodzących latach, aby dolnośląskie góry stały się jeszcze bardziej otwarte i przyjazne dla wszystkich.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 1

Główny Urząd Statystyczny

Kampanie społeczne

W wyrazie swojego zaangażowania w pomoc innym w 2024 r. pracownicy GUS włączyli się w następujące kampanie społeczne: Światowy Dzień Zespołu Downa, Dzień Świadomości Autyzmu, Kampanię #17milionów, Kampanię Movember. We wrześniu 2024 r. w siedzibie urzędu przeprowadzona została zbiórka darów dla osób poszkodowanych przez powódź. Akcja została zorganizowana przez Urząd m. st. Warszawy i dzięki tej współpracy GUS przekazał 5 transportów z darami do Stacji Uzdatniania Wody „Filtry” oraz 30 powerbanków do punktu w Urzędzie Dzielnicy Wola. Współpracując z innymi organizacjami, GUS przeprowadził zbiórkę książek dla Fundacji Zacztyani.org pod nazwą „Wielka Zbiórka Książek w GUS”, podczas której pracownicy przekazali 465 książek na rzecz pacjentów szpitali, hospicjów, domów opieki, podopiecznych domów dziecka, rodzin zastępczych, domów seniora i innych placówek pomocowych. Ponadto pracownicy GUS mogli wspomóc ważne dla nich osoby i fundacje dzięki wewnętrznej akcji „Przeznacz 1,5% podatku”.

IKEA

Razem w trosce o dom – Podniesienie standardów opieki nad dziećmi przebywającymi w rodzinnej pieczy zastępczej

W ramach programu „Razem w trosce o dom” realizowanego okresie styczeń-lipiec 2024 r., IKEA wraz z Fundacją IKEA skupiły się na wsparciu rodzinnej pieczy zastępczej.

Współpraca umożliwiła dotarcie do 9 rodzin zastępczych, w których przebywa w sumie 81 dzieci (69 przyjętych i 12 biologicznych). Poprawa warunków ich codziennego życia była kluczowym wyzwaniem, w które zaangażowały się w ramach wolontariatu pracowniczego m.in. specjalistki IKEA od planowania rozwiązań meblowych oraz projektantki wnętrz ze sklepów IKEA. Zwieńczeniem konsultacji były gotowe projekty, a następnie przekazanie wybranych produktów rodzinom.

Zorganizowano także warsztat o urządzaniu bezpiecznych i funkcjonalnych wnętrz. Podczas spotkania, eksperci IKEA dzielili się swoją wiedzą o rozwiązaniach, które sprawdzą się w wielodzietnych domach.

Działania IKEA i Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę + Poradnik „Standardy ochrony dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej”

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, dzięki wsparciu finansowemu IKEA, przeprowadziła szereg działań w ramach pilotażowego programu standardów ochrony dzieci obejmujące m.in. warsztaty z rodzicami zastępczymi na temat ochrony dzieci, warsztaty z dziećmi z rodzin zastępczych na temat relacji oraz konsultacje w zakresie wsparcia we wdrażaniu standardów ochrony dzieci.

Efektem wieńczącym wszystkie działania jest poradnik „Standardy ochrony dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej”, który stał się inspiracją dla ogólnopolskich wytycznych. Został on przyjęty przez Ministerstwo Sprawiedliwości jako dokument wzorcowy (z kilkoma zmianami) i opublikowany na stronie internetowej resortu.

Allegro

Wolontariat pracowniczy

– celem działania jest możliwość aktywnego włączenia się w akcje społeczne pracowników. Program daje możliwość zaangażowania

się zarówno indywidualne w wybrane przez siebie działania pomocowe, jak i dołączenie do inicjatyw organizowanych/wspieranych przez Allegro i Allegro Foundation np. jak wolontariat kompetencji (mentoring dla uczestników Olimpiady Zwolnieni z Teorii), pomoc remontowa dla powodzian na Dolnym Śląsku czy zaangażowanie w akcje lokalne np. prace ogrodnicze w DPS. Ogromną część stanowią akcje organizowane samodzielnie przez poszczególne zespoły pracownicze np. remonty szkół, pomoc w schroniskach dla zwierząt, sprzątanie parków narodowych, czy wsparcie organizacji pozarządowych. Allegro zapewnia wsparcie finansowe (zakup materiałów do wykonywania prac), specjalistyczne szkolenia, pomoc organizacyjną i logistyczną. Promuje postawy aktywności społecznej i szeroko informuje o tych działaniach w firmie. Współpracuje z lokalnymi organizacjami, które często pomagają dotrzeć do potrzebujących np. Centrum Wolontariatu w Warszawie, Stowarzyszenie PISOP w Poznaniu, Stowarzyszenie Trąbka we Wrocławiu, Stowarzyszenie Wiosna w Krakowie. W 2024 r. w wolontariacie pracowniczym uczestniczyło 900 osób. Spędzili oni na wolontariacie 7,301 h pracując społecznie, spędzając tak 915 dni.

SOS Powódź

to inicjatywa, która powstała w odpowiedzi na wrześniowe powodzie w południowej Polsce, realizowana przez Allegro we współpracy z Polską Akcją Humanitarną (PAH). W ramach akcji na Allegro Charytatywni uruchomiono zbiórkę, którą można było wesprzeć kupując cegiełkę charytatywną, wystawiając przedmiot lub licytując i kupując. Cegiełka wspierająca PAH stała się też stałym elementem procesu zakupowego na Allegro, a każdy kupujący mógł ją dodać do swojego koszyka.

Akcja pozwoliła zebrać ponad 2,9 mln zł, z czego 2,4 mln zł pochodziły ze sprzedaży cegiełek charytatywnych, a 400 tys. zł zostało przekazane bezpośrednio przez Allegro

na rzecz PAH. W inicjatywę zaangażowało się blisko 81 tys. klientów Allegro. Na platformie wystawiono 596 aukcji i zakupiono 105 tys. cegiełek.

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A

Projekt na rzecz dzieci z domów dziecka

– JSW Dzieciom

Projekt został stworzony z myślą o dzieciach z domów dziecka, aby pomagać najmłodszym i najbardziej potrzebującym. Dzięki projektowi w ciągu ostatnich lat setki dzieci wyjechały na wycieczki, kolonie letnie i zimowe. W ramach tego projektu organizowane są warsztaty dot. komunikacji czy spotkania z ciekawymi ludźmi.

Energa S.A

Aktywni charytatywni

to program społeczny w formie wolontariatu grupowego realizowany przez Energa SA od 2014 r. przy współpracy z Fundacją Energa, skierowany do pracowników Grupy ORLEN, Założeniem akcji jest aktywność fizyczna w dowolnej formie, dzięki której zbierają środki pieniężne. Każdy przebyty kilometr jest dodawany do wspólnej puli kilometrów. Jeśli w określonym czasie uda się uczestnikom przekroczyć założony pułap kilometrów, środki pieniężne zostają przekazane przez Fundację Energa wybranym domom dziecka oraz placówkom opieki. W tym roku również schroniskom dla zwierząt.

W dotychczasowych 10 edycjach programu wzięło udział ponad 4 tys. uczestników. Wspólnie udało im się pokonać ponad 4 mln km. Kilometry zostały przeliczone na złotówki, co dało w sumie 2 mln 330 tys. zł. Pomoc finansowa trafiła do 134 placówek i została przeznaczona głównie na potrzeby dzieci, młodzieży oraz osób starszych – łącznie prawie 5 tysięcy osób. Wspólnie jak dotąd – 106 razy okrążono kulę ziemską.

2 ZERO
GŁODU

Priorytety w zakresie realizacji SDG 2 na szczeblu krajowym

- Wsparcie przekształceń strukturalnych zapewniających wzrost konkurencyjności gospodarstw rolnych i producentów rolno-spożywczych
- Zapewnienie jakości i bezpieczeństwa żywności oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju, przy uwzględnieniu wymogów środowiskowych
- Promocja produktów sektora rolno-spożywczego (w tym żywności wysokiej jakości) oraz wsparcie jego ekspansji zagranicznej
- Poprawa sytuacji dochodowej gospodarstw domowych na wsi w relacji do miasta, w tym poprzez wzrost zróżnicowania źródeł dochodów mieszkańców obszarów wiejskich
- Promocja zdrowego stylu życia wśród dorosłych i dzieci

Opis trendu SDG 2

Polska charakteryzuje się dużym potencjałem produkcji rolnej zapewniającym samowystarczalność żywnościową i umożliwiającym produkcję eksportową. Obserwowany jest proces racjonalizacji struktur rolniczych charakteryzujący się m.in. spadkiem liczby małych gospodarstw rolnych

i profesjonalizacją aktywnych gospodarstw, co przekłada się na wzrost wydajności rolnictwa.

W Polsce funkcjonuje ok. **1,2 mln gospodarstw rolnych**, a zatrudnienie w rolnictwie sięga **6,5% ogółu** pracujących w gospodarce narodowej. Nadal postępuje powolny, lecz systematyczny wzrost średniej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie rolnym, które w 2023 r. wyniosły ok. 12 ha. Ponadto w latach 2018–2023 nastąpił wzrost powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych powyżej 30 ha, z 42% do 49%.

Stale rośnie eksport polskich artykułów rolno-spożywczych. Udział eksportu tych artykułów stanowił w 2024 r.³ 15,3% wartości polskiego eksportu (wobec 13,3% w 2018 r.), co wskazuje na **wzrost znaczenia eksportu artykułów rolno-spożywczych** w strukturze polskiego handlu zagranicznego. Może to być wynikiem kilku czynników, takich jak:

- wzrost globalnego popytu na żywność (Polska, jako jeden z czołowych producentów żywności w Europie, korzysta na zwiększonym zapotrzebowaniu na produkty rolno-spożywcze, zwłaszcza w UE),
- zwiększona konkurencyjność polskich produktów (poprawa jakości i konkurencyjne ceny polskich towarów przyczyniają się do ich większej sprzedaży na rynkach zagranicznych),
- efekt pandemii i wojny na Ukrainie (kryzysy ostatnich lat wpłynęły na zmiany w łańcuchach dostaw, co mogło sprzyjać

W Polsce

jest około
1,2 mln

gospodarstw
rolnych

6,5%
ogółu
pracujących
znajduje
zatrudnienie
w rolnictwie

2024

15,3%
udział
artykułów
rolno-
spożywczych
w wartości
polskiego
eksportu

³ Według danych wstępnych.

większemu zapotrzebowaniu na polską żywność),

- wzrost cen żywności na rynkach światowych (inflacja oraz ograniczenia podażowe w niektórych krajach sprawiły, że eksport polskiej żywności stał się bardziej opłacalny).

Polska należy do grupy państw o najniższych wskaźnikach niedożywienia, przy czym od 2018 r. wzrósł odsetek osób, które doświadczyły w różnym stopniu braku bezpieczeństwa żywnościowego (z 4,3% do 5,4% w 2022 r.). Z drugiej strony nasilają się problemy związane z niewłaściwym odżywianiem. Wskaźniki otyłości dorosłych (31,4%) i anemii kobiet w wieku rozrodczym (24,6%) są wyższe niż średnia europejska i stale wzrastają. Ponadto na wysokim poziomie kształtują się wskaźniki nadwagi (23,0%) i otyłości (7,1%) dla dzieci i młodzieży w wieku 5–19 lat.

Działania na szczeblu rządowym na rzecz realizacji SDG 2

Na szczeblu rządowym w ramach celu 2 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) podejmuje działania korespondujące z priorytetami w obszarach: wsparcie przekształceń strukturalnych w rolnictwie, wsparcie rolnictwa ekologicznego, ochrona roślinnych zasobów genowych, promocja polskiej żywności, poprawa sytuacji osób pracujących w rolnictwie oraz promocja zdrowego stylu życia wśród dorosłych i dzieci.

Jednym z celów wskazanych w **Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) na lata 2023–2027** jest „Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw i odporności sektora rolnictwa w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności w rolnictwie,

a także zapewnienia stabilności ekonomicznej produkcji rolnej w Unii”. Cel ten jest realizowany m.in. poprzez poniższe interwencje PS WPR:

- podstawowe wsparcie dochodów,
- płatność dla małych gospodarstw,
- uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów,
- uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników,
- wsparcie dochodów związaną z produkcją w 13 sektorach,
- płatność dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW).

W kampanii na 2024 r. na wsparcie w ramach powyższych interwencji przewidziano blisko 13,2 mld zł.

Priorytety krajowe są także realizowane przez wdrażanie następujących interwencji w ramach PS WPR:

- inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększających konkurencyjność,
- inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) i poprawy efektywności energetycznej,
- inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF,
- inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu,
- rozwój małych gospodarstw.

Są to zróżnicowane działania inwestycyjne skierowane do rolników, poprawiające konkurencyjność gospodarstw małych i średnich, wspierające ochronę środowiska i klimatu, wzmacniające ich sytuację na rynku i odporność na różnorodne szoki (choroby, pogodowe, rynkowe).

W ramach **interwencji I.13.2 „Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych” PS WPR** oraz **działania 9 „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020** wsparciu podlega wspólne działanie producentów rolnych.

Pozwala ono na uzyskanie i wprowadzenie na rynek większej partii towaru, która powinna mieć wystandaryzowaną, wysoką jakość, co może być zauważalne na rynku i prowadzić do rozwoju produkcji i osiągnięcia silniejszej pozycji w stosunku do pozostałych uczestników rynku (np. przetwórstwa i handlu). Jednocześnie działania takie jak wspólne zakupy środków produkcji mogą ograniczać koszty produkcji rolnej i przygotowania produktów do sprzedaży, jak również umożliwiać kontrolowanie drogi produktów do konsumenta i dbanie o ich jakość.

Powyższe działania są także spójne z realizacją SDG 8.

W ramach unijnej polityki promocji i mechanizmu WPR **„Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”** Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) w 2024 r. obsługiwał 12 programów promocyjnych w 16 krajach na 3 kontynentach (o łącznym budżecie 26,3 mln EUR). Zaakceptowane przez Komisję Europejską programy są realizowane przez polskie organizacje branżowe i/lub międzybranżowe.

W ramach krajowej polityki rolnej MRiRW i KOWR wspierały eksport produktów rolno-spożywczych poprzez realizację działań pod wspólnym hasłem „Poland tastes good”, m.in. organizując w 2024 r. dla polskich przedsiębiorców 26 stoisk narodowych na najważniejszych targach rolno-spożywczych w 20 krajach.

W 2024 r. KOWR, w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora

rolno-spożywczego z zagranicą, zrealizował 131 przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych. KOWR zorganizował także misje handlowe dla polskich przedsiębiorców z potencjalnymi kontrahentami zagranicznymi, działania promocyjne w Internecie oraz w zagranicznych mediach branżowych, a także webinaria na temat rozwoju współpracy handlowej na rynkach zagranicznych.

Dzięki wsparciu w nawiązywaniu kontaktów handlowych corocznie dynamicznie zwiększa się wartość polskiego eksportu towarów rolno-spożywczych, która w 2024 r. wyniosła 53,5 mld EUR (wzrost o 2,7% w stosunku do 2023 r.). Udział eksportu rolno-spożywczego w wartości całego polskiego eksportu wyniósł ponad 15%.

MRiRW i KOWR prowadzą szereg kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących polskiej żywności wysokiej jakości na rynku krajowym. Działania realizowane są w ramach kampanii „Kupuj świadomie”, która zachęca do świadomego wyboru produktów z oznaczeniami i certyfikatami żywności. Do tych oznaczeń należą np.: znak PRODUKT POLSKI, logo produkcji ekologicznej UE czy inne oznaczenia krajowe (m.in. Poznaj Dobrą Żywność, Integrowana Produkcja, Wolne od GMO) i unijne (Chroniona Nazwa Pochodzenia, Chronione Oznaczenie Geograficzne i Gwarantowana Tradycyjna Specjalność). W 2024 r. KOWR w zakresie propagowania patriotyzmu konsumenckiego i żywności wysokiej jakości zrealizował 454 przedsięwzięcia promocyjne i informacyjne.

KOWR realizuje programy pomocy żywnościowej dla najuboższych w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 (FEPŻ). Celem FEPŻ jest przeciwdziałanie deprywacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, w tym dzieciom, oraz zapewnianie środków

towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne. Artykuły spożywcze zakupione przez KOWR są nieodpłatnie dostarczane do magazynów wskazanych przez organizacje partnerskie, a następnie dystrybuowane wśród osób potrzebujących. Powyższe działania wpisują się także w realizację SDG 1.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z podległą Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz KOWR, przy wsparciu Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Edukacji Narodowej, realizują „Program dla szkół”. Jego podstawowym celem jest upowszechnienie zdrowych nawyków żywieniowych wśród dzieci uczęszczających do klas I-V szkół podstawowych poprzez promowanie spożycia owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych. Dzięki Programowi codzienna dieta dzieci jest wzbogacona o szereg witamin i pierwiastków niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania i rozwoju młodych organizmów. Jest to jednocześnie element przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się nadwagi i otyłości. Program wpływa jednocześnie na realizację SDG 3.

Jednym z narzędzi wspierających osiągnięcie SDG 2 jest program Fundusze Europejskie dla Rybactwa finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury. Działania realizowane w ramach tego programu obejmują m.in. wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w rybołówstwie i przetwórstwie produktów rybołówstwa i akwakultury oraz inwestycje w wykorzystanie pełnego potencjału produkcyjnego i zapewnienie żywności wysokiej jakości dzięki m.in. dalszej modernizacji gospodarstw rybackich, wzmocnieniu powiązań gospodarstw rybackich z zakładami przetwórczymi, czy też restrukturyzacji małych gospodarstw. Działania te uzupełniają projekty zapewniające wymianę pokoleniową, poprawę bioróżnorodności

ekosystemów wodnych, przeciwdziałanie zmianom klimatu i zmniejszenie emisji CO₂, budowanie zdolności opartej na wiedzy, budowanie potencjału rozwojowego przez zacieśnianie więzi kulturowych, zapewnienie sprawnego systemu instytucjonalnego w zakresie kontroli i egzekwowania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa oraz poprawę efektywności systemu zbierania danych rybackich.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Realizacja SDG 2 w Polsce napotyka na następujące wyzwania:

- konieczność zachowania i ochrony na obszarach wiejskich przede wszystkim ich produkcyjnej funkcji rolniczej w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju,
- niestabilna sytuacja na krajowych, europejskich i światowych rynkach rolnych (m.in. z powodu anomalii pogodowych, wojny w Ukrainie), mająca negatywny wpływ na dochodowość produkcji rolnej,
- konieczność odbudowy łańcuchów dostaw zerwanych podczas pandemii koronawirusa i w wyniku wojny w Ukrainie,
- spadek dochodów gospodarstw rolnych wskutek wzrostu kosztów produkcji,
- ograniczenie w budżecie UE środków finansowych na realizację Wspólnej Polityki Rolnej przy jednoczesnym zwiększeniu kosztownych wymogów dostosowawczych dla rolników, które zmuszają ich do ponoszenia coraz większych kosztów ich spełnienia, często przewyższających rentowność prowadzonej działalności

- uzależnienie wsparcia rolnictwa i obszarów wiejskich m.in. od ogólnej koniunktury gospodarczej,
- bariery w handlu międzynarodowym, embargo na handel z określonymi państwami, utrudnienia celne i transportowe, napięcia handlowe,
- struktura geograficzna polskiego eksportu rolno-spożywczego oparta w zdecydowanej większości na rynkach państw UE (potrzeba dywersyfikacji eksportu na nowe, najbardziej perspektywiczne rynki państw pozaunijnych),
- kolejne kompleksowe umowy handlowe UE z państwami trzecimi (m.in. z krajami MERCOSUR), które prowadzą m.in. do wzrostu presji konkurencyjnej dla unijnej produkcji,
- duże wahania kursu walutowego,
- wzrost poziomu zadłużenia gospodarstw rolnych i gmin oraz zagrożenie ich płynności finansowej,
- częste zmiany przepisów prawnych,
- duże rozdrobnienie i mały potencjał wytwórczy indywidualnych gospodarstw rodzinnych,
- niedobory wody, choroby zwierząt i roślin, susze, deszcze nawalne,

- niekorzystna sytuacja demograficzna i ekonomiczna obszarów wiejskich,
- brak ostatecznych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 2

Dolnośląskie

Dotacje na rzecz ochrony i poprawy jakości gruntów rolnych

– działania na rzecz zwiększenia efektywności i dochodowości w rolnictwie, poprawa jakości połączeń drogowych na terenach wiejskich oraz działania związane z poprawą warunków wodnych, przeciwozryjnych i zwiększania bioróżnorodności na terenach rolniczych.

Samorząd Województwa Dolnośląskiego co roku dotuje przedsięwzięcia samorządów gminnych i powiatowych w zakresie finansowania ochrony, rekultywacji i poprawy jakości gruntów rolnych. Są to w szczególności zadania w postaci budowy lub przebudowy: dróg transportu rolnego, zbiorników wodnych służących małej retencji, nasadzeń drzew, ze szczególnym uwzględnieniem drzew miododajnych. Środki budżetu województwa wydatkowane w 2024 r. na ten cel to 33 mln zł.

3 DOBRE ZDROWIE
I JAKOŚĆ ŻYCIA

Priorytety w zakresie realizacji SDG 3 na szczeblu krajowym

- Zmniejszenie zapadalności na choroby cywilizacyjne i umieralności z ich powodu
- Zmniejszenie nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej
- Zwiększenie wykrywalności chorób we wczesnych stadiach rozwojowych oraz zwiększenie dostępu do nowoczesnych terapii
- Poprawa poziomu jakości systemu opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa pacjenta, w tym rozwój obszaru e-zdrowie
- Kompleksowa poprawa jakości powietrza do stanu niepowodującego narażenia na pogorszenie jakości zdrowia oraz środowiska, zgodnego z prawodawstwem unijnym, a w dalszej perspektywie z wytycznymi WHO poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza

Opis trendu SDG 3

Wskaźnik oczekiwanej **długości życia**

w zdrowiu wzrósł w stosunku do 2018 r.

zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet.

W przypadku mężczyzn odnotowano wzrost z 59,8 lat w 2018 r. do 61,3 lat w 2023 r.,

natomiast w przypadku kobiet wzrost z 63,3 lat w 2018 r. do 64,6 lat w 2023 r.

Istotnym wskaźnikiem kondycji ochrony zdrowia jest wskaźnik dotyczący wydatków publicznych bieżących na ochronę zdrowia jako % PKB.

W latach 2018–2022 obserwujemy wzrost tego wskaźnika z 4,5% w 2018 r. do 4,7% w 2022 r.

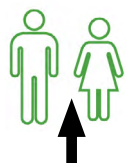
Wyzwaniem wciąż pozostaje ograniczenie wzrostu chorobowości, zwłaszcza w schorzeniach układu krążenia (dane Ministerstwa Zdrowia opracowane w ramach Mapy potrzeb zdrowotnych), nowotworowych (wzrost został zakłócony ograniczoną diagnostyką w czasie pandemii COVID-19 w 2020 r.), metabolicznych (cukrzycy), neurologicznych i psychicznych oraz rozmaitych rodzajach alergii.

Od szeregu lat niepokojącym trendem jest utrzymująca się na wysokim poziomie

liczba zgonów w wyniku nowotworów złośliwych. Pomimo spadku odnotowanego w latach 2018–2021 (z 263,9 do 246,5 na 100 tys. ludności), od 2022 r. współczynnik zgonów z powodu nowotworów złośliwych ponownie wzrasta i w 2023 r. wyniósł 264,4. W porównaniu z 2018 r. wzrosła również liczba zgonów z powodu przewlekłej choroby dróg oddechowych na 100 tys. ludności (z 24,6 do 25,7) oraz cukrzycy (z 23,5 do 25,7).

Odsetek podmiotów leczniczych, które wdrożyły rozwiązania informatyczne umożliwiające prowadzenie dokumentacji medycznej w formie elektronicznej, wzrósł z 56,6% w 2018 r. do 83,3% w 2023 r. Te działania przyczyniają się do podniesienia jakości systemu opieki zdrowotnej oraz zwiększenia bezpieczeństwa pacjentów. Ponadto, wspierają one redukcję nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej, poprawiają świadomość zdrowotną społeczeństwa oraz umożliwiają wcześniejsze wykrywanie chorób na wczesnych etapach ich rozwoju.

2023

wzrost
oczekiwanej
długości
życia
w zdrowiu:

61,3 lat
dla mężczyzn

64,6 lat
dla kobiet

W latach 2019-2023 **odnotowano poprawę dostępu do usług świadczonych przez personel medyczny**. Wzrosła liczba osób pracujących z pacjentem przypadająca na 10 tys. mieszkańców w czterech podstawowych zawodach medycznych: lekarzy (z 32,7 do 37,6), lekarzy dentystów (z 8,8 do 9,8), pielęgniarek (z 55,8 do 57,4) i położnych (z 7,2 do 7,6).

Stan powietrza w Polsce poprawia się.

W latach 2018-2023 zmniejszyła się znacząco liczba stref z przekroczeniami norm jakości powietrza, w tym przede wszystkim dla najbardziej problematycznych dotychczas frakcji pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5}; nie tylko w związku z występującymi korzystnymi warunkami meteorologicznymi, ale przede wszystkim w wyniku podjętych działań naprawczych na wszystkich szczeblach zarządzania jakością powietrza. Szczególnie pozytywne efekty podjętych działań są widoczne w trendzie spadkowym tzw. krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5}. Wartość wskaźnika obniżyła się z 22 µg/m³ w 2018 r. do 16 µg/m³ w 2022 r. i utrzymała się na tym samym poziomie w 2023 r.

W 2024 r. wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} uległa dalszemu obniżeniu do 15 µg/m³.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 3

Na szczeblu rządowym Ministerstwo Zdrowia, we współpracy z jednostkami podległymi, podejmuje działania ściśle korespondujące z priorytetami w następujących obszarach: zmniejszenie zapadalności na choroby cywilizacyjne i umieralności z ich powodu, zmniejszenie nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej, badania przesiewowe, informatyzacja systemu zdrowia oraz rozwój

telemedycyny, zwiększanie świadomości zdrowotnej i promocja zdrowego stylu życia.

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021–2025 (NPZ)

– jego celem strategicznym jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie nierówności w zdrowiu. Cele operacyjne obejmują:

- 1) profilaktykę nadwagi i otyłości;
- 2) profilaktykę uzależnień;
- 3) promocję zdrowia psychicznego;
- 4) zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne;
- 5) wyzwania demograficzne.

Cel operacyjny 1:

w ramach Programu położono nacisk na rozwój polityki prozdrowotnej, w tym między innymi poprzez tworzenie warunków umożliwiających kształtowanie i utrzymanie prawidłowych wzorców żywienia i aktywności fizycznej w środowiskach nauki, pracy, służby i wypoczynku, prowadzenie ogólnopolskiego centrum edukacji żywieniowej i zdrowego stylu życia, zapewnianie dostępności do obiektów sportowych i zajęć polegających na aktywności fizycznej, a także wsparcie rodzin z problemem otyłości, w tym poprzez tworzenie zespołów terapeutycznych, pomoc dietetyczną, psychologiczną i medyczną.

Cel operacyjny 2:

położono nacisk na profilaktykę uzależnień i zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom jak również działania ukierunkowane m.in. na uzależnienie od alkoholu, narkotyków i uzależnienia behawioralne, które realizowane są głównie przez wyspecjalizowaną w tym zakresie jednostkę podległą Ministrowi Zdrowia – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Jednostka ta realizuje zadania przede wszystkim na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

poprawa
dostępu
do usług
medycznych

poprawa
stanu
powietrza

Cel operacyjny 3:

prowadzono działania z zakresu profilaktyki problemów zdrowia psychicznego, promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zachowaniom samobójczym. Uruchomiono dwa centra wsparcia: dla osób dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży w kryzysie psychicznym w celu świadczenia całodobowego profesjonalnego wsparcia psychologicznego oraz poradnictwa i doraźnej pomocy specjalistycznej za pośrednictwem narzędzi teleinformatycznych – telefon, czat, e-mail, jak również zapewnienie całodobowej dostępności do ogólnopolskiej, szybkiej i aktualnej informacji o możliwości uzyskania pomocy.

Cel operacyjny 4:

prowadzone są między innymi działania na rzecz podnoszenia zgłaszalności do rządowych programów profilaktycznych i szczepień obowiązkowych: realizowane są działania na rzecz promowania portalu NIZP PZH – NIB – szczepienia info. Stanowi jedną z największych internetowych baz wiedzy na temat szczepień w języku polskim. Portal wymieniany jest na międzynarodowej liście stron internetowych informujących o szczepieniach w sposób rzetelny i wiarygodny.

Cel operacyjny 5:

realizowane były działania związane z wyzwaniem demograficznymi, w tym kierowane do osób starszych (np. edukacja zdrowotna kierowana do opiekunów nieformalnych osób starszych, działania profilaktyczne kierowane do seniorów), jak i dotyczące zdrowia prokreacyjnego, w tym. kwestii opieki prekoncepcyjnej i okołoporodowej.

W 2024 r. trwały prace przygotowawcze programu Moje Zdrowie, który został uruchomiony w pierwszej połowie 2025 r. Program Moje Zdrowie to bilans zdrowia dorosłego człowieka, z którego może skorzystać

każda osoba, która skończyła 20 lat. Cele programu to:

- wdrożenie nawyku systematycznego wykonywania bilansu swojego zdrowia: nie chodzi o to, by się badać tylko w ramach programu, ale by przynajmniej raz na kilka lat sprawdzić stan swojego zdrowia
- wczesne wykrywanie chorób cywilizacyjnych: chorób układu krążenia i cukrzycy, chorób nerek, zaburzeń funkcji tarczycy, wybranych chorób onkologicznych, wybranych chorób infekcyjnych (HCV) oraz zaburzeń psychicznych i poznawczych
- lepsze przygotowanie do konsultacji u lekarza, wzmocnienie roli lekarzy POZ w profilaktyce oraz motywacja do dbania o siebie, przyjęcia zalecanych szczepionek, prowadzenia zdrowszego trybu życia, korzystania z porad z zakresu profilaktyki.

Narodowa Strategia Onkologiczna (NSO)

jest programem wieloletnim przyjętym na lata 2020-2030. Głównym celem Strategii jest zwiększenie ilości osób przeżywających 5 lat od zakończenia terapii onkologicznej oraz zmniejszenie zapadalności na choroby nowotworowe. Efektem powinna być też poprawa jakości życia pacjentów w trakcie leczenia onkologicznego, jak i po jego zakończeniu. Służyć temu będą inwestycje w 5 najważniejszych dla onkologii obszarach:

- Inwestycje w kadry medyczne
- Inwestycje w edukację–prewencja pierwotna–styl życia
- Inwestycje w pacjenta – prewencja wtórna
- Inwestycje w naukę i innowacje
- Inwestycje w system opieki onkologicznej.

W ramach NSO zaplanowano realizację w latach 2020-2030 łącznie 90 zadań.

Główne działania zrealizowane w 2024 r.:

- kontynuowano szczepienia przeciw HPV dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania,
- prowadzono kampanię społeczną „Planuję Długie Życie”, ukierunkowaną na poprawę świadomości zdrowotnej społeczeństwa, w szczególności w zakresie wpływu stylu życia i postaw zdrowotnych na rozwój chorób nowotworowych, a także korzyści wynikających z uczestnictwa w badaniach przesiewowych,
- celem zapewnienia pacjentom dostępu do najnowszych metod terapeutycznych, w 2024 r. refundacją objęto 135 innowacyjnych terapii, w tym 36 cząsteczkowo-wskazań onkologicznych,
- prowadzono program pilotażowy w zakresie edukacji żywieniowej oraz poprawy jakości żywienia w szpitalach – „Dobry posiłek w szpitalu”, którego celem jest poprawa jakości żywienia pacjentów oraz zwiększenie dostępności do porad żywieniowych,
- wypracowano rozwiązania pozwalające na wprowadzenie w 2025 r. kluczowych zmian w organizacji Programu Profilaktyki Raka Szyjki Macicy, polegających na rozszerzeniu jego zakresu o dwa nowoczesne badania: test HPV HR oraz cytologię na podłożu płynnym,
- kontynuowano proces wdrażania Krajowej Sieci Onkologicznej – nowego modelu organizacji i zarządzania opieką onkologiczną, której celem jest zapewnienie każdemu pacjentowi, niezależnie od miejsca zamieszkania, kompleksowej opieki opartej o jednakowe standardy i wysoką jakość,
- z budżetu NSO przeznaczono niemal 413,5 mln zł na dofinansowanie wymiany i zakupu sprzętu do diagnostyki i leczenia nowotworów złośliwych,

- realizowano prace związane z utworzeniem Narodowego Portalu Onkologicznego, który został uruchomiony 27 maja 2025 r.

Celem **Narodowego Programu Chorób Układu Krążenia na lata 2022–2032 (NPChUK)** jest

obniżenie zachorowalności i umieralności z powodu chorób układu krążenia.

Realizacja NPChUK powinna przyczynić się do zmniejszenia częstotliwości występowania w populacji klasycznych czynników ryzyka chorób układu krążenia takich jak nadciśnienie tętnicze, palenie tytoniu, zaburzenia lipidowe, otyłość, cukrzyca. NPChUK ma zapewnić obywatelom równy i adekwatny do potrzeb dostęp do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia.

Główne działania/efekty zrealizowane w 2024 r.:

- W celu poprawy dostępu do szpitalnej diagnostyki i leczenia chorób układu krążenia w 2024 r. z budżetu NPChUK przeznaczono ponad 153,5 mln zł na zakup sprzętu do diagnostyki i leczenia chorób układu krążenia.
- Opracowano założenia do projektu ustawy o Krajowej Sieci Kardiologicznej, która wprowadzi nowy model organizacji i zarządzania opieką kardiologiczną w Polsce.
- Realizowano prace nad przygotowaniem Ankiety (Kalkulatora) stanu zdrowia opartej na koncepcji „10 dla Serca”, tj. aplikacji w mojejKP, mającej na celu budowanie świadomości osób dorosłych na temat przyczyn chorób krążenia poprzez określenie poziomu ryzyka wystąpienia chorób układu krążenia.
- Rozpoczęto prace nad opracowaniem standardów diagnostyczno-terapeutycznych i organizacyjnych, które będą miały zastosowanie w Krajowej Sieci Kardiologicznej.

- Prowadzono prace przygotowawczo-organizacyjne do realizacji w 2025 r. ogólnopolskiego badania epidemiologicznego WOBASZ, które ma na celu ocenę sytuacji zdrowotnej dorosłej populacji polskiej w zakresie częstości występowania chorób układu krążenia oraz zachowań zdrowotnych ludności.

Leczenie niepłodności obejmujące procedury medycznie wspomaganej prokreacji, w tym zapłodnienie pozaustrojowe prowadzone w ośrodku medycznie wspomaganej prokreacji, na lata 2024–2028

Na podstawie art. 48a ust. 16a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przyjęto nowy program polityki zdrowotnej pn. „Leczenie niepłodności obejmujące procedury medycznie wspomaganej prokreacji, w tym zapłodnienie pozaustrojowe prowadzone w ośrodku medycznie wspomaganej prokreacji, na lata 2024–2028”. Program jest realizowany od 1 czerwca 2024 r. Jego głównym celem jest zapewnienie parom dotkniętym niepłodnością równego dostępu do procedury zapłodnienia pozaustrojowego w ośrodku medycznie wspomaganej prokreacji oraz umożliwienie osobom przed lub w trakcie leczenia onkologicznego o potencjale upośledzającym płodność zabezpieczenia materiału rozrodczego (oocytów lub nasienia) na przyszłość.

W 2024 r. prowadzono dalszy rozwój systemu e-Zdrowie (P1). System e-zdrowie P1 dostarcza produkty i e-usługi mające fundamentalne znaczenie dla systemu ochrony zdrowia w Polsce, przyczyniając się do efektywnego udzielania świadczeń zdrowotnych, poprawy ich jakości i dostępności. W drugiej połowie 2024 r. rozpoczęto pilotaż Centralnej e-Rejestracji, w ramach którego pacjenci mogą za pośrednictwem IKP lub aplikacji

MojeIKP samodzielnie zapisać się na pierwszą wizytę, odwołać lub zmienić jej termin. Pilotaż obejmuje świadczenia kardiologiczne oraz badania w ramach programów profilaktycznych: mammografię i cytologię.

Działania na rzecz realizacji SDG 3 prowadzone są także przez **Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT)**.

Wprowadzono **Program Aktywna Szkoła** na lata 2024–2026, finansowany z budżetu państwa, który wychodzi naprzeciw zidentyfikowanym oczekiwaniom społecznym, odzwierciedlając obrany kierunek resortowej interwencji. Program otwiera się na lokalne społeczności, wspierając działania animacyjne na samorządowych i innych obiektach sportowych. Program realizuje Ogólnopolski Operator (Fundacja Orły Sportu), którego główne zadania to rekrutacja osób prowadzących zajęcia sportowe, kontrola i nadzór na prawidłową realizacją programu. Kontynuowano działania w ramach Programu Klub na lata 2023–2025, którego głównym celem jest wsparcie finansowe lokalnych środowisk sportowych, których filarem funkcjonowania jest klub sportowy, definiowany jako centrum aktywności fizycznej oraz miejsce identyfikacji i kształcenia talentów sportowych. Sukcesywnie zwiększano środki na realizację programu – od 24 mln zł w 2016 r. do 108,5 mln w 2025 r. Rostała także liczba wspartych klubów – od 2142 w 2016 r., do 6806 w 2024 r.

Wprowadzono Program Mały Mistrz, którego głównym celem jest aktywizacja fizyczna uczniów klas I-III szkół podstawowych – niezależnie od płci i posiadanej sprawności. Założenia realizacyjne obejmują m.in. zorganizowanie przy współpracy z organem prowadzącym szkołę wsparcia dla nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej przez nauczyciela wychowania fizycznego w prowadzeniu zajęć wychowania fizycznego, w klasach I-III szkół podstawowych uczestniczących w zadaniu.

Sieć monitoringu jakości powietrza nadzorowana przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) spełnia wymagania jakościowe i ilościowe w odniesieniu do prawa UE i krajowego. Wykonywane corocznie przez GIOŚ oceny jakości powietrza, m.in. w oparciu o wyniki pomiarów jakości powietrza, zapewniają informację dla organów odpowiedzialnych za zarządzanie ochroną powietrza na szczeblu lokalnym, wojewódzkim i krajowym, oraz wskazują obszary wymagające poprawy jakości powietrza poprzez odpowiednie działania naprawcze. Ponadto, wyniki pomiarów jakości powietrza ze stacji GIOŚ zapewniają społeczeństwu bieżącą informację o jego jakości, a przygotowywane przez GIOŚ powiadomienia o ryzyku przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego substancji pozwalają na odpowiednio wczesne informowanie o złej jakości powietrza na danym obszarze, umożliwiając wprowadzenie odpowiednich krótkoterminowych działań przez organy odpowiedzialne za zarządzanie jakością powietrza na szczeblu lokalnym.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Biorąc pod uwagę obecną sytuację zdrowotną ludności Polski i jej uwarunkowania oraz po analizie funkcjonującego systemu zdrowia publicznego kluczowe jest budowanie skutecznego systemu zdrowia publicznego koncentrującego się na realizacji długofalowych i opartych na dowodach naukowych działań profilaktycznych, których podstawowym celem jest zapobieganie wystąpieniu chorób cywilizacyjnych poprzez zmniejszenie narażenia na czynniki ryzyka, szczególnie te związane ze stylem życia. Zmiany postaw i zachowań oraz ich konsekwencje dla zdrowia w wymiarze tak jednostki jak i populacji – co jest w ognisku zainteresowania zdrowia publicznego – nie

są możliwe do zaobserwowania w perspektywie kilku czy kilkudziesięciu miesięcy. Obserwowane długoletnie trendy epidemiologiczne nie wskazują, by w przyszłości (perspektywa 5-letnia) uległy one zmianie.

Miarą skuteczności wdrażanych rozwiązań jest ich stopień wykorzystania przez grupy docelowe. Z IKP w Polsce aktualnie korzysta 19 mln osób (na 37,6 mln mieszkańców w Polsce w 2024 r. wg GUS). Stopień wykorzystania wzrasta, wraz z udostępnianiem na IKP kolejnych funkcjonalności. Szybki rozwój technologii cyfrowych, nie zawsze znajduje odzwierciedlenie w przepisach prawnych. Stanowi to jedną z kluczowych przeszkód we wdrażaniu projektów związanych z e-zdrowiem. Systemy informatyczne, zwłaszcza te bazujące na sztucznej inteligencji czy big data, często znajdują się w obszarze wymagającym dodatkowych regulacji. Proces legislacyjny jest długotrwały, wieloetapowy, co stanowi przeszkodę w szybkim dostosowywaniu przepisów do dynamicznie rozwijających się technologii informatycznych. Ponadto, proces legislacyjny musi uwzględniać nie tylko aktualne potrzeby rynku, ale także przewidywać długoterminowe skutki.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 3

Mazowieckie

Profilaktyka chorób i ochrona zdrowia, w tym m.in.:

- Samorządowy Instrument Wsparcia Zdrowia Psychicznego pn.: „**Mazowsze dla Zdrowia Psychicznego**”, którego celem jest wspieranie zadań związanych z promocją zdrowia psychicznego i profilaktyką zaburzeń psychicznych wśród mieszkańców Mazowsza,

- Samorządowy Instrument Wsparcia Zdrowia Mazowszan pn.: „**Mazowsze dla Zdrowia**”, finansujący zadania z zakresu profilaktyki chorób i edukacji zdrowotnej;
- **programy polityki zdrowotnej** dla mieszkańców województwa mazowieckiego w zakresie: opieki poporodowej, poprawy sprawności fizycznej osób po 60 r.ż., profilaktyki i wczesnego wykrywania osteoporozy, leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego, profilaktyki czerniaka i innych nowotworów skóry, wczesnego wykrywania raka płuc, pierwszej pomocy przedmedycznej dla uczniów klas VII-VIII, szczepień przeciwko meningokokom serogrupy B dla dzieci do lat 3, badań przesiewowych w kierunku wykrycia zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C, profilaktyki zaburzeń depresyjnych dla osób po 60 r.ż., profilaktyki zaburzeń depresyjnych dla dzieci i młodzieży;
- **programy w zakresie edukacji zdrowotnej** dostosowanej do różnych grup społeczeństwa, dotyczącej m.in.: promocji idei dawstwa i transplantacji, podniesienia poziomu akceptacji społecznej wobec osób żyjących z HIV/AIDS, ich rodzin i bliskich, pierwszej pomocy przedmedycznej, profilaktyki chorób układu krążenia, w tym zawałów serca, udarów mózgu; profilaktyki niedoboru witaminy D, profilaktyki chorób kręgosłupa, stawów, wad postawy, profilaktyki nowotworów, wsparcia w kryzysie osób dorosłych; promocji zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży;
- **Program Wsparcia Domów Opieki Medycznej na lata 2023–2025** – obecnie na terenie województwa mazowieckiego funkcjonują 22 Domy Opieki Medycznej dla osób z chorobami otępiennymi.

Pomorskie

Prowadzenie i wsparcie 3 Punktów Konsultacyjno – Diagnostycznych na terenie województwa pomorskiego (Gdańsk, Gdynia i Słupsk), w ramach których można anonimowo i bezpłatnie wykonać badania w kierunku HIV, HCV oraz kiły. Działanie ma również na celu edukację zdrowotną. Działaność podnosi wiedzę i świadomość mieszkańców na temat w/w chorób, zwiększa dostępność do diagnostyki oraz zmniejsza nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej. Uzupełniając do działań odbywają się spotkania Wojewódzkiego Zespołu ds. realizacji Krajowego Programu Zapobiegania HIV i Zwalczania AIDS.

„Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030” – w 2024 r. 15 podmiotów (m.in. NGO) zrealizowało 16 zadań, których celem było zmniejszanie czynników ryzyka sprzyjających podejmowaniu zachowań ryzykownych o rozwoju problemów uzależnień wśród osób zamieszkujących województwo. Ponadto wsparto podmioty sektora finansów publicznych (m.in. Wojewódzki Środek Terapii Uzależnień, Centrum Zdrowia Psychicznego w Słupsku, dwa szpitale psychiatryczne) w realizacji zadań w zakresie zwalczania narkomanii) oraz przeciwdziałania alkoholizmowi.

Dolnośląskie

Kontynuacja programu UPRIGHT (2023–2024) – powszechnego profilaktycznego programu globalnej interwencji na rzecz odporności, wdrażanego dla poprawy i promocji zdrowia psychicznego wśród nastolatków. Celem ogólnym jest promowanie dobrostanu psychicznego i zapobieganie przyszłym zaburzeniom psychicznym i emocjonalnym

poprzez zwiększenie odporności psychicznej u dzieci w wieku 12-14 lat.

Kontynuacja programu polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych u noworodków i niemowląt – poprawa opieki perinatalnej na terenie województwa dolnośląskiego (2023–2025)

w zakresie: wczesnego wykrywania wad i zaburzeń rozwojowych u noworodków i niemowląt; wprowadzenie kompleksowej i skoordynowanej opieki poprzez konsylia lekarskie; holistycznej opieki uwzględniającej opiekę psychologiczną nad całą rodziną pacjenta oraz wsparcie formalno – logistyczne dla rodziców dziecka z wadą rozwojową w jego pierwszym okresie życia.

Kontynuowano **realizację programu polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zaburzeń psychicznych, w tym depresji oraz zapobiegania samobójstwom dla dzieci i młodzieży na terenie województwa dolnośląskiego (2023–2025)**. Realizowane w ramach programu działania mają na celu wczesną identyfikację i pomoc osobom w kryzysie psychicznym lub doświadczających zaburzeń psychicznych oraz u których występują czynniki ryzyka samobójstwa. Załoženiami programu objęto dzieci i młodzież w wieku 10–19 lat oraz ich rodziców i opiekunów prawnych, zamieszkałych na terenie województwa dolnośląskiego.

Zlecono realizację zadania publicznego w zakresie **promocji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży** na terenie województwa dolnośląskiego. W ramach realizacji zadania zorganizowano cykl 20 spotkań grupowych w szkołach oraz przeprowadzono 2 webinary poświęcone tematyce profilaktyki zdrowia psychicznego u dzieci i młodzieży; wydano broszurę informacyjną, mającą na celu edukację oraz zwiększenie świadomości społecznej; nagrano spot radiowy oraz jeden

materiał filmowy promujący tematykę zdrowia psychicznego; w ramach indywidualnego wsparcia objęto opieką psychologiczną i psychiatryczną; zostały przeprowadzone działania skierowane do 20 placówek oświatowych, obejmujące wsparcie grupowe uczniów oraz kadry pedagogicznej.

Wsparto podmioty w ramach zadania budżetowego **„Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień”**, w tym: programy leczenia substytucyjnego, zwiększenie dostępności usług terapii indywidualnej, grupowej oraz interwencji środowiskowej, przeprowadzono programy terapeutyczne ponad standardową ofertę, superwizję pracowników lecznictwa odwykowego oraz zostały przekazane środki finansowe na realizację zadań Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnień.

Modernizacja i dostosowanie budynków do obowiązujących norm i standardów

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu realizuje zadanie pn.: budowa Centrum Psychiatrii dla Dzieci i Młodzieży, w którym realizowana będzie kompleksowa opieka psychologiczna i psychiatryczna przy zastosowaniu optymalnych metod diagnostyki i leczenia zgodne z nowym modelem psychiatrii dzieci i młodzieży.

Dolnośląski Szpital Specjalistyczny im. T. Marciniaka – Centrum Medycyny Ratunkowej otrzymał środki majątkowe na realizację Utworzenia Regionalnego Ośrodka Leczenia Zaburzeń Endokrynnych i Metabolicznych, w tym zakup sprzętu, oraz utworzenie Ośrodka Interwencji Sercowo-Naczyniowych i modernizację pomieszczeń na II Odcinku Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej.

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Wrocławiu otrzymał środki na modernizację pomieszczeń w Oddziale Ginekologiczno-Położniczym oraz uruchomienie Senioralnego Centrum Innowacyjnej Rehabilitacji, które świadczyć będzie kompleksową opieką rehabilitacyjną (w tym neuropsychologiczną) pacjentów z chorobami o charakterze otępiennym w zakresie wczesnego wykrywania, diagnozowania, spowalniania postępów choroby, a także edukacji w zakresie profilaktyki oraz wsparcia psychologicznego dla rodzin pacjenta i wskazówek praktycznych organizacji opieki nad osobą chorą.

Dolnośląskie Centrum Onkologii, Pulmonologii i Hematologii realizuje najważniejsze zadanie inwestycyjne Województwa Dolnośląskiego w obszarze ochrony zdrowia – Budowę Nowego Szpitala Onkologicznego we Wrocławiu, uzasadnione w szczególności negatywnymi trendami epidemiologicznymi w onkologii oraz koniecznością poprawy dostępności pacjentów do świadczeń oraz warunków ich udzielania. Inwestycja jest współfinansowana ze środków budżetu państwa, a jej całkowity koszt szacowany jest na kwotę ok. 1,5 mld zł

Lubuskie

Wsparcie

lubuskiej psychiatrii – promowanie profilaktyki zdrowia psychicznego.

Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży to ważny temat, szczególnie po pandemii, która uwypukliła problem kryzysu psychicznego wśród młodych. Samorząd województwa widząc potrzebę profesjonalnej opieki psychiatrycznej młodych Lubuszan realizuje i planuje wiele działań w tym zakresie:

1. Rozwój działalności Centrum Zdrowia Psychicznego w SPS dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Międzyrzeczu;

2. Dofinansowanie modernizacji lubuskiej infrastruktury szpitalnej wykorzystywanej do udzielania świadczeń w zakresie psychiatrii dorosłych i dzieci.
3. Dofinansowanie kosztów kształcenia i podnoszenia kwalifikacji lekarzy podejmujących specjalizację w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży.
4. Finansowanie stypendiów dla osób podejmujących kształcenie w zakresie psych. klinicznej i psychoterapii.
5. Współorganizacja wraz z Centrum Leczenia Dzieci i Młodzieży w Zaborze II Międzynarodowej Konferencji: Wyzwania Psychiatrii Dzieci i Młodzieży w Europie.
6. Organizacja konferencji dla młodzieży, nauczycieli i pedagogów z lubuskich szkół „Resilience – odporność i czynniki chroniące dzieci i młodzież”.
7. Wsparcie realizacji kampanii na rzecz zdrowia psychicznego młodzieży.

Inne zadania realizowane w tym zakresie to także promocja badań profilaktycznych i zdrowego stylu życia (konferencje, cykl kawiarenek zdrowia w lubuskich szpitalach, konkursy dla uczniów).

Łódzkie

Program

profilaktyki zakażeń pneumokokowych dla osób w wieku 55-64 lat z przewlekłą chorobą płuc, oferował badania lekarskie kwalifikacyjne, wykonanie szczepień oraz edukację zdrowotną. Realizatorami projektu w 2024 r. było 17 podmiotów leczniczych z terenu województwa łódzkiego, wybranych w drodze otwartego konkursu ofert. W ramach Programu zaszczepiono łącznie 720 osób. Program będzie kontynuowany w 2025 r.

W ramach realizacji projektu „Zdrowe Łódzkie na plus” JST mogły zaproponować zadania wpisujące się w co najmniej 3 z 6 działań, tj: Działanie 1. Konkurs na zdrowy posiłek; Działanie 2. Ruszaj się dla zdrowia; Działanie 3. Edukacja w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej; Działanie 4. Edukacja w zakresie zachowań prozdrowotnych i zdrowego stylu życia dla dzieci i młodzieży; Działanie 5. Zdrowa kobieta; Działanie 6. Zdrowy mężczyzna. W 2024 r. zadanie było realizowane po raz pierwszy. 30 samorządów terytorialnych zrealizowało 62 projekty o łącznej wartości ponad 1 mln zł.

Łódzkie promuje zdrowie psychiczne – wsparcie i profesjonalna pomoc psychologiczna.

W ramach realizacji zadania prowadzone było indywidualne poradnictwo psychologiczne dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, oraz warsztaty edukacyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży. W ramach pierwszej interwencji udzielane były indywidualne konsultacje psychologiczne w liczbie maksymalnie 6 dla jednego odbiorcy. W ramach drugiej interwencji uczestnicy mogli wziąć udział w warsztatach edukacyjno-rozwojowych obejmujących łącznie 5 obszarów, takich jak: Emocje, myśli i zachowania; Relacje społeczne i podstawy komunikowania się; Konflikty i sposoby ich rozwiązywania; Stres – radzenie sobie w sytuacjach stresujących; Wyznaczanie i osiąganie celów, marzenia, plany. Zadanie było realizowane przez 8 podmiotów. Przeprowadzono 2 905 konsultacji u 494 osób i 145 warsztatów dla 1 346 osób.

Podlaskie

Program polityki zdrowotnej profilaktyki zaburzeń lękowych i nastroju mieszkańców województwa podlaskiego w wieku 18-64 lat realizowany jest w latach 2024 – 2026 (30 miesięcy ogółem). Realizatorem programu

jest Samodzielny Publiczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. dr St. Deresza w Choroszczy. Głównym celem Programu jest uzyskanie wysokiego poziomu wiedzy z zakresu profilaktyki pierwotnej oraz profilaktyki wtórnej zaburzeń lękowych i nastroju, obejmującej zagadnienia teoretyczne i praktyczne, wśród 70% uczestników Programu.

Świętokrzyskie

Profilaktyka

świętokrzyskich pracowników

Celem głównym projektu jest ochrona zdrowia i wydłużenie aktywności zawodowej pracujących mieszkańców województwa świętokrzyskiego poprzez przeprowadzenie kompleksowych działań edukacyjno-zdrowotnych przeciwdziałających opuszczaniu rynku pracy przez osoby w wieku produkcyjnym 45+ na terenie województwa świętokrzyskiego. Zadania realizowane w ramach projektu to m.in.: działania informacyjno-edukacyjne – edukacja zdrowotna, badania profilaktyczne, badania genetyczne oraz świadczenia zdrowotne. Świadczenia z zakresu pogłębionej diagnostyki realizowane są w mieście Kielce i powiecie kieleckim. Badania USG prostaty realizowane są na terenie województwa świętokrzyskiego w mobilnym gabinecie (PROSTATOBUS). Beneficjentem programu jest populacja pracujących mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 45+ (50 tys. osób).

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 3

Główny Urząd Statystyczny

Działania prozdrowotne w GUS

W 2024 r., dzięki akcji „Mammobus w GUS”, kobiety w wieku 45–73 lat mogły skorzystać z bezpłatnych badań mammograficznych.

Akcja została przeprowadzona we współpracy z NFZ i dzięki niej 70 kobiet wykonało badania profilaktyczne. W tym samym roku odbyła się również „VIII Akcja Krwiodawstwa w GUS”, w której uczestniczyło 41 osób, oddając łącznie 13,5 litra krwi. Zorganizowano także webinar „Profilaktyka zdrowego kręgosłupa”, w którym uczestniczyło 588 pracowników.

AstraZeneca Pharma Poland

Projekt „**Krople uważności**” jest realizowany w ramach AstraZeneca Young Health Programme we współpracy z Fundacjami Szkoła z Klasą oraz Edumind Uważność w Edukacji, pod honorowym patronatem Prezydenta m.st. Warszawy oraz Konsultant Krajowej w Dziedzinie Psychiatrii Dzieci i Młodzieży. Inicjatywa ma na celu wspieranie dobrostanu psychicznego społeczności szkolnych w Polsce, przede wszystkim nauczycieli. 3. edycja „Kropli uważności” objęła swoim zasięgiem nową grupę pedagogów – nauczycieli pracujących w szkołach przyszpitalnych – i uwzględniła specyfikę obciążającej psychicznie pracy.

W ramach programu prowadzone są 8-tygodniowe Treningi Uważności połączone z 4-tygodniowym mentoringiem, przygotowujące do stosowania praktyk uważności w pracy z uczniami, opracowywane są materiały edukacyjne dla nauczycieli oraz kursy e-learningowe. Przez cały czas trwania kursu i po jego zakończeniu nauczyciele wprowadzają w życie zdobyte umiejętności – tak, aby stały się one dla nich wsparciem podczas wymagającej pracy z uczniami i uczennicami, także przebywającymi w oddziałach szpitalnych.

LPP S.A

Projekt Niebieskie Trampki

jest odpowiedzią na braki w dostępie do pomocy psychologicznej, którego celem jest zapobieganie samobójstwom młodzieży. Fundacja LPP, we współpracy z fundacją FOSA

i miastem Gdańsk, uruchomiła klub w Galerii Metropolia, gdzie nastolatki mogą uzyskać pomoc psychologiczną oraz spędzić czas pod fachową opieką specjalistów w przyjaznej dla młodzieży przestrzeni. Organizuje się tam warsztaty tematyczne, turnieje, a także spotkania edukacyjne poświęcone zdrowiu psychicznemu. Punkt wspiera młodych ludzi w budowaniu mechanizmów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych i zapewnia im kompleksową pomoc, zarówno o charakterze profilaktycznym, jak socjoterapeutycznym.

Klub w Galerii Metropolia jest całkowicie finansowany przez Fundację LPP, która jest stałym partnerem programu od 2022 r., gdy powstała pierwsza taka placówka w gdańskim FORUM. Tylko w ciągu roku działania klubu Niebieskich Trampki w Metropolii z pomocy psychologów skorzystało 729 młodych osób.

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A

Przeprowadzenie szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy dla pracowników spółki w ramach wyjazdu integracyjnego zespołu.

Celem szkolenia było zapoznanie pracowników z zasadami udzielania pierwszej pomocy, oraz ogólne uwrażliwienie na potrzeby i specyficzne zachowania innych osób. Osoby znające symptomy różnych zagrożeń dla zdrowia i bezpieczeństwa innych oraz wyposażone w odpowiednią wiedzę potrafią realnie pomóc w sytuacjach zagrożenia. Szkolenie składało się z części teoretycznej, oraz rozbudowanej części praktycznej obejmującej ćwiczenia na fantomach oraz zajęcia ratownicze z udziałem pozorantów. Praca realizowana była w małych grupach co pozwoliło na wykonanie ćwiczeń praktycznych przez każdą biorącą udział w szkoleniu osobę.

**4 DOBRA JAKOŚĆ
EDUKACJI**

Priorytety w zakresie realizacji Celu 4 na szczeblu krajowym

Priorytety w zakresie realizacji Celu 4 na szczeblu krajowym

- Poprawa jakości i atrakcyjności szkolnictwa zawodowego, poprawa dostosowania szkolenia i kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy
- Tworzenie warunków dla rozwoju edukacji na całym obszarze kraju i wyrównywania szans edukacyjnych
- Tworzenie warunków do szerszego zaangażowania dorosłych w uczenie się w różnych formach i miejscach oraz do uznawania efektów uczenia się nabytych poza edukacją formalną
- Poprawa innowacyjności kształcenia
- Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju

Opis trendu SDG 4

Według danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej spośród absolwentów z 2018 r., którzy w terminie głównym przystąpili do wszystkich egzaminów obowiązkowych, świadectwo dojrzałości uzyskało 79,7%, a w 2024 r. – 84,1%.

We wszystkich dziedzinach nauk testowanych w ramach PISA **wzrósł odsetek uczniów o najniższych poziomach osiągnięć**, które wskazują na posiadanie jedynie bardzo podstawowych umiejętności i zwiększone

ryzyko trudności na drodze edukacji i w życiu dorosłym. W przypadku matematyki najniższy poziom osiągnięć wykazało w 2022 r. **23%** polskich uczniów (w 2018 r. – 21%), zaś w zakresie czytania i interpretacji – **22%** uczniów (w 2018 r. – 15%). Według Instytutu Badań Edukacyjnych na wyniki te mogły wpłynąć różne czynniki, wśród których wskazuje się pandemię COVID-19 i związaną z nią naukę zdalną, jak również reformę systemu edukacji.

Coraz bardziej powszechne staje się w Polsce wychowanie przedszkolne.

W 2023 r. było nim objętych 90% dzieci w grupie wieku 3-5 lat, ten wysoki poziom utrzymuje się od 2018 r. i wykazuje tendencje wzrostowe – w 2024 r. odsetek ten wynosił już **93%**. Świadczy to o rosnącej świadomości społecznej na temat pozytywnej roli wychowania przedszkolnego w rozwoju dziecka i jego uspołecznieniu. Zwiększył się odsetek uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczających do przedszkoli i szkół ogólnodostępnych w ogólnej liczbie uczniów posiadających takie orzeczenie. W roku szkolnym 2024/2025 stanowili oni ponad 73% wszystkich uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (w porównaniu z niespełna 65% w roku szkolnym 2018/2019). Świadczy to o postępującym procesie rozwoju edukacji włączającej (inkluzyjnej), która umożliwia kształcenie wszystkich dzieci razem, niezależnie od doświadczanych przez nie trudności, zdolności i różnic.

Jednym z czynników warunkujących rozwój społeczny, którego rola stale rośnie wraz z postępującą globalizacją informacji, pracy,

nauki oraz kultury, jest znajomość języków obcych. Kompetencje językowe wpływają na wyższy poziom mobilności pracowników i wzrost konkurencyjności gospodarki. Prawie trzy czwarte osób w wieku 18-69 lat (72,8%) deklaroowało w roku 2022, że zna i potrafi się posługiwać co najmniej jednym językiem obcym (w porównaniu z 68,3% w roku 2016).

W latach 2018–2020 notowano spadek **stopy bezrobocia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe** (z 27,3% do **22,2%**), jednak od 2021 r. notuje się wzrost tego wskaźnika (z 27,9% w 2021 r. do 38,9% w 2023 r.⁴), przy czym w 2024 r. nastąpił spadek do poziomu **34,9%**. Należy jednak podkreślić, że tak duże zmiany w wartości stopy bezrobocia wg BAEL dla tej grupy mają związek przede wszystkim ze zmniejszeniem się populacji absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe (którzy w ciągu 12 ostatnich miesięcy ukończyli szkołę policealną, i nie kontynuują nauki), sama populacja osób bezrobotnych w tej grupie nie zmienia się istotnie od 2021 r.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 4

Na szczeblu rządowym realizowane są działania w obszarze szkolnictwa zawodowego, szkolnictwa wyższego, uczenia się dorosłych, edukacji włączającej, a także służące rozwojowi innowacyjności oraz edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju. Realizowana jest także edukacja globalna.

Działania Ministerstwa Edukacji Narodowej (MEN)

MEN organizuje cykl spotkań branżowych z przedstawicielami organizacji branżowych, pracodawców, ekspertów oraz administracji rządowej i instytucji otoczenia biznesu związanych z daną branżą. Spotkania odbywają się w ramach projektu „Porozumienie branżowe na rzecz kształcenia i szkolenia zawodowego. Zwiększanie udziału przedstawicieli i przedstawielek branż w rozwoju kształcenia zawodowego i uczenia się w miejscu pracy”. Spotkania są platformą do rozmów na temat zapotrzebowania na kadry średniego i niższego szczebla, sposobów pozyskiwania pracowników oraz potrzeb i oczekiwań branż związanych z kształceniem zawodowym.

Założeniem projektu jest pozyskanie do współpracy partnerów branżowych w celu doskonalenia systemu kształcenia zawodowego i rozwoju umiejętności w miejscu pracy, monitorowanie stanu kształcenia zawodowego w poszczególnych branżach celem bieżącego reagowania na zmieniające się potrzeby rynku pracy, określanie zapotrzebowania na nowe zawody i kwalifikacje, aktualizacja podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, rekomendacje w zakresie nowych zawodów oraz kwalifikacji wolnorynkowych, a także identyfikacja potrzeb branż i możliwości poszerzenia oferty kształcenia zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami.

⁴ Od 2023 r. do uogólniania wyników BAEL na populację generalną zastosowano dane o ludności rezydującej w Polsce zamieszkałej w mieszkaniach, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników NSP 2021. Dane za lata 2021–2022 zostały opracowane zgodnie z nową podstawą uogólniania. W związku z wprowadzonymi zmianami, wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2021 rok. Ponadto na brak porównywalności szeregów czasowych danych mają również wpływ zmiany metodologiczne wprowadzone do BAEL od 1 kwartału 2021 r. Dane za lata 2018–2020 zostały przeliczone i zaprezentowane z uwzględnieniem nowej metodologii. W przeliczeniach tych nie jest uwzględniona zmiana podstawy uogólniania danych na bilanse oparte o NSP 2021.

Ponadto został powołany Krajowy Zespół konsultantów branżowych do spraw zawodów i kwalifikacji właściwych dla zawodów szkolnictwa branżowego, w skład którego wchodzi przedstawiciele organizacji branżowych, reprezentatywnych organizacji związkowych, oraz reprezentatywnych organizacji pracodawców. Zespół pełni funkcję doradczą-opiniotwórczą dla MEN w zakresie dostosowania systemu kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb rynku pracy, trendów gospodarczych oraz wyzwań związanych z transformacją cyfrową i zielonym łańcuchem. Do zadań Zespołu należy: prognozowanie zapotrzebowania na zawody w branżach w perspektywie krótkoterminowej i długoterminowej, w oparciu o zmieniające się potrzeby rynku pracy i trendy gospodarcze, konsultowanie zmian programowych w systemie kształcenia zawodowego pod kątem dostosowania go do potrzeb poszczególnych sektorów gospodarki, opracowywanie rekomendacji dotyczących kwalifikacji sektorowych, identyfikowanie kluczowych kompetencji przyszłości, które powinny być rozwijane w ramach edukacji zawodowej, współpraca przy doskonaleniu systemu egzaminów zawodowych oraz upowszechnianie kształcenia dualnego.

W 2024 r. rozpoczęto prace nad reformą kształcenia ogólnego w ramach, których w grudniu 2024 r. został opublikowany finalny opis profilu absolwenta, będący podstawą prac eksperckich nad całościową zmianą podstawy programowej kształcenia ogólnego. Prace prowadzone są w Instytucie Badań Edukacyjnych w Warszawie. W okresie 2026–2027 planowane jest kompleksowe wprowadzenie zmian m.in. w zakresie podstaw programowych wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Powołano także Radę ds. monitorowania wdrażania reformy oświaty im. Komisji Edukacji Narodowej – organ opiniotwórczo-doradczy

Dyrektora Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego.

Realizując działania na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych, Ministerstwo Edukacji Narodowej prowadzi moduł 3 wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028. W 2024 r. dofinansowanie na poprawę standardu stołówek i jadalni szkolnych otrzymało 675 szkół podstawowych.

MEN działa na rzecz rozwoju **Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK)**, pełniąc funkcję koordynatora oraz nadzorując projekty Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego Instytutu Badawczego w tym zakresie. Działania te mają na celu m.in. włączanie przez ministrów właściwych do ZSK kolejnych kwalifikacji wolnorynkowych i kwalifikacji sektorowych (aktualnie 249 kwalifikacji wolnorynkowych i sektorowych w rejestrze) oraz poszerzanie bazy Instytucji Certyfikujących.

Projekt „Włączeni w edukację” zakłada upowszechnienie i wdrożenie w codziennej praktyce przedszkoli, szkół i placówek systemu oświaty edukacji włączającej wysokiej jakości. Ma ona zapewnić wszystkim uczącym się optymalne warunki do rozwoju, nabywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do samodzielności w życiu dorosłym, w tym funkcjonowania na rynku pracy oraz pełnego udziału w życiu społecznym. W ramach ww. projektu realizowany jest szereg działań, wśród nich standaryzacja zatrudnienia nauczycieli specjalistów w przedszkolach i szkołach. 1 września 2024 r. wszedł w życie II etap standaryzacji zatrudnienia nauczycieli specjalistów w przedszkolach i szkołach. Standardy określają minimalny wymiar zatrudniania nauczycieli specjalistów w ogólnodostępnych i integracyjnych przedszkolach, szkołach oraz zespołach tych przedszkoli i szkół. Przepisy określiły również

sposób wyliczania etatów, w zależności od liczby dzieci lub uczniów w przedszkolach i szkołach.

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju

– zgodnie z celami kształcenia i treściami nauczania ustalonymi w podstawach programowych – realizowane są obecnie na wszystkich etapach edukacyjnych, z wychowaniem przedszkolnym włącznie. Odbywa się to w ramach wychowania przedszkolnego, kształcenia zintegrowanego w klasach I-III oraz nauczania przedmiotowego na kolejnych etapach edukacji m.in. na zajęciach z przyrody, geografii, biologii, chemii, wiedzy o społeczeństwie oraz historii. W ramach prowadzonych w 2024 r. prac zmieniających podstawę programową obecność edukacji ekologicznej oraz klimatycznej została wzmocniona odpowiednimi uzupełnieniami.

Działania Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Program „Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości”

– element polityki edukacyjnej państwa ukierunkowanej na dostosowanie kształcenia do dynamicznie zmieniających się warunków rynkowych. Głównym celem programu jest poprawa jakości kształcenia na uczelniach zawodowych oraz dostosowanie go do potrzeb rynku pracy. Program przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności studiów zawodowych oraz poprawy sytuacji absolwentów, optymalizując ich przygotowanie do podjęcia pracy w danej branży, a także zwiększając ich konkurencyjność. W 2024 r. wsparcie otrzymało 15 uczelni, każda w wysokości 1 mln zł na doskonalenie jakości kształcenia.

W ramach programu:

- zatrudnia się osoby z praktycznym doświadczeniem w branży;
- doposaża się pracownie ćwiczeń praktycznych w nowoczesne urządzenia

i sprzęt, co pozwala studentom na zdobycie praktycznych umiejętności w warunkach zbliżonych do rzeczywistych;

- dostosowuje się zasoby biblioteczne do potrzeb nowoczesnego kształcenia, np. poprzez zakup nowych podręczników, czasopism i dostęp do bazy danych elektronicznych.

Dydaktyczna Inicjatywa Doskonałości jest ważnym krokiem w kierunku modernizacji systemu edukacji w Polsce. Dzięki wsparciu uczelni zawodowych program ten przyczynia się do zwiększenia jakości kształcenia oraz lepszego przygotowania studentów do wejścia na rynek pracy.

Doktorat wdrożeniowy to istotny element polityki edukacyjnej Polski, ukierunkowanej na zwiększenie współpracy między uczelniami a przedsiębiorstwami. Dzięki niemu doktoranci mogą łączyć pracę naukową z zawodową, umożliwiając uzyskanie stopnia doktora osobom pracującym poza uczelnią, co przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności studiów doktoranckich i poprawy sytuacji absolwentów na rynku pracy. W 2024 r. ruszyła ósma edycja programu. Program ma na celu rozwój współpracy między uczelniami a przedsiębiorstwami poprzez kształcenie doktorantów we współpracy z zatrudniającymi ich firmami. Efektem ma być wdrażanie wyników badań w tych podmiotach. Doktoranci pracują nad rozprawą doktorską, która rozwiązuje problemy zgłaszane przez przedsiębiorców. Praca ta jest prowadzona pod nadzorem dwóch opiekunów: naukowego z uczelni i pomocniczego zatrudnionego przez firmę.

Program zapewnia dofinansowanie kosztów wykorzystania infrastruktury badawczej oraz ubezpieczenie społeczne.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej (NAWA) w 2024 r. oferowała szereg

programów stypendialnych, które przyczyniały się do rozwoju edukacji i nauki w Polsce.

Główne z ww. programów w 2024 r. to:

- Program Anders NAWA – skierowany do przedstawicieli Polonii, mających Kartę Polaka lub polskie obywatelstwo oraz obywatelstwo innego kraju. W 2024 r. 619 osób z 20 krajów otrzymało stypendium, aby studiować w Polsce w roku akademickim 2024/2025, w tym 502 stypendia na studia I stopnia i studia jednolite magisterskie oraz 117 – na studia II stopnia.
- Program Ulam NAWA umożliwia zaproszenie zagranicznych badaczy do Polski na okres od 6 do 24 miesięcy. Stypendium jest przeznaczone dla naukowców, którzy chcą prowadzić badania naukowe, zrealizować staż podoktorski lub pozyskać materiały do publikacji.
- Program Walczak NAWA realizowany jest we współpracy z Agencją Badań Medycznych (ABM), umożliwia wyjazd do dowolnego kraju na świecie w celu przeprowadzenia badań naukowych lub poznania nowych metod i technologii. Program oferuje trzy ścieżki: dydaktyczną, naukową oraz kliniczną, z czasem trwania mobilności od 1 do 6 miesięcy.
- Partnerstwa Strategiczne NAWA umożliwiają polskim uczelniom i instytutom badawczym rozwijanie strategicznej współpracy dydaktycznej, naukowej i wdrożeniowej z partnerami zagranicznymi. Projekty te stymulują długofalowe relacje w obszarze umiędzynarodowienia i są bardzo oczekiwane przez środowisko akademickie.

Działania informacyjno-edukacyjne Ministerstwa Klimatu i Środowiska

Ministerstwo Klimatu i Środowiska (MKiŚ) pracuje nad projektem Strategicznego Planu Działania w Zakresie Edukacji Ekologicznej. Zadanie to zostało zapisane w „Polityce Ekologicznej Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”. Plan ten będzie prezentować ramy wdrożeniowe działań z obszaru edukacji ekologicznej i klimatycznej, uwzględniających treści dotyczące ochrony środowiska i klimatu ujęte w PEP2030.

Kompleksowa edukacja ekologiczna i klimatyczna wymaga równoległego prowadzenia działań w zakresie edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej. Dlatego też zadanie będzie realizowane w modelu partycypacyjnym. W przyjętej ścieżce postępowania w 2024 r. zrealizowano konsultacje społeczne wstępnych założeń merytorycznych dla opracowywanego dokumentu.

MKiŚ w latach 2022–2023 przeprowadziło ogólnopolską kampanię informacyjno-edukacyjną dotyczącą ochrony różnorodności biologicznej. W 2024 r. wyemitowano kampanijne spoty edukacyjne w telewizji i w radio. Rozpoczęto również działania w ramach kampanii „Bioróżnorodnie połączeni”, której celem jest edukowanie najmłodszych na temat różnorodności biologicznej oraz kształtowanie wśród nich postawy przyjaznej środowisku naturalnemu.

MKiŚ w 2024 r. przeprowadziło kampanię edukacyjną w telewizji. Jej celem było podniesienie świadomości społeczeństwa na temat zachodzących zmian klimatu oraz możliwości adaptacji do nich, mitygacji

i ochrony klimatu, w dziedzinie racjonalnej gospodarki odpadami i transformacji energetycznej. Wyemitowano łącznie 36 audycji w takich formatach jak: audycje śniadaniowe, reportaże pogodowe czy inne audycje.

Działania Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W celu realizacji jednego z priorytetowych celów w programie działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), jakim jest tworzenie warunków dla rozwoju edukacji na obszarach wiejskich oraz ciągłe upowszechnianie wiedzy wśród jej mieszkańców, opracowano **dokument „Strategia Kształcenia Rolniczego w szkołach prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2023–2028”**.

Do programu szkoleń wdrażane są nowoczesne narzędzia i technologie, tj. drony, roboty rolnicze, które pozwalają na zdalne monitorowanie stanu zwierząt i upraw. Aby poprawić jakość i atrakcyjność kształcenia zawodowego dostosowano podstawę programową w zawodzie technik weterynarii do potrzeb rynku pracy.

Ponadto w szkołach rolniczych w odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku pracy otwiera się kolejne edycje kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Umożliwia to elastyczną adaptację do zmieniających się potrzeb, a także daje możliwość uczenia się przez całe życie.

W zespołach szkół rolniczych prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi tworzone są centra kształcenia ustawicznego, których oferta jest uzupełnieniem i znacznym rozszerzeniem oferty oświatowej dla mieszkańców terenów wiejskich. Kształcenie ustawiczne jest podstawowym czynnikiem warunkującym rozwój społeczno-gospodarczy, szczególnie w realiach gospodarki globalnej. Dlatego też głównym celem jest wyznaczenie kierunków rozwoju kształcenia ustawicznego

w kontekście idei uczenia się przez całe życie i budowania społeczeństwa opartego na wiedzy.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ)

stanowią doskonałe narzędzie w kontekście edukacji ustawicznej i pomagają skutecznie reagować na zmieniające się potrzeby rynku pracy.

KKZ stają się coraz bardziej popularne, gdyż po ich ukończeniu słuchacz zdobywa uprawnienia, które pozwalają mu wystąpić o dofinansowanie w różnych programach pomocowych oferowanych rolnikom. Najbardziej popularnymi są kursy na kwalifikacje: ROL.04. – Prowadzenie produkcji rolniczej oraz ROL.10. – Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej. Obie wymienione kwalifikacje łącznie dają możliwość uzyskania tytułu zawodowego technika w zawodzie technik rolnik. Oprócz KKZ w zespołach szkół należących do Sieci Szkół Rolniczych realizowane są inne kursy umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, których program nauczania nie odnosi się do podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodach. Zwiększa to ofertę kształcenia ustawicznego dla osób dorosłych, a tym samym przyczynia się do zwiększenia ich szans na rynku pracy.

Działania Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN)

Wzmocnienie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej – Rozwój czytelnictwa

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

2.0 jest uchwalonym przez Radę Ministrów programem na lata 2021–2025, w celu poprawy stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmocnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego stanowiących centrum dostępu

do kultury i wiedzy. Program jest realizowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przy zaangażowaniu Biblioteki Narodowej, Instytutu Książki i Narodowego Centrum Kultury, oraz we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej.

Rozwój szkolnictwa artystycznego

W październiku 2024 r. MKiDN, we współpracy z MEN, zorganizowało ogólnopolską konferencję na temat rozwoju edukacji artystycznej i kulturalnej „Dodajmy dzieciom skrzydeł”. W konferencji wzięło udział 500 osób reprezentujących różne sektory, w tym edukację artystyczną, edukację państwową, organizacje pozarządowe oraz niezależnych ekspertów.

Utworzenie Instytutu Różnorodności Językowej Rzeczypospolitej

Powołany w maju 2024 r. przez MKiDN Instytut Różnorodności Językowej Rzeczypospolitej zajmuje się popularyzowaniem wiedzy o różnorodności językowej Polski w kraju i za granicą oraz dokumentowaniem polskiego dziedzictwa językowego, szczególnie w zakresie języków i odmian językowych używanych współcześnie na terytorium Polski. W efekcie działalności Instytutu powstaną rekomendacje dla polityki językowej na poziomie krajowym i europejskim.

Instytut będzie wspierać i inicjować działania obejmujące język polski uznany za ogólny (literacki), języki regionalne (w tym język kaszubski uznany prawnie za taki), języki mniejszości narodowych (m.in. niemiecki, ukraiński, czeski, litewski) i etnicznych (m.in. karaimski, łemkowski), dialekty i odmiany językowe, języki migrantów oraz polski język migowy.

Szkoła międzypokoleniowa

W 2024 r. Ministerstwo Cyfryzacji rozpoczęło realizację projektu, w którym uczniowie klas VII-VIII szkół podstawowych i szkół

ponadpodstawowych organizują i prowadzą warsztaty rozwijające kompetencje cyfrowe dla seniorów, pomagając im zdobywać umiejętności w zakresie technologii, e-usług oraz cyberbezpieczeństwa. Projekt wspiera integrację międzypokoleniową i postawy społeczne i jest realizowany w formie konkursu dla szkół.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Obecnie trwa kompleksowy proces udoskonalania treści podstaw programowych kształcenia ogólnego na każdym etapie kształcenia, począwszy od wychowania przedszkolnego aż do kształcenia ponadpodstawowego w poszczególnych typach szkół. Wdrożenie planowane jest sukcesywnie od roku szkolnego 2026/2027. Od 1 września 2025 r. wprowadzone zostaną nowe przedmioty: edukacja obywatelska i edukacja zdrowotna.

Modyfikacje systemu oświaty odbywają się w ramach szerokich konsultacji społecznych, spotkań międzysektorowych i prac grup eksperckich. Uwzględniane są także wyniki międzynarodowych badań jakości nauczania, w których uczestniczy Polska.

Doskonalony jest system kształcenia zawodowego we współpracy z przedstawicielami pracodawców i organizacji branżowych w celu dostosowania go do potrzeb branż, zmian technologicznych w gospodarce, a także wyzwań wynikających z transformacji cyfrowej i zielonej gospodarki. Realizowany jest przegląd zawodów szkolnictwa branżowego, kwalifikacji zawodowych oraz kwalifikacji wolnorynkowych, prowadzona jest aktualizacja podstaw programowych kształcenia w zawodach, wprowadzane są nowe zawody oraz kwalifikacje wolnorynkowe, wzmacniana jest współpraca szkół prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami – planowane jest opracowanie

wskazówek dla pracodawców w zakresie podejmowania współpracy ze szkołami. Działania te realizowane są m.in. w ramach projektu „Porozumienie branżowe na rzecz kształcenia i szkolenia zawodowego. Zwiększanie udziału przedstawicieli i przedstawicielek branż w rozwoju kształcenia zawodowego i uczenia się w miejscu pracy” i przy wsparciu Krajowego Zespołu konsultantów branżowych do spraw zawodów i kwalifikacji właściwych dla zawodów szkolnictwa branżowego.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 4

Pomorskie

Przedsięwzięcie strategiczne „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu – etap II” (finansowanie FEP 2021–2027), które jest skierowane do organów prowadzących szkoły lub placówki oświatowe kształcenia zawodowego. Wsparcie skoncentrowane jest na placówki, które kształcą w kluczowych dla regionu obszarach gospodarki tj.: energetyka, w tym: morska energetyka wiatrowa (offshore), energetyka jądrowa/atomowa, nowoczesne technologie w produkcji i usługach, w tym: robotyka i automatyka oraz programowanie; transport, logistyka i magazynowanie oraz zdrowie i srebrna gospodarka. Przedsięwzięcie obejmuje przy ścisłej współpracy z pracodawcami realizację projektów zintegrowanych tzn. część szkoleniową dla 25 694 uczniów i 1 114 nauczycieli (EFES+) oraz inwestycyjną (EFRR).

W 2024 r. podpisano 24 umowy z organami prowadzącymi, a także uruchomiono pierwsze formy wsparcia. W ramach przedsięwzięcia realizowano również projekt koordynacyjny „Regionalne wsparcie rozwoju szkolnictwa zawodowego”, który m.in. uzupełnia działania ww. organów w dostosowaniu oferty szkół

zawodowych do potrzeb branż wiodących w regionie. Działania obejmują m.in: kursy i szkolenia zawodowe dla uczniów, wizyty w firmach, konkursy zawodoznawcze, stypendia dla uczniów, staże zawodowe dla nauczycieli.

W projekcie regionalnym **„Regionalne wsparcie rozwoju kompetencji kluczowych w pomorskich szkołach”** (finansowanie FEP 2021–2027 – EFES+) szczególne wsparcie w formule grantowej wsparcie skierowano w szczególności do szkół o wynikach egzaminów zewnętrznych poniżej średniej wojewódzkiej, zlokalizowanych na obszarze gmin wskazanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, jako obszary strategicznej interwencji. Grant realizują 24 organy prowadzące dla 63 szkół. Granty przeznaczone na kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów, ich uzdolnień i zainteresowań, a także tworzenie przyjaznej przestrzeni szkoły oraz doposażenie pracowni. Około 8 tys. uczniów korzysta ze wsparcia m.in. w formie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, kursów programowania i robotyki, szkoleń językowych, zajęć sportowych, obozów i wycieczek edukacyjnych, spotkań ze specjalistami, ekspertami, dietetykami, psychologami, doradcami zawodowymi. Z poziomu regionalnego grantobiorcy otrzymują kompleksowe wsparcie obejmujące: diagnozę potrzeb oświatowych, doskonalenie i doksztatanie kadry oświatowej i przedstawicieli organów prowadzących.

I Pomorskie Forum Umiejętności

zorganizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku odbyło się 7 listopada 2024 r. w Centrum Konferencyjnym Hevelianum w Gdańsku. Forum inicjuje cykl corocznych wydarzeń skierowanych do mieszkańców Pomorza zainteresowanych rozwojem zawodowym, a także do ekspertów, praktyków, przedstawicieli samorządów, sektorów edukacji i rynku pracy, instytucji szkoleniowych i rozwojowych, pracodawców i ich pracowników.

Małopolskie

Zawodowa Małopolska

– przedsięwzięcie strategiczne w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Główne działania to: wsparcie rozwoju kształcenia zawodowego poprzez wzmocnienie współpracy z pracodawcami (m.in. Regionalne Rady Branżowe, Rady Programowe, konkursy RegioSkilss Małopolska), organizacja warsztatów i konferencji, działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego – Festiwalu Zawodów; wsparcie szkół, dla których Województwo Małopolskie jest organem prowadzącym, kształcących w branżach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz hotelarsko-gastronomiczno-turystycznej (m.in. modernizacja pracowni zawodowych, pomoce dydaktyczne, oferta dodatkowa dla słuchaczy/uczniów – kursy zawodowe, staże u pracodawców, kształcenie w nowoczesnych i zmodernizowanych pracowniach; szkolenia specjalistyczne dla kadry szkół).

Efektom prowadzonych działań jest także lepsze wsparcie instytucjonalne w regionie w obszarze edukacji.

Małopolskie Centrum Nauki Cogiteon

– przedsięwzięcie strategiczne w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Pełni rolę innowacyjnej instytucji kultury, promującej naukę poprzez interaktywne doświadczenia, eksperymenty oraz projekty badawcze i społeczne, poprzez inspirowanie młodych ludzi do odkrywania nowych technologii i kreatywnego myślenia. Cogiteon przyczynia się do budowania kompetencji przyszłych specjalistów w dziedzinach naukowych i technologicznych. Edukacja poprzez zabawę oraz angażowanie w procesy badawcze sprzyja kształtowaniu otwartości na innowacje, co może przełożyć się na zwiększenie liczby osób podejmujących karierę w sektorze

badawczo-rozwojowym. Działalność Cogiteonu wspiera więc długofalowe cele związane z rozwojem technologii i innowacyjności, które są kluczowe dla postępu przemysłowego i naukowego na świecie.

Opolskie

Projekt edukacyjny „Opolskie szkolnictwo zawodowe”

realizowany jest przez Opolskie Centrum Edukacji (jednostka SWO) w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021–2027. Łączny budżet projektu to ponad 28 mln zł.

Wsparcie obejmuje 54 szkoły prowadzące kształcenie zawodowe – wszystkie szkoły tego typu w województwie opolskim. Celem projektu jest wsparcie uczniów, nauczycieli i placówek kształcenia zawodowego, by zapewnić uczniom dostęp do wysokiej jakości edukacji zawodowej, odpowiadającej na bieżące potrzeby regionalnego rynku pracy. Szczególną uwagę zwrócono na osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pozwala to na kształcenie włączające dostępne dla wszystkich. 3,5 tys. uczniów odbędzie staże uczniowskie w nowoczesnych firmach.

Organizowane są też dodatkowe formy kształcenia zawodowego: kwalifikacyjne i doskonalące kursy zawodowe, warsztaty w branżowym laboratorium i zajęcia w laboratoriach opolskich szkół wyższych. Uczniowie mają możliwość udziału w studyjnych wyjazdach na targi branżowe, wizytach u lokalnych pracodawców oraz w naukowych obozach.

Dla 400 nauczycieli i pracowników szkół przewidziano programy doskonalenia zawodowego, w tym studia podyplomowe, kursy doskonalące i staże branżowe oraz cykl konferencji warsztatowych, szkoleń i zajęć w naukowych laboratoriach.

Warmińsko- Mazurskie

Edukacja przedszkolna jest realizowana w ramach działania regionalnego programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027 (FEWiM): „Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Celem jest zwiększenie dostępności i jakości edukacji przedszkolnej w województwie warmińsko-mazurskim poprzez: tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej na obszarach deficytowych oraz zwiększanie atrakcyjności edukacji przedszkolnej m.in. przez realizację zajęć wspomagających rozwój dzieci oraz wspierających kompetencje kluczowe, umiejętności podstawowe i przekrojowe.

Od początku realizacji FEWiM 2021–2027 do 31 grudnia 2024 r. w zakresie edukacji przedszkolnej dofinansowano 176 miejsc wychowania przedszkolnego, natomiast 398 dzieci objęto dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej.

Dolnośląskie

Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie hotelarstwa w Dolnośląskim Zespole Szkół w Biedrzychowicach

Projekt finansowany ze środków z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności. Realizatorem projektu jest Dolnośląski Zespół Szkół w Biedrzychowicach. Partnerem w projekcie jest Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego.

Celem jest utworzenie Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie hotelarstwa w Dolnośląskim Zespole Szkół w Biedrzychowicach oraz zapewnienie wsparcia w przygotowaniu kadr na potrzeby branży hotelarstwa poprzez współpracę z biznesem. Planowane jest także wdrożenie koncepcji doskonałości zawodowej w polskim systemie kształcenia zawodowego.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 4

Energa S.A

Planeta Energii

To realizowany od 2010 r. autorski program edukacyjny Grupy Energa skierowany do najmłodszych, angażujący ich nauczycieli i rodziców. Stawia na naukę poprzez zabawę i doświadczenia, współpracę z rówieśnikami, włączanie społeczności szkolnej i lokalnej. Jego formuła sprawia, że zajęcia nt. pozornie nietatwych zagadnień, pobudzają ciekawość do odkrywania świata, angażują, dają wiedzę i wpajają prawidłowe nawyki, postawy i zachowania. Dzięki niemu nauczyciele mogą korzystać z przygotowanych przez ekspertów animacji, materiałów i ćwiczeń, scenariuszy zajęć i kart pracy. Mogą one pomóc w przeprowadzeniu nieszablonowych lekcji, czyniąc z nauki przygodę, wspierającą rozwój zainteresowań dzieci oraz zrozumienie otaczającego je świata, a nawet dawać poczucie sprawczości w jego zmienianiu na lepsze. Planeta wspiera w procesie kształcenia dzieci zarówno nauczycieli jak i rodziców.

Projekt angażuje do rocznego konkursu setki szkół i przedszkoli, realnie pomaga też chronić przyrodę. 200 placówek z całej Polski wyróżniono „biopakietami” zawierającymi m.in.

budki i karmniki dla ptaków, domki dla jeży, owadów, nasiona miododajnych roślin.

Materiały udostępniane na PlanetaEnergii.pl to 3 bloki tematyczne. „Kraina bioróżnorodności” uczy o przyrodzie, co jej zagraża i jak można ją chronić, zwłaszcza przy swoim domu i szkole. „Kraina prądu” uczy czym jest prąd, skąd się bierze oraz jakie są źródła energii, w tym OZE. Dzieci poznają zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń elektrycznych, prawidłowych zachowań przy obiektach energetycznych. „Kraina odpadów” edukuje jak segregować odpady, co się dzieje z nimi po wyrzuceniu oraz jak zapobiegać ich niepotrzebnemu powstawaniu w codziennym życiu. W akcji wzięło już udział przeszło 312 tys. dzieci i 7 tys. nauczycieli.

Grupa Orlen

Akademia Wodorowa ORLEN (Akademia H2)

W 2024 r. odbyła się już druga edycja Akademii H2. Celem Akademii H2 jest wymiana wiedzy pomiędzy ekspertami i praktykami z wieloletnim doświadczeniem w tej dziedzinie, a osobami zainteresowanymi wskazaną tematyką, rozpoczynającymi dopiero karierę w branży.

Program obejmuje cykl wykładów i warsztatów, a także spotkania z ekspertami i naukowcami z branży wodorowej. Zajęcia organizowane są w różnych miejscach w Polsce i pozwalają uczestnikom projektu zobaczyć w praktyce, jak technologie wodorowe funkcjonują w różnych dziedzinach przemysłu. Akademia H2 skierowana jest do studentów 3, 4 i 5 roku oraz absolwentów. Wśród 31 uczestników drugiej edycji są reprezentanci z całej Polski, z takich kierunków jak energetyka, OZE o specjalizacji przemysłowej, energetyka wodorowa, fizyka techniczna i prawo.

Wodór to jedno z podstawowych źródeł energii wspierający dekarbonizację przemysłu i transportu. To jednocześnie nowoczesna branża, której dalszy rozwój zależy przede

wszystkim od pracy wielu ludzi i dostępności wykwalifikowanej kadry. Stąd powstał pomysł na program dla studentów i absolwentów w formie Akademii Wodorowej. Najlepsi absolwenci będą mieli okazję na dłużej związać się z ORLEN lub jednym z partnerów projektu i skorzystać z płatnego stażu.

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A

Branżowe Centrum Umiejętności Górniczych w Rybniku

Celem projektu jest wsparcie przygotowania kadr na potrzeby nowoczesnej gospodarki w branży górniczej i przeróbki poprzez utworzenie Branżowego Centrum Umiejętności z dziedziny górnictwa i przeróbki, wyposażonego w nowoczesne pracownie przedmiotowe oraz laboratorium wirtualnej rzeczywistości. Projekt zakłada także remont i wyposażenie sal warsztatowych oraz sztolni. Ponadto, zostaną również opracowane aplikacje szkoleniowe, wykorzystujące technologię wirtualnej rzeczywistości oraz cyfrowe modele 3D urządzeń górniczych. Nowoczesne pracownie, wyposażone w sprzęt wykorzystywany na autentycznych stanowiskach pracy, jak i nowe technologie IT, będą wspomagać i usprawniać różnorodne działania podejmowane w obszarze związanym z przygotowaniem kadr na potrzeby nowoczesnego górnictwa. Zastosowane w projekcie pomoce dydaktyczne w postaci wyposażenia pracowni w nowoczesny sprzęt, to przełomowa i skuteczna technologia, zaprojektowana tak, aby pomóc w zwiększeniu zaangażowania i lepszego przyswajania wiedzy przez uczących się w każdym wieku. Projekt jest skierowany zarówno do uczniów, nauczycieli, jak i osób dorosłych.

Wsparcie szkół

JSW wspiera szkolnictwo, ze szczególnym uwzględnieniem klas o profilach związanych z górnictwem. Każdego roku ok 1000 uzdolnionych uczniów otrzymuje

od JSW stypendia za wyniki w nauce. JSW podpisuje każdego roku umowy dot. współpracy ze szkołami o profilu górniczym, w tym wykraczające poza staże i praktyki (np. włączanie się JSW w tworzenie programów nauczania, czy współprowadzenia zajęć).

Kopalnia Wiedzy JSW

to projekt promujący szeroko pojętą naukę wśród dzieci i młodzieży. To pikniki naukowe, warsztaty naukowe i sportowe np. z zawodnikami ze wspieranych przez JSW klubów, spotkania młodzieży z ciekawymi osobami ze świata nauki, sportu, kultury, konkursy, koncerty, naukowe półkolonie letnie, warsztaty przyrodnicze organizowane dla najmłodszych dzieci w pasiece JSW.

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A

Realizacja projektu edukacyjnego „Nauczyciele dla Zrównoważonego Rozwoju. Wspólna droga w przyszłość”.

Projekt adresowany był do nauczycieli kształcących dzieci w klasach I – V w szkołach podstawowych. Celem projektu było zapoznanie pedagogów z nowoczesną wiedzą w zakresie zrównoważonego rozwoju w kluczowych obszarach: społecznym, ekonomicznym i środowiskowym, oraz przekazanie konkretnych narzędzi pozwalających na prowadzenie zajęć w zakresie edukacji globalnej.

W ramach projektu w 2024 r. zrealizowano szkolenia dla 505 nauczycieli z 53 szkół podstawowych, opracowano i uruchomiono stronę internetową (<https://www.edukujglobalnie.pl/>), oraz opracowano i przekazano do użytku narzędzia dydaktyczne. Dodatkowo 22.10.2024 r. zrealizowano konferencję SDGLab „Nowe czasy, wielkie możliwości i indywidualna odpowiedzialność”, w której wzięło udział 200 osób (stacjonarnie i online).

Na stronie internetowej poza informacjami wprowadzającymi do tematu zrównoważonego rozwoju publikowane są artykuły dotyczące aspektów związanych z edukacją globalną, oraz aktualności zachęcające odbiorców do udziału w konferencjach, konkursach lub innych wydarzeniach tematycznych. Na stronie internetowej zostały również udostępnione bezpłatnie materiały dydaktyczne. Są to gotowe scenariusze do prowadzenia lekcji, wraz z materiałami pomocniczymi (karty pracy, plansze, prezentacje) dostosowane do określonych grup wiekowych uczniów oraz dwie gry możliwe do realizacji online lub analogowo propagujące wiedzę z zakresu SDG. Strona internetowa jest na bieżąco aktualizowana.

5 RÓWNOŚĆ
PŁCI

Priorytety w zakresie realizacji SDG 5 na szczeblu krajowym

- Pełniejsza realizacja zasady równości kobiet i mężczyzn
- Aktywna polityka prorodzinna
- Zapewnienie warunków dla powrotu kobiet na rynek pracy po przerwie z tytułu urodzenia i opieki nad dzieckiem

Opis trendu SDG 5

W latach 2018–2022 **różnica w zarobkach kobiet i mężczyzn (luka płacowa) zmniejszyła się o 0,7 p.p.** (z 8,5% do 7,8% przy średniej UE na poziomie 12,2% w 2022 r.).

W latach 2018–2024 nastąpiła poprawa dostępności do usług społecznych w Polsce, zwiększył się wskaźnik dostępności miejsc opieki dla dzieci w wieku 1-2 lata objętych różnymi formami opieki instytucjonalnej z 19,3% do 40,5%⁵.

W latach 2018–2023⁶ **odsetek kobiet w wieku 15-74 lata biernych zawodowo z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu systematycznie zmniejszał się** z 23,2% do 11,9%. Natomiast w 2024 r. odnotowano niewielki wzrost tego

odsetka w stosunku do 2023 r. – o 0,2 p. proc. do poziomu 12,1%.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 5

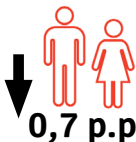
W ramach Celu 5 rząd podejmuje szereg działań mających na celu wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn, aktywnej polityki prorodzinnej oraz zapewnienia warunków dla kobiet powracających na rynek pracy po przerwie z tytułu urodzenia i opieki nad dzieckiem.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) podejmuje działania na rzecz aktywnej polityki prorodzinnej, mające na celu wspieranie rodzin w różnych aspektach życia, w szczególności w zakresie godzenia obowiązków zawodowych z rodzinnymi, poprawy sytuacji materialnej rodzin oraz zapewnienia dostępu do wysokiej jakości opieki i edukacji:

Działania mające na celu ułatwienie powrotu pracowników – rodziców na rynek pracy:

Obecnie rodzice mogą korzystać z szeregu uprawnień, które im przysługują. Pracownica – matka po urodzeniu dziecka ma prawo do urlopu macierzyńskiego w wymiarze 20 tygodni przy urodzeniu jednego dziecka przy jednym porodzie, a w przypadku porodu

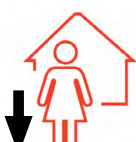
2018-2022

0,7 p.p.

zmniejszenie
luki
płacowej

2018-2023

11,9%

odsetek
kobiet
biernych
zawodowo

⁵ Źródłem danych dla tego wskaźnika SDG jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Obecnie wskaźnik ten określany jest jako „Wskaźnik 1.2.a – Wskaźnik dostępności miejsc opieki dla dzieci w wieku 1-2 lata” i za 2024 rok wyniósł 42,7%.

⁶ Od 2023 r. do uogólniania wyników BAEL na populację generalną zastosowano dane o ludności rezydującej Polski zamieszkałej w mieszkaniach, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników NSP 2021. Dane za lata 2021–2022 zostały opracowane zgodnie z nową podstawą uogólniania. W związku z wprowadzonymi zmianami wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2021 rok.

mnożenie ten wymiar ten wynosić będzie nawet od 31 do 37 tygodni w zależności od liczby dzieci urodzonych przy jednym porodzie. Pracownicy – rodzice dziecka mają prawo do urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad dzieckiem w wymiarze do: 41 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie lub 43 tygodni w przypadku porodu mnogiego.

Pracownicy rodzice dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, mają prawo do urlopu rodzicielskiego w celu sprawowania opieki nad tym dzieckiem w wymiarze do: 65 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie; 67 tygodni – w przypadku porodu mnogiego.

Urlop rodzicielski ww. wymiarze przysługuje łącznie obojgu pracownikom – rodzicom dziecka.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2024 r. o zmianie ustawy – kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024 r., poz. 1871), wprowadza do kodeksu pracy uzupełniający urlop macierzyński dla pracowników rodziców dzieci przedwcześnie urodzonych oraz hospitalizowanych po urodzeniu przez długi czas. Dzięki tej zmianie pracownicy nie będą musieli korzystać z zasiłku opiekuńczego na dziecko lub urlopu wypoczynkowego, aby pójść z dzieckiem na rehabilitację, czy wizytę lekarską.

Inne działania wpisujące się w realizację SDG 5, w szczególności z obszaru aktywnej polityki prorodzinnej, zostały ujęte w opisie działań i inicjatyw dla SDG 1 (program Aktywny Maluch 2022–2029, program Pierwszy dzienny opiekun w gminie, program Rodzina 800+, program Aktywny Rodzic).

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W 2025 r. i latach kolejnych kontynuowane będą działania na rzecz dalszego wzrostu dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokich jakościowo miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Wzrostowi liczby miejsc opieki służy program Aktywny Maluch; przystępnym cenom miejsc opieki – program „Aktywny rodzic”; podnoszeniu jakości opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 – przedsięwzięcie pn. Akademia Wsparcia – krajowy system wspierania rozwoju opieki wczesnodziecięcej w Polsce – 2024–2026. Monitorowanie Jakości Opieki Wczesnodziecięcej w Polsce w latach 2025–2026. Długofalowym działaniem o charakterze powszechnym w zakresie wsparcia rodzin w wychowaniu dzieci jest program „Rodzina 800+”.

Ponadto realizowane jest kompleksowe podejście dla ułatwienia godzenia życia rodzinnego z zawodowym. Pracownicy – rodzice korzystają z szeregu przysługujących im uprawnień.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 5

Dolnośląskie

Realizacja zadania p.n. „Edukacja i profilaktyka depresji poporodowej – Zdrowa mama”. W ramach zadania wykonano badania przesiewowe dotyczące oceny ryzyka i nasilenia objawów depresji w ciąży i depresji poporodowej w ramach wizyt; zostały przeprowadzone szkolenia dla personelu medycznego na temat rozpoznawania objawów depresji poporodowej,

w tym z wykorzystaniem Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej; na terenie szpitala w ramach profilaktyki były prowadzone akcje informacyjno-edukacyjne dotyczące higieny psychicznej, w tym temat szkodliwości palenia papierosów.

Mazowieckie

Aktywizacja i włączenie społeczne oraz przeciwdziałanie wykluczeniom, także poprzez rozwój cyfrowych usług publicznych i infrastruktury, w tym m.in.:

- System Lokalnych Ostrzeżeń Publicznych – narzędzie do automatycznego i skutecznego powiadamiania o ryzyku przekroczenia substancji normatywnych w powietrzu;
- „Mazowsze dla lokalnych centrów integracji”: program pomocowy na rozwój tzw. centrów integracyjno-kulturalnych, np. świetlic wiejskich, gminnych/osiedlowych ośrodków kultury, domów kultury; w 2024 r. dofinansowano 204 zadań;
- „Mazowsze dla sołectw”: instrument wspierający projekty aktywizujące mieszkańców sołectw oraz poprawiające jakość ich życia; w 2024 r. dofinansowano 440 zadań;
- „Mazowsze dla Kół Gospodyń Wiejskich”: aktywizacja i rozwój kobiet oraz społeczności w środowisku wiejskim poprzez doposażenie organizacji pozarządowych, w których działają gospodynie aktywne społecznie; w 2024 r. dofinansowano 1151 zadań.

Opolskie

Kształcenie ustawiczne

Program wspiera rozwój zawodowy kierowany do osób od 15. roku życia, zamieszkujących, pracujących lub uczących się w województwie opolskim. Szczególne wsparcie otrzymują osoby: powyżej 50. roku życia, o niskich kwalifikacjach, kobiety, młode (15-29 lat), z terenów wiejskich

i strategicznych obszarów interwencji, z niepełnosprawnościami. W 2024 r. podpisano 694 umowy.

Projekt „Blżej rodziny i dziecka – wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej (etap II)”

realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej) w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Opolskiego na lata 2021–2027.

Jego celem jest zwiększenie dostępu do usług społecznych na rzecz rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz pieczy zastępczej. W 2024 r. zrealizowano m.in. następujące działania:

- regionalne przedsięwzięcie Opolski Dzień Rodziny,
- spotkania integracyjno-edukacyjne dla rodzin,
- szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dla kandydatów na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych, obozu językowego, zabawy mikołajkowej, usługi asystenta rodziny, terapię indywidualną, systemową terapię rodzin, diagnozę i terapię dzieci),
- utworzono nowe i rozszerzono zajęcia w istniejących placówkach wsparcia dziennego dla dzieci,
- uruchomiono Punkt Pomocy Kryzysowej,
- otwarto Miejsca Integracji Rodzin.

W pikniku i spotkaniach dla rodzin uczestniczyło ogółem ponad 2 tys. osób, utworzono 2 nowe placówki wsparcia dziennego, z zajęć

w placówkach wsparcia dziennego skorzystało 86 dzieci, w szkoleniach wzięło udział 67 osób, w kolonii, obozie językowym i spotkaniu mikotajkowym uczestniczyło ok. 380 dzieci, z pozostałych usług wsparcia dzieci i rodzin skorzystało ok. 320 osób dorosłych i dzieci.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 5

Forum Odpowiedzialnego Biznesu

Karta Różnorodności jest zobowiązaniem podpisywanym przez pracodawców, którzy decydują się na wprowadzenie zakazu dyskryminacji w miejscu pracy i działania na rzecz tworzenia i promocji różnorodności oraz wyraża gotowość firmy do zaangażowania wszystkich osób zatrudnionych oraz partnerów biznesowych i społecznych w te działania. Karta Różnorodności to międzynarodowa inicjatywa pod patronatem Komisji Europejskiej, realizowana w 27 krajach Unii Europejskiej, w Polsce obecna od 13 lat. Organizowane są webinary, spotkania, publikacje, podcasty, konferencje oraz badania, które poszerzając wiedzę pracodawców i wspierając ich we wdrażaniu polityk i działań w obszarach związanych z równością płci. Na koniec 2024 r. liczba sygnatariuszy Karty Różnorodności wyniosła 386. Zrealizowane projekty:

- 3 otwarte, bezpłatne konferencje, na których odbyły się panele dyskusyjne dotyczące Dyrektywy Women on Boards oraz równości płci we wskaźnikach,
- 7 webinarów/spotkań dla sygnatariuszy, w tym cykl webinarów wokół Ustawy o sygnalistach,
- Nagroda Karty Różnorodności promująca konkretne inicjatywy organizacji biznesowych i pozabiznesowych.

6 CZYSTA WODA
I WARUNKI
SANITARNE

Priorytety w zakresie realizacji SDG 6 na szczeblu krajowym

- Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód, poprawa ich stanu ekologicznego i jakości chemicznej
- Utworzenie mechanizmów prawno-finansowych sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu zasobów wodnych i wdrażaniu wodo-oszczędnych technologii, jak również budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków

Opis trendu SDG 6

Jakość wody dostarczonej ludności do spożycia w Polsce jest coraz lepsza. W miastach na terenie całego kraju woda kranowa jest zdatna bezpośrednio do spożycia.

W Polsce **systematycznie wzrasta odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.** Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrósł z 74,0% w 2018 r. do 75,9% w 2023 r., przy czym w miastach utrzymuje się na poziomie 94,8%, a na wsiach wzrósł z 42,9% do 48,2%. Eliminowane są technologie oparte na mechanicznym usuwaniu zanieczyszczeń ze ścieków i zastępowane wysokoefektywnymi technologiami oczyszczania ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W 2023 r. ilość ścieków wymagających oczyszczania mechanicznego wyniosła 329,2 hm³ (17% ścieków oczyszczanych), natomiast ilość ścieków poddanych zaawansowanym procesom oczyszczania wynosiła ponad 1,2 tys. hm³ (61% ścieków oczyszczanych). Nadal część

ścieków wymagających oczyszczania (6%) nie zostaje poddana tym procesom.

W latach 2018-2023 udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w całkowitej ilości wymagających oczyszczenia wzrósł (z 73,2% do 78,1%).

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 6

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 (FEnIKS)

– Wspieranie projektów, przedsięwzięć, związanych z budową nowej infrastruktury komunalnej do zbierania ścieków komunalnych, oraz budową, przebudową, rozbudową i remontem istniejącej infrastruktury komunalnej do ich oczyszczania, w aglomeracjach o wielkości co najmniej 15 000 RLM, a także samodzielnych przedsięwzięć związanych budową i modernizacją infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody, w tym m.in. działań związanych z ograniczaniem strat wody, jej odzyskiem, ponownym użyciem, zarządzaniem oraz zapewnieniem właściwego bezpieczeństwa dostarczania wody dla gmin o liczbie ludności od 15 tys. mieszkańców. W 2024 r. ogłoszono nabór niekonkurencyjny w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, w wyniku którego wyłoniono do dofinansowania 16 projektów na kwotę wsparcia wynoszącą

blisko 690 mln zł. W 2024 r. trwała również ocena wniosków z naborów realizowanych w latach wcześniejszych. Do dofinansowania wybrano 24 projekty na kwotę wsparcia wynoszącą ponad 1,1 mld zł. W zakresie wody do spożycia w 2024 r. również ogłoszono nabór niekonkurencyjny, który pozwolił na wyłonienie 1 projektu na kwotę dofinansowania wynoszącą na kwotę 68,66 mln zł.

Program LIFE. W realizację celu wpisuje się wdrażany przez NFOŚiGW program priorytetowy Współfinansowanie Programu LIFE, który umożliwia wsparcie projektów LIFE (dofinansowanych przez Komisję Europejską) w zakresie działań realizowanych przez polskich beneficjentów, w ramach podprogramu – Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia. Program realizowany był w 2024 r. i jest kontynuowany.

Działania Ministerstwa Infrastruktury

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK) to program strategiczny, którego celem, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków z aglomeracji, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. W ramach VI aktualizacji KPOŚK (VI AKPOŚK) do 2027 r. aglomeracje planują wybudowanie 8 022 km sieci kanalizacyjnej i zmodernizowanie 3 173 km sieci, a także wybudowanie 60 nowych oczyszczalni oraz przeprowadzenie blisko 1000 innych inwestycji na oczyszczalniach.

Wdrażanie Planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) przyjętego Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. PPSS obejmuje analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian

naturalnej i sztucznej retencji, działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. Wstępnie oszacowano całkowite koszty realizacji inwestycji wskazanych w PPSS na ok. 10,73 mld zł.

Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych i oszczędzania wody

W ramach wzmocnienia świadomości i poprawy wiedzy poprzez udostępnienie spójnych, uporządkowanych i przejrzystych informacji o regulacjach dyrektywy (UE) 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonano opracowanie i druk broszury informacyjnej dotyczącej przepisów dyrektywy (UE) 2020/2184 i sposobu ich implementacji do prawa polskiego. Opracowanie broszury informacyjnej miało na celu wzmocnienie świadomości i poprawę wiedzy o wprowadzonych regulacjach, nowych obowiązkach, jak i wynikających z nich korzyściach dla poszczególnych interesariuszy. Materiały zostały opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury oraz były dystrybuowane wśród zainteresowanych (gmin, przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych).

Prowadzenie hydrologicznej i meteorologicznej ostony kraju zgodnie z zapisami art. 376 ustawy Prawo wodne.

Ostona hydrologiczno-meteorologiczna kraju prowadzona jest przez 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, 365 dni w roku, za pomocą sieci pomiarowo-obszaryjnej państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej (PSHM).

Państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna prowadzi monitoring przekroczeń stanów wody oraz suszy

na stacjach hydrologicznych dla zakresu powodzi (stany ostrzegawcze, alarmowe), i suszy (przepływy pon. SNQ, innych wskaźników oceny suszy np. SPI (wskaźnik standaryzowanego

opadu), EDI (Efektywny wskaźnik suszy), FDC (krzywa sum czasów trwania przepływów) oraz systemu ostrzeżeń o wystąpieniu zagrożeń klimatycznych, koncentrujący się zasadniczo na warunkach termicznych, które mają także istotny wpływ na rozwój zjawiska suszy. IMGW-PIB jest inicjatorem i prowadzi we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Wodnym – Wody Polskie (PGW WP) specjalną stronę: stopsuszy.imgw.pl. W serwisie prezentowane są niezbędne informacje dotyczące tematu suszy. Na stronie w czasie rzeczywistym można analizować mapy Polski w kontekście zasobów wodnych, prognoz hydrologicznych i meteorologicznych oraz niezbędnych wartości dla rolnictwa i pozostałych gałęzi gospodarki.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W 2024 r. rozpoczęto prace nad aktualizacją Planu przeciwdziałania skutkom suszy (aPPSS). Poddane zostanie weryfikacji dotychczasowe działania oraz zaplanowane nowe. Kompleksowa strategia w tym zakresie zostanie opracowana do 2027 r. Projekt aPPSS zostanie poddany półrocznym konsultacjom społecznym oraz ocenie oddziaływania na środowisko.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 6

Dolnośląskie

Poprawa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarach wiejskich w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” – typ operacji „Gospodarka wodno-ściekowa” objętego PROW 2014–2020. Celem programu było zapewnienie dostępu do czystej wody oraz poprawa warunków sanitarnych,

co przełożyło się na lepszą jakość życia mieszkańców i ochronę środowiska. W efekcie znacząco poprawiła się jakość infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej w Polsce. W 2024 r. w ramach rozliczonych projektów wykazano 11,33 km nowowyprowadzonej sieci wodociągowej oraz 25,14 km nowowyprowadzonych systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych. Jednocześnie liczba podłączeń do wybudowanej lub przebudowanej sieci (na podstawie informacji po realizacji operacji) wyniosła dla sieci wodociągowej – 441 przyłączy i dla sieci kanalizacyjnej – 871 przyłączy.

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. J. Gromkowskiego we Wrocławiu otrzymał środki majątkowe na modernizację instalacji wodociągowej: wody zimnej, ciepłej i cyrkulacji oraz wewnętrznej instalacji hydrantowej w przyziemiu i pionach budynków, wraz z towarzyszącymi robotami budowlanymi. W ramach robót przewidziano opracowanie projektu technicznego i wykonanie wymiany wszystkich pionów wodociągowych wraz z armaturą i ich wpięcie do istniejących poziomów, wymianę poziomów w przyziemiu oraz roboty rozbiórkowe i modernizację pomieszczeń, przez które przebiega instalacja wodociągowa.

7 CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA

Priorytety w zakresie realizacji SDG 7 na szczeblu krajowym

- Poprawa efektywności energetycznej
- Tworzenie warunków dla stałego i zrównoważonego rozwoju sektora energetycznego
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju

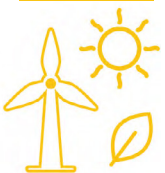
Opis trendu SDG 7

Systematycznie obniża się energochłonność polskiej gospodarki (energochłonność pierwotna PKB zmniejszyła się w 2022 r. o 14,0% w stosunku do 2018 r., natomiast energochłonność finalna PKB o 15,3%).

Udział energii ze źródeł odnawialnych (OZE) w końcowym zużyciu energii brutto wzrósł

z 14,9% w 2018 r. do **16,5% w 2023 r.** Energia pozyskiwana z OZE w 2023 r. pochodziła w przeważającym stopniu z biopaliw stałych (60,1%), energii wiatru (15,0%) i biopaliw ciekłych (7,7%). W grudniu 2023 r. stan mocy zainstalowanych OZE w Polsce wyniósł 28,7 gigawatów (GW) co oznacza, że moce zainstalowane odnawialnych źródeł energii stanowią 43,5% ogółu mocy zainstalowanych w polskim sektorze elektroenergetyki. W latach 2018–2023 moc zainstalowanych OZE wzrosła o 19,8 GW, tj. 221,5% w stosunku do 2018 r.

2023

16,5%

udział OZE
w końcowym
zużyciu
energii
brutto

Najbardziej dynamicznie rozwijającą się gałęzią OZE w Polsce jest fotowoltaika.

W 2023 r. pod względem zainstalowanej mocy stała się ona największym źródłem OZE (16,4 GW), a **pod koniec 2023 r. moc instalacji fotowoltaicznych przekroczyła 16,4 GW.** Obserwowany jest stały rozwój rozproszonej energetyki prosumenckiej. Liczba mikroinstalacji wzrosła z ok. 28,8 tys. w 2017 r. do ponad 1,38 mln w grudniu 2023 r. Moc instalacji prosumenckich osiągnęła 10,1 GW w sierpniu 2023 r.

2023

16,4 GW

moc
instalacji
fotowolta-
icznych

Krajowe zasoby węgla oraz elektrownie węglowe pozostaną istotnymi elementami bezpieczeństwa energetycznego Polski

i podstawą bilansu energetycznego państwa, zwłaszcza w kontekście kryzysu energetycznego wywołanego agresją Rosji na Ukrainę. **Udział węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej będzie kształtował się na poziomie ok. 60% w 2030 r.** Do bilansu energetycznego Polski po 2030 r. włączona zostanie energetyka jądrowa.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 7

Działania Ministerstwa Klimatu i Środowiska

W 2024 r. zostały zawarte 3 **umowy pomiędzy MKiŚ a Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK)**, tj.:

1. Umowa z 9 września 2024 r. w sprawie powierzenia zadań związanych z realizacją

inwestycji nr G3.1.4 pt. Wsparcie krajowego systemu energetycznego (Fundusz Wsparcia Energetyki) realizowanej przez udzielanie wsparcia zwrotnego w formie pożyczki w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Instrument działa przez udzielanie pożyczek na projekty z zakresu transformacji energetycznej, w tym w szczególności projekty dotyczące infrastruktury elektroenergetycznej realizowane przez Operatora Systemu Przesyłowego (OSP) i Operatora Systemu Dystrybucyjnego (OSD) oraz dużych źródeł OZE. Na realizację inwestycji zaplanowano środki w wysokości ponad 70 mln zł.

2. Umowa z 21 listopada 2024 r. w sprawie powierzenia realizacji zadań związanych z realizacją trzeciej części **inwestycji B2.1.1. pt. Inwestycje w technologie wodorowe, wytwarzanie, magazynowanie i transport wodoru** w formie udzielania wsparcia bezzwrotnego w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Moc instalacji do produkcji wodoru RFNBO i wodoru niskoemisyjnego, powinna wynosić co najmniej 315 MW. Na realizację tej inwestycji zaplanowano środki w wysokości 2,8 mld zł w formie dotacji.
3. Umowa z 27 listopada 2024 r. w sprawie powierzenia zadań związanych z realizacją **inwestycji nr G3.2.1 pn. Budowa infrastruktury gazu ziemnego w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego** realizowanej przez udzielanie wsparcia zwrotnego w formie pożyczki w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Inwestycja polega na budowie sieci przesyłowej o długości 250 km między Gdańskiem a Gustorzynem, stanowiącego część on-shore dla terminala FSRU. Na realizację inwestycji zaplanowano środki w wysokości 2,7 mld zł w formie pożyczki.

Inwestycja B.1.1.2 Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych. W ramach inwestycji realizowany jest program priorytetowy „**Czyste Powietrze**” skierowany do osób fizycznych. Program ma na celu poprawę jakości powietrza, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz wspieranie poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych przez dofinansowanie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe oraz termomodernizacji budynków. W 2024 r. program finansowany był również ze środków programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS).

14 października NFOŚiGW ogłosił nabór na inwestycje polegające na wsparciu poprawy efektywności energetycznej i/lub wymianie/modernizacji źródeł ciepła wraz z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii w budynku/budynkach szkół i przedszkoli. Program cieszył się ogromnym zainteresowaniem i nabór został zakończony 18 października 2024 r. z powodu prawie dwukrotnie przekroczonej alokacji – złożone zostały 604 wnioski na łączną kwotę 3,3 mld zł.

Program „Mój Prąd” – wspiera rozwój energetyki prosumenckiej, czyli takiej, w której osoby wytwarzają energię na własne potrzeby, a jej nadwyżkę przekazują do sieci energetycznej. Finansowanie pochodzi z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS).

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat i Środowisko 2021–2027 (FEnIKS)

W ramach programu FEnIKS, dla którego Ministerstwo Klimatu i Środowiska pełni rolę Instytucji Pośredniczącej w sektorze – energia przewidziano działania w zakresie:

- poprawy efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, budynkach użyteczności publicznej, przedsiębiorstwach
- rozwoju skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła w procesie wysokosprawnej kogeneracji oraz rozwoju systemów ciepłowniczych i chłodniczych
- rozwoju instalacji OZE do wytwarzania energii elektrycznej, ciepła oraz paliw alternatywnych z OZE (w szczególności biometanu)
- rozwoju inteligentnych systemów elektroenergetycznych oraz gazowych

Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027 (FEPW)

Wsparcie będzie przeznaczone na rozwój inteligentnych sieci elektroenergetycznych (systemów dystrybucyjnych) typu smart grid, w celu zwiększenia możliwości przyłączenia OZE, rozwoju zeroemisyjnego transportu a także zapewnienia stabilności dostaw energii do odbiorców.

W 2024 r. trwały prace związane z przygotowaniem dokumentacji aplikacyjnej oraz procedurą oceny/rozliczania wniosków o dofinansowanie w ramach naborów ze środków FEnKS 2021–2027 i FEPW 2021–2027 w obszarach związanych z transformacją energetyczną.

Prowadzone są działania na rzecz rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu biogazu i biometanu, w tym trwają lub są ogłaszane programy priorytetowe finansujące inwestycje w biogazownie i biometanownie na terenie kraju:

- Program priorytetowy „**Energia dla wsi**” finansujący m.in. inwestycje w biogazownie rolnicze.

- Program „**Rozwój kogeneracji w oparciu o biogaz komunalny**” dofinansowujący wykorzystanie biogazu komunalnego w procesie wysokosprawnej kogeneracji.
- Współpraca w przygotowaniu programu „**Poprawa bezpieczeństwa energetycznego poprzez wykorzystanie biometanu**”, który będzie finansował produkcję biometanu.

Ponadto, w 2024 r. przygotowywane były rozwiązania legislacyjne wspierające rozwój rynku biogazu i biometanu w Polsce, w tym opracowano pakiet przepisów zawierających mechanizm aukcji biometanu dla instalacji powyżej 1 MW oraz ułatwienia dla powstawania gazociągów bezpośrednich służących do dostarczania biogazu lub biogazu rolniczego. Dzięki temu wytwórcy biometanu będą mieli możliwość skorzystać z dedykowanego systemu wsparcia. Ułatwiony zostanie również przesył biogazu od wytwórcy do odbiorcy końcowego, co zwiększy potencjał wykorzystania biogazu.

Wsparcie projektów dotyczących energii odnawialnej, efektywności energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego w ramach funduszy norweskich.

W 2024 r. zakończono realizację 45 projektów, z czego 19 realizowanych było w partnerstwie krajowym i/lub międzynarodowym (z podmiotami z Norwegii, Islandii i/lub Lichtensteinu). Rzeczywista kwota dofinansowania poniesiona na rzecz inwestycji w tym obszarze, wyniosła prawie 426 mln zł. W ramach obszaru Energia realizowany był również 1 projekt predefiniowany, którego dofinansowanie wyniosło ostatecznie ponad 4 mln zł. W 2024 r. zostały podjęte działania w kierunku programowania nowej perspektywy funduszy norweskich na lata 2021–2028.

Wsparcie rozwoju sektora morskiej energetyki wiatrowej odbywa się przez zapewnienie

dopasowanych do specyfiki tego sektora rozwiązań legislacyjnych i pozalegisłacyjnych. Działania zmierzające do efektywnego i zrównoważonego rozwoju morskiej energetyki wiatrowej w Polsce obejmują kształtowanie ram regulacyjnych w obszarze projektowania, budowy, eksploatacji i likwidacji morskich farm wiatrowych, a także kształcenia kadr, budowania świadomości, budowania krajowego łańcucha dostaw materiałów i usług czy wydawania pozwoleń i uzgodnień, w tym środowiskowych.

W 2024 r. **znowelizowano ustawę z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych** (dalej: ustawa offshore wind) w ramach:

- ustawy z dnia 27 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw zmieniono maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych w roku 2024 i 2025 na wykonywanie zadań Prezesa URE wynikających z ustawy offshore wind;
- ustawy z dnia 27 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych o zmianie ustawy wprowadzono zmianę delegacji ustawowej wskazującą, że minister właściwy do spraw klimatu w rozporządzeniu w sprawie maksymalnej ceny za energię elektryczną wytworzoną w morskich farmach wiatrowych i wprowadzoną do sieci, jaka może być wskazana w ofertach złożonych w aukcji przez wytwórców, będzie mógł określić odmienne ceny dla poszczególnych obszarów, grupy obszarów lub grup obszarów wskazanych w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy offshore wind.

Podjęmowanie działań mających na celu wsparcie w dążeniu do zmniejszenia zależności Polski od importu paliw kopalnych w transporcie poprzez zwiększenie

wykorzystania energii odnawialnej występującej w postaci biokomponentów dodawanych do tradycyjnych paliw kopalnych, czystych biopaliw oraz energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii.

W związku z powyższym w 2024 r. toczyły się prace nad nowelizacją ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw implementującą dyrektywę w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (RED II), w zakresie stosowania energii odnawialnej w ramach sektora transportu i wprowadzenia kryteriów zrównoważonego rozwoju (KZR) dla paliw z biomasy, stanowiącej wyzwanie dla administracji oraz krajowego sektora paliwowego.

W 2024 r. prowadzono działania finalizujące wdrażanie przez MKiŚ Krajowego Punktu Kontaktowego ds. OZE (KPK OZE), który ma na celu udzielanie wnioskodawcom wskazówek i wsparcia podczas procedury składania wniosków o zezwolenie i wydawania zezwoleń, zgodnie z art. 16 ust. 3 dyrektywy RED III. KPK OZE tworzony jest w formie strony internetowej, na której dostępny będzie podręcznik procedur dla podmiotów realizujących projekty OZE. Na stronie znajdują się szczegółowe informacje dotyczące procesów inwestycyjno-budowlanych dla instalacji OZE.

Na koniec 2024 r. finalizowane były działania dotyczące specyfikacji technicznej jednolitej platformy cyfrowej do wydawania pozwoleń w zakresie OZE. Działanie to wpisuje się w cyfryzację procedur administracyjnych dla OZE oraz kamienie milowe G3L-G5L KPO, które mają zapewniać cyfrowe wnioskowanie i rozpatrywanie wniosków na wszystkich etapach administracyjnych, wymaganych do realizacji inwestycji i eksploatacji instalacji OZE (z wyjątkiem podłączenia do sieci).

Dodatkowo, w 2024 r. zakończono prace nad ustawą z dnia 27 listopada 2024 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024 r. poz. 1847). Kluczowym założeniem ustawy jest skrócenie terminów procedur dla:

- instalacji OZE na budynkach wykorzystujących energię słoneczną oraz wchodzących w ich skład magazynów energii elektrycznej,
- pomp ciepła,
- urządzeń i instalacji niezbędnych do przyłączenia do sieci danej instalacji OZE oraz nadbudowy, rozbudowy, przebudowy lub remontu instalacji OZE.

W 2024 r. podejmowano szereg działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania geotermii na obszarze Polski, jako jednego z odnawialnych źródeł energii. W ramach tych działań w 2024 r. kontynuowano **realizację zadań z dziedziny geotermii wykonywanych przez państwową służbę geologiczną (psg), pełnioną przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy**. Pracami badawczymi objęto różne rejony kraju (Sudety, Niecka mogileńsko-tódzka, Niż Polski), które są perspektywiczne pod kątem eksploatacji wód termalnych. Realizacja zadań psg przyczynia się do poszerzenia wiedzy o warunkach geotermalnych Polski poprzez wypracowanie optymalnych rozwiązań np. w rejonach konfliktowych pod względem wpływu eksploatacji wód termalnych na ujęcia zwykłych wód podziemnych, opracowanie poradników metodycznych i bilansów zasobów złóż i energii geotermalnej. W realizacji znajdują się także zadania z zakresu geotermii niskotemperaturowej oraz podziemnego magazynowania energii cieplnej. W 2024 r. w planie zadań psg znalazło się także zadanie polegające na opracowaniu poradnika

dotyczącego metod geofizycznych w badaniach hydrogeologicznych i geotermii.

Zakończono także realizację zadań ujętych w projekcie strategicznym pn. Rozwój i wykorzystanie potencjału geotermalnego w Polsce. Projekt obejmował realizację

- 1) zadań psg z dziedziny geotermii, które dostarczają ważnej dla rozwoju geotermii wiedzy o warunkach geologicznych i geotermalnych na obszarze Polski poprzez wykonywanie opracowań przeglądowych i baz danych,
- 2) zadań o tematyce geotermalnej wykonywanych we współpracy z ekspertami z zagranicy w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- 3) działań promocyjnych i informacyjnych na rzecz rozwoju geotermii w Polsce, w tym poprzez przygotowanie strony internetowej poświęconej geotermii

Nowelizacja ustawy – Prawo energetyczne z 20 maja 2021 r. - Stworzono ramy prawne dla funkcjonowania nowoczesnego systemu elektroenergetycznego m.in. poprzez nałożenie zobowiązania na operatorów systemów dystrybucyjnych do zainstalowania liczników zdalnego odczytu u co najmniej 80% odbiorców końcowych według określonego harmonogramu do 2028 r. W 2024 r. kontynuowano proces instalacji liczników zdalnego odczytu, m.in. z wykorzystaniem środków z programu Elektroenergetyka – Inteligentna infrastruktura energetyczna finansowanego z Funduszu Modernizacyjnego. Na koniec 2024 r. zainstalowano liczniki zdalnego odczytu u ok. 38% odbiorców końcowych energii elektrycznej.

W zakresie Programu Polskiej Energetyki Jądrowej (PPEJ) kontynuowane były zadania z zakresu rozwoju zasobów ludzkich, wsparcia rozwoju infrastruktury związanej z elektrownią

jądrową, wsparcia krajowego przemysłu, wzmocnienia systemu dozoru jądrowego, współpracy międzynarodowej oraz komunikacji i informacji społecznej. Działania w 2024 r. objęty m.in.:

- Opracowanie projektów legislacyjnych wspierających budowę pierwszej polskiej energetyki jądrowej: projektu rozporządzenia wprowadzającego instytucję wstępnych robót budowlanych w zakresie budowy obiektu jądrowego oraz projektu rozporządzenia umożliwiającego przekazanie przez Skarb Państwa finansowania na pokrycie udziałów w podwyższonym kapitale spółki PEJ- Zawarcie Memorandum o współpracy (MoC) z Japonią w obszarze energetyki jądrowej. Podpisane 7 listopada 2024 r.
- Kontynuacja w 2024 r. zaawansowanych szkoleń dla polskiego przemysłu (dla przedsiębiorstw oraz organizacji dozorowych: Państwowa Agencja Atomistyki, Urząd Dozoru Technicznego oraz Polskie Elektrownie Jądrowe), prezentujących specyficzne wymagania sektora jądrowego. Łącznie zlecono organizację 12 specjalistycznych szkoleń (przeszkolono 380 osób).
- Rozpoczęcie działalności polsko-amerykańskiego Centrum Szkoleniowego Czystych Technologii Energetycznych (CETC), w tym realizacja szkoleń on-line oraz stacjonarnych dla polskiego przemysłu oraz środowisk naukowych

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Wskazane jest dalsze wsparcie dywersyfikacji kierunków i źródeł dostaw surowców energetycznych służących poszukiwaniu

alternatyw dla tradycyjnych paliw kopalnych, a także zwiększenie udziału energii odnawialnej w transporcie poprzez wdrożenie narzędzi zachęcających do rozwoju alternatywnych technologii, takich jak biokomponenty zaawansowane oraz paliwa odnawialne pochodzenia niebiologicznego. Szczególnym wyzwaniem jest wdrożenie ambitnych celów zawartych w dyrektywie RED II, przy jednoczesnym zachowaniu stabilności krajowego sektora paliwowego, będącego kluczowym sektorem w kontekście zapewnienia zrównoważonego rozwoju krajowej gospodarki.

Działania podejmowane przez MKiŚ w zakresie promowania wykorzystania energii geotermalnej na terenie Polski, wspieranie realizacji przedsięwzięć geotermalnych dofinansowanych ze środków NFOŚiGW oraz stwarzanie sprzyjającego otoczenia prawnego od lat pozytywnie wpływają na rozwój geotermii w Polsce. Do najważniejszych osiągnięć na tym polu w 2024 r. należy m.in. zakończenie realizacji projektu strategicznego pn. Rozwój i wykorzystanie potencjału geotermalnego w Polsce. Wyzwaniem na 2025 r. będzie aktualizacja i weryfikacja Wieloletniego Programu Rozwoju Wykorzystania Zasobów Geotermalnych w Polsce (mapa drogowa rozwoju geotermii do 2040 roku, z perspektywą do 2050 roku).

Inteligentne liczniki, inaczej liczniki zdalnego odczytu (LZO) pozwalają na uzyskiwanie i przesyłanie do Centralnego Systemu Informacji Rynku Energii (CSIRE) w czasie zbliżonym do rzeczywistego pomiarów dotyczących zarówno zużycia energii elektrycznej pobranej przez odbiorcę z sieci, jak również wyprodukowanej w instalacji OZE, w przypadku prosumentów. Wyzwaniem jest konieczność zainstalowania wskazanej w ustawie ilości liczników (80% odbiorców do 2028 r.). Wdrożenie CSIRE pozwoli na: otwarcie rynku energii na nowe podmioty,

w tym na sprzedawców, firmy ESCO oraz agregatorów, standaryzację procesów rynku energii i technologii; szybszą i łatwiejszą zmianę sprzedawcy oraz bezpieczny, prosty i efektywniejszy dostęp odbiorcy końcowego do swoich danych pomiarowych, w tym do danych historycznych. Program „Czyste Powietrze” polegający na likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła oraz termomodernizacji budynków mieszkalnych jednorodzinnych wpłynął znacząco na poprawę jakości powietrza oraz ograniczenie emisji szkodliwych związków do atmosfery. W ramach realizacji programu wymieniono 81 667 nieefektywnych źródeł ciepła oraz poprawiono efektywność energetyczną 106 575 budynków. Przyczyniło się to do ograniczenia zużycia energii końcowej na poziomie 1 573 190 GJ/rok oraz ograniczenia emisji CO₂ w ilości 702 465 Mg/rok. Wyzwaniem na kolejne lata jest zapewnienie finansowania na dalszą realizację programu. Na 2025 r. zapewniono środki z Funduszu Modernizacyjnego.

We właściwości MRiT realizowane są zadania z poprawą efektywności energetycznej budynków wielorodzinnych oraz wsparciem instalacji OZE, które prowadzą m.in. do zmniejszenia zapotrzebowania na paliwa kopalne i zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W 2024 r. w ramach programu TERMO przyznano wsparcie na termomodernizację, remonty i instalacje OZE w 3 289 budynkach mieszkalnych, w których znajdowało się 152 866 mieszkań. Deklarowana moc nowych instalacji OZE: 52,4 MW.

Działanie przynosi dobre, długotrwałe rezultaty z wymiernymi korzyściami społecznymi i środowiskowymi, mimo to wyzwaniem w jego realizacji jest zapewnienie odpowiedniej ilości środków na kontynuację udzielanego wsparcia oraz prowadzenie regularnych działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do beneficjentów.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 7

Lubelskie

„Green Hydra”. Poprawa polityki angażowania MŚP w ekosystem zielonego wodoru

– projekt realizowany w ramach programu Interreg Europe 2021–2027, którego głównym celem jest poprawa polityki regionalnej i lokalnej różnych partnerów Unii Europejskiej – od regionów przodujących po regiony słabiej rozwinięte – w celu ustanowienia inicjatyw i środków wsparcia dla rozwoju wodoru poprzez programy badawcze, strategie rozwoju, programy podnoszenia świadomości i inwestycje pilotażowe. 26 kwietnia 2024 r. podpisana została umowa partnerstwa w ramach konsorcjum projektowego.

Mazowieckie

– „Mazowsze dla czystego powietrza” oraz „Mazowsze dla czystego ciepła” – programy wsparcia zadań samorządów lokalnych mające na celu polepszenie jakości życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego;

– **organizacja Forum Czystego Powietrza**, mającego na celu informowanie i edukację w zakresie działań dotyczących ochrony powietrza; w edycji 2024 r. wzięło udział: stacjonarnie ok. 166 uczestników i online ok. 1149 uczestników;

– **projekt „Mazowsze bez smogu”** zakładający doprowadzenie do poprawy jakości powietrza poprzez zapewnienie sieci ekspertów wyspecjalizowanych w dziedzinie ochrony powietrza i energetyki, zapewnienie dostępu do informacji i możliwości ich aktywnej wymiany pomiędzy gminami i innymi podmiotami.

Pomorskie

Edukacyjne Targi Kariery EDU OFFSHORE WIND

Było to unikalne w formule i skali wydarzenie edukacyjne w Polsce skierowane do młodzieży, mające na celu zaprezentowanie możliwości rozwoju zawodowego jakie daje branża morskiej energetyki wiatrowej oraz inne zielone sektory, jak m.in. technologie wodorowe, magazyny energii, fotowoltaika czy energetyka jądrowa, ważne z perspektywy zapewnienia niezależności energetycznej kraju. Targi zostały poprzedzone kilkumiesięcznym programem edukacyjnym prowadzonym w szkołach ponadpodstawowych, który trwał nieprzerwanie od listopada 2023 r. Dzięki zaangażowaniu liderów grup roboczych działających w ramach Pomorskiej Platformy Rozwoju Morskiej Energetyki Wiatrowej na Bałtyku (Urząd Marszałkowski jest jej koordynatorem) udało się dotrzeć do ponad 120 szkół w regionie, przeprowadzając bezpośrednie spotkania i wykłady z uczniami i studentami. Łącznie przeprowadzono 500 warsztatów w szkołach, przygotowano 10 lekcji online na kanale YouTube oraz utworzono specjalną platformę edukacyjną. Dzięki temu młodzież może w sposób ciągły korzystać z dostępnej wiedzy oraz rozwijać swoje kompetencje.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 7

Energa S.A

Domy Dobrej Energii to program społeczny Energa SA realizowany od 2021 r. przy współpracy Energi Obrót oraz Fundacji Energa. Podczas czterech edycji programu na dachach 27 placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu 8 województw i jednej poza granicami Polski, zamontowano panele fotowoltaiczne o łącznej mocy 297,68 kW, a od 2024 r. również

magazyny energii o łącznej pojemności 30 kWh. Opieką programu otoczono prawie 600 dzieci w Polsce z placówek opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizację szeregu działań oraz 1000 dzieci w Afryce. Domy Dobrej Energii to jednak nie tylko oszczędności i modernizacja energetyczna. Każda edycja programu zakłada również organizację szeregu dodatkowych aktywności dla podopiecznych poszczególnych placówek. Są to powtarzalne działania edukacji społecznej dzieci z zakresu szeroko pojętej ekologii i ochrony środowiska, turnusy wytchnieniowe oraz akcje świąteczne.

Grupa Orlen

Baltic Power – budowa pierwszej w Polsce farmy wiatrowej na morzu (offshore) –

Morska farma wiatrowa Baltic Power jest kluczowym projektem Grupy ORLEN i Northland Power wpisującym się w budowę czystej, niskoemisyjnej gospodarki. Odnawialne źródła energii, w tym morska energetyka wiatrowa, będą fundamentem naszego zrównoważonego rozwoju w kolejnych latach. Projekt Baltic Power, zlokalizowany ok. 23 km na północ od linii brzegowej, na wysokości Choczewa i Łeby to najbardziej zaawansowana inwestycja realizowana na obszarze Polskiej Wyłączonej Strefy Ekonomicznej Morza Bałtyckiego. ORLEN posiada koncesję na budowę elektrowni o mocy do 1,2 GW, jednak jej docelowa moc wynikająca z wybranej technologii turbin wyniesie 1140 MW. Energia ta pozwoli zasilić ponad 1,5 mln gospodarst domowych w Polsce i pomoże uniknąć około 2,8 mln ton emisji CO₂ rocznie.

Budowa lądowej części infrastruktury farmy rozpoczęła się w maju 2023 r. W tym samym roku projekt – jako pierwszy w historii rozwoju morskiej energetyki wiatrowej w Polsce – uzyskał Finalną Decyzję Inwestycyjną i finansowanie w modelu project finance.

Baltic Power to jeden z kluczowych projektów Grupy ORLEN w realizacji strategicznego celu

osiągnięcia >9 GW mocy zainstalowanych w energetyce odnawialnej do 2030 r.

CCGT Ostrołęka – budowa bloku gazowo-parowego

Blok energetyczny w Ostrołęce to jedno z kluczowych przedsięwzięć Grupy ORLEN w zakresie budowy niskoemisyjnych źródeł bilansujących Krajowy System Elektroenergetyczny. Nowa jednostka będzie wspierać stabilność dostaw energii elektrycznej podczas trwającej transformacji energetycznej Polski.

Inwestycja w blok gazowo-parowy w Ostrołęce pomaga realizować zarówno cele dekarbonizacyjne Polski, jak też samej Grupy ORLEN. Koncern w swoim segmencie energetycznym dąży do redukcji emisji CO₂ o 40 proc. na każdej MWh (megawatogodzinie) do 2030 r. oraz do osiągnięcia neutralności emisyjnej do 2050 r.

Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji

„Akademia Czystszej Produkcji” – kurs adresowany głównie do przedsiębiorstw dotyczący praktycznych aspektów ochrony środowiska w firmie. Akademia bazuje na zalecanej przez ONZ strategii Czystszej Produkcji – ang. Cleaner Production (CP), która zakłada zapobieganie zanieczyszczeniom i marnotrawstwu zasobów u źródła ich powstawania. Tematyka Akademii obejmuje podstawy koncepcji gospodarki o obiegu zamkniętym, budowę systemu zarządzania środowiskowego zgodnie ze strategią CP, zasady i metodykę przeprowadzania audytu CP, ocenę efektów ekologicznych i ekonomicznych działań proekologicznych (tzw. Projektów CP) realizowanych w firmach, raportowanie ekologiczne zgodne z wymaganiami Polskiego Ruchu Czystszej Produkcji oraz zasadami ESG.

Konferencje i seminaria związane z ochroną środowiska (w tym klimatu)

oraz zrównoważonym rozwojem, wymiana doświadczeń.

Konferencja Ministerstwa Klimatu i Środowiska „35 lat Czystszej Produkcji – na drodze do GOZ i dekarbonizacji przemysłu” stała się okazją do wykładów merytorycznych oraz prezentacji case studies czterech firm realizujących strategię w tym zakresie.

Zorganizowane zostało także m.in. kolejne spotkanie Absolwentów Akademii CP – czyli Ekspertów Czystszej Produkcji.

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A

EKO Akademia MARR

Projekt adresowany był do dzieci i młodzieży szkolnej, jego celem było podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie idei wykorzystania odnawialnych źródeł energii i propagowanie wiedzy w zakresie efektywności energetycznej. Efektem było upowszechnienie wiedzy w zakresie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.

W projekcie wzięło udział 981 uczniów z 13 placówek oświatowych. Projekt składał się z warsztatów, konkursu tematycznego na filmik edukacyjny i konferencji tematycznej.

Warsztaty realizowane były stacjonarnie, prowadzone były w nowatorskiej formie opartej na grze planszowej XXL „Zrównoważona Mapa Świata”. Dzięki temu dzieci biorące udział w warsztatach w sposób ciekawy i angażujący dowiadywały się jak brak równowagi w rozwoju ludzkości przekłada się na niekorzystne zmiany w otaczającym nas środowisku.

Tematyką konkursu filmowego (dla uczestników warsztatów) była promocja OZE i/lub efektywność energetyczną.

Priorytety w zakresie realizacji SDG 8 na szczeblu krajowym

- Poszukiwanie nowych przewag konkurencyjnych opartych na zaawansowaniu technologicznym produktów, jakości i innowacyjności oferowanych produktów, jak również mechanizmów umiędzynarodowienia przedsiębiorstw
- Rozwój przedsiębiorczości (ułatwienia prawne w prowadzeniu działalności gospodarczej i dostępie do instrumentów finansowania)
- Zwiększanie wskaźnika zatrudnienia, w tym promowanie stabilnych form zatrudnienia
- Aktywizacja zawodowa osób młodych, kobiet, osób w wieku 50+, osób długotrwale bezrobotnych oraz osób z niepełnosprawnościami
- Rozwój odpowiedzialnej polityki migracyjnej

Opis trendu SDG 8

W ostatnich latach dystans pomiędzy Polską a UE-27, mierzony PKB na mieszkańca (w standardzie siły nabywczej – PPS), wyraźnie zmalał (w 2018 r. – 72%, w 2021 r. – 79%).

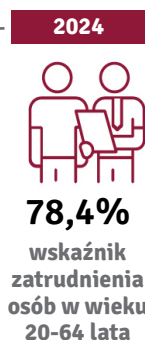
⁷ Od 2023 r. do uogólniania wyników BAEL na populację generalną zastosowano dane o ludności rezydującej Polski zamieszkałej w mieszkaniach, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników NSP 2021. Dane za lata 2021–2022 zostały opracowane zgodnie z nową podstawą uogólniania. W związku z wprowadzonymi zmianami, wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2021 rok. Ponadto na brak porównywalności szeregów czasowych danych mają również wpływ zmiany metodologiczne wprowadzone do BAEL od 1 kwartału 2021 r. Dane za lata 2018–2020 zostały przeliczone i zaprezentowane z uwzględnieniem nowej metodologii. W przeliczeniach tych nie jest uwzględniona zmiana podstawy uogólniania danych na bilanse oparte o NSP 2021.

Istotnym wyzwaniem dla Polski pozostawała wysoka inflacja w latach 2022–2023 (średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2022 r. był rekordowo wysoki i wyniósł 114,4, a w 2023 r. – 111,4). W 2024 r. **średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2024 r. wyniósł 103,6 nieznacznie przekraczając odchylenie od celu inflacyjnego.**

W latach 2018–2023⁷ w Polsce sytuacja na rynku pracy znacząco się poprawiła. Stopa bezrobocia wg Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2023 r. osiągnęła wartość najniższą od 30 lat (w grupie wieku 25–74 lata wyniosła 2,2%). W 2024 r. nastąpił lekki wzrost bezrobocia w tej grupie wieku – o 0,1 p. proc. do poziomu 2,3%. Znaczna poprawa widoczna jest we wskaźniku zatrudnienia. Zgodnie z danymi GUS/BAEL, w 2024 r. **w Polsce wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata wyniósł 78,4%.**

W związku z zobowiązaniami Polski wynikającymi z Europejskiego Filara Praw Socjalnych (EFPS), celem do roku 2030 jest osiągnięcie poziomu co najmniej 78,3%. Zwiększa się aktywność na rynku pracy osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym.

W latach 2018–2024 **współczynnik aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami w wieku produkcyjnym wzrósł o 6,4 p. proc.** (z 27,6% do 34,0%), wskaźnik zatrudnienia

– o 6,7 p. proc. (z 25,6% do 32,3%), a stopa bezrobocia spadła o 2,5 p. proc. (z 7,3% do 4,8%). Poziom aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami pozostaje jednak znacząco niższy względem osób w pełni sprawnych. Rośnie przeciętne wynagrodzenie, zarówno w gospodarce (w okresie 2018–2024 wzrost o ok. 87%) jak i w sektorze przedsiębiorstw (w okresie 2018–2024 wzrost realny o ok. 35%). Wzrasta odsetek osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w odniesieniu do liczby osób pracujących w gospodarce narodowej (w 2018–2021 wzrost o 6,5 p.p. do poziomu 80,4%).

Udział całego sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP) w generowaniu wartości dodanej jest zbliżony do średniej unijnej (50,2% wobec 50,3% w 2022 r.), chociaż sektor ten cechuje się w Polsce wyższym udziałem w liczbie pracujących ogółem względem wyniku dla całej UE (67,5% wobec 63,9% w 2022 r., a według danych wstępnych za 2023 r. – 66,8% wobec 64,2%). Zbiorowość MMŚP w Polsce charakteryzuje się relatywnie niższą wydajnością względem UE, na co wpływać może wiele czynników, jak np. techniczne uzbrojenie pracy, zakres wykorzystania innowacyjnych rozwiązań w całym zakresie działalności, cyfryzacja procesów, czy też jakość zarządzania. W 2022 r. udział MMŚP w wartości dodanej dla Polski wzrósł i zbliżył się do średniej unijnej, natomiast udział liczby pracujących – stopniowo malał, podobnie jak różnica do odpowiedniego wskaźnika dla całej UE.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 8

Działania Ministerstwa Rozwoju i Technologii

Polityka zakupowa państwa 2022–2025

Jednym z priorytetów polityki państwa jest rozwój potencjału MŚP. Do realizacji celu wykorzystywane są zamówienia publiczne, które stanowią jedno z głównych narzędzi dystrybucji środków publicznych do gospodarki.

Do realizacji powyższego priorytetu przyczynia się m.in.:

- 1) Wzmocnienie dedykowanych MŚP działań edukacyjno-informacyjnych w obszarze zamówień – m.in. kontynuowanie trwającego od 2023 r. cyklu bezpłatnych i całodniowych szkoleń z zakresu ubiegania się o zamówienia publiczne dla MŚP;
- 2) Udostępnienie platformy internetowej pzp.gov.pl, w tym modułu „Konsorcjum”, poprzez który MŚP będą mogły poszukiwać partnerów do współpracy na rynku zamówień publicznych. Prace nad platformą trwają od 2023 r.

Wakacje składkowe

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców, w Ministerstwie Rozwoju i Technologii we współpracy z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych przygotowano nowelizację ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, która wprowadziła tzw. wakacje składkowe dla przedsiębiorców, czyli zwolnienie z opłacania własnych składek na: obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy – jeśli je opłaca.

Zakres podmiotowy został ustalony w taki sposób, aby objąć zwolnieniem najmniejsze firmy, tj. takie, dla których opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne stanowić może rzeczywiste wyzwanie bądź utrudnienie finansowe. Jest to rozwiązanie dobrowolne. Przedsiębiorca sam zdecyduje, czy i kiedy będzie chciał z niego skorzystać. Korzystając z wakacji składkowych przedsiębiorca nie musi zawieszać własnej działalności. Może prowadzić firmę, uzyskiwać przychody i wystawiać faktury.

Wakacje składkowe obejmują jeden, dowolnie wybrany, miesiąc w roku kalendarzowym. Zwolnienie w ramach wakacji składkowych stanowi pomoc de minimis. W okresie, w którym przedsiębiorca będzie podlegać zwolnieniu, składki na jego własne ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywanej działalności będą finansowane z budżetu państwa dzięki czemu zostanie zapewniona ciągłość świadczeń. Przedsiębiorcy mogą składać wnioski o wakacje składkowe od 1 listopada 2024 r. Ze zwolnienia (całkowitego lub częściowego) za grudzień 2024 r. skorzystało 1 266 911 osób.

Jednym z priorytetów rządu są kwestie związane z deregulacją prawa gospodarczego, uproszczeniem zasad podejmowania, prowadzenia i kończenia działalności gospodarczej oraz prowadzenie skutecznego dialogu z przedsiębiorcami. W 2024 r.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii rozpoczęło pracę nad projektem ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego (UA8). Przekrojowy charakter zmian wprowadzanych w projekcie wymaga wypracowywania rozwiązań we współpracy z innymi resortami. Celem projektowanej ustawy jest wprowadzenie uproszczeń w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, co w konsekwencji przyczyni się do zmniejszenia kosztów przedsiębiorców. Nowelizacja

obejmuje także przepisy dotyczące zasad stanowienia prawa gospodarczego i oceny jego funkcjonowania. Wprowadzenie zmian będzie skutkować: zmniejszeniem obowiązków administracyjnych; szybszym i sprawniejszym rozpoznawaniem spraw, zmniejszeniem uciążliwości kontroli przedsiębiorców oraz zwiększeniem zaufania do instytucji państwowych.

Działania Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Projekt ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia (UC29) został przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 2024 r. Rozwiązania zaproponowane w projekcie ustawy obejmują wspieranie określonych grup, np. osób po 50 roku życia, osób z niepełnosprawnościami, kobiet wracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka, osób młodych oraz rozwijanie potrzebnych na rynku pracy form wsparcia, celem zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej. W celu zwiększania efektywności urzędów pracy przewiduje się, że formy pomocy skierowane wcześniej tylko do niektórych klientów urzędów pracy (takie jak np. staż, bon na zasiedlenie, grant na pracę zdalną czy pakiet aktywizacyjny) będą dostępne wszystkim bezrobotnym. W projektowanych przepisach osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia będą mogły skorzystać z pomocy oferowanej w powiatowym urzędzie pracy, w tym m.in. z dofinansowania wynagrodzenia dla pracodawcy za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego, zwolnienia z obowiązku opłacania przez pracodawcę składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za osoby zatrudnione, bonu na zasiedlenie (przyznawany na wniosek bezrobotnego, który poza miejscem dotychczasowego zamieszkania zamierza poszukiwać zatrudnienia), pakietu aktywizacyjnego (w ramach pakietu będzie możliwość łączenia kilku form pomocy

oferowanych w urzędzie pracy, kierowanych do jednego bezrobotnego).

Rozwój potencjału publicznych służb zatrudnienia

Urzędy pracy w Polsce odgrywają istotną rolę w urzeczywistnianiu SDG 8 poprzez realizację działań aktywizujących bezrobotnych i poszukujących pracy do powrotu na rynek pracy poprzez bieżącą realizację usług rynku pracy i instrumentów określonych w obowiązującej jeszcze w 2024 r. ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Wsparciem coraz częściej objęte zostają osoby pracujące i pracodawcy. Liczba osób pracujących i firm korzystających ze wsparcia urzędów w podnoszeniu umiejętności pracowników poprzez Krajowy Fundusz Szkoleniowy znacząco przewyższa liczbę osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które korzystają ze szkoleń zapewnianych przez urzędy pracy. Wsparcie z KFS udzielane jest zgodnie z corocznie ustalonymi priorytetami (w 2024 r. np. dla wybranych typów szkoleń np. cyfrowych, grup pracowników np. osoby w wieku 45+, niepełnosprawni czy branż). Do priorytetów Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) należało wsparcie dla osób w wieku 45+ i niepełnosprawnych. Do priorytetów cieszących się dużą popularnością należy również, co roku powtarzany, priorytet oferujący dofinansowanie do podnoszenia kwalifikacji cyfrowych jako umożliwiający wyrównywanie szans w dostępie do wszelkich aspektów współczesnego życia społecznego.

Działania na rzecz zwiększenia aktywności zawodowej osób młodych poprzez rozwój oferty i jakości obsługi przez publiczne służby zatrudnienia (PSZ)

W II połowie 2023 r. i w 2024 r. urzędy pracy, wraz z partnerami lokalnymi, realizowały projekty pilotażowe z cyklu „Czas na młodych

– punkty doradztwa dla młodzieży”. Celem projektów pilotażowych było wypracowanie i przetestowanie nowych metod wsparcia osób do 30 roku życia, w szczególności punktu kompleksowej obsługi osób młodych. Zrealizowano 76 projektów dofinansowanych z Funduszu Pracy na kwotę ponad 76 mln zł. Projekty realizowane były na terenie powiatów, w których udział osób młodych wśród zarejestrowanych bezrobotnych przekraczał średnią krajową.

Oprócz prac legislacyjnych, w ramach programu FERS realizowane są projekty mające na celu strategiczną koordynację wsparcia dla grup społecznych szczególnie wrażliwych na rynku pracy (osoby młode i długotrwale bezrobotni). W ramach tego typu projektów zaplanowano projekt niekonkurencyjny oraz dwa konkursy. W 2024 r. rozpoczęła się realizacja **projektu niekonkurencyjnego „Koordynacja wsparcia osób młodych i długotrwale bezrobotnych na rynku pracy i wzmocnienie jej skuteczności z poziomu krajowego”**, który obejmuje: realizację badań i analiz dot. sytuacji osób młodych i osób długotrwale bezrobotnych na rynku pracy, stworzenie systemu monitorowania losów osób młodych i osób długotrwale bezrobotnych po zakończeniu wsparcia, realizację działań informacyjno-promocyjnych skierowanych do osób młodych oraz osób długotrwale bezrobotnych na temat dostępnego wsparcia oraz realizację badań ewaluacyjnych w zakresie efektów wsparcia dla osób młodych w ramach Gwarancji dla Młodzieży i efektów wsparcia osób długotrwale bezrobotnych w Polsce.

W 2024 r. Komitet Sterujący FERS zatwierdził fiskę pierwszego konkursu pn. **„Standardy wsparcia osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych w urzędach pracy”**, który ma doprowadzić do wypracowania na potrzeby powiatowych urzędów pracy: standardów dotyczących dotarcia do osób młodych i metod

wsparcia tej grupy docelowej, wynikających z Zalecenia Rady UE w sprawie Gwarancji dla Młodzieży (GdM), standardów realizacji wsparcia skierowanego do osób długotrwale bezrobotnych, standardów oceny cyfrowych kompetencji osób młodych. Jesienią 2024 r. konkurs został ogłoszony i spłynęły oferty na realizację przewidzianych w nim zadań. Projekty zostaną zrealizowane do 2028 r.

Działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

W ramach prac międzyresortowego Zespołu do Spraw Migracji w trakcie 2024 r. toczyły się prace nad opracowaniem projektu strategii migracyjnej Polski. Uchwałą Nr 120 z dnia 15.10.2024 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pn. „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030”. Strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030 przyjmuje nadrzędny priorytet bezpieczeństwa rozumiany jako zobowiązanie dla działań państwa na wszystkich poziomach, tak aby dokonujące się procesy migracyjne były szczegółowo regulowane i pozostawały pod kontrolą zarówno w zakresie celu przyjazdu, skali napływu, jak i państw pochodzenia cudzoziemców.

Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi – celem było zaspokojenie i zabezpieczenie potrzeb ofiar i potencjalnych ofiar handlu ludźmi. W 2024 r. w ramach zadania udzielono pomocy i/lub przekierowano do innych adekwatnych instytucji 289 beneficjentów. Organizacje pozarządowe realizujące zadanie to La Strada – Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu oraz Stowarzyszenie „Po MOC” dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej. Wsparcie udzielane w ramach zadania uwzględnia m.in. pomoc psychologiczną, rzeczową, bezpieczne

zakwaterowanie, pomoc prawną oraz pomoc w legalizacji pobytu, wsparcie w kontaktach z organami ścigania i urzędami. Działania te przyczyniają się do odzyskania przez ofiarę handlu ludźmi sprawczości w swoim życiu.

Wojewódzkie Zespoły do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi realizują szereg działań prewencyjnych adresowanych do młodzieży oraz osób wykluczonych, których celem jest budowanie świadomości społecznej na temat handlu ludźmi i zagrożeń z nim związanych. Działania te zostały szczegółowo objęte Krajowym Planem Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2022–2024 przyjętym przez Radę Ministrów 17 listopada 2021 r. Na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlu Ludźmi w kwietniu 2024 r. przyjęty uchwałą Zespołu został Krajowy Mechanizm Referencyjny, który ustanawia zasady identyfikacji i ochrony ofiar handlu ludźmi oraz określa procedury współdziałania różnych podmiotów w celu ich wsparcia.

Ministerstwo Sportu i Turystyki prowadzi działania w ramach programu **Kibice Razem**, którego celem jest poprawa organizacji i bezpieczeństwa imprez sportowych w Polsce. W 2024 r., oprócz realizacji dotychczasowych zadań, wzmocniono działania mające na celu wsparcie środowiska kibiców niepełnosprawnych.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W przypadku przyjęcia ustaw wyzwaniem będzie sprawne ich wdrożenie, wraz z równoczesną realizacją pozostałych działań przewidzianych w KPO i projektów FERS. Zwiększenie dofinansowania do wynagrodzenia pracowników z niepełnosprawnością, przekłada się na utrzymanie się dotychczasowych miejsc pracy pomimo rosnących kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw i presji

inflacyjnej odczuwanej w gospodarce. Jednocześnie zwiększenie dofinansowania korzystanie wpływa na wysokość wynagrodzeń dla pracowników z niepełnosprawnością.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 8

Dolnośląskie

Akademia BIZnES Class

Przedstawiciele firm (UBS, PwC, SoftServe), DOPS oraz uczelnia wyższa (ASP) połączyły siły, aby dzielić się swoimi zasobami i kompetencjami. AKADEMIA BIZNES CLASS przygotowuje podmioty ekonomii społecznej do wdrożenia innowacyjnego produktu. Analiza pomysłów, szkolenia z marketingu i zarządzania organizacją, a także wsparcie konsultacyjne przedstawicieli biznesu i młodych artystów służy dopracowaniu produktu oraz przygotowaniu podmiotów ekonomii społecznej (PES) do uruchomienia sprzedaży. Przekazanie środków finansowych na rozwój produktu oraz stworzenie strony internetowej jest wyrazem uznania dla tych podmiotów, które wykonują największą pracę podczas akademii i przekonują firmy do zainwestowania w ulepszone produkty. Mentorzy biznesu i mentorzy designu są przypisani do PES. Przez cały cykl mentorzy mają za zadanie dzielić się swoim doświadczeniem i analizować produkt pod względem jego atrakcyjności rynkowej. Celem tego projektu jest zwiększenie szansy na zakup produktów i usług PES przez biznes i innych nabywców. Podmioty ekonomii społecznej cały zysk ze sprzedaży przeznaczają na misję swoich organizacji. Projekt został wdrożony już pięciokrotnie i nadal jest kontynuowany. Wsparciem w 2024 r. objęto 11 PES, a w ciągu sześciu edycji w sumie 53 PES.

Otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn. „Dolnośląska Akademia Kompetencji Seniora”

Prowadzono działania zapewniające wsparcie psychologiczne i środowiskowe seniorów, w tym wsparcie seniorów w sytuacjach kryzysowych, wzmacnianie różnych form aktywności i kompetencji seniorów, również działań mających na celu przeciwdziałanie defaworyzacji oraz działań międzypokoleniowych, działania edukacyjne mające na celu wykształcenie zachowań i postaw prozdrowotnych seniorów, poszerzenie wiedzy o bezpiecznym stosowaniu leków w wieku senioralnym, promocję aktywnego i zdrowego stylu życia oraz zdobycie i podnoszenie kompetencji cyfrowych, zwiększanie wiedzy w zakresie bezpiecznego poruszania się i komunikacji w sieci, w tym korzystaniu z usług e-administracji.

Małopolskie

„Nowy Start w Małopolsce z Euresem”

Projekt skierowany do osób które powróciły do Małopolski zza granicy. Z pomocy mogą skorzystać osoby, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy wróciły z zagranicy do Małopolski, mają co najmniej 18 lat i pozostają bez pracy. Celem projektu jest wsparcie reemigrantów w aktywizacji zawodowej po powrocie do kraju, wzmocnienie ich świadomości w zakresie korzyści społecznych i ekonomicznych związanych z podjęciem zatrudnienia w Małopolsce oraz wykorzystanie ich potencjału, a także ograniczenie deficytu pracowników w branżach bądź zawodach, gdzie potrzeby pracodawców nie są zaspokajane podażą pracowników.

„Żyj i pracuj w Małopolsce (Etap 1)”

Projekt skierowany do cudzoziemców z państw trzecich legalnie przebywających na terenie Małopolski. Adresowany głównie

do cudzoziemców, by wspierać ich integrację ze społecznością Małopolan, pomóc samodzielnie funkcjonować w nowym miejscu i z powodzeniem odnaleźć się na rynku pracy. Projekt zakłada wsparcie dla przedsiębiorców planujących zatrudnić cudzoziemców. Realizowane są także działania świadomościowe dla cudzoziemców na temat polskiej kultury, historii, języka i tożsamości oraz budujące postawę społeczeństwa przyjmującego. W ramach projektu otwarto Centrum Integracji Cudzoziemców w Krakowie. Działania wynikają z zapisów Programu Rozwoju Rynku Pracy i Edukacji do 2030 r. „Kompetentna Małopolska” oraz Programu integracji imigrantów w województwie małopolskim „Małopolska otwarta”.

Warmińsko-Mazurskie

Zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych

Inicjatywa w ramach działania 7.1 „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych – PUP” regionalnego programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021–2027.

Celem przedsięwzięcia była kompleksowa aktywizacja zawodowa realizowana przez Powiatowe Urzędy Pracy województwa warmińsko-mazurskiego poprzez poprawę dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. W tym celu oferowano pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i zdobyciu doświadczenia, a także wspierano podejmowanie działalności gospodarczej. Od początku realizacji FEWiM 2021–2027 do 31 grudnia 2024 r. w ramach ww. działania wsparciem objęto prawie 10,4 tys. osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 8

Główny Urząd Statystyczny

Pracodawca równych szans

GUS jest pracodawcą równych szans. Aplikacje o pracę rozważane są z równą uwagą bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną czy też jakąkolwiek inną cechę prawnie chronioną. Materiały używane podczas naboru są dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Ponadto osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z pierwszeństwa w zatrudnieniu. GUS co roku aktualizuje ulotkę „Prawa i przywileje osób z niepełnosprawnościami w GUS”, która zawiera informacje skierowane do posiadających orzeczenie o niepełnosprawności pracowników urzędu oraz osób zainteresowanych podjęciem pracy w GUS. W procesie rekrutacji wykorzystywane są materiały dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, a aplikacja na stanowisko pracy jest możliwa w formie elektronicznej. Rozmowy kwalifikacyjne oraz testy wiedzy odbywają się w formie stacjonarnej i zdalnej.

IKEA

„Liczą się umiejętności”

IKEA Retail w Polsce podejmuje działania wspierające różnorodność, tworząc tym samym sprawiedliwe, równe i włączające miejsce pracy. Przeprowadzono w Polsce 2. edycję programu stażowego dla osób uchodźczych „Liczą się umiejętności!”. Łącznie 56 osób z różnych krajów, otrzymało szansę na zdobycie kluczowych kompetencji potrzebnych

do rozpoczęcia aktywności na polskim rynku pracy. Działania realizowane są wraz z lokalnymi NGO. Udzielane jest wsparcie w wejściu na rynek pracy i samodzielnym podnoszeniu kwalifikacji. Przyczyni się to do wypełnienia globalnego zobowiązania marki – zatrudnienia 3000 osób w kryzysie uchodźczym do 2027 r.

9 INNOWACYJNOŚĆ,
PRZEMYSŁ,
INFRASTRUKTURA

Priorytety w zakresie realizacji SDG 9 na szczeblu krajowym

- Wzrost innowacyjności, poprawa środowiska prawno-instytucjonalnego stymulującego podejmowanie działalności innowacyjnej
- Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, Internetu i technologii cyfrowych
- Umiędzynarodowienie przedsiębiorstw, a zwłaszcza MŚP, poprzez stworzenie instrumentów wsparcia dla polskich eksporterów i inwestorów
- Rozwój infrastruktury transportowej

Opis trendu SDG 9

Do 2022 r. wzrastał udział przychodów ze sprzedaży na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów dla małych i średnich przedsiębiorstw osiągając poziom 16,7%, co świadczyło o rosnącej konkurencyjności tych podmiotów za granicą. W ostatnich dwóch latach nastąpił spadek tego wskaźnika, do 15,2% w 2024 r.

Jednym z kluczowych wyzwań polskiej gospodarki pozostaje rozwój innowacyjności.

Wysokość wydatków przeznaczanych w Polsce na badania i rozwój do PKB w 2023 r. wyniósł 1,56%. Proces technologiczny przyspieszył, nastąpiła odnowa parku maszynowego, powstała nowa infrastruktura B+R, a także wzrosły kompetencje kadr realizujących innowacyjne projekty. Polskie przedsiębiorstwa przeznaczają nie tylko coraz wyższe nakłady na działalność

B+R, ale są również coraz aktywniejsze w wykorzystaniu technologii cyfrowych w swojej działalności. W 2024 r. odsetek podmiotów mających dostęp do szerokopasmowego Internetu był bliski 99%. W 2024 r. w Polsce co drugie duże przedsiębiorstwo (powyżej 249 pracowników) korzystało z otwartych danych publicznych. Jedna trzecia podmiotów z tej samej grupy w 2024 r. wykorzystywała technologie sztucznej inteligencji.

W corocznych rankingach agencji Bloomberg **od kilku lat notujemy stały awans**, na przełomie 2020/2021 Polska awansowała z 25. miejsca na 23. miejsce. Ponadto, Polska, według European Innovation Scoreboard 2024, należy do grupy wschodzących innowatorów. W ostatniej edycji badania dobrze oceniono w Polsce m.in. ochronę wzorów użytkowych (151% średniej UE), ludność z wyższym wykształceniem (117,3%), przedsiębiorstwa prowadzące szkolenia ICT (113,3%) oraz mobilność pracowników naukowych i technologicznych (100%). Wyzwaniem pozostaje pobudzenie polskiej gospodarki i zachęcenie przedsiębiorców do podjęcia inwestycji w zakresie innowacyjności.

Polska dokonuje stopniowych postępów w transformacji cyfrowej, zmierzając do realizacji celów określonych unijnym programie Cyfrowa Dekada. W 2023 r. Polska poczyniła znaczne postępy w obszarze łączności oraz cyfryzacji małych i średnich przedsiębiorstw. Nadal jednak istnieją wyzwania w obszarze umiejętności cyfrowych oraz wdrażania przez przedsiębiorstwa zaawansowanych technologii, takich jak sztuczna inteligencja i big data.

2023

1,52%

PKB
przeznaczone
na badania
i rozwój

Polska od lat prowadzi działania na rzecz sieci powiązań w infrastrukturze komunikacyjnej.

Wyraźnie poprawił się stan techniczny sieci dróg krajowych i autostrad. W latach 2018-2023 **łączna liczba kilometrów autostrad oraz dróg ekspresowych w Polsce zwiększyła się** (odpowiednio z 1 637 km do 1 851 km i z 2 077 km do 3 244 km). Długość czynnych linii kolejowych normalno- i szerokotorowych w latach 2018–2023 zwiększyła się o 343 km do 19 578 km.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 9

Ministerstwo Rozwoju i Technologii we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości rozpoczęło w 2024 r. realizację projektu **Inno_LAB** zaplanowanego w latach 2024–2029, dofinansowanego w ramach Programu „**Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021–2027**”. Celem projektu jest rozwój krajowego ekosystemu innowacji oraz udoskonalanie sposobów wsparcia rozwoju innowacji w Polsce przy udziale środków publicznych.

Główne grupy docelowe to przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, które wspierają rozwój innowacyjności gospodarki, jednostki naukowe i konsorcja naukowo-przemysłowe, oraz administracja publiczna.

Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, internetu i technologii cyfrowych

W 2024 r. kontynuowano inwestycje mające na celu przyczynienie się do wyeliminowania braku dostępu do szybkiego internetu w obszarach wykluczenia cyfrowego (tzw. białych plam NGA). Oczekiwanym efektem tych inwestycji jest pokrycie zasięgiem nowoczesnych sieci szerokopasmowych

obszarów najbardziej nieoptyczalnych z punktu widzenia inwestycji komercyjnych, które wymagają wsparcia publicznego.

Wymienione wyżej działania realizowane są w ramach przedsięwzięć wyłonionych do dofinansowania w trybie konkursowym, które są finansowane z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (inwestycja C1.1.1 „Zapewnienie dostępu do bardzo szybkiego Internetu na obszarach białych plam”) oraz Polityki Spójności UE (Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021–2027 priorytet I „Zwiększenie dostępu do ultra-szybkiego Internetu szerokopasmowego”). W przypadku Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności w 2024 r. realizowano łącznie 145 umów podpisanych w ramach 3 konkursów. W ramach tych umów do końca sierpnia 2026 r. zasięgiem szybkiego Internetu zostanie objętych ponad 500 tys. gospodarstw domowych.

Natomiast w ramach **programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)** w 2024 r. podpisywano umowy i rozpoczęto realizację inwestycji w ramach ogłoszonego w 2023 r. konkursu. Na koniec 2024 r. w ramach FERC zrealizowano ponad 60 umów, w ramach których zasięgiem szybkiego Internetu objętych ma zostać ponad 300 tys. gospodarstw domowych w obszarach białych plam.

Dodatkowo w 2024 r. kontynuowano realizację projektów finansowanych ze środków Funduszu Szerokopasmowego, w ramach ogłoszonego w 2022 r. pilotażowego naboru wniosków na budowę sieci szerokopasmowych skierowanego do gmin (projekty realizuje 6 gmin).

e-Doręczenia

Celem Projektu było wdrożenie bezpiecznej, skutecznej, niezawodnej, interoperacyjnej i przyjaznej usługi rejestrowanego doręczania elektronicznego w Polsce, równoważnej

prawnie z tradycyjną przesyłką poleconą za potwierdzeniem odbioru. Podstawą prawną działania rejestrowanego doręczenia elektronicznego są: Ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (wraz z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (eIDAS – electronic IDentification, Authentication and trust Services).

Polityka dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce od roku 2020 (Polityka AI)

Celem Polityki AI jest wsparcie społeczeństwa, przedsiębiorstw, przedstawicieli nauki oraz administracji publicznej w wykorzystaniu szans związanych z rozwojem sztucznej inteligencji (AI), przy równoczesnym zapewnieniu ochrony godności człowieka oraz warunków do uczciwej konkurencji w globalnej rywalizacji. Wszystkie cele i narzędzia zostały podzielone na sześć obszarów związanych ze społeczeństwem, przedsiębiorstwami, nauką, edukacją, współpracą międzynarodową oraz sektorem publicznym.

Przy tworzeniu podstawowych założeń dokumentu Minister Cyfryzacji prowadził otwarty dialog z partnerami społecznymi działającymi w ramach grupy roboczej ds. sztucznej inteligencji w ramach Zespołu Zadaniowego ds. Technologii Przełomowych przy Komitecie Rady Ministrów ds. Cyfryzacji. Angażowanie partnerów społecznych do współtworzenia założeń Polityk stanowi znaczący element wspierający rozwój innowacji.

Budowa polskiego modelu językowego

Dynamiczny rozwój generatywnej sztucznej inteligencji stawia administrację publiczną

wobec pytań, czy dopuszczalne jest korzystanie z tych narzędzi w realizacji codziennych zadań. Ministerstwo Cyfryzacji przygotowało podstawowy zestaw wskazówek dla pracowników administracji publicznej, który jest dostępny na Portalu sztucznej inteligencji. Powszechnie dostępne modele nie gwarantują wymaganego w administracji publicznej bezpieczeństwa danych i informacji. Odpowiedzią na ten problem jest polski model językowy PLLuM (Polish Large Language Universal Model).

Finansowany ze środków publicznych PLLuM stworzyli polscy inżynierowie oraz wybitni językoznawcy. PLLuM uwzględnia specyfikę języka polskiego i umożliwia generowanie treści w języku urzędowym obowiązującym w Polsce. Można go bezpiecznie wdrażać w polskich urzędach i aplikacjach oferujących usługi publiczne dla obywateli.

W połączeniu z działającymi w Polsce nowoczesnymi centrami danych, model może też wspomagać rozwój kompetencji cyfrowych, co może przyczynić się do rozwoju w kraju nowych usług i produktów cyfrowych, zgodnie z europejskimi regulacjami w odniesieniu do wykorzystania danych w systemach informatycznych oraz zastosowań sztucznej inteligencji (w tym AI ACT, DSA i DMA).

Utworzenie Instytutu Badawczego IDEAS jako dedykowanego do prowadzenia badań z zakresu szeroko rozumianej sztucznej inteligencji

W Polsce rozwój sztucznej inteligencji napotyka szereg barier, które hamują jej potencjał w strategicznych obszarach gospodarki, bezpieczeństwa i obronności. Brakuje kompleksowego podejścia do organizacji i prowadzenia badań nad AI, a także instytucji, która pełniłaby rolę lidera, koordynując działania badawcze i wspierając współpracę między różnymi grupami i inicjatywami naukowymi.

Rozproszenie działań w kraju pogłębia się przez ograniczoną współpracę z międzynarodowymi ośrodkami badawczymi, co utrudnia wykorzystanie światowych osiągnięć w tej dziedzinie.

Utworzenie Instytutu Badawczego IDEAS jest również strategicznym krokiem w realizacji **Celu 3 „Polska nauka w dziedzinie ICT jest widoczna na arenie międzynarodowej”**, określonego w projekcie **Strategii Cyfryzacji Państwa**, opracowanym w Ministerstwie Cyfryzacji. Dokument ten wskazuje na konieczność wzmocnienia krajowych uczelni informatycznych i centrów badawczych oraz powołania instytucji, które mogą uzyskać renomę międzynarodową. Instytut Badawczy IDEAS odpowiada na tę potrzebę, tworząc warunki do realizacji interdyscyplinarnych badań na światowym poziomie, co pozwoli na zatrzymanie talentów w kraju i rozwój innowacyjnych rozwiązań.

Działania Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

MNiSW realizuje działania w zakresie SDG 9 głównie przez wspieranie innowacyjności i poprawę środowiska prawnego-institutionalnego w dwóch kluczowych obszarach:

- Wspieranie innowacyjności poprzez finansowanie projektów badawczo-rozwojowych oraz współpracę z sektorem prywatnym. MNiSW przyczynia się do rozwoju innowacyjnych rozwiązań wpływających na budowę infrastruktury i promowanie innowacyjności.
- Wprowadzaniu usprawnień proceduralno-legislacyjnych mających na celu stymulowanie innowacyjności w Polsce, co obejmuje tworzenie przyjaznych warunków dla startupów i przedsiębiorców (działanie częściowo wpisuje się w Cel 8).

Rada ds. innowacji w szkolnictwie wyższym i nauce powołana została Zarządzeniem

Ministra Nauki z dn. 13 maja 2024 r. Odpowiada ona za identyfikację i analizę problemów związanych z polityką innowacyjności w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego, przegląd rozwiązań organizacyjno – prawnych oraz opracowanie systemowych założeń dotyczących rozwoju innowacji. Dodatkowo promuje działania ministra w zakresie wspierania innowacyjności na uczelniach oraz w środowisku naukowym. Jej zadania są kluczowe dla rozwoju nowoczesnej nauki i edukacji w Polsce.

Działania Ministerstwa Infrastruktury

Transport drogowy

Oprócz strategicznych z punktu widzenia rozwoju drogowej sieci transportowej prac związanych z budową nowych odcinków dróg szybkiego ruchu i obwodnic, prowadzone są intensywne działania inwestycyjne na istniejącej sieci dróg krajowych. W 2024 r. kontynuowano już rozpoczęte oraz kolejne zadania z priorytetowych obszarów w tym zakresie, do których należy zaliczyć kompleksowe przebudowy/rozbudowy odcinków dróg krajowych do wymaganych przepisami parametrów i punktowe zadania ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. przebudowa skrzyżowań w tym na ronda, montaż oświetlenia i sygnalizacji świetlnej, budowa chodników, ścieżek rowerowych i ścieżek pieszo-rowerowych).

W uzupełnieniu do tych działań, realizowano także zadania mające na celu zmniejszenie presji funkcjonowania sieci dróg na środowisko (realizacja zabezpieczeń akustycznych, modernizacja systemów odwodnienia, itp.) oraz poprawę warunków i bezpieczeństwa ruchu przez zastosowanie dedykowanych rozwiązań teleinformatycznych (**Krajowy System Zarządzania Ruchem**). Rok 2024 był także drugim rokiem wdrażania **Programu Wzmocnienia Krajowej Sieci Drogowej do 2030 roku**, którego celem jest zapewnienie

stabilnych ram operacyjnych i finansowych dla kompleksowego utrzymania strukturalnego i bieżącego sieci dróg krajowych w wieloletniej perspektywie czasowej.

Ponadto, rok 2024 był ostatnim rokiem wdrażania **Programu Bezpiecznej Infrastruktury Drogowej 2021–2024**, mającego na celu redukcję liczby i skutków wypadków drogowych, którego zakres w sposób szczególny objął bezpieczeństwo na przejściach dla pieszych. Kontynuowano prace w ramach inwestycji pn. Krajowy System Zarządzania Ruchem etap I. Działania w 2024 r. skupiały się na fazie budowy systemu. Ze względu na opóźnienie projektu podejmowano szereg działań zapobiegawczych i naprawczych, ukierunkowanych na zakończenie jego realizacji do końca 2024 r. Przewidywany termin uzyskania funkcjonalności systemu to koniec 2025 r.

Transport kolejowy

W zakresie transportu kolejowego prowadzone były działania i inwestycje koncentrujące się na rozwoju nowoczesnej i zrównoważonej infrastruktury kolejowej oraz promowaniu innowacyjnych rozwiązań w transporcie. Realizacja **Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku** zmierzała do zwiększenia dostępności transportowej, poprawy bezpieczeństwa oraz efektywności sektora transportu kolejowego. Celem prowadzonych działań jest stworzenie spójnej, zrównoważonej i innowacyjnej sieci transportowej, która będzie konkurencyjna na poziomie krajowym i europejskim.

Krajowy Program Kolejowy jest programem inwestycyjnym, który koncentruje się na modernizacji i rewitalizacji kluczowych linii kolejowych w Polsce. Program ten ma na celu wzmocnienie roli transportu kolejowego w zintegrowanym systemie transportowym kraju oraz poprawę jakości przewozów pasażerskich

i towarowych. Podejmowane działania służą integracji regionalnych linii kolejowych z ogólnokrajowym systemem transportowym oraz przyczyniają się do zwiększenia mobilności mieszkańców. Na podstawie Programu Inwestycji Dworcowych prowadzona jest budowa lub modernizacja prawie 200 dworców kolejowych. Celem programu jest poprawa standardu obsługi pasażerów, integracja kolei z innymi środkami transportu oraz wdrożenie energooszczędnych rozwiązań obniżających koszty utrzymania dworców.

Projektowane zmiany obejmują wyznaczenie właściwych organów odpowiedzialnych za egzekwowanie przepisów UE, definiując pojęcie dostawcy paliwa lotniczego na potrzeby nałożonego obowiązku raportowania dostaw zrównoważonych paliw lotniczych (SAF) oraz wprowadzając system kar i zwolnień dla podmiotów objętych zakresem regulacji. Powyższe działania mają za zadanie znacząco obniżyć emisyjność lotnictwa cywilnego w powietrzu jak i na ziemi poprzez upowszechnienie wykorzystania SAF oraz redukcję zużycia paliwa dzięki zapewnieniu energii elektrycznej (docelowo powstającej bez udziału paliw kopalnych) i klimatyzowanego powietrza do statków powietrznych podczas postoju na lotnisku.

Ze względu na znaczący udział lotów międzynarodowych w ruchu lotniczym, redukcja emisji CO₂ w Polsce przyczyni się również do realizacji celów globalnych, formułowanych przez organizacje międzynarodowe w ramach systemu ONZ.

Działania Ministerstwa Klimatu i Środowiska

Podstawowym działaniem poszerzającym kompetencje w zakresie zrównoważonego rozwoju jest planowy udział w szkoleniach realizowanych zarówno przez KPRM jak i instytucje badawcze w tym Instytut

Łączności PIB. We wrześniu 2024 r. zorganizowano szkolenie dla Inspekcji ochrony środowiska w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko. Tematyka szkolenia obejmowała kwestie dotyczące sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, w miejscach dostępnych dla ludności oraz w dodatkowych punktach pomiarowych.

Program „GreenEvo – Akcelerator Zielonych Technologii” realizowany jest od 2009 r. w Ministerstwie Klimatu i Środowiska. Każda edycja programu polega na wyłonieniu w drodze konkursu polskich zielonych technologii spełniających określone kryteria, przygotowaniu firm do internacjonalizacji (organizacja szkoleń), oraz promocji laureatów w kraju i za granicą (organizacja misji gospodarczych).

Technologie w programie obejmują:

- rozwiązania wodno-ściekowe,
- zagospodarowanie odpadów,
- budownictwo ekologiczne,
- ochronę powietrza i różnorodności biologicznej,
- rozwiązania w obszarze energetyki i związane z wykorzystaniem biomasy,
- technologie oszczędzające energię,
- związane z odnawialnymi źródłami energii.

W 2024 r. zorganizowano 8 misji gospodarczych (12 wydarzeń) oraz konferencję pn. **„Budowanie dialogu i wymiana doświadczeń – projekt „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”** oraz „GreenEvo – Akcelerator Zielonych Technologii” umożliwiających transfer i promocję polskich zielonych technologii.

W odniesieniu do priorytetu dotyczącego rozwoju technologii cyfrowych, które mogą

służyć innowacyjności, interoperacyjności oraz rozwojowi usług sieciowych warto wspomnieć o utrzymywaniu przez GIOŚ węzła infrastruktury informacji przestrzennej GIOŚ INSPIRE. Obecne działania GIOŚ koncentrują się na utrzymaniu ww. węzła, aktualizacji zharmonizowanych zbiorów danych przestrzennych oraz na wypełnieniu obowiązków wynikających z dyrektywy INSPIRE.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Pomimo znaczącej poprawy sytuacji w związku ze zrealizowaniem inwestycji z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020 oraz obecnie realizowanymi inwestycjami w ramach KPO i FERC, a także inwestycjami o charakterze komercyjnym realizowanymi przez podmioty prywatne, wciąż znacząca liczba gospodarstw domowych w Polsce wymaga interwencji celem objęcia ich zasięgiem stałej sieci szerokopasmowej.

Sukcesywna eliminacja pozostałych tzw. białych plam NGA staje się coraz większym wyzwaniem w związku z koniecznością dotarcia z inwestycjami do najtrudniejszych punktów adresowych (z punktu widzenia dostępności i ukształtowania terenu oraz gęstości zaludnienia), które wymagają znacznych nakładów finansowych. Ze względu na potencjalnie niską opłacalność dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych (wysoki koszt utrzymania sieci i niski popyt na usługi dostępu do internetu), inwestycje w tych obszarach muszą być finansowane przede wszystkim ze środków pochodzących ze źródeł publicznych. Jednak nawet w ramach konkursów z finansowaniem ze środków publicznych obserwowany jest brak zainteresowania ze strony potencjalnych kontrahentów. Tym samym projektowanie kolejnych interwencji w zakresie sieci

szerokopasmowych finansowanych ze środków publicznych wymaga każdorazowo bardzo szczegółowej analizy celem przygotowania optymalnych założeń konkursowych.

Wraz z poprawą sytuacji polegającej na zwiększeniu obszaru objętego zasięgiem internetu szerokopasmowego coraz bardziej istotną kwestią staje się popyt na usługi dostępu do Internetu. W Polsce (podobnie jak w innych krajach) popyt na usługi dostępu do internetu jest uzależniony od czynników takich jak wiek, miejsce zamieszkania, poziom kompetencji cyfrowych, cena. Samo objęcie zasięgiem internetu szerokopasmowego nie oznacza automatycznie popytu na usługi dostępu, niemniej dostępność infrastruktury warunkuje wygenerowania popytu.

Rozważana jest implementacja różnego rodzaju komplementarnych działań, których realizacja przyczyni się do zwiększenia popytu, a tym samym umożliwi bardziej optymalne wykorzystanie potencjału, który oferuje internet szerokopasmowy o coraz lepszych parametrach.

W kontekście e-Doręczeń istotnym wyzwaniem jest wdrożenie systemu wśród zobowiązanych podmiotów i zachęcenie do zmiany sposobu wymiany korespondencji pomiędzy podmiotami.

Tempo zmian technologicznych sprawia, że bieżące dostosowanie polityk i strategii państwowych do dynamiki rozwoju staje się utrudnione.

Rozwój modeli generatywnej sztucznej inteligencji jest kosztochłonny. Wyzwanie stanowi też bardzo wysokie zapotrzebowanie modeli językowych na energię.

Kluczowe wnioski w zakresie kierunku rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce w kontekście SDG9 dotyczą potrzeby:

- zmian w ewaluacji działalności naukowej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego,

poprzez zwiększenie nacisku na promowanie „realnych” innowacji, jako ważnego rezultatu działalności naukowej oraz efektów działania ww. podmiotów w otoczeniu gospodarczym;

- promowania krótkich form kształcenia w polskich uczelniach, jako odpowiedzi na wymogi rynku pracy;
- uruchomienia programów, w których głównym beneficjentem procesu innowacji jest uczelnia, instytut naukowy, czy instytut badawczy;
- uruchomienia programu wspierającego działania na rzecz nowoczesnych form kształcenia w obszarze dydaktyki szkolnictwa wyższego, wprowadzenie regularnej aktualizacji programów nauczania, prowadzenie kursów z zakresu nowych technologii, przedsiębiorczości i zarządzania innowacjami dla studentów i doktorantów;
- kontynuowania i rozwijania programów badawczych z zakresu dekarbonizacji;
- stworzenia realnych i skutecznych warunków komercjalizacji, m.in. poprzez wzmocnienie współpracy między uczelniami a przemysłem (np. dzięki wspólnym centrom badawczo-rozwojowym);
- wzmocnienia kształcenia w dziedzinach nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM).

Branża lotnicza została objęta w ostatnich latach szeregiem regulacji w ramach pakietu Fit for 55, takimi jak obowiązek zapewniania i wykorzystania znacznie droższych i mniej dostępnych zrównoważonych paliw lotniczych, redukcja bezpłatnych uprawnień do emisji w ramach europejskiego systemu handlu emisjami (EU ETS), obowiązek zapewnienia dostaw prądu elektrycznego dla statków powietrznych zaparkowanych przy stanowiskach kontaktowych oraz na płycie lotniska (AFIR),

a także zapewniania klimatyzowanego powietrza do samolotów podczas postoju (TEN-T).

Lotnictwo zostało włączone również do unijnej Taksonomii UE, której konstrukcja ogranicza ambicje rozwoju przewoźników lotniczych.

Oprócz przepisów unijnych, lotnictwo cywilne zostało objęte globalnym mechanizmem kompensacji emisji CO₂ (CORSIA). Skumulowany efekt powyższych obciążeń może nieść poważne ryzyko dla rozwoju branży lotniczej zarówno na poziomie krajowym jak i unijnym, doprowadzając do spadku ruchu lotniczego, ograniczając mobilność mniej zamożnych obywateli UE, redukując miejsca pracy w sektorze, zmniejszając ruch turystyczny oraz powodując spadek konkurencyjności europejskich przewoźników. Ostatnie z ryzyk może wiązać się z przeniesieniem ruchu poza UE, a w konsekwencji do ucieczki CO₂.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 9

Dolnośląskie

Projekt „Innowacyjny Dolny Śląsk”

Realizowane w ramach projektu działania miały na celu przyczynić się do promowania współpracy, wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy podmiotami Dolnośląskiego Systemu Innowacji.

Przeprowadzono opracowanie systemu monitoringu inteligentnych specjalizacji oraz wykonano diagnozę i weryfikację obszarów Inteligentnych Specjalizacji Dolnego Śląska pod kątem aktualnego stanu rozwoju gospodarczego regionu, bieżących i przyszłych trendów oraz nisz rozwojowych. Analizie poddano każdą z siedmiu inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska. Celem badania było uzyskanie rekomendacji w zakresie dalszego uznania przyjętych obszarów jako

Inteligentne Specjalizacje Dolnego Śląska oraz/lub pozyskania ewentualnych przesłanek do zawężenia lub rozszerzenia podobszarów specjalizacji.

„Going Global 4.0 – Internacjonalizacja Dolnośląskich Przedsiębiorstw”

Wydział Rozwoju Regionalnego rozpoczął w I połowie 2024 r. realizację projektu, który stanowi kontynuację zrealizowanych w latach 2017–2021 w Wydziale projektów pn. „Promocja gospodarcza województwa dolnośląskiego na rynkach krajowych i międzynarodowych” oraz „Promocja oferty gospodarczej regionu na rynkach krajowych i międzynarodowych”. „Going Global 4.0” jest realizowany w ramach Działania 1.4.B. Wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021–2027.

Głównym celem projektu jest wzrost poziomu handlu zagranicznego dolnośląskiego sektora MŚP ze szczególnym uwzględnieniem branż wpisujących się w dolnośląskie inteligentne specjalizacje takie jak: Chemia i medycyna, Auto-Moto-Aero-Space, Życie wspomagane technologią, Przemysł 4.0, Surowce naturalne i wtórne. Projekt zakłada także zwiększenie zasięgu dolnośląskich MŚP na rynkach krajowych i międzynarodowych poprzez nawiązywanie kontaktów gospodarczych, w tym także wzmacnianie nowych powiązań sieciowych przedsiębiorstw.

W 2024 r. Wydział Rozwoju Regionalnego zorganizował trzy wyjazdy na targi międzynarodowe, w tym na IoT Tech Expo Amsterdam 2024, Madrid Tech Show 2024 i Space Tech Expo Europe 2024 w Bremie. Na każdym wydarzeniu wynajęto regionalne stoisko targowe, na którym przedsiębiorcy mogli zaprezentować produkty i profil swojej działalności. W ramach każdego wyjazdu wsparcie uzyskało 10 przedsiębiorców z danej

branży. Obok udziału w wydarzeniach targowych zorganizowano spotkania dla przedsiębiorców z ekspertami w celu poszerzenia wiedzy z zakresu specyfiki danego rynku. Każde ze spotkań było dedykowane krajom, w których odbywały się targi.

Lubuskie

Powołanie Lubuskiego Centrum Cyfryzacji Go Cloud Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim – regionalnego hubu wsparcia rozwoju usług cyfrowych. Działanie odzwierciedla rosnące znaczenie technologii w kształtowaniu codziennego życia oraz coraz bardziej istotne aspekty wynikające ze wzrastających zadań i wymogów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania administracji oraz przetwarzanych przez nią danych.

Lubuskie Centrum Cyfryzacji Go Cloud – zapewnia podstawy dla bezpiecznego, cyfrowego funkcjonowania województwa. Stanowi też regionalny autonomiczny hub teleinformatycznego, organizacyjnego, technicznego oraz kompetencyjnego wsparcia rozwoju usług cyfrowych. Jest wynikiem rosnącego współcześnie znaczenia technologii oraz konieczności zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzanych danych szczególnie w sytuacji, gdy cyberbezpieczeństwo jest traktowane jako priorytet narodowy.

Park Technologii Kosmicznych Badań Rozwoju i Innowacji Sp. z o.o. utworzono w celu wspierania rozwoju nowoczesnych technologii i podniesienia poziomu innowacyjności w województwie lubuskim. W 2024 r. wyposażono laboratoria Parku w nowoczesne urządzenia, które po kalibrowaniu i testowaniu uzyskały stosowne certyfikaty, utworzono Centrum Dronowe. Pozyskano rezydentów (którzy zatrudniają łącznie 120 osób), klientów ze sfery biznesu i edukacji / szkolnictwa wyższego, a zwłaszcza z branży kosmicznej.

Spółka zintensyfikowała działania w zakresie budowania partnerstw (współpracy regionalnej i ogólnopolskiej), które mają na celu m.in. składanie wspólnych projektów wzmacniających potencjał innowacyjny. PTK BRI opracował, zrealizował, złożył i pracuje nad 17 projektami (w konkursach regionalnych, krajowych i międzynarodowych). Te inicjatywy mają na celu m.in. wzmocnienie potencjału Parku poprzez doposażenie 3 laboratoriów w nowoczesny sprzęt, rozbudowę powierzchni biurowej dla start-upów, wsparcie MŚP w zakresie ochrony własności intelektualnej (usługi doradcze w procesie uzyskiwania i komercjalizacji patentów).

Podkarpackie

Podkarpackie – Inteligentny Region

Projekt ukierunkowany jest na rozwój innowacji, nowoczesnej gospodarki, oraz poprawę jakości życia mieszkańców województwa podkarpackiego. Jego działania bezpośrednio przyczyniają się do realizacji kilku kluczowych celów Agendy 2030, ponieważ: stawia na rozwój innowacyjności, szczególnie w obszarach technologii, przemysłu 4.0 i cyfryzacji; wspiera rozwój lokalnych przedsiębiorstw, w tym MŚP, poprzez dostęp do nowoczesnych technologii i wiedzy; promuje edukację i rozwój kompetencji w zakresie nowych technologii i innowacji; obejmuje również działania na rzecz zrównoważonego rozwoju energetycznego. Działania podjęte w ramach projektu służą realizacji celów Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021–2027.

Województwo podkarpackie aktywnie uczestniczy także w działalności **Sieci NEREUS (NetWork of European Regions Using Space Technologies)**, której celem jest promocja i wdrażanie technologii kosmicznych w Europie na poziomie regionalnym. Uczestnictwo w sieci umożliwia wymianę doświadczeń i najlepszych

praktyk w zakresie wykorzystania danych satelitarnych, obserwacji Ziemi i innowacyjnych rozwiązań dla administracji publicznej. Marszałek Województwa Podkarpackiego pełni funkcję Wiceprezesa Sieci NEREUS, co daje realny wpływ na międzynarodową politykę kosmiczną oraz kształtowanie strategii Europejskiej Agencji Kosmicznej. Dzięki temu województwo podkarpackie ma możliwość aktywnego uczestnictwa w procesie decyzyjnym dotyczącym europejskiej polityki kosmicznej oraz wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych wspierających rozwój regionów poprzez wspólne konsultacje. Obszarem współpracy mogą być, lub są wszystkie państwa europejskiej oraz szeroko rozumiane lotnictwo i kosmonautyka, czyli inteligentna specjalizacja Podkarpacia.

Opolskie

Działania Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki

- „Adaptacyjność pracodawców i pracowników” – dedykowany pracodawcom i pracownikom firm z województwa opolskiego. Wspiera mikro i małe przedsiębiorstwa, pracodawców zatrudniających osoby o niskich kwalifikacjach oraz szkolenia związane z inteligentnymi specjalizacjami, zawodami deficytowymi oraz kompetencjami ekologicznymi i cyfrowymi. W 2024 r. podpisano 4072 umowy.
- „Opolskie innowacyjne” – głównym celem projektu jest wzmocnienie systemu wsparcia i współpracy w zakresie transferu wiedzy. W 2024 r. zrealizowano dwie edycje konkursu grantowego na praktyczne prace dyplomowe dla studentów szkół wyższych, których efektem będzie opracowanie koncepcji wdrożeń technologicznych.
- „Opolskie konkurencyjne” – ukierunkowany na wsparcie MŚP oraz IOB w zakresie wprowadzania na rynek nowych lub ulepszonych produktów i usług zwiększających skalę ich działalności oraz wzrost zasięgu oferty. W 2024 r. zrealizowano konkurs grantowy na udzielanie voucherów dla MŚP na profesjonalne usługi świadczone przez akredytowane IOB.

Łódzkie

Działania z zakresu przedsiębiorczości

- Regionalny system wsparcia gospodarki „Łódzkie dla Biznesu”, którego realizacja zakładana jest na lata 2024–2026. Grupą docelową są MŚP. Projekt polega na wdrożeniu zaawansowanych usług wsparcia w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby sektora: doradztwo, edukacja, nowoczesne usługi JST/IOB, dywersyfikacja (nowi klienci i nowe rynki), zapotrzebowanie na innowacyjny produkt/usługę oraz działania integrujące.
- Wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw w latach 2024–2026: „InterEuropa – umiędzynarodowienie działalności przedsiębiorstw z województwa łódzkiego poprzez udział w wydarzeniach targowych i ekspansję na rynki europejskie” oraz „Kierunek Azja – umiędzynarodowienie działalności przedsiębiorstw z województwa łódzkiego poprzez udział w wydarzeniach targowych i ekspansję na rynki azjatyckie”. Grupą docelową projektów są firmy reprezentujące Regionalne Inteligentne Specjalizacje – branże kluczowe woj. łódzkiego. Głównym elementem projektów jest udział w międzynarodowych wydarzeniach o charakterze targowo-wystawienniczym, w szczególności podczas EXPO 2025 w Osace.

Województwo łódzkie prowadzi także **działania z zakresu infrastruktury**:

- Modernizację i elektryfikację linii kolejowej nr 24 na odcinku Piotrków Trybunalski – Bełchatów z wydłużeniem do Bogumiłowa – projekt obecnie realizowany w ramach Programu Uzupelniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej+ do 2029 r.
- Budowę linii łączącej linię kolejową nr 131 (Chorzew Siemkowice) z linią kolejową nr 181 (Wieluń) – projekt obecnie realizowany w ramach Programu Uzupelniania Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej+ do 2029 r.
- Budowę linii łączącej Bełchatów z linią nr 131 – projekt planowany do zrealizowania przy wykorzystaniu środków pochodzących z Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021–2027.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 9

Główny Urząd Statystyczny

Statystyki eksperymentalne dla SDG

Główny Urząd Statystyczny, koordynujący proces monitorowania Agendy 2030, stale doskonali pomiar zrównoważonego rozwoju. Aby zapewnić jak najlepsze informacje dla decydentów, GUS wykorzystuje do monitorowania SDG innowacyjne metody i techniki łączenia danych. Pierwsze eksperymentalne wskaźniki SDG GUS opublikował w 2024 r. Do ich obliczenia zintegrował różne źródła danych, np. teledetekcję satelitarną czy dane geolokalizacyjne. Wskaźniki te dotyczą: dostępu do dróg na obszarach wiejskich (SDG 9), transportu publicznego, otwartych przestrzeni

publicznych, a także gospodarki gruntami miejskimi (SDG 11).

W 2024 r. GUS rozszerzył zakres tematyczny wskaźników eksperymentalnych SDG o nowe wskaźniki dotyczące ochrony bioróżnorodności (SDG 15). Zostały one opracowane przy wykorzystaniu analiz geoprzestrzennych, a ich premiera na witrynie GUS miała miejsce na początku 2025 r. Dzięki tym wskaźnikom możliwe jest dokładniejsze monitorowanie stanu ochrony bioróżnorodności w Polsce na lądzie, w wodach powierzchniowych oraz terenach górskich.

Statystyki eksperymentalne SDG umożliwiają monitorowanie zrównoważonego rozwoju na niższych poziomach terytorialnych, wspierając analizę regionalnych zróżnicowań i dostarczając istotnych informacji dla samorządów i administracji rządowej. Dzięki tym danym zyskujemy również pełniejszy obraz realizacji SDG w Polsce. Wyniki dla tych wskaźników są dostępne na specjalnej witrynie dla statystyk eksperymentalnych. Danym eksperymentalnym towarzyszą interaktywne wizualizacje i wskaźniki kontekstowe, a także szereg informacji uzupełniających. Intuicyjne i proste w obsłudze narzędzie ma ułatwić użytkownikom interpretację prezentowanych zjawisk. Witryna stanowi przykład dobrych praktyk na arenie międzynarodowej w realizacji SDG i monitorowania Agendy 2030. Witryna będzie uzupełniana wynikami prac eksperymentalnych dla kolejnych wskaźników SDG.

BFirst.Tech

BFirst.Tech jest Inicjatorem R&D HUB oraz Partnerem Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie – jednego z wiodących uniwersytetów technicznych w Polsce. Celem R&D HUB jest stworzenie platformy wymiany wiedzy i doświadczeń, która umożliwi regularne spotkania poświęcone

prezentacji najnowszych osiągnięć i innowacji technologicznych wspierających realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju: 4, 9 i 17. R&D HUB koncentruje się na budowaniu świadomości społecznej na temat możliwości, jakie oferują nowoczesne technologie, szczególnie w kontekście szybko zmieniającego się świata.

Inicjatywa ma wspierać rozwój postaw opartych na wiedzy wśród naukowców i studentów, a także promuje prezentację ich badań i osiągnięć związanych z rozwojem technologii i społeczeństwa. Dzięki temu R&D HUB aktywnie przyczyni się do wspierania pozytywnych zmian społecznych i rozwijania innowacyjnych rozwiązań dla zrównoważonej przyszłości.

WiseEuropa

Rekomendacje dla transformacji sektora stalowego

Działania Fundacji WiseEuropa skupiają się na opracowaniu rekomendacji dla sektora stalowego w wymiarze globalnym, europejskim i krajowym. W raporcie „Na rozdrożu. Szanse i wyzwania transformacji polskiego sektora stalowego” – uwzględniającym wnioski ze zrealizowanego cyklu debat z interesariuszami z administracji publicznej, przemysłu, świata nauki i społeczeństwa obywatelskiego – eksperci WiseEuropa zaapelowali o stworzenie i wdrożenie Polityki Przemysłowej Polski. Rekomendacje WiseEuropa

obejmują też kwestię kluczową dla gospodarki o obiegu zamkniętym, czyli efektywne wykorzystanie złomu, którego Polska (podobnie jak cała UE) jest eksporterem netto.

Złom jest głównym wsadem do produkcji stali w elektrycznych piecach łukowych (EAF) – technologii, która będzie fundamentem rozwoju i dekarbonizacji sektora stalowego. Dlatego Fundacja postuluje włączenie złomu do kategorii surowców krytycznych i zabezpieczenie dostaw dla polskiego hutnictwa, aby wspierać rozwój nowoczesnych, niskoemisyjnych technologii.

Cemex Polska

Fundacja Cemex „Budujemy Przyszłość”

założona w 2009 r., wspiera realizację Agendy 2030 i SDG, współpracując z Cemex w zakresie edukacji, ochrony środowiska i technologii.

W 2024 r. Fundacja zrealizowała liczne projekty. Inicjatywy takie jak „Zima z Cemex” i „Lato z Cemex” rozwijały kompetencje STEM i cyfrowe. W ramach tych projektów Fundacja przeprowadziła 21 warsztatów, angażując 300 uczestników.

„Zielone Warsztaty” dotyczące gospodarki obiegu zamkniętego, odpowiedzialnej produkcji i ochrony klimatu wspierały realizację SDG 9, SDG 12 oraz SDG 13.

10 MNIEJ
NIERÓWNOŚCI

Priorytety w zakresie realizacji SDG 10 na szczeblu krajowym

- Niwelowanie różnic w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów, zapobieganie tworzeniu się nowych dysproporcji rozwojowych
- Tworzenie miejsc pracy w obszarach o mniej korzystnych uwarunkowaniach rozwojowych
- Zmniejszenie nierówności dochodowych
- Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami społecznego i ekonomicznego włączenia oraz dostępności, w tym poprzez ograniczanie barier w dostępie do korzystania z infrastruktury

Opis trendu SDG 10

W porównaniu z 2018 r. nierówności dochodowe w Polsce nieco zmniejszyły się. Współczynnik Giniego, który określa ich skalę, w 2023 r. wyniósł 27,0 (wobec 27,8 w 2018 r.). W tym okresie **zmniejszyły się również dysproporcje między miastem a wsią**. Procentowy udział rocznych dochodów do dyspozycji netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym na wsi do miasta w 2018 r. wynosił 71,7%, natomiast w 2023 r. wzrósł do 83,3%.

Dysproporcje pomiędzy dochodami najbogatszych i najbiedniejszych mieszkańców kraju w latach 2018–2023 pozostawały na podobnym poziomie. Zarówno w 2018 r.

jak i 2023 dochody 20% najzamożniejszych osób były około 4 razy wyższe niż 20% osób o najskromniejszych dochodach. W 2023 r. odnotowano regionalne zróżnicowanie tych dysproporcji. Zdecydowanie **największe nierówności występowały w regionie warszawskim stołecznym**, w którym 20% najzamożniejszych osiągało dochody 5 razy wyższe niż 20% mieszkańców o najniższych dochodach. **Najmniejsze dysproporcje były natomiast w regionie opolskim**, gdzie dochody 20% najbogatszych osób nieco ponad trzykrotnie przewyższały dochody 20% najbiedniejszych.

Dysproporcje w rozwoju gospodarczym regionów w latach 2018–2023 stopniowo zmniejszały się. Świadczy o tym wskaźnik dyspersji wydajności pracy, mierzonej wartością dodaną brutto przypadającą na 1 pracującego. W 2023 r. wartość wskaźnika dyspersji, określającego skalę zróżnicowania regionów wyniosła 13,3% (wobec 14,9% w 2018 r.).

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 10

Realizując cel zmniejszania nierówności w kraju poprzez niwelowanie różnic w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów oraz zapobieganie powstawaniu nowych dysproporcji, podejmuje się szereg działań ukierunkowanych na wsparcie **Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI)**. OSI wskazane zostały w kluczowych dokumentach strategicznych jak **Strategii na rzecz**

Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR) i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jako obszary, które nie mogą w pełni

rozwinąć swojego potencjału lub utracić funkcje społeczno-gospodarcze oraz te które ze względu na koncentrację czynników społeczno-gospodarczych negatywnie wpływających na ich dynamikę rozwoju wymagają szczególnych mechanizmów wsparcia. Należą do nich obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Polska Wschodnia oraz Śląsk.

W ramach **monitoringu KSRR 2030** corocznie opracowywany jest raport z realizacji strategii (dalej „raport regionalny”). W raporcie analizowana jest sytuacja społeczno-gospodarcza kraju, regionów, miast i obszarów wiejskich, w tym OSI pod kątem zróżnicowań terytorialnych. Zgodnie z raportem regionalnym 2024 rozwój społeczno-gospodarczy kraju charakteryzował się pozytywnymi zmianami, ale zauważalne były nierówności w rozkładzie terytorialnym zjawisk, w tym zwłaszcza pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi, a obszarami wiejskimi i zagrożonymi trwałą marginalizacją.

Zgodnie z **Umową Partnerstwa na lata 2021-2027 (UP)**, określającą kierunki interwencji polityki spójności w latach 2021-2027 obszary słabsze gospodarczo, w szczególności OSI są traktowane preferencyjnie w zakresie wspierania inwestycji zwiększających konkurencyjność i zdolność MŚP do wdrażania innowacji, rozwoju przedsiębiorczości, internacjonalizacji przedsiębiorstw, rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw poprzez punktowe kryteria horyzontalne, punktowanie projektów z obszarów OSI, dedykowane konkursy tematyczne czy odrębną ścieżkę działań.

Programy krajowe i regionalne w zróżnicowany sposób wspierają OSI m.in. poprzez dedykowane konkursy i nabory oraz preferencje w kryteriach wyboru projektów. Dodatkowo OSI wspierane są w ramach instrumentów terytorialnych polityki spójności takich jak Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) oraz Inne Instrumenty Terytorialne (IIT). W perspektywie 2021–2027 realizowanych jest 95 ZITów (w porównaniu z 24 ZIT w perspektywie 2014–2020) oraz 16 IIT.

Istotne znaczenie w niwelowaniu dysproporcji terytorialnych ma m.in. rozwijanie współpracy, budowanie kompetencji i zwiększanie efektywności w realizacji projektów rozwojowych. W tym celu Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) koordynuje m.in. realizację dwóch projektów. Pierwszy z nich pn. **„Zintegrowani”** to projekt szkoleniowy realizowany we współpracy z Krajową Szkołą Administracji Publicznej, który koncentruje się na zwiększaniu kompetencji pracowników JST będących członkami partnerstw ZIT. Drugi projekt pn. **„Sieciowanie Związków ZIT”** ma za zadanie rozwijanie współpracy pomiędzy wszystkimi 95 związkami ZIT poprzez wymianę wiedzy i doświadczeń pomiędzy „starymi” i „nowymi” partnerstwami.

W ramach działań wspierających dla „Zintegrowanych” MFiPR organizuje warsztaty, wykłady i szkolenia dla wszystkich Związków ZIT i instytucji współpracujących. Tematyka warsztatów jest dostosowana do bieżących potrzeb Związków ZIT związanych z przygotowaniem i realizacją strategii ZIT. Warsztaty są prowadzone w formule on-line.

Drugi projekt o nazwie „Sieciowanie Związków ZIT” polega na wykorzystaniu wiedzy i doświadczeń związków ZIT funkcjonujących od perspektywy 2014–2020 we wsparciu dla partnerstw, które stawiają swoje pierwsze kroki

we wdrażaniu funduszy UE. W ramach projektu powstały tematyczne „Sieci” prowadzone przez ZITy z perspektywy 2014–2020, które stanowią centra kompetencji oraz wymiany wiedzy i doświadczeń we wdrażaniu projektów, z których skorzystać będzie mogło każde z partnerstw wdrażających ZIT.

Inicjatywą wspierającą zrównoważony rozwój miast średniej wielkości, był **Program Rozwój Lokalny**, który oferował kompleksowe wsparcie finansowe, merytoryczne i organizacyjne samorządom lokalnym. Formalna realizacja projektu zakończyła się 30 kwietnia 2024 r. Program finansowany był w ramach Mechanizmów Finansowych EOG i Norweskiego. W wyniku jego realizacji wzrosła jakość życia mieszkańców miast objętych wsparciem, a miasta same stały się dobrymi przykładami do wykorzystania przez inne ośrodki miejskie w podobnej sytuacji.

W ramach programu miasta m.in. zrealizowały działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu, poprawy jakości powietrza, dostępności transportowej. Realizacja Programu Rozwój Lokalny objęta wsparciem 29 projektów w miastach średnich, z czego 17 zrealizowano w partnerstwie z samorządami norweskimi i islandzkimi. Łączny budżet projektu przekroczył ok. 561 mln zł i umożliwił wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań, które poprawiają jakość życia mieszkańców mniejszych ośrodków miejskich.

W 2024 r. został uruchomiony także nabór do **Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast**. Program ma na celu podniesienie jakości życia mieszkańców średnich miast, co będzie skutkowało zmniejszeniem różnic społeczno-gospodarczych w średnich miastach i pomiędzy nimi. Dotacja w ramach programu zostanie przyznana dla miast na realizację kompleksowych projektów

rozwojowych łączących wybrane działania z dwunastu obszarów tematycznych objętych Programem, jak i doradztwo. Termin naboru upłynął 16 grudnia 2024 r. natomiast wybrane w ramach jego projekty będą mogły być realizowane do 31 marca 2029 r.

Uruchomiono program o charakterze terytorialnym. Jest nim **Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030**. Celem strategicznym programu jest poprawa jakości życia mieszkańców północno-wschodnich obszarów przygranicznych poprzez ograniczenie negatywnych skutków ataku Rosji na Ukrainę oraz stworzenie trwałych podstaw umożliwiających rozwój społeczno-gospodarczy z poszanowaniem środowiska naturalnego. Przeznaczono na cele programu środki w wysokości 500 mln złotych, które mają zostać wykorzystane na różnorodne inicjatywy rozwojowe takie jak: poprawa transportowej infrastruktury drogowej, zielona i niebieska infrastruktura dla ochrony środowiska naturalnego, stworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej turystyki czy działania służące poprawie stanu infrastruktury edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej.

Do niwelowania dysproporcji społecznych silnie przyczynia się realizacja rządowego programu na rzecz zapewniania dostępności. Program wszechstronnie wspiera działania sprzyjające eliminacji barier fizycznych i świadomościowych związanych z aktywnością osób ze szczególnymi potrzebami w przestrzeni publicznej, ekonomicznej czy zawodowej. Program, realizowany od 2018 r., wspiera inwestycje (budowlane, transportowe, technologiczne) w istniejące budynki użyteczności publicznej i zasoby mieszkaniowe wielorodzinne, przestrzeń publiczną, środki transportu, strony internetowe czy usługi o charakterze powszechnym.

Program to obecnie ponad 290 trwających, zakończonych i planowanych inicjatyw których kwota szacowana jest na blisko 20 mld zł. Z efektów programu można korzystać w podmiotach publicznych w niemal co trzeciej gminie w Polsce. Inwestycje poprawiające dostępność zostały dotychczas wdrożone w szkołach i uczelniach (ponad 400 placówek), instytucjach kultury (ponad 160), placówkach ochrony zdrowia (blisko 400 placówek), transporcie kolejowym (200 dworców, 1000 nowych i przebudowanych peronów i kolejowych) czy środki transportu publicznego (1000 nowych autobusów, tramwajów i wagonów).

Równolegle realizowanych jest szereg projektów mających na celu zwiększanie świadomości wśród nauczycieli, kadr, podmiotów publicznych i przedsiębiorstw oraz szeroko społeczeństwa na temat równości, tolerancji i poszanowania potrzeb osób z niepełnosprawnościami czy seniorów. Realizowane są działania szkoleniowe i edukacyjne skierowane na kształtowanie kadr dbających o zapewnianie dostępności. Prawie 50 tysięcy osób (pracowników służby zdrowia, transportu, nauczycieli, urzędników, służb architektoniczno-budowlanych) przeszkolono z różnych aspektów zapewniania dostępności.

W zakresie edukacji w 2024 r. przygotowano do uruchomienia projekt **„Opracowanie e-materiałów wspierających edukację włączającą”**. Celem projektu jest wytworzenie i adaptacja e-materiałów zarówno dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi jak i dla nauczycieli z przeznaczeniem dla wychowania przedszkolnego, edukacji wczesnoszkolnej, szkoły podstawowej, szkoły ponadpodstawowej o profilu ogólnym. W projekcie przewidziano opracowanie 420 materiałów dla uczniów i nauczycieli, które będą dostępne m.in. na platformie edukacyjnej.

Projekt „Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży” służy wypracowaniu rozwiązań metodycznych i organizacyjnych wspierających dostępność edukacji dla dzieci i młodzieży, w tym rozwijanie kompetencji kadr. Przewiduje się szkolenia dla 14 tys. nauczycieli i pracowników oświaty, opracowanie 9 rozwiązań podnoszących jakość edukacji włączającej oraz 51 narzędzi i zestawów materiałów metodycznych do wykorzystania.

Kontynuowane były działania skierowane do podmiotów szkolnictwa wyższego. Rozstrzygnięto kolejną turę konkursów dla uczelni na szerokie wsparcie rozwoju dostępności ich oferty i budynków. Granty w wysokości 5 mln zł przyznano 52 uczelniom, które rozpoczynają działania związane z dostępnością oraz 57 uczelniom, które w poprzednich edycjach konkursu realizowały projekty i kontynuują działania.

W obszarze opieki zdrowotnej uruchomiony został projekt **„Dostępność plus dla AOS”**, ukierunkowany na poprawę dostępności placówek Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. W 2025 r. trwać będzie nabór placówek które otrzymają granty w wysokości 150-900 tys. zł na wdrażanie standardów dostępności. Takie wsparcie uzyska blisko 362 placówek AOS.

Kontynuowano działania na rzecz poprawy dostępności cyfrowej podmiotów publicznych w Polsce. Z dostępnych cyfrowo stron i aplikacji podmiotów publicznych, będą mogły korzystać osoby z niepełnosprawnościami. Rozpoczęto następujące działania:

- powołano ekspercką Sieć dostępności cyfrowej, opracowującą rekomendacje i zalecenia dot. wdrażania rozwiązań poprawiających dostępność cyfrową, do IV kw. 2027 odbędzie się 40 spotkań sieci

służących wymianie doświadczeń i dobrych praktyk;

- rozpoczęto szkolenia dla osób, które chcą uzyskać wybraną kwalifikację rynkową w obszarze dostępności cyfrowej; docelowo przeszkolonych będzie 2,2 tysiąca specjalistów i specjalistek, walidacje w wybranej kwalifikacji rynkowej;
- planowane jest uruchomienie chatbota dla twórców stron internetowych, wspierającego ich w tworzeniu dostępnych cyfrowo stron, trwa ocena możliwości wykorzystania AI w badaniu dostępności cyfrowej stron www.

Program na rzecz rozwoju dostępności silnie oddziałuje też na sektor przedsiębiorców. Do 2024 r. zrealizowano dziesiątki projektów na innowacje, w których powstały nowe produkty, zaprojektowane uniwersalnie, ułatwiające osobom z niepełnosprawnościami czy seniorom codzienne funkcjonowanie. Program będzie realizowany do 2025 r.

Uruchomiono dwa konkursy skierowane do przedsiębiorców w zakresie zwiększania dostępności oferowanych przez nich towarów i usług, w związku z **wdrożeniem Europejskiego Aktu o Dostępności (EAA)**.

W ramach obu konkursów wybrano 16 beneficjentów, którzy będą szkolić i doradzać polskim przedsiębiorcom w zakresie tworzenia dostępnych produktów i usług. Łącznie zakłada się szkolenia dla co najmniej 17,5 tys. pracowników przedsiębiorstw.

Kontynuację wsparcia dla rozwoju dostępności w przedsiębiorstwach zapewnia również program **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki w tzw. „Ścieżce SMART – moduł dostępność”**. W 2024 r. uruchomiono nabór dla dużych przedsiębiorstw (złożono 5 wniosków) i w małych i średnich przedsiębiorstwach (91 wniosków).

Na 2025 r. przewidziano wybór projektów do dofinansowania, podpisanie umów oraz rozpoczęcie działań. Wysokość dofinansowania jednego projektu to min. 1 mln zł.

Celem zapewnienia skutecznej realizacji działań programu na rzecz dostępności, uruchomiono projekt koordynacyjny **Dostępność_PL**, którego celem jest wsparcie i zapewnienie kontynuacji procesu krajowej koordynacji polityki dostępności, w tym wdrażania horyzontalnej ustawy (Ustawy o zapewnieniu dostępności osób ze szczególnymi problemami) regulującej obowiązki sektora publicznego w Polsce w obszarze dostępności. Koordynacja jest zapewniana m.in. poprzez wdrażanie programu na rzecz dostępności obejmującego inwestycje i zmiany systemowe, w tym prawne. Poza ww. ustawą ramy legislacyjne dla rozwoju dostępności cyfrowej stanowią obecnie także: Ustawa o dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz przyjęta w 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze. Ostatnia z ustaw wprowadza zobowiązania związane z dostępnością do sektora przedsiębiorstw. Równolegle wdrażane są zmiany w innych przepisach prawa oraz tworzone standardy dla dostępności. Projekt Dostępność_PL wspiera również budowanie wielosektorowej współpracy ekspertów, instytucji i organizacji działających na rzecz rozwoju dostępności w Polsce. MFiPR rozwija współpracę poprzez Radę Dostępności – organ opiniodawczo-doradczy dla ministra ds. rozwoju regionalnego, powołany na mocy Ustawy o zapewnianiu dostępności (powołanie II kadencji Rady Dostępności nastąpiło w 2024 r. na czas 2024–2028) a także Partnerstwo na rzecz dostępności – inicjatywa miękka integrująca blisko 300 podmiotów z różnych sektorów celem wymiany wiedzy

i doświadczeń jak również współpracy na rzecz rozwoju dostępności.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji realizuje corocznie program wyrównywania różnic pomiędzy regionami. W ramach programu **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** przekazuje środki realizatorom programu – jednostkom samorządu powiatowego i terenowym oddziałom PFRON, przy czym największe wsparcie kierowane jest do samorządów, leżących w podregionach o najniższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Środki te będą wykorzystywane na działania mające na celu wyrównywanie różnic między regionami w obszarze rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz dostępności, w tym na likwidację barier w urzędach i placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy oraz wielorodzinnych budynkach mieszkalnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, likwidację barier transportowych oraz aktywizację zawodową tych osób.

Program przewiduje stosowanie zasady zwiększonej koncentracji środków w wybranych regionach i zadaniach, tak aby finansowane działania możliwie szybko przyniosły zakładane efekty. W programie przewidziana jest możliwość ustalania terminów wdrażania realizacji poszczególnych obszarów programu w zależności od możliwości finansowych PFRON i występujących w poszczególnych obszarach potrzeb.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W związku z utrzymującymi się w Polsce różnicowaniami wewnątrz i międzyregionalnymi

istnieje dalsza potrzeba wspierania słabszych obszarów zarówno w kontekście ukierunkowania wsparcia na te terytoria, jak i w zakresie wzmocnienia poziomu kompetencji, umiejętności i sprawności administracyjnej samorządów w zakresie prowadzenia zintegrowanych procesów rozwojowych.

Doświadczenia z realizacji i wsparcia dotychczasowych OSI posłużą pracom nad nową średniookresową strategią rozwoju kraju (ŚSRK) i nową krajową strategią rozwoju regionalnego, w tym wyznaczeniu nowych OSI. Równolegle znajdujemy się w szczególnym momencie prac dotyczących polityki regionalnej także na szczeblu regionalnym. W regionach toczą się prace nad aktualizacją strategii rozwoju województw, które muszą zostać zaktualizowane do końca 2026 r.

Powyższe działania wspierać będą m.in. ewaluacja KSRR 2030 czy ewaluacja CWD. Ewaluacja KSRR 2030, której zakończenie zaplanowano na II kwartał 2025 r., będzie stanowiła istotną bazę dla kluczowych kierunków do prowadzenia skutecznej polityki regionalnej. W kontekście wspierania rozwoju kompetencji samorządów lokalnych na bazie ewaluacji CWD przygotowany zostanie systemowy projekt CWD. Aktualnie wstępne, kluczowe wnioski i rekomendacje z badania wskazują, że wiele zdiagnozowanych wyzwań ma charakter systemowy i aby je przezwyciężyć należałoby wprowadzić zmiany w systemie legislacyjnym i wydatkowania środków, w tym finansowana projektów.

Kontynuowane będą również prace w ramach Podkomitetu ds. wymiaru terytorialnego w zakresie wdrażania rekomendacji dot. wzmocnienia wymiaru terytorialnego polityk publicznych w tym, w szczególności tych dotyczących OSI.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 10

Dolnośląskie

Dolnośląski Fundusz Pomocy Rozwojowej 2024

Celem konkursu było wsparcie rozwoju gmin Dolnego Śląska o niskich dochodach podatkowych poprzez udzielenie dotacji celowej na realizację projektów z zakresu zadań własnych gminy wpisujących się w cele Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, dotyczących podniesienia poziomu bezpieczeństwa drogowego. Dotacji udzielono 35 gminom m.in. na działania dotyczące zakupu i montażu oświetlenia drogowego, budowy i przebudowy dróg, chodników i przejść dla pieszych, montażu oznakowania drogowego i progów zwalniających, budowy miejsc parkingowych oraz przebudowy mostów. W przypadku montażu oświetlenia – stosowano energooszczędne lampy typu LED lub oświetlenie solarne.

Dolnośląski Program Stypendialny dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów ścisłych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Projekt ma na celu objęcie wsparciem stypendialnym w latach 2024–2029 – 1 500 szczególnie uzdolnionych uczniów 7 i 8 klas publicznych szkół podstawowych z obszaru Województwa Dolnośląskiego w zakresie szkolnych przedmiotów ścisłych, tzw. STEAM (ang. Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Projekt obejmuje następujące formy wsparcia:

- 1) stypendium w formie pieniężnej;
- 2) wsparcie poprzez przeprowadzenie oceny, której efektem będzie opinia

dot. predyspozycji ucznia w zakresie jego uzdolnień, badanie sytuacji społecznej uczestnika oraz badanie postępów rozwoju na każdym etapie wsparcia;

- 3) udziału w zajęciach on-line, szkoleniach, zawodach/warsztatach i festiwalu kół naukowych organizowanych przez Partnera Projektu Politechnikę Wrocławską, obejmujących szeroki zakres wiedzy z obszaru m.in. elektroniki, mechaniki, programowania oraz nowoczesnych technik i technologii stosowanych w życiu codziennym;
- 4) wsparcie w zakresie rozwoju psychospołecznego poprzez całościowe wzmocnienie potencjałów i możliwości ucznia obejmujących m.in. kształtowanie samodzielności jego myślenia, zdolności analizy, percepcji i jej ukierunkowania w zgodzie ze społecznymi oczekiwaniami. Spotkania indywidualne tutora z uczniem organizowane przez Partnera Projektu Uniwersytet Dolnośląski DSW.

Podlaskie

Podlaski program wsparcia stypendialnego uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne jest projektem skierowanym do uczniów/uczennic uzdolnionych, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym uczniów pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym, uczących się w szkołach realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego w województwie. Przewidziano 4 edycje naboru wniosków o przyznanie stypendium obejmujące zamknięty rok szkolny, tj.: 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026. Ujęte w projekcie rozwiązania wpłyną na stworzenie równych szans edukacyjnych uczniów/uczennic.

Projekt uwzględnia specyfikę regionu i trendy demograficzne oraz odnosi się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. W 2024 r. zrealizowano pierwszą edycję naboru wniosków za rok szkolny 2022/2023. Wsparciem objęto 897 stypendystów. Stypendia przyznawane są także w ramach Regionalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży Województwa Podlaskiego. Zadaniem Programu jest promowanie, poprzez stypendia, dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej, motywowanie uczniów do podejmowania działań mających na celu pogłębienie wiedzy i rozwój talentów.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 10

Główny Urząd Statystyczny

Cyfrowy Raport SDG pt. „Dzieci w kontekście zrównoważonego rozwoju”

Główny Urząd Statystyczny od 2020 r. publikuje cyfrowe Raporty SDG w ramach serii pt. „Polska na drodze zrównoważonego rozwoju”, które podsumowują osiągnięcia Polski we wdrażaniu Celów Zrównoważonego Rozwoju. Każdego roku tematyka publikacji dotyczy innego aspektu zrównoważonego rozwoju. W 2024 r. Raport został w całości poświęcony sytuacji dzieci i młodzieży, jako grupie osób szczególnie narażonej i podatnej na ryzyko nierówności. Przedstawia szeroki zakres informacji na temat różnych sfer życia najmłodszych w naszym kraju, z uwzględnieniem odniesień wybranych zjawisk do Unii Europejskiej, z punktu widzenia realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

Utrzymane w interaktywnej formie Raporty SDG są przeznaczone dla szerokiego

grona Czytelników, zainteresowanych tematyką zrównoważonego rozwoju. Obok najważniejszych wniosków i interaktywnych wykresów, Raporty oferują również możliwość pobrania szczegółowych danych.

Kampanie i inicjatywy społeczne GUS

W GUS świadomość pracowników w zakresie społecznej odpowiedzialności i potrzeb lokalnych społeczności budowana jest poprzez organizację spotkań edukacyjnych, włączanie się w kampanie społeczne i akcje charytatywne. W 2024 r. zorganizowane zostały cztery spotkania edukacyjne dotyczące dostępności („Dostępność to nie wszystko”, „Komu służy dostępność cyfrowa?”, „Komu służy dostępność architektoniczna oraz informacyjno-komunikacyjna?”, „Projektowanie i organizacja dostępnych wydarzeń”). Dodatkowo pracownicy informowani są o bezpłatnych szkoleniach organizowanych przez Ministerstwo Cyfryzacji w zakresie dostępności cyfrowej („Dostępne Środy”, dostępność cyfrowa). Materiały informacyjno-edukacyjne, podstawy prawne i inne informacje dotyczące dostępności aktualizowane są na bieżąco w witrynie Dostępność prowadzonej w Portalu Korporacyjnym Intranet.

IKEA

Kampania #ZmieniamyNarracje

IKEA stworzyła Leksykon Dobrego Języka – przewodnik po empatycznej komunikacji, opracowany we współpracy z NGO. Kampania zwraca uwagę na potrzebę szacunku i włączania osób z doświadczeniem migracyjnym, LGBT+, seniorów czy osób z niepełnosprawnościami (OzN). IKEA podkreśla w kampanii, że razem możemy kreować rzeczywistość pełną zrozumienia i akceptacji.

Zorganizowano warsztaty z ekspertkami z Fundacji Ocalenie i opracowano Leksykon Dobrego Języka. Odbłyło się spotkanie ze 150 dziennikarkami i dziennikarzami, którzy po warsztatach zadeklarowali wsparcie kampanii i poruszenie tematu włączającego języka na kolegiach redaktorskich.

Zgodnie ze Strategią Równości, Różnorodności i Włączania IKEA, rozszerzono kampanię na inne grupy narażone na wykluczenie. Kampania #ZmieniamyNarracje to również współpraca międzysektorowa – do projektu zaproszono organizacje pozarządowe, ekspertów językowych i przedstawicieli świata mediów, by temat stał się częścią szerszej dyskusji społecznej.

Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice

Z inicjatywy krakowskiego lotniska 17 października 2024 r. odbyło się I. forum **„Dostępność w transporcie”**, które jest jednym z działań budujących społeczną świadomość na temat szeroko rozumianej dostępności w transporcie dla wielu grup – nie tylko osób z niepełnosprawnościami ruchu, słuchu, wzroku itd., ale też seniorów, rodziców z dziećmi, czy mających czasowe trudności w poruszaniu się. Założeniem organizacji takiego wydarzenia były m.in. chęć poznania szerszej perspektywy dostępności w transporcie zbiorowym, prezentacja wprowadzanych udogodnień i rozwiązań infrastrukturalnych, czy samych możliwości i ograniczenia w czasie podróży. Forum było przestrzenią umożliwiającą spotkanie i dialog na temat tych zagadnień między przedstawicielami portów lotniczych i firm przewozowych, samorządów, jak również instytucji kultury, organizacji pozarządowych

i osób z niepełnosprawnościami. Networking zaowocował zacieśnieniem współpracy pomiędzy jednostkami, jak również podjęciem nowych inicjatyw, jak np. przystąpienie do programu „Hidden Disabilities Sunflower” kolejnych polskich lotnisk (krakowskie lotnisko uczestniczy w nim od 2020 r.). Do rezultatów jakościowych tego projektu można zaliczyć również satysfakcję uczestników, którzy w rozmowach, a także w ankiecie ewaluacyjnej docenili wydarzenie. Wyróżniającym aspektem inicjatywy jest również dbałość o pełną dostępność tego forum.

W ramach **obchodów Światowego Dnia Zespołu Downa**, na krakowskie lotnisko zostali zaproszeni podopieczni Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Tęcza”. 21 marca 2024 r. byli oni angażowani w działania związane z asystą PRM, koordynacją i planowaniem operacyjnym, a także w obsługę klienta w Punktach Informacji Lotniskowej i przed Punktami Kontroli Bezpieczeństwa w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice sp. z o.o.

W ramach działania zaproszeni goście poznali m.in. część infrastruktury lotniskowej, realizowane zadania i codzienne obowiązki pracowników portu lotniczego. Poprzez doświadczenie przebywania z Osobami z Zespołem Downa również pracownicy mieli okazję poznać sposób komunikowania się i funkcjonowania w społeczności takich osób. Celem tej praktyki było przede wszystkim wzmocnienie u podopiecznych poczucia sprawczości, aktywizacja społeczna, ale również budowa świadomości w porcie lotniczym na temat innych rodzajów niepełnosprawności.

Priorytety w zakresie realizacji SDG 11 na szczeblu krajowym

- Wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez uwzględnienie w planach zagospodarowania w miastach konieczności zwiększenia obszarów zieleni i wodnych korytarzy wentylacyjnych
- Wsparcie miast w radzeniu sobie z nagłymi zmianami, kryzysami, zarówno społeczno-gospodarczymi jak i natury środowiskowej oraz gwarantowanie mieszkańcom bezpieczeństwa i wysokiej jakości życia
- Wsparcie sprawiedliwego oraz zrównoważonego terytorialnie wzrostu gospodarczego, poprzez dążenie do utrzymania policentrycznej i hierarchicznej struktury osadniczej kraju oraz tworzenie bardziej efektywnych powiązań sieciowych między miastami
- Budowa zrównoważonego, dostępnego dla każdego, bezpiecznego i przystępnego cenowo systemu transportowego, zwłaszcza poprzez rozwój i priorytetyzację transportu publicznego
- Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych ludności miast dzięki budowie powszechnego i dostępnego rynku mieszkaniowego, w tym szczególnie poprzez rozwój mieszkalnictwa społecznego

- Poprawa jakości powietrza poprzez redukcję niskiej emisji (tj. do 40 m n.p.g.) pochodzącej m.in. z kotłowni domowych i transportu drogowego

Opis trendu SDG 11

Kluczowym dla Polski celem jest kompleksowe podnoszenie odporności miejskiej – **wzmocnienie ochrony terenów i obiektów infrastruktury błękitnozielonej, zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej, wzmacnianie bioróżnorodności oraz nadanie większego priorytetu dla zeroemisyjnej mobilności, w tym ruchu pieszego i rowerowego.** W 2023 r. już 21,6% autobusów miejskich było nisko lub zeroemisyjnych, w porównaniu z 7,0% w 2018 r. Od 1 stycznia 2022 r. na jednostki samorządu terytorialnego nałożono obowiązek zapewnienia udziału 5% autobusów elektrycznych lub napędzanych biometanem we flocie autobusów użytkowanych w ramach komunikacji zbiorowej pojazdów (30% od 2028 r.). Obowiązek ten dotyczy gmin, które realizują usługi komunikacyjne lub przekraczają liczebność 50 tys. mieszkańców.

Jednocześnie zwiększa się bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów. Liczba pieszych i rowerzystów, którzy ponieśli śmierć lub zostali ciężko ranni w wyniku wypadku drogowego na terenie zabudowanym w ciągu roku, przypadająca na 100 tys. ludności ogółem, spadła z 11,4 w 2018 r. do 7,6 w 2023 r.

W polskich miastach spada narażenie na nadmierny hałas. Odsetek gospodarstw domowych odczuwających w odniesieniu do swojego miejsca zamieszkania nadmierny

hałas w mieszkaniu, pochodzący od sąsiadów lub z zewnątrz (ruchu ulicznego, zakładów przemysłowych, działalności gospodarczej) w 2023 r. wyniósł 9,3%, wobec 13,8%, w 2018 r.

W miastach na prawach powiatu ogółem następuje spadek całkowitej wielkości emisji zanieczyszczeń pyłowych – w 2024 r. wyniosła ona 5297 t, wobec 14165 t w 2018 r.

Na obszarach miejskich utrzymuje się wysoki odsetek ludności korzystającej z instalacji ściekowej oraz wodociągowej. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2023 r. wyniósł 94,8% (94,6% w 2018 r.), natomiast z wodociągów korzystało odpowiednio 96,8% i 96,6% mieszkańców.

W latach 2018-2023 odnotowano sukcesywny wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania w przeliczeniu na 1 mieszkańca z 27,7 m² do 31,0 m². **Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w miastach** w przeliczeniu na 1 tys. ludności wzrastała z 5,4 w 2018 r. do 6,6 w 2022 r., w kolejnych latach odnotowując spadki, w 2023 r. do 6,3, a w 2024 do 5,8. Jednocześnie, liczba mieszkań społecznych czynszowych oraz komunalnych oddanych do użytkowania w miastach w przeliczeniu na 1 tys. ludności, po spadku w latach 2020–2022, w 2023 r. wzrosła do poziomu notowanego w 2018 r. – 0,13, a w skutek dalszego wzrostu – w 2024 r. osiągnęła poziom z 2019 r. – 0,18. Na obszarach miejskich w latach 2019–2023 odnotowano stopniowy spadek liczby gospodarstw domowych oczekujących na najem socjalny z 74110 do 61349.

W gminach miejskich odnotowuje się poprawę sytuacji w zakresie zarządzania przestrzenią. W 2023 r. powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego stanowiła 53,6% ogółu powierzchni gmin miejskich, wobec 52,4% w 2018 r. W okresie 2020–2023

udział obszarów zdegradowanych w powierzchni ogółem tych gmin oscylował na poziomie 13%. W 2023 r. – podobnie jak w 2020 r. – wyniósł 13,3% (podczas gdy w 2021 r. było to odpowiednio 13,5%, a w 2022 r. – 13,1%). Sukcesywnie spadał udział ludności mieszkającej na terenach objętych procesami rewitalizacji w ogólnej liczbie ludności w gminach miejskich – w 2023 r. wyniósł on 14,3%, wobec 15,7% w 2020 r.

Jako skutek Programu Priorytetowego „Czyste powietrze”, wspierającego termomodernizację i wymianę źródeł ciepła w domach (ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw domowych narażonych na ubóstwo energetyczne), spodziewana jest poprawa co do jakości powietrza na terenie całego kraju. Już teraz odnotowuje się spadek wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5}, który w 2018 r. wynosił 22 µg/m³, a w 2024 r. 15 µg/m³.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 11

Działania Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

Do realizacji celu 11 w sposób bezpośredni przyczynia się realizacja **Krajowej Polityki Miejskiej 2030 (KPM 2030)** – krajowego dokumentu określającego kierunki i warunki dla rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych. W lipcu 2024 r. podczas drugiego posiedzenia Rady Wykonawczej ds. wdrażania KPM 2030 (gremium składające się z ministrów reprezentujących resorty zaangażowane we wdrażanie KPM 2030) został zaktualizowany **Plan Implementacji KPM 2030**.

W lipcu 2024 r. rozpoczęła się kolejna edycja **Partnerskiej Inicjatywy Miast (PIM) na lata 2024–2026**. Jej realizacja

opiera się na współpracy miast i miejskich obszarów funkcjonalnych w ramach trzech sieci tematycznych: Miasto Efektywne Energetycznie, Miasto Kompaktowe i Miasto Dostępnych Mieszkań. Produktami projektu są Miejskie Inicjatywy Działań – dokumenty identyfikujące konkretne wyzwania miasta w danym obszarze tematycznym wraz ze ścieżką dojścia do jego rozwiązania adekwatną do lokalnych potrzeb i możliwości. Dodatkowo, miasta wraz z ekspertami przygotowują Plany Ulepszeń, czyli rekomendacje i propozycje rozwiązań strategicznych, legislacyjnych czy organizacyjnych w danym zakresie tematycznym skierowane do administracji centralnej.

Partnerem strategicznym projektu jest Bank Światowy. W obecnej edycji projektu MFIPR współpracuje z Ministerstwem Rozwoju i Technologii oraz Ministerstwem Klimatu i Środowiska. W edycji PIM na lata 2024–2026 w pracach trzech sieci tematycznych uczestniczy aż 31 miast małych, średnich i dużych z całego kraju. W tej grupie znajdują się także przedstawiciele trzech miejskich obszarów funkcjonalnych oraz jedynej polskiej metropolii. Nową inicjatywą MFIPR jest organizacja corocznego spotkania dla absolwentów poprzednich edycji projektu pn. PIM Alumni. Spotkanie to ma na celu zwiększenie trwałości osiągniętych rezultatów projektu PIM, jak również. utrzymanie relacji zbudowanych trakcie projektu, kontynuacji procesu uczenia się od siebie nawzajem i wymiany wiedzy oraz możliwości dyskusji z administracją krajową na temat optymalnych rozwiązań systemowych i operacyjnych wspierających zrównoważony rozwój obszarów miejskich. Zorganizowano dwie edycje spotkań, (w 2023 oraz 2024 r.).

Instrument Zielonej Transformacji Miast (IZTM) – instrument w ramach Reformy B3.4 Komponentu B Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), który ma na celu wsparcie zielonej i energetycznej

transformacji miast. Wsparcie z IZTM jest przeznaczane na takie inwestycje jak m.in.: wdrażanie energooszczędnych technologii oświetlenia dróg i przestrzeni publicznych, rozwój inwestycji samorządowych zwiększających wykorzystywanie OZE jako źródła energii w mieście, zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, wykorzystanie rozwiązań proekologicznych, przebudowa śródmiejskich ulic w celu uspokojenia ruchu oraz jego częściowego wyprowadzenia z centrów miast, rozwój infrastruktury transportu zeroemisyjnego (pieszego, rowerowego) zintegrowanego z transportem zbiorowym, zwiększenie terenów zieleni w miastach, a także rozwój technologii typu smart city. IZTM jest wdrażany od II kwartału 2024 r. Budżet instrumentu wynosi ok. 14 mld zł, a jego dysponentem jest Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

Wdrażaniem tego zasobu natomiast zajmuje się Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Środki z IZTM trafiają do m.in. jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów i województw), porozumień międzygminnych, związków komunalnych, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS), Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych (SIM), szkół wyższych i instytucji kultury. Nabór na uzyskanie pożyczki w ramach IZTM zaczął się 5 kwietnia 2024 r. Ma on charakter otwarty i ciągły do momentu wyczerpania dystrybucji. Środki z IZTM są udzielane w formie zwrotnej z oprocentowaniem nawet 0% dla projektów niegenerujących przychodu lub oszczędności kosztów (dla określonych pożyczkobiorców). Po zakończeniu wypłat z pożyczki oraz po zakończeniu realizacji projektu jest możliwe umorzenie do 5% wartości kapitału (dla określonych pożyczkobiorców w przypadku realizacji projektu, który nie generuje

przychodów lub oszczędności kosztów po jego ukończeniu). Do końca 2024 r. zostało złożonych 1050 wniosków, z czego zawarto 430 umów (o wartości 1 286,9 mln zł).

Działania Ministerstwa Klimatu i Środowiska

Wspieramy zeroemisyjny transport zbiorowy

W ramach inwestycji G1.3.2 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności realizowana jest wymiana autobusów na zeroemisyjne: elektryczne. Zakupione pojazdy już realizują zadania w zakresie zapewnienia transportu zbiorowego na terenach miejskich. NFOŚiGW w 2024 r. podpisał z samorządami 118 umów na zakup 1204 autobusów. Obecnie 68 z nich już wyjechało na drogi.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska uzyskało dofinansowanie z Unii Europejskiej na realizację projektu pn. Kontynuacja wsparcia funkcjonowania sieci organów środowiskowych i instytucji zarządzających funduszami unijnymi „**Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju**”.

Celem projektu jest stworzenie platformy współpracy oraz wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami, które odpowiadają za zarządzanie ochroną środowiska w Polsce oraz instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie funduszy europejskich na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim. Jego tematyka dotyczy w szczególności ochrony powietrza, poprawy efektywności energetycznej, adaptacji do zmian klimatu i ochrony przyrody oraz zachowania różnorodności biologicznej. Efektem projektu będzie stworzenie sieci partnerstw pomiędzy interesariuszami reprezentującymi administrację szczebla centralnego, regionalnego oraz lokalnego, ekspertów i organizacje pozarządowe oraz wypracowanie rozwiązań sprzyjających poprawie koordynacji wdrażania polityki środowiskowej i klimatycznej.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (FEnIKS)

W 2024 r. ogłoszono nabory wniosków w działaniach:

- FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu.
- FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym.
- FENX.1.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury.
- FENX.2.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom.

W realizację celu wpisuje się wdrażany przez NFOŚiGW program priorytetowy. Współfinansowanie **Programu LIFE**, który umożliwia wsparcie projektów LIFE (dofinansowanych przez Komisję Europejską) w zakresie działań realizowanych przez polskich beneficjentów, w ramach podprogramów: Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia, Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej, Przejście na czystą energię.

Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027: dla obszaru Adaptacji do zmian klimatu, 30 września 2024 r. ogłoszono nabór na kwotę dofinansowania 250 mln zł. Dofinansowanie może zostać przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne, kompleksowo dostosowujące miasta do ekstremalnych stanów pogodowych oraz łagodzące efekt miejskich wysp ciepła przez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury.

Działania Ministerstwa Rozwoju i Technologii

W celu przeciwdziałania problemom mieszkaniowym osób o niskich i średnich dochodach Ministerstwo Rozwoju i Technologii wdraża instrumenty polityki mieszkaniowej

ukierunkowane na zwiększenie dostępności odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań na wynajem. Działania te koncentrują się na dwóch głównych obszarach: inwestycyjnym wsparciu budownictwa mieszkaniowego oraz poprawie efektywności energetycznej istniejących zasobów.

Pierwszym obszarem działań jest rozwój mieszkalnictwa komunalnego i społecznego. W 2024 r. w ramach programu wspierania budownictwa zakwalifikowano do finansowania 419 inwestycji, w wyniku których powstanie 11 078 mieszkań na wynajem. Inicjatywa ta przyczynia się do realizacji celu szczegółowego 11.1 „Zapewnienie dostępu do odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań i podstawowych usług oraz modernizacja slumsów”.

Drugim istotnym działaniem jest wspieranie termomodernizacji, remontów oraz instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) w budynkach wielorodzinnych, realizowane w ramach Programu TERMO. Działania te mają na celu nie tylko poprawę warunków mieszkaniowych, ale również znaczną redukcję śladu węglowego zasobów mieszkaniowych. W 2024 r. wsparcie przyznano na modernizację 3 289 budynków mieszkalnych, obejmujących łącznie 152, 9 tys. mieszkań.

Oba działania są finansowane w ramach krajowych instrumentów wsparcia, w tym Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz Funduszu Termomodernizacji i Remontów. Monitoring i ewaluacja wdrażanych programów wskazują, że przynoszą one długofalowe, pozytywne rezultaty o wymiernych korzyściach społecznych i środowiskowych.

Wyzwania związane z dalszą realizacją tych działań obejmują przede wszystkim potrzebę zapewnienia ciągłości finansowania oraz prowadzenia regularnych działań

informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do potencjalnych beneficjentów.

Działania Ministerstwa wpisują się nie tylko w realizację SDG 11, ale także wspierają cele SDG 1 (1.4 – zapewnienie równego dostępu do zasobów i usług), SDG 7 (7.1 – dostęp do nowoczesnej energii) oraz SDG 13 (13.2 – działania na rzecz klimatu), realizując równocześnie krajowe priorytety w zakresie poprawy sytuacji mieszkaniowej, zwiększania efektywności energetycznej oraz ograniczania emisji CO₂.

Działania Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zachowanie dziedzictwa materialnego miast i osiedli ma kluczowe znaczenie dla realizacji celu SDG 11. W tym zakresie Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje zadania w zakresie ochrony zabytków. Kompetencje w jego imieniu wykonuje Generalny Konserwator Zabytków wspólnie z nadzorowanym przez MKiDN Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Na podstawie Zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 czerwca 2024 r. dokonano połączenia państwowych instytucji kultury: Narodowego Instytutu Dziedzictwa i Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków. Powstała w wyniku połączenia państwowa instytucja kultury otrzymała nazwę Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID).

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „**Ochrona Zabytków**” dofinansował w 2024 r. prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane, których celem była poprawa stanu zachowania i wyeksponowanie wartości artystycznej i historycznej zabytków, a jednocześnie stworzenie trwałych podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przeznaczył w 2024 r. kwotę w wysokości 204 mln zł w ramach dwóch edycji wyżej wspomnianego programu. O dofinansowanie mogły ubiegać się osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

Stale podejmowane są również działania na rzecz zachowania światowego dziedzictwa kulturalnego w Polsce, tj. miejsc wpisanych na mocy Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (1972) na Listę UNESCO. Wśród tych miejsc znajdują się cztery zespoły urbanistyczne: historyczne centrum Krakowa, historyczne centrum Warszawy, stare miasto w Zamościu i miasto średniowieczne w Toruniu. Do nich ma szansę dołączyć Modernistyczne Centrum Gdyni – wniosek nominacyjny został sfinalizowany w 2023 r. i na początku 2024 r. złożony w Centrum Światowego Dziedzictwa. Rada Miasta Gdyni podjęła dnia 24 stycznia 2024 r. w sprawie przyjęcia programu **„Gdynia Wczesnomodernistyczne Centrum Miasta. Plan Zarządzania na lata 2024-2029”**. Plan Zarządzania jest dokumentem dopełniającym wniosek nominacyjny zespołu modernistycznego Gdyni na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

System wsparcia dla zabytków zniszczonych wskutek powodzi

Przy Narodowym Instytucie Dziedzictwa powołano koordynatora zadań związanych z usuwaniem skutków powodzi. Dedykowane zespoły terenowe NID wspierały szacowanie strat zabytków w porozumieniu z Wojewódzkimi Konserwatorami Zabytków i Wojewódzkimi Urzędami Ochrony Zabytków.

W 2024 r. realizowane były projekty dofinansowane z **VII priorytetu „Kultura”**

Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 (FEnIKS)

, które pośrednio przyczyniają się do realizacji celu pn. „Uczynić Miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu”. Projekty realizują cel: Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych. Projekt, który otrzymał lub otrzyma dofinansowanie musi dotyczyć włączenia społecznego, w tym poprzez eliminację barier w dostępie do kultury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Jednym z rodzajów podmiotów, które mogą otrzymać dofinansowanie z VII priorytetu FEnIKS są instytucje kultury, prowadzące wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną i edukacyjną oraz w coraz większym stopniu stają się miejscami socjalizacji i integracji społecznej. Ich działalność i oferta jest ważna dla budowy społeczeństwa kreatywnego, tolerancyjnego, obywatelskiego, a także walki z wykluczeniem społecznym zwłaszcza wynikającym z rozluźnienia więzi społecznych, zaniku relacji sąsiedzkich i postępujących chorób cywilizacyjnych. W 2024 r. zakończył się pierwszy nabór wniosków, w ramach którego dofinansowano 13 projektów.

W kontekście priorytetu dotyczącego poprawy jakości powietrza w miastach poprzez redukcję niskiej emisji, należy wskazać również realizowane w 2024 przez MKiDN projekty własne z zakresu termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej.

Ponadto, w ramach KPO realizowana jest inwestycja B1.1.4 „Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej” polegająca na termomodernizacji bibliotek i domów kultury w miastach.

Realizacja projektów dot. głębokiej termomodernizacji budynków archiwów i szkół (finansowanych w ramach FEnKS) oraz budynków lokalnej aktywności społecznej (finansowanych w ramach KPO) przyczyni się do ograniczenia tzw. „niskiej emisji”, spadku emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia zużycia energii pierwotnej, oszczędności na energii elektrycznej i ciepłej, zdolności wytwarzania energii z OZE.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

W ramach wykonywania celu szczegółowego nr 2 Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego SRKS2030 pn. „Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich” realizowany jest „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Po wygaśnięciu programu na lata 2019–2022, pod koniec 2023 r. przyjęto kolejny „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023–2026. Łączna kwota środków na realizację Programu w całym okresie jego realizacji wynosi 55,8 mln zł. Oprócz MKiDN jako podmiotu wiodącego, Program realizują ponadto Narodowy Instytut Dziedzictwa i Narodowy Instytut Konserwacji Zabytków (od połączenia NID i NIKZ 10 czerwca 2024 r. jest to teraz nowa, jedna instytucja – Narodowy Instytut Dziedzictwa), Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz inne podmioty – w zależności od potrzeb.

Nowa edycja programu podkreśla mocno obok merytorycznego wzmocnienia kadr konserwatorskich, zachowania dziedzictwa, jego promocji i roli rozwojowej dla miast i społeczności lokalnych, również kwestie klimatyczne.

Projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa” obejmuje m.in. specjalistyczne wsparcie

doradcze i szkolenia dla samorządów oraz służb konserwatorskich. jest powiązany z celem SDG 11 poprzez ochronę i adaptację dziedzictwa kulturowego do współczesnych wyzwań urbanistycznych.

Projekt partnerski „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji”

zakłada długoterminową (IV kw. 2024 – IV kw. 2027) współpracę z wybranymi gminami uwzględniającymi dziedzictwo kulturowe jako potencjał w programowaniu i wdrażaniu rewitalizacji. Jego celem będzie zapewnienie im indywidualnego wsparcia merytorycznego przez poszczególne Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa poprzez wybrane następujące działania:

- przygotowanie specjalistycznych opracowań, uzależnionych od potrzeb danej gminy, o różnym zakresie obszarowym i merytorycznym, m. in.: studiów ochrony wartości kulturowych i innych opracowań dotyczących rozpoznania zasobu dziedzictwa kulturowego;
- szkolenia, warsztaty, konferencje, seminaria, webinaria (stacjonarne i online);
- doradztwo i konsultacje (stacjonarne i online);
- wizyty studyjne i spotkania „sieciujące” gminy biorące udział w projekcie, zapewniające wymianę wiedzy i dobrych praktyk.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Prowadzony przez GIOŚ monitoring jakości powietrza wspomaga zarządzających miastami poprzez wskazywanie w corocznych ocenach jakości powietrza obszarów, na których przekraczane są normy jakości powietrza i wymagane są odpowiednie długookresowe działania naprawcze.

Przygotowywane przez GIOŚ powiadomienia o wysokich stężeniach zanieczyszczeń umożliwiają wprowadzenie w miastach działań krótkookresowych zmierzających do poprawy jakości powietrza i ograniczenia narażenia mieszkańców na skutki zdrowotne związane ze złą jakością powietrza.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W odniesieniu do Krajowej Polityki Miejskiej 2030, najistotniejszym wyzwaniem jest dbałość o postępy w realizacji poszczególnych wyzwań i przypisanych w ich zakresie zadań zgodnie z przyjętym Planem Implementacji KPM 2030 (z ostatnią aktualizacją w lipcu 2024 r.). W tym kontekście, niezbędna jest aktywność wszystkich resortów (oprócz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej) i korporacji samorządowych w implementacji określonych działań. Aktywność i poziom zaangażowania przedstawicieli tych organizacji w ramach prac i posiedzeń Rady Wykonawczej i Zespołu Roboczego ds. KPM 2030 będzie również odgrywać wymierną rolę w implementacji tej strategii.

Podobnego wyzwania należy również dopatrywać się w przypadku Partnerskiej Inicjatywy Miast, w której również istotna jest aktywność miast w pracach nad Planami Ulepszeń i Miejskimi Inicjatywami Działania. Istotne znaczenie ma również kontynuacja współpracy z ministerstwami – odbiorcami Planów Ulepszeń – która umożliwi opracowanie rekomendacji wspierających resorty w realizacji ich zadań.

Istnieje także potrzeba dalszego finansowania projektów rewitalizacyjnych i edukacyjnych. W związku z oszacowaniem skutków powodzi dla dziedzictwa kulturowego na ok. 400 mln zł konieczne będzie uruchomienie kolejnej transzy finansowania.

Niezbędna jest również integracja działań na poziomie samorządowym oraz włączenia nowych technologii do zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 11

Dolnośląskie

Przyjęcie przez Zarząd Województwa „**Rekomendacji dla planowania rozwoju w Górskim Obszarze Funkcjonalnym**”.

Opracowanie obejmuje zestaw rekomendacji w ujęciu ponadlokalnym, z uwzględnieniem specyficznych uwarunkowań oraz powiązań wewnętrznych, gdzie zarekomendowano lokalizację szczególnie istotnych funkcji, jak również wskazano obszary wymagające działań naprawczych i ochronnych. Wytyczne zawarte w opracowaniu wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, określonymi w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, docelowo stanowią będą ramy dla prowadzenia polityki rozwoju GOF-u, wskazując jednocześnie przesłanki do aktualizacji strategii rozwoju gmin, planów ogólnych, programów ochrony środowiska, programów opieki nad zabytkami itp.

Polityka transportowa

Działanie w zakresie organizacji wojewódzkich kolejowych przewozów pasażerskich na terenie regionu polega na przygotowaniu i wdrażaniu atrakcyjnej dla pasażerów oferty komunikacyjnej przy uwzględnieniu możliwości technicznych infrastruktury i potencjału przewoźników oraz wysokości dostępnych środków finansowych na ten cel. Optymalny rozkład jazdy z dużą liczbą połączeń pozwala na zapewnienie dojazdów różnym grupom społecznym w wielu celach: do szkół i uczelni, miejsc pracy,

ośrodków leczenia czy atrakcji turystycznych. Głównym celem pozostaje Wrocław jako główny ośrodek handlowy, naukowy czy biznesowy w województwie, ale istotną rolę pełnią również pozostałe największe miasta. W ten sposób zapewniony zostaje dostęp dla większej liczby osób do wysokiej jakości edukacji czy zmniejsza się nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej i miejsc pracy. Obsługa kolejowych połączeń wojewódzkich z wykorzystaniem nowoczesnego taboru elektrycznego i hybrydowego ogranicza negatywne oddziaływanie na środowisko oraz jest w stanie ograniczyć udział transportu drogowego, który posiada najwyższe koszty zewnętrzne. Z kolei działania w zakresie przywracania regularnego ruchu na rewitalizowanych liniach pozwalają na rozwój infrastruktury oraz zwiększenie dostępności transportowej, co przekłada się na minimalizowanie ubóstwa komunikacyjnego mieszkańców regionu oraz możliwość m.in. poprawy wskaźnika zatrudnienia dzięki łatwiejszemu dostępowi do ośrodków gospodarczych. Konsekwentny rozwój wojewódzkich kolejowych przewozów pasażerskich, a tym samym zmniejszanie wykluczenia komunikacyjnego pozwala również na budowanie kapitału społecznego, edukacyjnego czy biznesowego. Jednocześnie wybór kolei jako głównego środka transportu w wojewódzkich przewozach pasażerskich zapewnia zrównoważony rozwój wszystkich obszarów na terenie regionu.

Pomorskie

Pomorskie Laboratorium

Przestrzeni Publicznej jest inicjatywą mającą na celu wzmacnianie kompetencji samorządów lokalnych w procesie kształtowania przestrzeni publicznej odpowiadającej na współczesne wyzwania oraz oczekiwania społeczności, w tym stworzenie sieci Liderów Przestrzeni Publicznej. W ramach przedsięwzięcia realizowana jest między innymi Pomorska Akademia

Planowania Przestrzeni Publicznej polegająca na upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych poprzez wypracowanie strategii ich rozwoju w celu zwiększenia konkurencyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej samorządów lokalnych.

Działanie polegało na zaangażowaniu grupy blisko 50 studentów i nauczycieli akademickich w trwający blisko pięć miesięcy proces projektowy dotyczący utworzenia zrównoważonych koncepcji przekształcenia terenów przemysłowych w Pelplinie. Działanie obejmowało między innymi tygodniową wyjazdową sesję warsztatową polegającą na włączeniu lokalnej społeczności, w tym przedstawicieli władz lokalnych, organizacji pozarządowych, młodzieży szkolnej oraz środowiska seniorów i lokalnych liderów przy udziale mentorów – nauczycieli akademickich kilku różnych uczelni. Efektem kilkumiesięcznego procesu prac było stworzenie 7 koncepcji projektowych dotyczących terenu.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 11

Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice

„Program poprawy komfortu akustycznego mieszkańców Obszaru Ograniczonego Użytkowania dla lotniska Kraków-Balice”

to dobrowolna, cykliczna inicjatywa lotniska, której celem jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu lotniczego na otoczenie oraz podniesienie jakości mieszkańców wokół portu lotniczego. Projekt polega na wsparciu finansowym wymiany stolarki zewnętrznej o podwyższonej izolacyjności akustycznej oraz przy dodatkowych pracach wygłuszających, a także zastosowaniu możliwie najprostszych

dla mieszkańców procedur aplikowania o środki oraz rozliczania wykonanych prac. V. edycja, realizowana w 2024 r., została przygotowana w oparciu o doświadczenia portu zebrane w przeszłości (m.in. na podstawie ankiet oceniających program wypełnianego przez beneficjentów), zaplanowano dystrybucję ulotek informacyjnych wśród docelowych beneficjentów, które zawierały informacje o inicjatywie i gotowe do wypełnienia wnioski. W ramach V. edycji programu złożono 49 wniosków, z czego 46 zostało pozytywnie rozpatrzonych na łączną kwotę ponad 760 mln zł. Po ukończeniu prac, do beneficjentów programu przesłano do wypełnienia ankiety oceniające, które były jednym z istotnych kwestii branych pod uwagę podczas przygotowywania kolejnej edycji programu na 2025 r.

Priorytety w zakresie realizacji SDG 12 na szczeblu krajowym

- Zwiększenie wydajności wykorzystania zasobów oraz zmiana podejścia do zasobów polegająca na odejściu od ich linearnego zagospodarowania, a także zmiana wzorców konsumpcyjnych
- Rozwój rolnictwa ekologicznego

Opis trendu SDG 12

O rosnącej **popularności idei gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) w Polsce świadczy wzrastająca produktywność zasobów**, która w latach 2018–2022 wzrosła o 0,26 euro/kg.

W latach 2018–2022 obserwowano spadek wskaźnika powtórnego wykorzystania materiałów z 10,5% do 6,7%.

Udział areálu upraw objętych systemem rolnictwa ekologicznego wyniósł 4,9% ogółu gruntów użytkowanych rolniczo. Szczególnie pozytywny wpływ na rozwój rolnictwa ekologicznego ma **rosnący udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych z certyfikatem w gospodarstwach ekologicznych**, który wzrósł z 2,5% w 2018 r. do 3,5% w 2024 r.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 12

Zrównoważona konsumpcja i produkcja to bardzo ważne elementy modelu gospodarki

obiegu zamkniętego (GOZ), który jest obecnie wiodącym nurtem europejskim i światowym w zakresie transformacji gospodarczej. MRiT pełni rolę koordynującą ten proces w Polsce. W 2019 r. Rada Ministrów przyjęła projekt **Mapy drogowej transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (Mapa GOZ)**. Dokument ten zawiera szereg działań o charakterze legislacyjnym, analitycznym, promocyjnym, które mają na celu stworzenie warunków do wdrożenia w Polsce nowego modelu gospodarczego. MRiT koordynuje realizację tych zadań, których horyzont czasowy zakończył się w ubiegłym roku.

MRiT promuje GOZ w Polsce, w tym wspiera inicjatywy, które przyczyniają się transformacji gospodarczej w kierunku zwiększenia cyrkularności patronując liczne inicjatywy w tym zakresie, np. kolejne edycje **Polskiego Rejestru Czystszej Produkcji i Odpowiedzialnej Przedsiębiorczości**. Ministerstwo patronuje Rejestrowi od samego początku jego powstania, tj. od 2002 r. Rejestr jest ogólnopolskim, dostępnym publicznie wykazem jednostek organizacyjnych wyróżniających się w zakresie realizacji zapobiegawczej strategii ochrony środowiska – Czystszej Produkcji.

Krajowe Inteligentne Specjalizacje (KIS) wskazują preferencyjne obszary wsparcia prac badawczych, rozwojowych i innowacyjnych (B+R+I). KIS GOZ służy transformacji polskiej gospodarki w kierunku modelu gospodarki o obiegu zamkniętym, obejmując takie obszary jak ekoprojektowanie dla GOZ, pozyskiwanie i wykorzystanie zasobów odnawialnych i nieodnawialnych, przetwórstwo i produkcja, użytkowanie i konsumpcja, odpady i ścieki.

Do KISów przypisane są grupy robocze, które wspierają MRiT w podejmowanych działaniach, także na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji. GR KIS 7 GOZ składa się m.in. z przedsiębiorców, przedstawicieli jednostek naukowych czy organizacji pozarządowych

W ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) przewidziano wdrożenie reformy A2.2 Stworzenie warunków do przejścia na model gospodarki o obiegu zamkniętym GOZ. Głównie chodzi o stworzenie odpowiednich ram dla obrotu surowcami wtórnymi, w tym o szczegółową identyfikację barier oraz implementację rozwiązań legislacyjnych. Do ww. reformy przypisano inwestycję A2.2.1 Inwestycje we wdrażanie technologii i innowacji środowiskowych, w tym związanych z GOZ.

Realizowana w 2024 r. reforma A2.2. dotyczyła regulacji o utracie statusu odpadów dla odpadów powstałych w wyniku spalania paliw oraz destruktu asfaltowego.

Ponadto ustawą z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu wprowadzono możliwość uznania produktu pofermentacyjnego. W ramach KPO przeprowadzono również dwa konkursy w ramach którego wybrano przedsiębiorstwa do wsparcia projektów związanych z transformacją w kierunku GOZ.

Wsparcie dla rozwoju rolnictwa ekologicznego jest realizowane poprzez interwencję

w zakresie wsparcia powierzchniowego. Celem interwencji jest wspieranie dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w prawodawstwie unijnym i krajowym. Wsparcie do rolnictwa ekologicznego w ramach WPR 2023-2027 ma na celu ochronę różnorodności

biologicznej na obszarach wiejskich, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochronę siedlisk na tych obszarach. Produkcja ekologiczna przyczynia się do zmniejszenia zużycia przemysłowych środków produkcji (m.in. nawozów, pestycydów), co z kolei przekłada się na ograniczenie presji sektora rolnictwa na środowisko, w tym cenne jego elementy takie jak woda, gleba i powietrze. W kampanii 2024 r. na wsparcie rolnictwa ekologicznego przewidziano 929,7 mln złotych.

Kampania informacyjna „Nie marnuj żywności. Żywność to wartość!” miała na celu rozpowszechnienie właściwej postawy dotyczącej niemarnowania żywności wśród konsumentów, w tym w szczególności dzieci i młodzieży. Edukowano m.in. poprzez upowszechnienie wiedzy nt. znaczenia dat przydatności do spożycia. Zmiana sposobu myślenia i nawyków konsumenckich przyczyni się w efekcie do zmniejszenia marnotrawstwa żywności. W ramach kampanii nagrano spoty radiowe i telewizyjne, które emitowano w radio i telewizji, przeprowadzono 3 konkursy dla dzieci i młodzieży (plastyczny, kulinarny i filmowy), oraz zorganizowano konferencję naukową „Nie marnuj żywności. Żywność to wartość!” z przedstawicielami nauki, biznesu, administracji i konsumentów.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Istnieje konieczność podnoszenia świadomości zarówno wśród producentów jak i konsumentów w zakresie GOZ. W zakresie przedsiębiorstw niezbędne są działania informacyjne w zakresie nadchodzących obowiązków wynikających z unijnych regulacji, np. rozporządzenie o ekoprojekcie. Z kolei konsumenci powinni być świadomi swoich wyborów zakupowych, w tym ograniczenia nadmiernej konsumpcji. Ważne jest również, aby produkty zrównoważone

środowiskowo nie były droższe od pozostałych produktów.

Wyzwaniami w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów będą konieczne do przeprowadzenia działania informacyjne, ukierunkowane na przekazywanie wiedzy społeczeństwu z zakresu zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym odpadów żywności oraz zweryfikowanie efektywności podejmowanych działań, poprzez przeprowadzenie badania dotyczącego świadomości społeczeństwa w ww. zakresie.

Oczekuje się, że przyjęte rozwiązania związane z wdrożeniem tzw. dyrektywy plastikowej przyczynią się do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska przez odpady jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych.

Dodatkowo wprowadzenie opłat za wydanie opakowania jednorazowego użytku tworzyw sztucznych wpłynie pozytywnie na wyrobienie w społeczeństwie pożądanego nawyku dot. zmiany przyzwyczajeń konsumpcyjnych i odpowiedzialności za swoje otoczenie. Marnotrawstwo żywności to złożony problem społeczny, który ma charakter globalny. W Polsce wzrasta świadomość na temat konieczności niemarnowania żywności i wdrażania w życie podejścia „zero waste” oraz podejmowania świadomych decyzji zakupowych, jednak wciąż istnieje potrzeba wzmocnienia działań edukacyjnych w tym zakresie.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 12

Łódzkie

Konkurs Ekologiczny

W 2024 r. zorganizowano „VI Wojewódzki Konkurs Ekologiczny „DBAM O ŚRODOWISKO W ŁÓDZKIEM” pn. „Jestem świadomym

konsumentem”, który był skierowany do dzieci oraz młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Celem Konkursu była edukacja ekologiczna i podniesienie poziomu wiedzy uczniów poprzez ukazanie przejawów konsumpcjonizmu w wielu aspektach życia codziennego współczesnego pokolenia, jako jednej z głównych przyczyn degradacji środowiska oraz ukazania działań lub rozwiązań przyczyniających się do dbania o środowisko.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 12

IKEA

Rozwiązania IKEA wspierające cyrkularność

IKEA promuje rozwiązania w duchu cyrkularności, które sprzyjają przedłużaniu życia produktów oraz wspiera świadome zakupy, realizując tym samym strategię zrównoważonego rozwoju firmy. W roku finansowym 2024, z możliwości przedłużających życie produktów skorzystało w Polsce aż 2 mln klientów i klientek.

IKEA oferuje rozwiązania, które wspierają klientów w pielęgnowaniu i naprawie produktów w sposób, który przedłuży ich życie. IKEA zachęca zatem do naprawy mebli, oferując między innymi możliwość zamówienia części montażowych za darmo. Marka oferuje także części zamienne do sof.

Tworząc swoje produkty marka kieruje się również ośmioma zasadami cyrkularnego projektowania: wykorzystanie materiałów odnawialnych lub pochodzących z recyklingu, standaryzacja, łatwa pielęgnacja, łatwa naprawa, możliwość adaptacji do zmieniających się potrzeb, możliwość montażu i demontażu, stosowanie części mających wiele zastosowań, przydatność do recyklingu.

LPP S.A**Kampania edukacyjna „Wear Your Story”**

W 2024 r. LPP prowadziło kampanię promującą odpowiedzialne podejście do mody. Trwająca 6 miesięcy akcja, będąca kontynuacją projektu „Dbaj o ubranie”, miała za zadanie edukować konsumentów w zakresie odpowiedzialnego korzystania z odzieży, a także zaszczepić w konsumentach przekonanie, że to właśnie poprzez naprawianie i przerabianie często znoszonej lub delikatnie uszkodzonej odzieży, możemy nie tylko przedłużyć jej życie, ale zachować wspomnienia i emocje, które się z nią wiążą. Ubrania to bowiem dużo więcej niż moda i wymiar użytkowy. To przede wszystkim niepowtarzalne kapsuły czasu, kryjące w sobie wspomnienia i będące nośnikiem tego co warte zachowania w naszych ponadczasowych historiach.

Kampania przyciągnęła uwagę szerokiego grona odbiorców. Stronę internetową www.dbajoubranie.pl odwiedziło 64 tys. osób poszukujących wskazówek, jak naprawiać i przerabiać ubrania. Filmy promujące kampanię miały 236 tys. wyświetleń, a działania na TikToku – prezentujące kreatywne sposoby ponownego wykorzystania odzieży – obejrzano aż 22 mln razy. Publikacje Mistrzyń Praktyki i ekspertek kampanii, zachęcające, aby dać ubraniom drugie życie, dotarły do 662 tysięcy odbiorców. Podczas kampanii ukazało się ponad 550 publikacji, które łącznie dotarły do 66,5 miliona odbiorców. Materiały wideo stworzone przez Reserved, Sinsay i influencerów obejrzało prawie 2,5 miliona widzów, a edukacyjne posty, w tym poradniki wideo na kanałach LPP, zgromadziły ponad 6 mln wyświetleń.

Elementem kampanii, zorganizowanej we współpracy z firmą woshwosh, była akcja promująca naprawę ubrań, w której konsumenci otrzymali vouchery na naprawę

odzieży w wybranych punktach krawieckich w Polsce, między innymi w Gdańsku, Krakowie, Warszawie, Katowicach, Radomiu, Łodzi i Poznaniu.

Rozszerzenie współpracy ze start-upem Use Waste w zakresie technologii recyklingu odpadów tekstylnych

Zbiórka odzieży używanej, którą LPP prowadzi we wszystkich sklepach swoich marek w Polsce, to pierwszy krok w kierunku mody cyrkularnej, który pozwala zatrzymać w obiegu odzież, obuwie i akcesoria. Kluczowe jest jednak przywrócenie do obiegu produktu, który stracił swoją funkcjonalność, tak aby nie stawał się odpadem. Obecnie tylko 1% zużytych tekstyliów poddawanych jest pełnemu recyklingowi, dlatego Grupa LPP inwestuje w nowe rozwiązania, które to ułatwią. Zebrane ubrania, które nie nadają się do noszenia, są wykorzystywane m.in. w pracach nad technologią recyklingu odzieży w ramach projektu badawczego realizowanego wspólnie ze start-upem Use Waste. Pierwszy etap tej współpracy zakończył się produkcją poliestrowej nici, a prace były kontynuowane w 2024 r. Celem kolejnego etapu, który rozpoczął się w 2024 r. i zakończy się w pierwszej połowie 2025 r., jest rozszerzenie zastosowania technologii, dzięki której włókna z mieszanek materiałowych najczęściej stosowanych w branży tekstylnej będzie można rozdzielić na frakcje i wyodrębnić z nich surowce, które zgodnie z ideą textile-to-textile, staną się zasobem, nie odpadem. Projekt jest szansą na wypracowanie, a następnie wprowadzenie na skalę komercyjną, efektywnego sposobu recyklingu materiałów poliestrowych oraz popularnych mieszanek, takich jak poliestr z bawełną, wiskozą lub elastanem, które są chętnie stosowanym rozwiązaniem na rynku odzieżowym, ale stanowią wyzwanie dla recyklingu.

SumiRiko Poland

Redukcja Odpadów

W ramach prowadzonych działań związanych z redukcją odpadów wyeliminowaliśmy całkowicie zużycie plastikowych naczyń w firmie. Pracownicy otrzymali bidony, z których mogą pić wodę z dystrybutorów umieszczonych na terenie firmy.

Wszystkie ręczniki papierowe, z których korzystają pracownicy są przez nich wrzucane do specjalnie przygotowanych koszy, następnie odbierane przez firmę zajmującą się recyklingiem tego typu odpadów. Zużyte ręczniki są przetwarzane na papier toaletowy, pieluchy i inne środki higieniczne. W obszarze produkcji wprowadzono maszyny vendingowe do wydawania środków ochrony indywidualnej, co pozwala na lepszą kontrolę nad zużyciem rękawic. Ciekłe odpady technologiczne

powstające w procesach obróbki aluminium kierowane są do przyzakładowej przemysłowej oczyszczalni ścieków. W celu optymalizacji tego procesu zainstalowano zbiorniki buforowe oraz wdrożono system dozowania ścieków zgodnie z wytycznymi firmy realizującej modernizację.

AstraZeneca Pharma Poland

Wdrożenie zamkniętego obiegu ręczników papierowych na terenie biur

W 2023 r. wdrożono w warszawskim biurze usługę recyklingu papierowych ręczników do rąk, które po zużyciu są przetwarzane na nowe produkty papierowe. Rok później, usługa została wdrożona również w biurze krakowskim. W 2024 r. przetworzonych zostało 3190 kg ręczników, czym co przyczyniło się do zmniejszenia ilości odpadów i promowania gospodarki cyrkularnej.

13 DZIAŁANIA
W DZIEDZINIE
KLIMATU

Priorytety w zakresie realizacji SDG 13 na szczeblu krajowym

- Efektywne zmniejszenie koncentracji CO₂ w atmosferze
- Wprowadzanie innowacyjnych technologii wykorzystania dostępnych źródeł energii, w tym rozwój geotermii
- Wzmocnienie roli adaptacji do zmian klimatu jako równoważnego z mitygacją środka walki ze zmianą klimatu
- Zwiększenie odporności kraju na skutki zmian klimatycznych
- Włączenie działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu do krajowych polityk, strategii i planów.
- Edukacja i zwiększanie świadomości w zakresie: zmian klimatu i sposobów minimalizowania ich skutków, wpływu inwazyjnych gatunków obcych oraz znaczenia i konieczności oszczędzania zasobów, szczególnie wody

Opis trendu SDG 13

Do najczęstszych działań należy segregowanie odpadów, co deklaruje 88% badanych i ograniczenie zużycia wody 71%.

Jednym z wymiarów działań na rzecz klimatu i przyrody jest zwiększanie finansowania działań mających na celu łagodzenie skutków zmian klimatycznych i ochronę środowiska. Nakłady na ochronę środowiska wynosiły w Polsce

odpowiednio 10,4 mld zł w 2018 r. i 18,2 mld zł w 2023 r.

Efekty działań na rzecz klimatu można obserwować na przykładzie **stałej poprawy w zakresie poziomu koncentracji CO₂ w atmosferze**. W wyniku dotychczasowych działań w latach 1990–2022 Polska obniżyła emisje gazów cieplarnianych o 20%.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 13

Programowanie, koordynowanie i monitorowanie wdrożenia oraz aktualizacja polityki adaptacyjnej na poziomie centralnym.

W 2024 r. Ministerstwo Klimatu i Środowiska (MKiŚ) przygotowywało Krajową strategię adaptacji i Plan działań adaptacyjnych, zapewniającą koordynację polityki adaptacyjnej kraju. Działanie wpisuje się w realizację wytycznych strategii UE w zakresie adaptacji do zmian klimatu oraz przepisów rozporządzenia Europejskie prawo o klimacie.

Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych w sektorze budownictwa

Ministerstwo Rozwoju i Technologii realizuje działania służące ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych w sektorze mieszkaniowym. W ramach Programu TERMO wspierane są inwestycje w termomodernizację budynków, ich remonty oraz wymianę źródeł energii na odnawialne (OZE).

Działania te poprawiają warunki mieszkaniowe i przyczyniają się do redukcji śladu węglowego budynków wielorodzinnych. Finansowanie pochodzi z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) oraz Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

Wszystkie te działania wspierają realizację celu SDG 13.2 oraz uzupełniają cele SDG 7 i SDG 11.

Elektromobilność

Od 2021 r. prowadzone są programy wsparcia finansowego służące wspieraniu niskoemisyjnej mobilności indywidualnej i zbiorowej (programy NFOŚiGW: Mój elektryk, Zielony transport publiczny, Wsparcie infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych i infrastruktury tankowania wodoru, Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej na potrzeby rozwoju stacji ładowania pojazdów elektrycznych). Działania te przyczyniają się do upowszechnienia i przyspieszenia transformacji w kierunku dalszego rozwoju rynku pojazdów napędzanych paliwami alternatywnymi, a w konsekwencji ograniczenia emisji szkodliwych substancji i poprawy jakości powietrza w Polsce. Również w ostatnich latach nastąpiła znaczna poprawa jakości związana z wymianą kotłów grzewczych na paliwa stałe w gospodarstwach domowych na ekologiczne źródła energii. W wyniku działań naprawczych liczba stref z przekroczeniami norm jakości powietrza zmniejszyła się przykładowo pod kątem pyłu zawieszonego PM10 (norma dobową) z 42 (na 46 stref) w 2014 r. do 5 w 2024 r., a benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 z 46 (na 46) w 2014 r. do 21 w 2024 r.

Na koniec 2024 r. zatwierdzono łącznie ponad 24 tys. wniosków i wypłacono ponad 860 mln zł dotacji beneficjentom programu Mój Elektryk. Z programu Zielony Transport Publiczny udzielono wsparcia w wysokości ponad 2,875 mld zł dotacji i około 69 mln zł pożyczek, za które to środki zakupiono 763 autobusy

elektryczne, 112 autobusów wodorowych, 27 trolejbusów oraz powstało łącznie 580 punktów ładowania. Kwestie dotyczące stawek i ulg podatkowych nie uległy zmianom.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska uzyskało dofinansowanie z Unii Europejskiej na realizację projektu pn. **Kontynuacja wsparcia funkcjonowania sieci organów środowiskowych i instytucji zarządzających funduszami unijnymi „Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju”**. Celem projektu jest stworzenie platformy współpracy oraz wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami, które odpowiadają za zarządzanie ochroną środowiska w Polsce oraz instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie funduszy europejskich na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim. Jego tematyka dotyczy w szczególności ochrony powietrza, poprawy efektywności energetycznej, adaptacji do zmian klimatu i ochrony przyrody oraz zachowania różnorodności biologicznej.

Współpraca z Urzędami Marszałkowskimi Województwa Śląskiego i Małopolskiego w realizowanych przez nich Regionalnych Planach Adaptacji do zmian klimatu. Oba projekty są finansowane ze środków **programu LIFE (LIFE DREAM CITIES, LIFE COALA)**. W Regionalnych Planach Adaptacji znajdują się działania, które usprawnią koordynację działań na poziomie regionu i pomogą gminą w realizacji ich działań.

Fundusze norweskie. Wsparcie projektów dotyczących łagodzenia zmian klimatu i ograniczenia narażenia na tego typu zmiany w ramach funduszy norweskich 2014–2021.

W ramach tego obszaru wspierane były inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury w miastach, działania mające na celu podnoszenie świadomości na temat łagodzenia zmian klimatu i adaptacji przeprowadzane przez szkoły oraz projekty

dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym. Wszystkie projekty zawierały komponent edukacyjny, skierowany na zwiększenie świadomości społeczeństwa na zmiany klimatu. W ramach obszaru Zmiany Klimatu realizowano w 2024 r. 30 projektów na łączną kwotę dofinansowania prawie 174 mln zł. Wszystkie projekty z obszaru Zmiany Klimatu realizowało projekty w partnerstwie krajowym i/lub międzynarodowym (z podmiotami z Norwegii, Islandii i/lub Liechtensteinu).

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę i Środowisko 2021–2027 (FENIKS).

W ramach programu realizowane są działania mające na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu i ich skutkom. W 2024 r. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska zawnioskowała o dofinansowanie na realizację projektu strategicznego w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027, działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury pod roboczą nazwą: Wdrażanie Planu działań dla priorytetowych dróg przenoszenia inwazyjnych gatunków obcych (IAS2). W ramach projektu przewidziane jest przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat zagrożeń powodowanych przez inwazyjne gatunki obce dla środowiska, człowieka i gospodarki. Wartość złożonego wniosku o dofinansowanie – 25 mln. zł. Do końca 2024 r. trwała procedura oceny wniosku.

W 2024 r. ogłoszono nabory wniosków w działaniach:

- FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu.
- FENX.1.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury.

- FENX.2.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom.

Program Fundusze Europejskie dla Polski

Wschodniej 2021–2027: dla obszaru Adaptacji do zmian klimatu, 30 września 2024 r. ogłoszono nabór na kwotę dofinansowania 250 mln zł. Dofinansowanie może zostać przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne, kompleksowo dostosowujące miasta do ekstremalnych stanów pogodowych oraz łagodzące efekt miejskich wysp ciepła przez rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury. Termin zakończenia naboru wniosków upłynął 28 lutego 2025 r.

W 2023 r. weszła w życie **nowelizacja ustawy Prawo geologiczne i górnicze**. W 2024 r. w MKiŚ prowadzono prace nad aktualizacją aktów wykonawczych do tej ustawy, w tym dot. rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie innych dokumentacji geologicznych w celu uwzględnienia w nim nowego typu dokumentacji geologicznej dedykowanego dokumentowaniu prac geologicznych wykonanych w związku z rekonstrukcją zlikwidowanego otworu wiertniczego w celu wykorzystania ciepła Ziemi. Ponadto, w 2024 r. kontynuowano w MKiŚ analizę przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz aktów wykonawczych do tej ustawy w celu określenia katalogu niezbędnych zmian legislacyjnych z zakresu geotermii i ciepła Ziemi, które przyczyniłyby się do ułatwienia wykorzystania zasobów geotermalnych oraz ciepła Ziemi w Polsce.

Realizację Celu 13 wspiera także jeden z celów szczegółowych zawartych w **Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR)** – „Przyczynienie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji węgla, a także promowanie zrównoważonej energii”. W kampanii 2024 r. na wsparcie w ramach

interwencji realizujących powyższy cel PS WPR przewidziano 4 919 mln zł.

Ekologiczne preferencje podatkowe

Utrzymywane są rozwiązania podatkowe wspierające rozwój niskoemisyjnego transportu oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym:

- Zwolnienie z akcyzy dla pojazdów elektrycznych i z napędem wodorowym – jest zwolnieniem bezterminowym, w których energia elektryczna jest akumulowana przez podłączenie do zewnętrznego źródła zasilania (tzw. „plug-in”) o pojemności silnika spalinowego równej 2000 cm³ lub niższej natomiast zwolnienie dla pojazdów hybrydowych (wg aktualnego stanu prawnego obowiązuje do dnia 31 grudnia 2029 r.)
- Obniżone stawki akcyzy dla samochodów hybrydowych, w których:
 - a) energia elektryczna jest akumulowana przez podłączenie do zewnętrznego źródła zasilania (tzw. „plug-in”) o pojemności silnika spalinowego wyższej niż 2000 cm³, ale nie wyższej niż 3500 cm³ – stawka akcyzy 9,3%;
 - b) energia elektryczna nie jest akumulowana przez podłączenie do zewnętrznego źródła zasilania (tzw. „bez wtyczki”):
 - o pojemności silnika spalinowego do 2000 cm³ – stawka akcyzy 1,55%;
 - o pojemności silnika spalinowego wyższej niż 2000 cm³, ale nie wyższej niż 3500 cm³ – stawka akcyzy 9,3%.
- Zwolnienie od podatku akcyzowego energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii.

Ministerstwo Finansów kontynuowało swoje zaangażowanie w prace przy raporcie „**Mapa**

Drogowa dla rozwoju zrównoważonych

Finansów w Polsce”, który ma na celu wsparcie transformacji polskiego rynku finansowego. Rekomendacje zawarte w raporcie mogą przyczyniać się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz przyspieszenia procesu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. Zawarte w nim rekomendacje i proponowane działania mają charakter dobrowolny, a ich wdrożenie zależy wyłącznie od decyzji poszczególnych interesariuszy.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

W 2024 r. trwały prace związane z przygotowaniem dokumentacji aplikacyjnej oraz procedura oceny wniosku o dofinansowanie projektu planowanego do realizacji ze środków FENIKS 2021–2027. Wyzwanie na kolejne lata będzie stanowiło zrealizowanie pełnego zakresu rzeczowego projektu w kontekście ograniczonego czasu trwania perspektywy finansowej.

Konieczna jest dalsza realizacja działań w zakresie adaptacji do zmian klimatu celem wzmocnienia odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe na wszystkich poziomach od krajowego przez regionalny do lokalnego. W tym celu niezbędne jest dalsze budowanie zdolności administracyjnych i kompetencji kadr z miast w opracowywaniu, planowaniu i wdrażaniu strategii i inwestycji w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

Wraz z rozwojem elektromobilności należy dostosowywać programy wsparcia finansowego do zmieniającego się otoczenia. Program wspierania niskoemisyjnej mobilności indywidualnej „Mój elektryk” został zastąpiony programem „NaszEauto” na początku 2025 r. Zakres wsparcia ulega zmianie – o dotacje do zakupu, leasingu, wynajmu długoterminowego pojazdów kategorii

M1 mogą starać się osoby fizyczne oraz osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą. Ponadto, w roku 2025 zostaną uruchomione programy wspierające transformację sektora przewozów drogowych – wsparcie nabycia pojazdów ciężarowych kategorii N1 i M1, wsparcie do budowy i rozbudowy infrastruktury ładowania dla transportu ciężkiego oraz wsparcie dla OSD na budowę przyłącza do tej infrastruktury ładowania.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 13

Pomorskie

Pomorskie Forum Solidarności Klimatycznej

im. Pawła Adamowicza odbyło się 6-7 listopada 2024 r. w Akademii Muzycznej oraz w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego w Gdańsku. Głównymi organizatorami byli Samorząd Województwa Pomorskiego oraz Fundacja Helisa. Dwudniowe wydarzenie obejmowało: Pomorskie Forum Solidarności Klimatycznej, panele dyskusyjne: „Innowacje i adaptacja w odpowiedzi na zmiany klimatyczne”, „Pomorze, a zielony ład – szanse, możliwości, realia”, „ESG szansą na konkurowanie w nowoczesnej gospodarce czy kolejny obowiązek sprawozdawczy dla firm?”; warsztaty: „Ślad węglowy dla mieszkańców”, „ESG dla organizacji”. Dodatkowo odbyła się projekcja filmu dokumentalnego pt. „Do ostatniej kropli”. Wydarzenie było skierowane m.in. do przedstawicieli samorządów, ich instytucji i spółek, świata nauki, biznesu oraz społeczeństwa. Miało na celu zgromadzenie wiodących specjalistów, naukowców i decydentów z różnych dziedzin po to, aby wspólnie wypracować nowe rozwiązania, innowacyjne strategie, przyczyniające się

do ochrony środowiska naturalnego i do walki ze zmianami klimatycznymi.

Zagospodarowanie regionalnych, ponadregionalnych i międzynarodowych tras i szlaków turystycznych

(Przedsięwzięcia Strategiczne: Pomorskie Trasy Rowerowe – etap 2, Pomorskie Trasy Rowerowe – etap 3 Trasa Subregionalna, Pomorska Turystyka Konna, Pomorskie Szlaki Kajakowe. Etap II).

Celem działań jest udostępnienie uzgodnionej z samorządami i innymi instytucjami wysokiej jakości, trwałej infrastruktury turystycznej ukierunkowującej ruch, w kontrolowany sposób udostępniającej przestrzenie o walorach przyrodniczych, podkreślającej lokalne walory przyrodnicze i kulturowe. Rozwój turystyki aktywnej pozwala na wydłużenie sezonu turystycznego, skierowanie ruchu w głąb województwa, odciążając tym samym chętnie odwiedzane przez turystów wybrzeże. Jednocześnie działania stanowią impuls do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, wpływają na powstawanie miejsc pracy oraz mobilizują do podnoszenia kompetencji kadr w związku z trendami (np. nowymi technologiami).

Łódzkie

Działania z zakresu ochrony środowiska

W 2024 r. przygotowano 2 filmy edukacyjne w formie krótkich animacji, dotyczące działań zmierzających do ochrony powietrza oraz przepisów uchwały antysmogowej. Pierwszy z filmów ukazywał przyczyny niskiej emisji oraz potrzebę wymiany przestarzałych pieców i tych najniższej klasy, co przyczyni się do poprawy jakości powietrza. Drugi film informował mieszkańców o konieczności wymiany przestarzałych pieców i tych najniższej klasy na nowsze urządzenia w związku

z obowiązkiem wynikającym na podstawie uchwały nr L/597/22 Sejmiku województwa łódzkiego z dnia 22.11.2022 r. Animacje zostały wyemitowane na antenach telewizji regionalnych i w transporcie Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej.

W Łodzi i Opocznie zorganizowano spotkania warsztatowe o tematyce ekologicznej dla dorosłych mieszkańców regionu. Warsztaty odbywały się w plenerze, a ich celem było przekazanie mieszkańcom wiedzy m.in. z zakresu wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych, sposobów recyklingu zużytych produktów, tworzenia domowych środków czystości, roli owadów w przyrodzie czy wpływu roślin na jakość powietrza.

Podlaskie

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego

W 2024 r. trwała realizacja zadań zaplanowanych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. Wsparło finansowo samorządy gminne kwotą ponad 3,7 mln zł w działaniach na rzecz ochrony klimatu i jakości powietrza, gospodarki wodno-ściekowej oraz zasobów przyrodniczych. W 2024 r. opracowano i przyjęto Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2023–2028 oraz przyjęto „Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszaru województwa podlaskiego”. Głównym celem Programu jest wskazanie działań, których konsekwentna realizacja spowoduje dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego, na terenach, na których nastąpiły przekroczenia obowiązujących norm oraz zapobieganie powstawaniu nowych rejonów konfliktów akustycznych.

Działanie obejmowało także określanie standardów jakości środowiska, kontrolę ich

osiągania i podejmowanie działań służących ich nieprzekraczaniu lub przywracaniu, a także zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do środowiska substancji lub energii, m.in.: wydawanie pozwoleń i zezwoleń: zintegrowanych, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, na emisję gazów cieplarnianych oraz w zakresie gospodarki odpadami; prowadzenie Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (w zakresie woj. podlaskiego); gromadzenie, weryfikację i redystrybucję: opłat za korzystanie ze środowiska, opłat produktowych oraz opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów, będących realizacją zasady „zanieczyszczający płaci” oraz mechanizmem dyscyplinowania użytkowników środowiska do odpowiedzialności i oszczędniejszego gospodarowania zasobami środowiska; kontrolowanie działalności i monitorowanie przestrzegania prawa i udzielonych zezwoleń w stosunku do podmiotów korzystających ze środowiska.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 13

Forum Odpowiedzialnego Biznesu

Program Partnerstwa FOB już od 23 lat łączy, inspirowa i edukuje biznes. Program skupia liderów swoich branż, którzy dzięki udziałowi w inicjatywie podnoszą swoje kompetencje w zakresie ESG i podejmują wspólne działania wspierające zrównoważoną transformację biznesu. Oprócz zbudowanej w oparciu o najważniejsze potrzeby firm oferty edukacyjnej, organizacja realizuje także działania angażujące kluczowych interesariuszy – administrację publiczną, środowiska akademickie i organizacje pozarządowe. Partnerzy FOB mają

możliwość poznania najlepszych praktyk, w tym skutecznych odpowiedzi na wyzwania stojących przed innymi firmami – zarówno w Polsce, jak i zagranicą. Udział w Programie Partnerstwa to również networking i zdobywanie nowych kontaktów, które umożliwiają budowanie koalicji i partnerstw oraz poznanie środowiska ESG w Polsce. Firmy partnerskie FOB dzielą się własnymi doświadczeniami, także z szerszym gronem interesariuszy, wzmacniając komunikację działań z obszaru zrównoważonego rozwoju. Wspólnie z członkami Programu Partnerstwa wydano publikację „Odpowiedzialne wydarzenia”, która zawiera dobre praktyki, inspiracje i wskazówki związane z organizacją różnego typu wydarzeń zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ESG. Łącznie zrealizowano 28 spotkań z udziałem 36 ekspertów i 2 tys. uczestników.

PGL Lasy Państwowe

Liczenie śladu węglowego organizacji

W 2024 r. Lasy Państwowe po raz pierwszy policzyły swój ślad węglowy dla całej organizacji. Inwentaryzacja dotyczyła tzw. zakresów 1 i 2 raportowania śladu węglowego w 2023 r. Zgodnie z przeprowadzonymi kalkulacjami wyniósł on 65 440,2 ton CO₂e (ekwiwalentu CO₂ w ujęciu market-based). W zakresie pierwszym (emisji bezpośrednich) – są to paliwa transportowe; w zakresie drugim (emisji pośrednich) – energia elektryczna.

Pod względem obszarów powstawania emisji – za ich największą część odpowiadają nieruchomości (ponad 71%). Pojazdy, drugie w kolejności, są źródłem 28% emisji gazów cieplarnianych. Narzędzia i maszyny specjalistyczne odpowiadały za ok. 1% zeszłorocznych emisji, co jest wartością nieznaczącą przy obecnej strukturze emisji, jednak jest to też źródło, które będzie monitorowane w kolejnych latach.

AstraZeneca Pharma Poland

Wymiana floty na elektryczną i wsparcie dla nowej mobilności

W 2024 r. we flocie liczącej 1200 aut 74% stanowiły auta o napędzie elektrycznym. Dodatkowo zbudowano w garażu instalację do ładowarek AC (200 sztuk), tak aby pracownicy mogli ładować auta podczas pracy. Energia elektryczna w biurówcu posiada certyfikaty z gwarancją pochodzenia z odnawialnych źródeł energii i w ten sposób cykl eksploatacji aut jest spójny środowiskowo. W 2024 r. zainstalowano również ładowarki, zasilane za pomocą paneli fotowoltaicznych, do ładowania elektrycznych rowerów i hulajnóg, z której mogą korzystać wszyscy najemcy biurowca, zaś pracownicy AstraZeneca mogą wypożyczać rowery elektryczne korzystając z systemu kafeteryjnego służącego do kompleksowego zarządzania wszystkimi benefitami.

Polska Izba Ubezpieczeń

Edukacja w zakresie zrównoważonego rozwoju

W 2024 r. Polska Izba Ubezpieczeń zorganizowała szereg bezpłatnych seminariów i webinarów dotyczących zrównoważonego rozwoju:

- „Transformacja zielona i technologiczna: wpływ cyfryzacji, AI, nowych regulacji IT oraz ESG na środowisko kontroli i proces audytowy”, seminarium zorganizowane przez Podkomisję ds. audytu i kontroli wewnętrznej w PIU;
- „Magazyny energii – bezpieczeństwo, innowacje, recykling”, seminarium zorganizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Polska Izba Magazynowania Energii i Elektromobilności (PIME);

■ „Zmiana klimatu i ryzyka rolne”, seminarium zorganizowane przez Podkomisję ds. reasekuracji przy współpracy z Podkomisją ubezpieczeń rolnych PIU;

■ „Ryzyka ESG z punktu widzenia organu nadzoru”, webinarium zorganizowane we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego.

SumiRiko Poland

Monitorowanie i ulepszanie procesów produkcyjnych w celu redukcji CO₂ i zużycia energii elektrycznej

Przeprowadzono działania w zakresie izolacji zaworów w instalacji parowej. Analizując zużycie pary, która – obok energii elektrycznej i gazu – stanowi główne źródło emisji CO₂, zidentyfikowano kluczowe obszary strat. W pierwszej kolejności uszczelniono instalację, eliminując wycieki oraz izolując elementy szczególnie narażone na utratę ciepła. Dzięki tym działaniom, firma przewiduje roczną redukcję emisji CO₂ o około 3,5% (108 ton).

Kolejnym krokiem było wewnętrzne wyizolowanie ciepłen pieców do wytapiania aluminium, co ograniczyło straty ciepła i zmniejszyło zużycie gazu. Działania te pozwolą na redukcję emisji CO₂ o 3% rocznie. Dodatkowo, we wszystkich halach produkcyjnych i magazynowych wymienione

zostało oświetlenie na energooszczędne lampy LED. Nieustannie modernizowane są procesy produkcyjne pod kątem ograniczenia energochłonności.

Promowanie odpowiedzialnego łańcucha dostaw

W każdym roku wśród dostawców przeprowadzana jest ankieta dot. kraju pochodzenia minerałów konfliktu. W związku z rozpoczęciem procesu raportowania zrównoważonego rozwoju przeprowadzono wśród wszystkich grup inetersariuszy ankietę dot. opinii o kluczowych kwestiach ESG. Prowadzone są obliczenia w zakresie badania śladu węglowego. Firma identyfikuje również miejsca pochodzenia kauczuku naturalnego. Firma wzięła także udział w ankiecie: „Kwestionariusz oceny zrównoważonego rozwoju w zakresie CSR/zrównoważonego rozwoju dla dostawców z sektora motoryzacyjnego”. Kwestionariusz opiera się na podstawowych zasadach odpowiedzialności społecznej, środowiskowej i zarządczej, które są zgodne z obowiązującym prawem i międzynarodowymi standardami, które obejmują Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka, konwencje MOP, Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Deklarację z Rio w sprawie środowiska i rozwoju, a także Porozumienie Paryskie.

Priorytety w zakresie realizacji SDG 14 na szczeblu krajowym

- Efektywne i zrównoważone wykorzystanie zasobów morskich dla różnych celów społecznych i gospodarczych, przy jednoczesnym zapewnieniu trwałości nieodnawialnych zasobów i procesów przyrodniczych w perspektywie obecnego i kolejnych pokoleń
- Zapewnienie koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza, spójnego zarządzania obszarami morskimi i nadmorskimi, w tym zasobami Morza Bałtyckiego
- Zwiększenie udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrostu zatrudnienia w gospodarce morskiej
- Wzmocnienie pozycji polskich portów morskich, zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa morskiego

Opis trendu SDG 14

Przyjęcie Planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej pozytywnie wpłynęło na zapewnienie koordynacji działań podmiotów i sposobów wykorzystania morza, spójne zarządzanie obszarami morskimi i nadmorskimi, w tym zasobami Morza Bałtyckiego. Wpłynęło także na wzmocnienie pozycji polskich portów

morskich, zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego oraz zapewnienie bezpieczeństwa morskiego. **Przeciętne zatrudnienie w sektorze gospodarki morskiej wzrosło** z 81,4 tys. osób w 2018 r. do 128,7 tys. osób w 2023 r.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 14

W Polsce wdrażany jest **Krajowy Program Ochrony Wód Morskich (KPOWM)** składający się z listy 55 działań mających na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu Bałtyku. Zgodnie z Ramową Dyrektywą w sprawie Strategii Morskiej (RDSM), program ten jest poddawany cyklicznej aktualizacji, która pozwala analizować efektywność wdrożonych działań i planowanie dodatkowych w kolejnych cyklach.

Istotnym działaniem wpisującym się w realizację celu 14 jest **realizacja programu wieloletniego utrzymania dróg wodnych w rejonie ujścia Odry w latach 2019–2028**, którego celem jest utrzymanie bezpiecznego dostępu od strony morza do portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki położonych w rejonie ujścia Odry. W celu zapewnienia bezpiecznej i niezakłóconej żeglugi konieczne jest zapewnienie bezawaryjnego działania systemów bezpieczeństwa tj. systemu VTS, systemu monitorowania kontroli i synchronizacji świateł nawigacyjnych znaków stałych i pływających, stałe i pływające oznakowanie nawigacyjne i łączność światłowodowa Świnoujście-Szczecin.

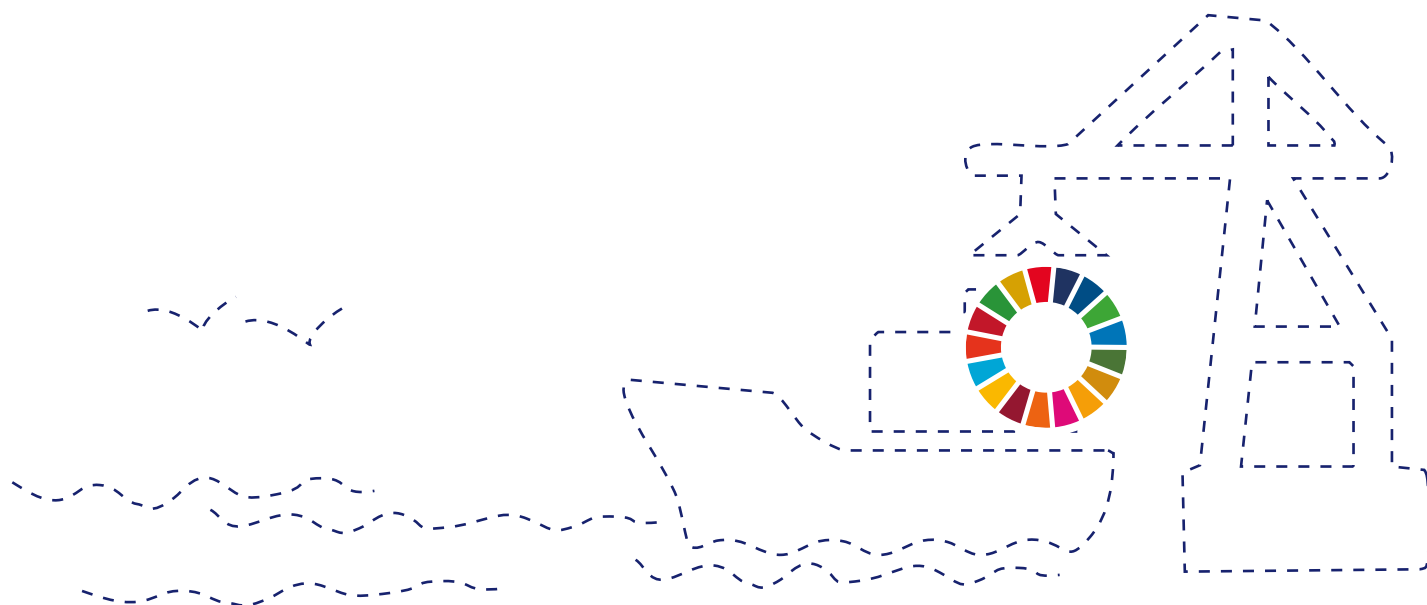
Realizowany jest **Program wieloletni budowy drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską w latach 2016–2024**,

w efekcie którego powstanie droga wodna umożliwiająca wpływanie do portu morskiego w Elblągu jednostek o parametrach morskich, tj. zanurzeniu 4,5 m, długości do 100 m (zestaw barek 180 m), szerokości do 20 m. W 2024 r. Rada Ministrów przyjęła zmianę uchwały z 2016 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”. Zmiana ta obejmuje uwzględnienie pogłębienia ostatniego, 900 m odcinka toru wodnego do portu w Elblągu, alokację środków finansowych na ten cel w wysokości 33 mln zł oraz wydłużenie terminu realizacji Programu do 2026 r.

Oprócz tego ogłoszone zostało postępowanie na opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania pn. „Budowa toru wodnego na rzece Elbląg na odcinku od punktu P1 do punktu Port” wraz z pełnieniem nadzoru autorskiego. Przedmiotem zamówienia publicznego jest opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania polegającego na budowie toru wodnego o szerokości 36,0 m i gł. 5,0 m na odcinkach

od punktu P1 (na wysokości oczyszczalni ścieków) do punktu P2 (przy rozwidleniu rzeki i Kanału Jagiellońskiego) oraz od punktu P2 do punktu Port (zlokalizowanego na wysokości mostu Unii Europejskiej) wraz z odcinkowym umocnieniem brzegu oraz budowie obrotnicy o średnicy 160 m na rozwidleniu rzeki Elbląg i Kanału Jagiellońskiego.

Jednym z narzędzi zapewniających osiągnięcie SDG 14 jest program Fundusze Europejskie dla Rybactwa finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury. Działania realizowane w ramach tego programu przyczyniają się do zapewnienia wymiany pokoleniowej, ochrony bioróżnorodności ekosystemów wodnych, przeciwdziałania zmianom klimatu i zmniejszenia emisji CO₂, budowania modelu działalności odpornej na zagrożenia, budowania zdolności opartej na wiedzy, budowania potencjału rozwojowego przez zacieśnianie więzi kulturowych, zapewnienia sprawnego systemu instytucjonalnego w zakresie kontroli i egzekwowania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa oraz poprawy efektywności działań kontrolnych i efektywności systemu zbierania danych rybackich.

15 ŻYCIE
NA LĄDZIE

Priorytety w zakresie realizacji SDG 15 na szczeblu krajowym

- Ochrona i poprawa stanu jakości środowiska poprzez ochronę różnorodności biologicznej, w tym obszarowych form ochrony przyrody, poprawę jakości i ochronę czystości wód
- Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni i systemów kanalizacyjnych, a także ochrona powietrza (likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń lub zmniejszenie ich oddziaływania)
- Ochrona i zrównoważone użytkowanie gleb oraz przywracanie gleb zdegradowanych do stanu właściwego poprzez ich remediację i rekultywację

Opis trendu SDG 15

W latach 2018–2024 **powierzchnia obszarów prawnie chronionych w Polsce wynosiła ponad 10,1 mln ha, tj. 32,3%** powierzchni kraju, przy średniej unijnej na poziomie 26,1% (w 2022 r.). 1% powierzchni Polski stanowi obszar 23 parków narodowych. W Polsce, w skład sieci Natura 2000 wchodzi duża część obszarów prawnie chronionych, w tym wszystkie parki narodowe i część parków krajobrazowych. W 2023 r. sieć Natura 2000 zajmowała 19,6% powierzchni lądowej kraju, co nieznacznie powyżej średniej europejskiej (18,6%).

W 2023 r. **zrekultywowano 2,3 tys. ha gruntów** (o 0,8 tys. ha więcej niż w 2018 r.),

a zagospodarowano 1,2 tys. ha (o 0,7 tys. ha więcej niż w 2018 r.). Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych stanowił w 2023 r. (i 2018 r.) odpowiednio 3,8% (2,5%) i 2,0% (0,8%) ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, wynoszącej 60,4 tys. ha. Działania **naprawcze w dziedzinie ochrony powietrza polegają przede wszystkim na wymianie zanieczyszczających źródeł grzewczych na źródła ekologiczne** (OZE, pompy ciepła) oraz termoizolacji budynków i podłączaniu do sieci ciepłowniczej. Tylko w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” łącznie od początku realizacji Programu tj. 19.09.2018 r. – 28.03.2025 r. złożono 1 032 466 wniosków o dofinansowanie wymiany źródeł ciepła i poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych, na kwotę **38 130 121 307 zł.**

W Polsce znajduje się największa na świecie populacja żubra, którego ochrona sięga XVI w. (od 1947 r. prowadzona jest w Polsce „Księga rodowodowa żubrów”, w której znajduje się imienny spis wszystkich żubrów żyjących w hodowli oraz liczebność żubrów żyjących na wolności. W 2023 r. liczebność tego największego europejskiego roślinożercy wyniosła **2 820 osobników.**

Jednym z najważniejszych zapylaczy, podtrzymującym stabilność ekosystemów i niezbędnym do zachowania życia na Ziemi jest pszczoła. Oszacowano, że w Polsce w 2023 r. było ponad 1,3 mln rodzin pszczelich (rojów).

2018-2024

32,3%

powierzchni
kraj stanowi
powierzchnia
obszarów
chronionych

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 15

W 2024 r. podejmowane były działania, które miały na celu utrzymanie zasobów przyrody, m.in. poprzez **wyznaczanie obszarów ochrony przyrody**⁸. W tym zakresie w 2024 r. Komisja Europejska w ramach decyzji zatwierdziła jeden nowy obszar Natura 2000 na obszarze Polski, a regionalni dyrektorzy ochrony środowiska ustanowili 57 nowych rezerwatów przyrody.

Rozpoczęto prace nad opracowaniem pierwszego Krajowego Planu Odbudowy Zasobów Przyrodniczych (KPOZP) zgodnie z zapisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych (Nature Restoration Law – NRL). Powołano międzyresortowy zespół ds. opracowania KPOZP oraz uruchomiono grupy robocze zajmujące się poszczególnymi ekosystemami z udziałem resortów, jednostek nadzorowanych i ekspertów.

Wszczęto **prace w zakresie utworzenia nowego parku narodowego – Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry (PNDDO)** – opracowano rekomendacje w zakresie utworzenia PNDDO oraz zorganizowano szereg spotkań Ministra Klimatu i Środowiska i Głównego Konserwatora Przyrody z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańcami obszaru, na którym planowane jest utworzenie projektowanego parku. Rozpoczęto także prace nad powiększeniem Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Ważna dla utrzymania zasobów przyrody jest informacja o jego stanie. Dostarcza jej monitoring przyrody oraz monitoring chemizmu gleb ornych w ramach Państwowego

Monitoringu Środowiska (PMS), realizowanego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ). Monitoring przyrody umożliwia ocenę stanu ochrony, w tym m.in. niektórych parametrów populacyjnych gatunków roślin i zwierząt oraz struktury i funkcji siedlisk przyrodniczych wymienionych w załącznikach dyrektywy siedliskowej; umożliwia także uzyskanie informacji na temat określonych wskaźników (i ich trendów), populacji wybranych gatunków ptaków określonych w dyrektywie ptasiej. Ponadto monitoring przyrody zapewnia informacje o stanie zdrowotnym lasów i procesach powodujących odkształcenia w ich strukturze i funkcjonowaniu, a także o aktualnym stanie i tendencjach przemian wybranych geoekosystemów. Monitoring chemizmu gleb ornych ma na celu obserwację zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, w szczególności właściwości chemicznych gleb.

W 2024 r. rozpoczęto proces **transformacji sektora leśnego i krajowej polityki leśnej. W 2024 r. zorganizowano Ogólnopolską Radę o Lasach**, zrzeszającą liczną grupę interesariuszy. Inicjatywa ta to zbiór działań, spotkań i konsultacji społecznych, celem których jest wypracowanie rekomendacji dla MKiŚ dot. transformacji gospodarki leśnej. Działania realizowane w 2024 r. koncentrowały się w głównej mierze na wzmacnianiu bioróżnorodności i ochrony przyrody. MKiŚ we współpracy z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych zainicjowało proces ustanawiania nowych oraz rozszerzania istniejących rezerwatów przyrody zgodnie z wytycznymi Rady. Projektowane i proponowane rezerваты przyrody obejmują powierzchnię ok. 120 tys. hektarów. Zainicjowano również proces identyfikacji starolasów. Dodatkowo DGLP przedstawiła koncepcję wzmocnienia

⁸ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.).

funkcji przyrodniczych lasów na powierzchni około 17% lasów Skarbu Państwa zarządzanych przez Lasy Państwowe.

W ramach projektu FEnIKS przewidziano wsparcie działań wynikających z **Priorytetowych Ram Działań dla sieci Natura 2000**, które są skierowane na ochronę zasobów przyrodniczych, jak również na kontynuowanie wsparcia ochrony wybranych gatunków i siedlisk. Dofinansowane będą także projekty dot. zwalczania inwazyjnych gatunków obcych. Ważnym obszarem wsparcia będzie także rozwój monitoringu jakości powietrza, monitoringu hałasu i monitoringu przyrody oraz uzupełnianie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody i obszarów sieci Natura 2000. Ponadto zaplanowano wsparcie działań dotyczących remediacji, dekontaminacji i rekultywacji terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych. Wartym podkreślenia jest również realizacja projektów dotyczących ochrony przyrody i różnorodności biologicznej w ramach programu zarządzanego przez Komisję Europejską LIFE. Największym projektem LIFE (koszt całkowity 35,9 mln Euro, w tym dofinansowanie KE 21,5 mln Euro) wdrażanym w Polsce jest projekt BULiGL – Wetlands Green Life, którego celem jest ochrona oraz przywrócenie kluczowych dla klimatu i bioróżnorodności funkcji torfowisk, bagien i terenów podmokłych. Efektem będzie stworzenie warunków do wdrożenia Priorytetowych Ram Działań (PAF) na obszarach podmokłych sieci Natura 2000 oraz Zielonej Infrastruktury w Polsce. Czas trwania projektu przewidziany jest na 10 lat – do 2032 r.

W 2024 r. zakończył się projekt mający na celu **stworzenie połączonych baz danych dotyczących ochrony przyrody**, w tym m.in. na temat obszarów chronionych, gatunków chronionych i inwazyjnych gatunków obcych.

Bazy te będą dostępne na stronie Geoserwisu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Realizowano **Program Priorytetowy NFOŚiGW „Ochrona powierzchni ziemi”**. Działanie polega na wykreowaniu i utrzymywaniu mechanizmów finansowych, których celem będzie wspieranie inwestycji dedykowanych szeroko rozumianej ochronie powierzchni ziemi. W przypadkach, kiedy nie można zastosować zasady „zanieczyszczający płaci” konieczny jest instrument finansowy zabezpieczający możliwość korzystania w przypadku potrzeby realizacji inwestycji w tym obszarze.

W **Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR)** jednym ze wskazanych celów jest „Przyczynianie się do odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazów”. Ponadto w zakresie ochrony gleby, powietrza i zasobów wodnych w PS WPR zawarto cel „Wspieranie zrównoważonego rozwoju i efektywnego zarządzania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, w tym poprzez ograniczenie uzależnienia od produktów chemicznych”. W kampanii 2024 r. na wsparcie w ramach interwencji realizujących powyższe cele PS WPR przewidziano 6 740 mln zł.

Wsparcie projektów dotyczących środowiska naturalnego i ekosystemów w ramach Funduszy norweskich na lata 2014–2021 – w ramach tego obszaru wspierane jest prowadzenie czynnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk, zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych oraz przeciwdziałanie ich rozprzestrzenianiu. W 2024 r. zakończono realizację 29 projektów. Łączna kwota dofinansowania to ponad 54 mln zł. W ramach obszaru realizowany jest także 1 projekt pozakonkursowy, gdzie dofinansowanie wynosi ponad 7 mln zł.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

KPOZP będzie głównym narzędziem wdrażania NRL i podstawą dla działań w zakresie odbudowy przyrody i bioróżnorodności w perspektywie do 2050 roku. Najważniejsze wyzwania w tym obszarze są wspólne dla wszystkich państw członkowskich UE i obejmują m.in. krótki termin na przygotowanie pierwszego KPOZP (wstępna wersja ma zostać przedstawiona Komisji Europejskiej 1 września 2026 roku) oraz zapewnienie finansowania dla działań odbudowy. Niezbędne jest także szerokie zaangażowanie interesariuszy.

W 2024 roku rozpoczęto prace nad utworzeniem Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry. Konieczne jest przeprowadzenie procedury legislacyjnej w zakresie ustawy o utworzeniu Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry oraz rozporządzenia RM w sprawie Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry. Jednocześnie konieczne jest zapewnienie finansowania na utworzenie wszystkich struktur i funkcjonowanie nowego parku narodowego. W związku z rozpoczęciem prac nad powiększeniem Świętokrzyskiego Parku Narodowego konieczne jest przeprowadzenie procedury legislacyjnej w tym zakresie.

W 2024 r. trwały prace związane z przygotowaniem dokumentacji aplikacyjnej oraz procedura oceny wniosków o dofinansowanie projektów planowanych do realizacji ze środków FENIKS 2021–2027. Wyzwanie na kolejne lata będzie stanowiło zrealizowanie pełnych zakresów rzeczowych projektów w kontekście ograniczonego czasu trwania perspektywy finansowej. W zakresie wzmocnienia ochrony lasów wyzwaniem na kolejne lata będzie przeprowadzenie niezbędnych zmian legislacyjnych oraz wdrożenie zrównoważonej koncepcji

wzmocnienia ochrony lasów, która uwzględnia oczekiwania i potrzeby przyrodnicze, społeczne, gospodarcze, jak również ryzyka wynikające ze zmiany klimatu.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 15

Mazowieckie

Realizowano **projekt PLUS Change (Horyzont Europa)**, którego celem jest zidentyfikowanie strategii i procesów decyzyjnych dotyczących użytkowania gruntów w kontekście wyzwań związanych ze zmianami klimatu i potrzebą zachowania bioróżnorodności. Przeprowadzono konkurs ofert dla organizacji pożytku publicznego w obszarze „Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego”, szkolenia dla przedstawicieli samorządów z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, oraz konkurs promujący wiedzę gospodarce o obiegu zamkniętym „Ekocykularni”.

W 2024 r. prowadzono program **„Mazowsze dla melioracji”**. Inicjatywa wspiera spółki wodne działające na terenie województwa mazowieckiego w utrzymaniu wód i urządzeń wodnych; w 2024 r. dofinansowano 137 spółek wodnych.

Świętokrzyskie

Renaturyzacja śródlądowej delty rzeki Nidy

Zakończono Projekt w ramach Programu LIFE. Jego głównym celem jest poprawa warunków wodnych śródlądowej delty Nidy, co przyczyni się do przywrócenia unikatowych walorów przyrodniczych, w tym szczególnie:

- łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych;

- starorzeczy i naturalnych eutroficznych zbiorników wodnych;
- odtworzenia siedlisk łąkowych do właściwego stanu ochrony w tym utworzenie optymalnych warunków siedliskowych dla ptaków (m.in. bąka, derkacza, kropiatki, bociana białego);
- odtworzenia lub restytucji populacji gatunków objętych ścisłą ochroną gatunkową: skótki gruboskorupowej, zatoczka łamliwego, poczwarówki jajowatej, kumaka nizinnego, traszki grzebieniastej i żółwia błotnego.

Celem pośrednim projektu jest restytucja wypasów, które zostały zaniechane w latach 90-tych XX w., co wpłynie na wieloletnie utrzymanie we właściwym stanie siedlisk łąkowych oraz lokalnych gatunków zwierząt, umożliwi utworzenie nowych miejsc pracy i przywróci wzorce kulturowe związane z wypasem. Dodatkowym celem jest aktywizacja lokalnej społeczności w zakresie podniesienia świadomości ekologicznej związanej z zagrożeniem i potrzebą ochrony jednego z najcenniejszych ekosystemów Poniidzia, jak również edukacja skierowana do szerokiej grupy odbiorców

Dolnośląskie

Samorząd Województwa Dolnośląskiego utrzymuje i rozwija regionalną infrastrukturę informacji przestrzennej oraz narzędzie do publikacji i przetwarzania danych przestrzennych „**Geoportal Dolny Śląsk**” wraz z towarzyszącymi mu e-usługami. Widząc stały wzrost zapotrzebowania na dostęp do danych cyfrowych województwo dolnośląskie realizuje projekt współfinansowany ze środków unijnych, który będzie miał na celu digitalizację kolejnych danych przetwarzanych przez SWD (zasób geologiczny,

dostęp do informacji o środowisku) oraz publikację nowych map i danych dotyczących regionu.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 15

PGL Lasy Państwowe

Odnowienie lasów – współpraca z podmiotami zewnętrznymi

W 2024 r. Lasy Państwowe, w ramach działań prośrodowiskowych wspierających realizację celów zrównoważonego rozwoju, podjęły współpracę z podmiotami zewnętrznymi m.in.: Allegro, Tauron, Lux Med oraz Polskim Holdingiem Hotelowym. Wspólne inicjatywy dotyczyły m.in.: odnowienia lasów poprzez sadzenie drzew. Lasy Państwowe od lat prowadzą zrównoważoną gospodarkę leśną. Co roku jednostki LP angażują się we współpracę z partnerami zewnętrznymi, realizując wspólne projekty na rzecz ochrony i zrównoważonego rozwoju.

Jastrzębska Spółka Węglowa S.A

Ochrona Wód

Zgodnie z realizowaną od 2022 r. Strategią środowiskową do 2030 r. spółka na bieżąco realizuje działania związane z:

- racjonalną gospodarką wodno-ściekową: optymalizacja poboru (wykorzystania) wody w procesach technologicznych oraz minimalizacją wpływu na lokalne ekosystemy wodne. Jednym z celów strategii biznesowej i środowiskowej jest redukcja wykorzystania wody w działalności wydobywczej o 20% do 2030 r. w odniesieniu do roku bazowego 2018. Ustalony cel jest dobrowolny, tj. nie wynika z przepisów ani decyzji administracyjnych. Realizacja celu

monitorowana jest poprzez cykliczne audyty gospodarki wodno-ściekowej w kopalniach JSW;

- ochroną wód powierzchniowych: realizacja inwestycji mających na celu optymalizację infrastruktury odprowadzania i retencjonowania zasolonych wód dołowych pochodzących z działalności wydobywczej;
- efektywnym wykorzystaniem wody: optymalizacja poboru wody pitnej i przemysłowej, w tym zwiększenie odzysku wód technologicznych i wdrożenie obiegów zamkniętych wody.

Spółka otrzymała również ocenę B- w ratingu CDP dotyczącym ochrony wód.

Priorytety w zakresie realizacji SDG 16 na szczeblu krajowym

- Zwiększenie skuteczności państwa i instytucji służących wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
- Poprawa jakości stanowionego prawa i jego stosowania
- Większe wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w zarządzaniu państwem i komunikacji z obywatelami (w tym z przedsiębiorcami)
- Lepsze gospodarowanie środkami publicznymi, w tym efektywne wykorzystanie środków z UE
- Zintegrowanie zarządzania bezpieczeństwem narodowym, w tym kierowanie obroną państwa oraz budowanie zdolności adaptacyjnych
- Podniesienie odporności państwa na zagrożenia poprzez tworzenie systemu obrony powszechnej
- Podniesienie poziomu odporności na cyberzagrożenia oraz zwiększenie poziomu ochrony informacji w państwie, a także promowanie wiedzy i dobrych praktyk umożliwiających obywatelom lepszą ochronę ich informacji

Opis trendu SDG 16

Polska nieustannie podejmuje wysiłki na drodze do bardziej transparentnych i przejrzystych

usług administracyjnych przyjaznych obywatelom. Obecnie najważniejszym zadaniem, przed jakim stoi e-administracja, jest świadczenie usług publicznych drogą elektroniczną. **Na przestrzeni ostatnich lat odnotowano wzrost liczby osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną. W 2024 r. ponad 60% Polaków załatwiało swoje urzędowe sprawy przez Internet, podczas gdy w 2018 r. było to zaledwie 35,5%.**

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 16

Promocja praw człowieka, demokracji oraz zasad dobrego rządzenia jest jednym z priorytetów polskiej polityki zagranicznej. Działania w tym obszarze sprzyjają budowie pokojowych i inkluzywnych społeczeństw opartych na zasadach praworządności i dobrego rządzenia zgodnie z SDG 16.

Priorytetowe traktowanie praw człowieka oraz agendy demokratyzacyjnej jest szczególnie istotne nie tylko ze względu na wdrażanie Agendy 2030, ale również przez wzgląd na historię naszego kraju, który dokonał głębokiej transformacji politycznej, ekonomicznej i społecznej, osiągając sukces w budowie stabilnego systemu demokratycznego.

Widocznymi efektami tych aktywności było podnoszenie na arenie międzynarodowej przez Polskę kwestii sytuacji praw człowieka i dążeń demokratyzacyjnych w Europie Wschodniej

i państwach Partnerstwa Wschodniego, a także poprzez aktywny udział w pracach Rady Praw Człowieka ONZ, Trzeciego Komitetu ZO ONZ, OBWE w wymiarze ludzkim oraz Rady Europy. Szczególnym osiągnięciem w 2024 r. było konsensualne przyjęcie przez Radę Praw Człowieka ONZ w czasie jej 57. sesji rezolucji nt. dobrego rządzenia, którą Polska jako państwo prowadzące tekst (tzw. penholder) opracowała i wprowadziła pod obrady Rady. W 2024 r. odbyła się także kolejna edycja konferencji „Warszawski Dialog na rzecz Demokracji”, połączona z 75. rocznicą powstania Rady Europy oraz reaktywacją Nagrody Solidarności im. Lecha Wałęsy.

Na forach ONZ i innych organizacji międzynarodowych oraz w spotkaniach dwustronnych z przedstawicielami innych państw Polska podkreślała znaczenie przestrzegania prawa międzynarodowego, w tym międzynarodowego prawa humanitarnego i praw człowieka, jako kluczowego elementu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Działania Polski skupiają się także na mechanizmach mających za zadanie ochronę grup i osób szczególnie narażonych podczas konfliktów zbrojnych, takich jak kobiety, dzieci, osoby z niepełnosprawnościami.

Polska wykorzystuje członkostwo w Komisji Budowania Pokoju (kadencja 2024-2025) oraz Rady Gospodarczej i Społecznej (kadencja 2024-2026) ONZ do włączania się w działania na rzecz implementacji SDG 16 w skali globalnej, w tym poprzez dzielenie się polskimi doświadczeniami i akcentowanie współzależności między pokojem, dobrym rządzeniem i rozwojem.

Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje to jeden z priorytetów polskiej współpracy rozwojowej zgodnie z „Wieloletnim programem współpracy rozwojowej na lata 2021–2030. Solidarność dla rozwoju”, co ma przełożenie

na udzielaną przez Polskę pomoc finansową i techniczną dla państw rozwijających się, zarówno w ramach projektów dwustronnych, jak i wpłat dobrowolnych do organizacji międzynarodowych. W 2024 r. zrealizowano 3 szkolenia w obszarze administracji centralnej i administracji publicznej na poziomie regionalnym dla wybranych państw Partnerstwa Wschodniego, a także 32 projekty rozwojowe wdrażane przez organy administracji centralnej i jednostki podległe na kwotę blisko 14 mln zł.

W 2024 r. Polska była zaangażowana w przygotowania do Szczytu dla Przyszłości i negocjacje jego dokumentu końcowego wraz z załącznikami – Paktu dla Przyszłości, Globalnego Paktu Cyfrowego i Deklaracji na rzecz przyszłych pokoleń, a następnie w prace związane z ich wdrażaniem. Jednym z ważniejszych celów ww. procesu jest przyspieszenie i wzmocnienie realizacji Agendy 2030 i celów zrównoważonego rozwoju.

W zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w zarządzaniu państwem i komunikacji z obywatelami, w tym przedsiębiorcami – istotny jest **projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw** w ramach której nastąpi rozszerzenie funkcjonalności Portalu Informacyjnego, poprzez wprowadzenie dla wskazanych w przepisie podmiotów, możliwości wnoszenia pism za pośrednictwem portalu.

Projekt „Cyfrowy Sąd”

Głównym celem jest zaprojektowanie, zbudowanie, wdrożenie oraz uruchomienie jednego ogólnokrajowego systemu w oparciu o nowoczesne rozwiązania techniczno-systemowe. W wyniku podjętych działań powstanie system bazowy, który zlikwiduje ogromne zróżnicowanie obecnie stosowanych systemów repertoryjno-biurowych i związane

z tym rozbieżności m.in. formatu danych, a także umożliwi dalszy rozwój funkcjonalności w celu ich dostosowania do zmieniających się uwarunkowań prawnych, organizacyjnych oraz potrzeb interesariuszy.

Ministerstwo Sprawiedliwości tworzy nowoczesne rozwiązanie informatyczne, które zapewni techniczną możliwość realizacji przepisów dotyczących elektronicznego postępowania upominawczego. Od początku 2023 r. prowadzony jest **projekt „Budowa systemu teleinformatycznego Elektroniczne Postępowanie Upominawcze (EPU3.0)”**.

Projekt ten wpisuje się w realizację priorytetu „Większe wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w zarządzaniu państwem i komunikacji z obywatelami (w tym przedsiębiorcami)”.

W 2024 r. Ministerstwo rozpoczęło realizację **pilotażu Krajowego Rejestru Mediatorów**, który powstał w ramach projektu pn. Upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów poprzez podniesienie kompetencji mediatorów, utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (KRM) oraz działania informacyjne. Pilotaż miał na celu przetestowanie systemu oraz ocena jego funkcjonalności i efektywności przed pełnym wdrożeniem.

W 2024 r. Ministerstwo Rozwoju i Technologii rozpoczęło pracę nad **nowelizacją ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców w ramach projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego**.

Prace wpisywały się w cel, jakim jest poprawa otoczenia regulacyjnego polskich firm, w tym zwiększenie przewidywalności stanowionego prawa, a co za tym idzie jego lepsze

stosowanie. Ich rezultatem byłoby również zwiększenie przejrzystości w obszarze wpływu obowiązujących przepisów na wykonywanie działalności gospodarczej.

W 2023 r. przygotowano projektu nowego formularza OSR, który przewidywał ocenę wpływu na cele zrównoważonego rozwoju. W 2024 r. prace nad projektem nowego formularza OSR przejął Koordynator Oceny Skutków Regulacji.

W 2024 r. Ministerstwo Finansów rozpoczęło prace mające na celu uruchomienie projektu **„Synergia”**. Ma on na celu wdrożenie nowego narzędzia informatycznego do obsługi procedur będących we właściwości Departamentu Kluczowych Podmiotów. Projekt zakłada wdrożenie nowego systemu IT, który zapewni zwiększenie poziomu cyfryzacji obsługi procedur z jednoczesnym wykorzystaniem sztucznej inteligencji, co pozwoli na usprawnienie dostępu do danych oraz prowadzenie ich wszechstronnych analiz, a także na szybsze i skuteczniejsze identyfikowanie ryzyk oraz nieprawidłowości. Nowe narzędzie pozwoli na selekcję dokumentów i danych, zawężenie danych do analizy oraz wskazanie zależności pomiędzy tymi dokumentami i danymi, a także wygenerowanie odpowiednich zestawień i analiz.

W 2024 r. Ministerstwo Finansów rozpoczęło projekt **„Rozbudowa systemu zarządzania relacjami z klientem KAS (Projekt CRM 2.0)”**.

Jest to przedsięwzięcie mające na celu kontynuację prac nad wieloobszarowym postępem dotyczącym wzmocnienia relacji z klientami Krajowej Administracji Skarbowej (KAS), poprzez wprowadzenie kompleksowej modernizacji i rozbudowy wdrożonego w jednostkach KAS systemu informatycznego CRM-RF. Wspiera on dostarczanie bieżących informacji o Klientach oraz realizację strategicznych celów KAS. Aplikacja

przeznaczona jest dla wszystkich pracowników KAS, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników, którzy obsługują podatników poprzez kanały komunikacji pośredniej i bezpośredniej.

W 2024 r. kontynuowano **projekt e-Urząd Skarbowy 2.0**, poprzez udostępnianie kolejnych usług cyfrowych, które mają na celu stworzenie narzędzi ułatwiających wywiązywanie się z obowiązków podatkowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na stworzenie możliwości korzystania z e-usług już nie tylko przez osoby fizyczne, ale także organizacje oraz udostępnienie przedsiębiorcom szczegółowego raportu o ich sytuacji podatkowej.

e-Urząd Skarbowy jest dostępny również w aplikacji mobilnej – rozwiązanie spotkało się z dużym zainteresowaniem i pozytywnym odbiorem Klientów Krajowej Administracji Skarbowej.

Serwis e-Urząd Skarbowy to nowoczesna platforma cyfrowa, która umożliwia użytkownikom szybki i wygodny dostęp do usług podatkowych online. Dzięki rozwojowi technologii cyfrowych oraz ciągłemu wprowadzaniu innowacji e-Urząd Skarbowy staje się coraz bardziej dostępny i intuicyjny dla użytkowników. Zmiany te wspierają automatyzację procesów podatkowych i zwiększają komfort korzystania z usług administracyjnych online oraz zapewnia bezpłatną, dwustronną komunikację z organami Krajowej Administracji Skarbowej. Platforma zapewni również pełną transakcyjność (m.in. przez elektroniczne płatności online) dla wszystkich udostępnianych e-usług, funkcjonalności. W ramach kontynuacji rozwoju e-US wdrożono w 2024 roku nowe funkcjonalności oraz rozszerzono dotychczasowe możliwości, zarówno dla osób fizycznych, jak i organizacji.

W polskim systemie znaków akcyzy obowiązuje elektroniczna system nabywania i rozliczania banderol. Wprowadzone rozwiązanie umożliwia elektroniczne złożenie wstępnego zapotrzebowania na banderole, bez konieczności wysyłania wersji papierowej do Ministerstwa Finansów oraz elektroniczne złożenie wniosku o wydanie banderol i dokonanie płatności on-line za banderole bez wizyty w urzędzie skarbowym. W 2024 r. system ten rozszerzono o obsługę banderol na cygara i cygaretki.

Szkolenia w zakresie obronności

W 2024 r. ok. 15 tys. osób ukończyło kursy obronne i wyższe kursy obronne, służące m.in. podnoszeniu odporności państwa na zagrożenia, będące elementem szkolenia obronnego i przeznaczone dla osób wykonujących zadania obronne w państwie oraz kierujących wykonywaniem tych zadań (przede wszystkim w administracji publicznej).

Zwiększenie odporności na cyberzagrożenia

Wzmacnianiu cyberbezpieczeństwa Polski służyło zapewnienie przez Ministerstwo Cyfryzacji systemu rozpoznawania zagrożeń w cyberprzestrzeni dla 9 instytucji zapewniających bezpieczeństwo teleinformatyczne na poziomie krajowym (w tym dla Sił Zbrojnych RP); środków bezpiecznej łączności dla administracji publicznej, w tym niejawnej, interoperacyjne z systemami wojskowymi; osłonę przed atakami DDoS dla kilkudziesięciu kluczowych instytucji publicznych oraz dla Sił Zbrojnych RP. W obliczu rosnącej skali zagrożeń w cyberprzestrzeni Pełnomocnik Rządu do Spraw Cyberbezpieczeństwa działający w ramach Ministerstwa Cyfryzacji prowadził działania koordynacyjne, w tym pomiędzy instytucjami cywilnymi i wojskowymi, zarówno na szczeblu strategiczno-politycznym w ramach Kolegium do Spraw Cyberbezpieczeństwa, jak

i operacyjnym w ramach Połączonego Centrum Operacyjnego Cyberbezpieczeństwa. W sferze wojskowej realizowano zadania związane ze wzmocnieniem potencjału Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni (WOC) poprzez powołanie kolejnej Jednostki Działań w Cyberprzestrzeni (JDC), pozyskiwanie narodowych algorytmów i urządzeń kryptograficznych oraz rozwijanie narodowych zdolności w zakresie wsparcia kryptograficznego i bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni w efekcie osiągnięć naukowych, badawczych i rozwojowych w 2024 r. Zacieśniono współpracę krajową i międzynarodową (m.in. z NATO, UE, USA) w zakresie wspólnej świadomości cyberzagrożeń, budowania kolektywnej zdolności do cyberobrony i podejmowania wspólnych inicjatyw w obszarze cyberbezpieczeństwa. W mediach społecznościowych prowadzono kampanie uświadamiające cyberzagrożenia.

Działania Ministerstwa Cyfryzacji w zakresie zwiększania odporności na cyberzagrożenia

W obliczu dynamicznie rozwijających się zagrożeń w cyberprzestrzeni oraz rosnącego znaczenia technologii informacyjnych, inwestycja w rozwijanie kompetencji pracowników instytucji publicznych oraz całego krajowego systemu cyberbezpieczeństwa jest jednym z priorytetów Ministerstwa Cyfryzacji. Dlatego prowadzone są kompleksowe działania szkoleniowe w dziedzinie cyberbezpieczeństwa, które stanowią niezwykle istotny element budowania świadomości i kompetencji w obszarze bezpieczeństwa online.

Szkolenia online dla podmiotów krajowego systemu cyberbezpieczeństwa

Od 2020 roku prowadzone są bezpłatne szkolenia online adresowane kadrom krajowego systemu cyberbezpieczeństwa,

których celem jest zwiększenie świadomości o cyberzagrożeniach oraz podnoszenie praktycznych umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Szkolenia realizowane są we współpracy z ekspertami z dziedziny cyberbezpieczeństwa z Państwowego Instytutu Badawczego NASK oraz partnerów technologicznych Programu Współpracy w Cyberbezpieczeństwie – PWCyber. Dotychczas, przeprowadzono 141 szkoleń, w których uczestniczyło prawie 94 tys. osób. Szkolenia cieszą się coraz większym zainteresowaniem. Informacje o szkoleniach w tym harmonogram są dostępne w bazie wiedzy o cyberbezpieczeństwie na portalu gov.pl

Specjalistyczne warsztaty

W ramach Programu PWCyber, oprócz szkoleń online opisanych powyżej, organizowane są także specjalistyczne warsztaty oraz konferencje branżowe, w których udział biorą przedstawiciele podmiotów krajowego systemu cyberbezpieczeństwa, w tym pracownicy: administracji rządowej, krajowych Zespołów Reagowania na Incydenty Bezpieczeństwa Komputerowego (CSIRT) oraz Centrów Operacji Bezpieczeństwa (Security Operation Center – SOC). Dotychczas odbyło się kilkanaście warsztatów, ćwiczeń i wizyt studyjnych zorganizowanych we współpracy z partnerami PWCyber, tj.: Amazon Web Services, IBM Polska, Sevenet, Elpoma, Yubico, Elpoma, Omnilogy, Google Cloud Poland.

Szkolenia z cyberbezpieczeństwa dla najważniejszych osób w państwie – projekty SecureV

Od 2021 r. w ramach projektów prewencyjno-edukacyjnych (SecureV) realizowane są stacjonarne szkolenia adresowane do najważniejszych osób w państwie. Są to szkolenia realizowane indywidualnie (lub w małych grupach), a terminy i zakres merytoryczny szkoleń dostosowywane

są do konkretnych potrzeb szkolonej osoby. Każda indywidualnie przeszkolona osoba zostaje wyposażona w uniwersalne narzędzia służące do silnego uwierzytelnienia.

Działania prewencyjno-edukacyjne z zakresu cyberbezpieczeństwa są stale rozwijane. Początkowo projekt SecureV obejmował wyłącznie najważniejszych polityków i parlamentarzystów. Z uwagi na dynamiczną sytuację w cyberprzestrzeni kraju oraz duże zainteresowanie szkoleniami, od 2023 projekt realizowany jest na terenie całego kraju, a kolejne edycje projektu uwzględniają coraz większą grupę odbiorców.

Projekty wspierające edukację o cyberbezpieczeństwie

Minister Cyfryzacji realizuje różnego rodzaju inicjatywy wspierające edukację o bezpieczeństwie online wśród najmłodszych użytkowników sieci. Projekt Cyberlekcje realizowany jest od 2021 roku wspólnie z Państwowym Instytutem Badawczym NASK. Adresowany jest do nauczycieli i pedagogów, chcących podczas swoich zajęć przekazywać dzieciom i młodzieży zasady i wskazówki dotyczące bezpiecznego poruszania się w Internecie. W ramach projektu Cyberlekcje powstało 18 gotowych scenariuszy zajęć lekcyjnych o cyberbezpieczeństwie, które obejmują różne tematy, takie jak bezpieczeństwo online, prywatność, relacje w sieci, zagrożenia online, zarządzanie danymi, nadużywanie nowych technologii i dobrostan psychiczny.

W 2024 r. zrealizowano pilotażowo kolejną odsłonę projektu, której celem było m.in. upowszechnienie przygotowanych materiałów w latach poprzednich, poprzez bezpośredni kontakt z pedagogami. Celem pilotażu była również organizacja szkoleń, które wyposażą nauczycieli w wiedzę z obszaru cyberhigieny i socjotechnik wykorzystywanych przez oszustów w cyberprzestrzeni.

Kompletne materiały edycji 2021–2024 są udostępnione dla wszystkich zainteresowanych w powszechnie dostępnej bazie wiedzy cyberbezpieczeństwa na portalu gov.pl w zakładce CyberEdukacja, a także (materiały z edycji 2023) na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej, narzędziu rekomendowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Kolejną inicjatywą z zakresu cyberedukacji realizowaną przez Ministerstwo Cyfryzacji we współpracy z NASK - PIB jest projekt „Bezpieczni w sieci”.

Stworzona w ramach projektu platforma zawiera treści edukacyjne promujące cyberbezpieczeństwo. Nauczyciele i uczniowie klas 7–8 szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych mogą korzystać łącznie z 24 e-kursów w 8 modułach (Cyberprzemoc, Cyberzagrożenia, Cyfrowe ślady i wizerunek online, Fake news, Nielegalne i szkodliwe treści w internecie, Prywatność w cyfrowym świecie, Cyfrowa higiena, nadużywanie internetu oraz nowych technologii oraz Bezpiecznie w grach Cyfrowych). Dodatkowo, na platformie znajdują się materiały pomocnicze – poradniki zawierające scenariusze lekcji, które ułatwią nauczycielom przeprowadzanie zajęć. Uczniowie i nauczyciele po zakończeniu poszczególnych modułów i uzyskaniu pozytywnego wyniku w teście sprawdzającym mają możliwość uzyskania certyfikatów.

Ochrona ludności i obrona cywilna

Na finansowanie zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej przeznaczają się corocznie środki w wysokości nie niższej niż 0,3% PKB.

Minister Obrony Narodowej współuczestniczy w finansowaniu tych zadań przeznaczając na te cele środki ujęte w ramach limitu wydatków obronnych w wysokości 0,15% PKB.

W 2024 r., w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji zakończono prace legislacyjne

związane z kompleksowym uregulowaniem funkcjonowania w Polsce nowoczesnego i adekwatnego do aktualnych wyzwań systemu ochrony ludności i obrony cywilnej. Efektem tych prac jest **ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej** – kluczowa dla zapewnienia praktycznej realizacji zadań ochrony ludności w warunkach zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych, w tym militarnych, poprzez skuteczne zapobieganie, przygotowanie i reagowanie na możliwość wystąpienia potencjalnych zagrożeń. Przyjęte rozwiązania integrują zadania organów administracji publicznej na wszystkich poziomach (gminy, powiatu, województwa i rządu) oraz aktywizują, na podstawie ustawowych instrumentów prawno-organizacyjnych, partnerów społecznych, w tym organizacje pozarządowe.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Dostrzegając współzależności między pokojem, bezpieczeństwem, prawami człowieka i rozwojem, Polska w 2024 r. aktywnie włączała się na forum ONZ i ramach innych formatów współpracy międzynarodowej w działania na rzecz implementacji SDG 16 w skali globalnej. Wyzwaniem dla realizacji Agendy 2030, w szczególności SDG 16, pozostawała sytuacja geopolityczna, trwające konflikty, w tym wojna w Ukrainie oraz dążenia niektórych państw by rozwój ekonomiczny traktować w oderwaniu od rozwoju społecznego, praw człowieka czy standardów w zakresie funkcjonowania instytucji publicznych.

W 2025 r. wyzwania te pozostaną aktualne i Polska będzie nadal zabiegać o utrzymanie ustalonych zasad i standardów współpracy międzynarodowej oraz przyspieszenie realizacji Agendy 2030, w szczególności jako członek Rady Gospodarczej i Społecznej (ECOSOC).

Jednym z najważniejszych w 2025 r. wydarzeń w obszarze zrównoważonego rozwoju była Czwarta Konferencja ONZ ws. Finansowania dla Rozwoju (30.06.-03.07.2025 r.). Celem Polski (jak i całej UE) podczas negocjowania dokumentu końcowego Konferencji jest m.in. odpowiednie podkreślenie powiązań pomiędzy pokojem, stabilnością polityczną, poszanowaniem praw człowieka i rozwojem gospodarczym, a także konieczności wzmacniania demokratycznych, przejrzystych instytucji, zwalczania korupcji oraz wprowadzenia odpowiednich ram prawnych w krajach rozwijających się w celu realizacji wszystkich SDGs.

Ponadto dla Polski wyzwaniem stanowiła sprawna realizacja polskiej prezydencji w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r. W zakresie SDG 16 priorytetami w czasie polskiej prezydencji były wsparcie dla obrońców praw człowieka oraz przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi dezinformacji na prawa człowieka oraz demokrację.

W 2025 r. Polska będzie sprawować również prezydencję we Wspólnocie Demokracji – międzyrządowej koalicji, której celem jest promowanie wartości demokratycznych oraz praw człowieka.

Odpowiednie środki budżetowe na realizację działań Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury są niezbędną bazą skutecznego realizowania zgłaszanych potrzeb szkoleniowych realizujących cele omawianej agendy. To one wyznaczają liczbę, jakość organizacyjną i merytoryczną prowadzonych szkoleń, organizowanych – co należy zaznaczyć także poza harmonogramem rocznym.

Wszystkie działania podjęte w 2024 r. mają wymierny wpływ na prawidłowe działanie systemu nieodpłatnej pomocy. Największe wyzwanie dotyczy działań informacyjnych i edukacyjnych, aby jak najwięcej beneficjentów

systemu wiedziało o jego istnieniu. Do realizacji tych celów potrzebne są fundusze – ponad przyznaną dotację celową.

Wyzwania stanowią:

- Kontynuacja dialogu ze środowiskiem mediacyjnym w celu monitorowania skuteczności nowych rozwiązań i ich ewentualnej modyfikacji.
- Edukacja społeczeństwa i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości w zakresie korzyści płynących z mediacji oraz nowych regulacji prawnych.
- Zapewnienie odpowiednich narzędzi i infrastruktury wspierających mediację, w tym narzędzi cyfrowych ułatwiających korzystanie z tej formy rozwiązywania sporów.

W ostatnich latach obserwowany jest znaczący wzrost incydentów oraz zagrożeń w domenie cyber. Częściowo są one wynikiem agresywnych i destabilizujących działań Rosji oraz Białorusi. Ze względu na postępującą informatyzację systemów zarządzania bezpieczeństwem państwa konieczne jest ciągłe zwiększanie zdolności do odpowiedzi na cyberzagrożenia oraz poprawa odporności na wszystkich poziomach. Realizowane przedsięwzięcia oraz projekty umożliwiły poprawę zdolności państwa do radzenia sobie z cyberzagrożeniami. Wzmocniły również bezpieczeństwo cybernetyczne oraz system obrony cywilnej i ochrony ludności. W kolejnych latach planowany jest dalszy rozwój już posiadanych zdolności oraz kontynuowanie projektów edukacyjnych zwiększających świadomość zagrożeń. Celem jest podniesienie bezpieczeństwa zarówno instytucji państwowych jak i sektora prywatnego oraz obywateli.

Rozwiązania zawarte w ustawie z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz. U. poz. 1907) znajdują się na etapie wdrażania.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 16

Lubelskie

Program Rozwoju Rزتocza

Jest to pierwszy w Polsce program ponadregionalny przygotowany z inicjatywy dwóch samorządów województw. Program Rozwoju Rزتocza został uwzględniony w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

W 2024 r. zaproszenia do udziału w debacie zostały skierowane do samorządów z obszaru OSI Rزتocze, a także najważniejszych przedsiębiorstw i organizacji społecznych. Ponadto, otwarte zaproszenie do mieszkańców OSI Rزتocze zostało skierowane w postaci spotów radiowych i telewizyjnych, emitowanych od 26 lutego do 13 marca 2024 r. W spotkaniach łącznie wzięło udział 260 osób. Równolegle do prac nad Programem Rozwoju Rزتocza województwo podkarpackie przygotowuje bliźniaczy program dla podkarpackiej części Rزتocza.

Dolnośląskie

Program Wsparcia Rad Seniorów na Dolnym Śląsku

Program ma na celu podnoszenie kompetencji członków rad seniorów, wymianę dobrych praktyk między radami seniorów, uświadamianie potrzeb partycypacji osób starszych w życiu obywatelskim, określenie potrzeb rad seniorów w zakresie wsparcia działalności w środowisku lokalnym, budowanie i rozwój polityki senioralnej na Dolnym Śląsku, integrację i aktywizacja osób starszych, a także zapobieganie ich wykluczaniu oraz udzielenie gminom, powiatom z terenu województwa dolnośląskiego pomocy finansowej

przeznaczonej na realizację własnych zadań bieżących gmin/powiatów, będących inicjatywą rad seniorów.

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 16

Polska Izba Ubezpieczeń

Uczestnictwo w inicjatywach rządowych z zakresu zrównoważonego rozwoju

PIU uczestniczyła w opracowaniu „Mapy drogowej rozwoju rynku zrównoważonych finansów w Polsce”. Polska Izba Ubezpieczeń uczestniczyła w pracach trzech grup roboczych: Grupy Roboczej ds. Zielonych i Zrównoważonych Inwestycji, Grupy Roboczej ds. Raportowania/Danych ESG, Grupy Roboczej ds. badań, edukacji i szkoleń w obszarze zrównoważonych finansów. PIU uczestniczyła w pracach Grupy roboczej ds. należytej staranności działającej w ramach Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej oraz w opracowaniu Poradnika dla przedsiębiorstw w zakresie stosowania minimalnych gwarancji Taksonomii UE przygotowanego przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii.

Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji

Polski Rejestr Czystszej Produkcji i Odpowiedzialnej Przedsiębiorczości

Powstały w 2002 r. rejestr, jest ogólnopolskim, dostępnym publicznie wykazem jednostek organizacyjnych wyróżniających się w zakresie realizacji zapobiegawczej strategii ochrony środowiska – Czystszej Produkcji nadającej priorytet systematycznej realizacji działań zapobiegających zanieczyszczeniom i marnotrawstwu zasobów u źródeł powstawania tych problemów. Aby znaleźć się w tym rejestrze, należy wykazać nie tylko prowadzenie działalności proekologicznej i związanych z nią efektów środowiskowych, ekonomicznych jak również planów wdrożeniowych zapobiegających negatywnym wpływom działalności jednostki organizacyjnej na środowisko i klimat, ale także działalność i plany związane z wywieraniem pozytywnego, szeroko pojętego wpływu społecznego. Wpis do rejestru oraz przedłużanie jego ważności wiąże się z coroczną weryfikacją, w tym m.in. corocznym składaniem raportu obejmującego kwestie środowiskowe oraz społeczne.

17 PARTNERSTWA
NA RZECZ CELÓW

Priorytety w zakresie realizacji SDG 17 na szczeblu krajowym

- Priorytety geograficzne polskiej pomocy rozwojowej obejmują Ukrainę, Gruzję, Mołdawię, Palestynę, Liban, Etiopię, Kenię, Senegal i Tanzanię. „Polska pomoc” wspierała również białoruskie społeczeństwo obywatelskie w jego działaniach na rzecz ochrony praw człowieka i przestrzegania podstawowych wolności
- Priorytety tematyczne opierają się na celach zrównoważonego rozwoju (SDG): Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (SDG 16), Dobra jakość edukacji (SDG 4), Wzrost gospodarczy i godna praca (SDG 8), Mniej nierówności (SDG 10), Dobre zdrowie i jakość życia (SDG 3), Czysta woda i warunki sanitarne (SDG 6), Zrównoważone miasta i społeczności (SDG 11) oraz Działania w dziedzinie klimatu (SDG 13)
- Priorytety przekrojowe polskiej współpracy rozwojowej to ochrona klimatu i równość szans kobiet i mężczyzn.
- Zwiększenie mobilizacji krajowych środków państw rozwijających się poprzez wsparcie techniczne i merytoryczne tych państw w poprawie ściągalności podatków
- Wzmocnienie globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju w zakresie dzielenia się wiedzą i technologią w zakresie podatków w celu wsparcia w realizacji SDGs.

- Wdrożenie skutecznych metod zwalczania przestępczości gospodarczej oraz jej prewencji w państwach, będących zarazem beneficjentami projektów pomocowych
- Zwiększanie spójności polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju

Opis trendu SDG 17

Współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju stanowi integralną część polityki zagranicznej Polski, respektując jednocześnie międzynarodowe zasady udzielania pomocy oraz wpisując się w unijną i globalną politykę rozwojową. Współpraca rozwojowa wpisuje się w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) w ujęciu międzynarodowym. Głównym celem polskiej pomocy jest wspieranie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego krajów partnerskich i ich społeczeństw, podejmowanie inicjatyw zmierzających do ograniczenia ubóstwa, poprawy stanu zdrowia ludności, podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, wspieranie procesów demokratyzacyjnych i reform państwa, budowa nowoczesnych instytucji państwowych, promowanie praw człowieka oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Działania na szczeblu rządowym służące realizacji SDG 17

W ramach działań na rzecz SDG 17 zapewniono wsparcie rozwoju priorytetowych krajów partnerskich wskazanych w **Planie współpracy**

rozwojowej 2024 r. W tym celu przeprowadzono m.in. otwarty konkurs dotacyjny „**Polska pomoc 2024**” skierowany do polskich organizacji pozarządowych, w wyniku którego dofinansowanie otrzymało 48 projektów o łącznej wartości blisko 45 mln zł (moduł pierwszy realizowany w 2024 r.). Jednocześnie w 2024 r. realizowano drugie moduły projektów dofinansowanych w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2023” oraz trzecie moduły projektów wyłonionych w ramach konkursu „Polska pomoc rozwojowa 2022”. Dodatkowo, polskie placówki dyplomatyczne zrealizowały samodzielnie lub we współpracy z lokalnymi partnerami ponad 100 projektów rozwojowych finansowanych z funduszy Planu współpracy rozwojowej w 2024 r. Jednocześnie organy administracji rządowej realizowały w 2024 r. 26 projektów na łączną kwotę około 32,8 mln zł (w tym prawie 20 mln przeznaczono na 2 projekty MNiSW – program stypendialny im. Stefana Banacha oraz program stypendialny im. Kalinowskiego).

Udzielanie pomocy humanitarnej w odpowiedzi na najpoważniejsze kryzysy humanitarne

W 2024 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ) przekazało łącznie blisko 250 mln zł w ramach dobrowolnych wpłat do wyspecjalizowanych agend ONZ oraz organizacji międzynarodowych. Kluczowym odbiorcą polskiej pomocy humanitarnej była Ukraina. Ponadto, w odpowiedzi na kryzys humanitarny w Strefie Gazy, Polska zwiększyła pomoc humanitarną dla osób poszkodowanych w tym regionie zarówno kanałem pomocy dwustronnej (dotacje dla dwóch polskich organizacji pozarządowych przyznane w oparciu o art. 10 ust. 2 ustawy o współpracy rozwojowej), jak również poprzez międzynarodowe agendy pomocowe, głównie ONZ. Rok 2024 był rekordowy pod względem środków finansowych wyasygnowanych do międzynarodowych agend humanitarnych. Przekazane przez MSZ

fundusze na pomoc humanitarną wyniosły ok. 74 mln złotych i stanowiły niemal 50% wzrost w stosunku do 2023 r.

Rozwój instytucjonalnego wsparcia krajów Partnerstwa Wschodniego w obszarze administracji centralnej oraz w obszarze administracji publicznej na poziomie regionalnym.

W obszarze administracji centralnej zrealizowano 3 szkolenia dla 45 przedstawicieli administracji dla wybranych krajów Partnerstwa Wschodniego we współpracy z KSAP, KPRM, Kancelarią Sejmu RP oraz MF/KAS. Ponadto zrealizowano 32 projekty rozwojowe wdrażane przez organy administracji centralnej i jednostki podległe na kwotę blisko 14 mln zł. W obszarze administracji publicznej promowano mechanizm współpracy z polskimi samorządami w zakresie wdrażania projektów rozwojowych, zwłaszcza w kontekście odbudowy Ukrainy.

W 2024 r., w ramach polskiej pomocy rozwojowej, MRiT przeznaczyło środki na cele: OECD (organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) – 100 tys. euro jako składka dobrowolna na kontynuację projektu rozwojowego dla Ukrainy pn. „Establishing Ukraine Country Desk” mającego na celu finansowanie powołania zespołu ekonomistów odpowiedzialnych za przygotowanie przeglądu gospodarczego Ukrainy, w tym przede wszystkim oceny skutków wojny oraz kosztów i kierunków odbudowy, a także przygotowanie mapy drogowej członkostwa Ukrainy w OECD; UNIDO (Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego) – 1,1 mln EUR jako obowiązkowa składka członkowska Polski.

Ministerstwo Finansów uczestniczyło w negocjacjach kolejnych uzupełnień funduszy Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju.

W grudniu 2024 r. zadeklarowano wysokość udziału Polski w puli finansowej MSR21 w kwocie 37,54 mln EUR. Dodatkowo, w 2024 r.

Polska wpłaciła na rzecz MSR 7,48 mln EUR. Należy także wspomnieć o wpłacie na inicjatywę MSR umorzenia długów najbiedniejszych pożyczkobiorców MSR (1,85 mln zł).

Ponadto, w 2024 r. Ministerstwo Finansów zrealizowało wpłaty na rzecz międzynarodowych instytucji finansowych – Europejskiego Banku Inwestycyjnego Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Banku Rozwoju Rady Europy oraz Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

Środki te wykorzystane zostaną m.in. jako gwarancje dla Paneuropejskiego Funduszu Gwarancyjnego, wpłata do funduszy na rzecz Ukrainy, w tym wsparcia władz Ukrainy w łagodzeniu skutków wojny dla gospodarki i pomocy przesiedleńcom z Ukrainy, finansowanie pomocy technicznej przy wdrażaniu i realizacji projektów finansowanych przy udziale środków kredytowych EBOR w Polsce.

Organizacja wydarzeń w Ministerstwie Finansów

W lutym 2024 r., wspólnie z Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) MF zorganizowało warsztaty pt. „The most common risk in money laundering and supervisory processes focusing on Virtual Asset Service Providers”. Beneficjentem wydarzenia była przede wszystkim administracja ukraińska. W spotkaniu w roli uczestników i ekspertów brali udział także przedstawiciele polskich organów zajmujących się kwestiami kryptoaktywów. W ramach kontynuacji wydarzenia, w czerwcu zorganizowano kolejne warsztaty dla partnerów z Ukrainy dotyczące ryzyk prania pieniędzy z użyciem kryptoaktywów oraz nowych regulacji dotyczących sektora dostawców usług w sektorze aktywów wirtualnych, w tym kwestii nadzoru nad tym sektorem.

W dniach 13-15 marca 2024 r., we współpracy z ECOFEL (tj. centrum szkoleniowym Grupy

Egmont zrzeszającej jednostki analityki finansowej z całego świata) zorganizowano warsztaty poświęcone przede wszystkim zagadnieniom omijania sankcji przy wykorzystaniu VASP i kryptowalut.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wspiera globalne partnerstwo poprzez **obowiązkowe wpłaty na rzecz Funduszu Ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego oraz Funduszu Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego**. Ponadto w 2024 r. wniosło **dobrowolne wpłaty na rzecz Funduszu Konwencji o ochronie podwodnego dziedzictwa Kulturowego z 2001 r. oraz na UNESCO Heritage Emergency Fund** w celu wsparcia programu Heritage Emergency Preparedness and Response. MKiDN uiszcza także składkę członkowską w Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), które w części jest kwalifikowana jako Oficjalna Pomoc Rozwojowa.

Wśród działań wspierających SDG 17 a także SDG 4 „Dobry rozwój edukacji”, realizowanych przez MKiDN, które kwalifikują się jako ODA można wskazać pokrycie kosztów kształcenia na kursach przygotowawczych na studiach w Polsce; przyznanie stypendiów na studia I i II stopnia oraz jednolite studia magisterskie w uczelniach nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz- rozwijanie programów stypendialnych Gaude Polonia Thesaurus Poloniae.

Wśród działań w ramach świadczenia pomocy rozwojowej, wymienić należy kontynuowanie prac badawczych i konserwatorskich obiektów dziedzictwa kulturowego Ukrainy. Działania planowane są jako projekty wieloletnie, a jednocześnie kontynuowane i rozwijane od wielu lat w partnerstwie z lokalnymi władzami, służbami konserwatorskimi i właścicielami lub administratorami

obiektów zabytkowych. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje je poprzez wsparcie grantowe w ramach programów dotacyjnych ministra kultury skierowanych m.in. do polskich organizacji pozarządowych, instytucji samorządowych i związków wyznaniowych – w szczególności poprzez program **„Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”** obsługiwany przez **Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą „Polonika”**. Program ten umożliwił przeprowadzenie szeregu projektów m.in. na terenie Ukrainy, Gruzji, Mołdawii czy Białorusi (w tym ostatnim przypadku projekty nie są realizowane od 2022 r. w związku ze stanowiskiem Białorusi wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę).

Bieżąca sytuacja geopolityczna stanowi wyzwanie dla relacji biznesowych z państwami zza wschodniej granicy. Niezmiennie jednak polski rząd podejmuje działania, aby ułatwić polsko-ukraińską współpracę gospodarczą pod kątem przyszłej odbudowy: przedsiębiorcy mogą korzystać ze wsparcia Polskiego Funduszu Rozwoju oraz podmiotów z grupy PFR. Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych oferuje kompleksowy system wsparcia ubezpieczeniowego przedsiębiorców na rynku Ukrainy (handel, inwestycje a wkrótce również transport). Uruchomiony jest instrument finansowy: Pożyczka na udział w odbudowie Ukrainy.

Przedsiębiorców wspiera Ministerstwo Rozwoju i Technologii i Polska Agencja Inwestycji i Handlu, której dwa biura (Kijów i Lwów) kompleksowo obsługują inwestorów z Polski i Ukrainy. PAIH organizuje liczne polsko-ukraińskie wydarzenia gospodarcze (misje, seminaria etc.). Co roku organizuje także Forum Odbudowy Ukrainy – dwie edycje odbyły się w Warszawie, trzecia w czerwcu 2024 r. w Kijowie, a czwartą edycję planujemy w październiku br. w Kijowie. We wrześniu br.

w Poznaniu odbędzie się także kongres Common Future nt. współpracy PL-UA.

Polska ma dla Ukrainy ofertę dot. odbudowy w wielu sektorach. Chcemy skupić się na handlu, inwestycjach i logistyce. Po inwazji Rosji na Ukrainę zmienił się zakres branż jeśli chodzi o zainteresowanie polskich przedsiębiorców rynkiem ukraińskim. Do nowych lub rozwijających się należą branże m.in. farmaceutyczna, rehabilitacyjna, protezowania, rozminowywania. Spośród perspektywicznych można wymienić energetyczną, zielone technologie, fintech, gospodarka komunalna, efektywność energetyczna budynków.

BGK zaangażował się we wsparcie Ukrainy i jej odbudowy m.in. udzielając wsparcia dla sektora MŚP w Ukrainie poprzez kredyty obsługiwane przez Kredobank. Łączna kwota udzielonych kredytów przez Kredobank w ramach dwóch umów wynosi ponad 41 mln EUR. Z możliwości otrzymania kredytu skorzystało 178 ukraińskich przedsiębiorstw, a kredyty w 71% trafiły do strefy czerwonej, czyli strefy najbardziej narażonej na działania wojenne, gdzie inne banki niechętnie udzielały kredytów. W październiku do programu BGK przystąpił też PrivatBank.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje od 2022 r. zapisy **„Memorandum o współpracy w zakresie inwentaryzacji strat obiektów architektury i archeologii”**, podpisanym między polskim Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwem Kultury i Komunikacji Strategicznej Ukrainy. Do realizacji tych działań wskazany został Narodowy Instytut Dziedzictwa, który realizuje od 2022 r. projekt inwentaryzacji strat dziedzictwa kulturowego Ukrainy (Ukrainian Heritage Rescue Project (UHRP)). Celem projektu jest przeprowadzenie w kilku regionach Ukrainy kompleksowej inwentaryzacji i dokumentacji strat dóbr kultury,

jakie powstały na skutek działań wojennych. Projekt realizowany jest przez specjalistów z Polski oraz z Ukrainy. W 2024 r. planowane działania zostały niestety ograniczone ze względu na wygaśnięcie Memorandum i podpisanie nowego dopiero w listopadzie 2024 r. Realizację zadania utrudniły również liczne zmiany personalne po stronie ukraińskiej oraz dynamicznie zmieniającą się rzeczywistość wojenna (szczególnie w obwodzie chersońskim).

Ministerstwo Klimatu i Środowiska zapewnia udział Polski w **Europejskim Tygodniu Zrównoważonego Rozwoju**. Jest to coroczna, ogólnoeuropejska inicjatywa promująca i wspierająca działania na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz wdrażanie Agendy 2030 wraz z jej Celami Zrównoważonego, skierowana do szerokiego grona odbiorców (instytucje rządowe i samorządowe, przedsiębiorstwa, społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, instytucje edukacyjne, w tym przedszkola, szkoły i uczelnie wyższe, NGOs etc.). Podczas Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Rozwoju w 2024 r. zorganizowano w Polsce 141 wydarzeń promujących wdrażanie Agendy 2030 i SDGs. Jest to trzeci najlepszy wynik w Europie. Pokazuje, że świadomość społeczeństwa jest coraz większa, podobnie jak zrozumienie potrzeby działań na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Ministerstwo Sprawiedliwości podejmuje liczne działania edukacyjne, promując ideę mediacji wśród różnych grup społecznych. W 2024 r. zorganizował coroczny konkurs na plakat promujący **Międzynarodowy Dzień Mediacji**, zachęcając uczestników (dzieci i młodzież) do twórczego przedstawienia wartości, jakie niesie ze sobą mediacja. Dla laureatów konkursu zorganizowano specjalną lekcję o mediacji, podczas której mieli okazję poszerzyć swoją wiedzę i zdobyć praktyczne informacje.

Najważniejsze wnioski i wyzwania

Najistotniejszym czynnikiem determinującym realizację priorytetów krajowych w 2024 r. pozostawała wojna Rosji przeciwko Ukrainie i związane z nią potrzeby humanitarne oraz w zakresie odbudowy. Kluczowe dla kierunków współpracy rozwojowej w tym regionie były również wybory prezydenckie w Mołdawii oraz wybory parlamentarne w Gruzji. Tematem o istotnym znaczeniu dla „Polskiej pomocy” w 2024 r. były także kryzysy humanitarne na Bliskim Wschodzie oraz Afryce (Sudan), które spowodowały uruchomienie przez DWR MSZ w 2024 r. dodatkowych działań o charakterze pomocy rzeczowej i wpłat do międzynarodowych agend humanitarnych.

W powyższych okolicznościach niezbędne było (jak i będzie) elastyczne podejście do zmieniającej się rzeczywistości, a tym samym kontynuacja ewaluacji projektów i programów polskiej współpracy rozwojowej, pozwalająca w efekcie na zwiększenie skuteczności „Polskiej pomocy”, w tym na usprawnienie planowania i zarządzania. Należy jednocześnie podejmować działania zapewniające spójność polityk na rzecz rozwoju. Ponadto konieczny jest rozwój i sukcesywne zwiększanie dialogu i współpracy z podmiotami prywatnymi i instytucjami publicznymi w Polsce, a także organizacjami międzynarodowymi w zakresie angażowania sektora prywatnego w ramach współpracy rozwojowej (szczególnie w kontekście odbudowy Ukrainy).

Kontynuowanie projektów konserwatorskich w Ukrainie może być zagrożone w przypadku dalszej eskalacji rosyjskich działań wojennych przeciwko temu państwu. Projekty realizowane w ubiegłych latach dotyczyły przede wszystkim zachodniej Ukrainy, czyli obszarów w znacząco mniejszym stopniu dotkniętych bezpośrednimi działaniami wojennymi.

Powodzenie dalszej realizacji projektu UHRP jest uzależnione od utrzymania dialogu między stronami Memorandum tj. polskim Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministerstwa Kultury i Komunikacji Strategicznej Ukrainy, w szczególności na temat wzajemnych oczekiwań związanych z realizacją projektu.

Działania i inicjatywy regionów służące realizacji SDG 17

Lubelskie

Sieć Regionów Trójmorza

To regionalna współpraca między krajami leżącymi między Morzem Bałtyckim, Morzem Czarnym i Morzem Adriatyckim, która ma na celu wspieranie rozwoju infrastruktury, bezpieczeństwa energetycznego i cyfryzacji.

W dniach 12-13 czerwca 2024 r. województwo lubelskie było organizatorem czwartej edycji Samorządowego Kongresu Trójmorza, w ramach którego odbyło się Forum Gospodarcze. Forum skupiło się na obszarach inteligentnych specjalizacji województwa lubelskiego (żywność wysokiej jakości, zielona gospodarka, zdrowie, cyfrowe społeczeństwo, technologie materiałowe, procesy produkcyjne i logistyczne), którym poświęcone były poszczególne seminaria tematyczne.

Dolnośląskie

Od 1 stycznia 2024 r.

Wydział Rozwoju Regionalnego prowadzi projekt pn. „**Wsparcie implementacji Funduszu Sprawiedliwej Transformacji na terenie subregionu wałbrzyskiego**”, współfinansowany z Programu Fundusze Europejskie dla

Dolnego Śląska 2021–2027 oraz ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego. Celem projektu jest rozwój sieci współpracy interesariuszy sprawiedliwej transformacji na terenie subregionu wałbrzyskiego oraz wsparcie merytoryczne dla beneficjentów aplikujących o środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Podkarpackie

Implementacja projektu Polskiej pomocy 2024 „Razem bezpieczniej. Wsparcie służb ratowniczych z Obwodu Iwano-Frankiwskiego”

Projekt realizowany był z partnerem z Ukrainy, a jego celem był rozwój krajowych i lokalnych systemów zarządzania kryzysowego oraz wzrost zdolności operacyjnych służb reagowania kryzysowego. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego zorganizował dla strażaków z Obwodu Iwano-Frankiwskiego (Ukraina) dwa specjalistyczne szkolenia. Pierwsze, w zakresie gaszenia pożarów obiektów przemysłu naftowego, drugie – z zakresu prowadzenia akcji poszukiwawczo-ratowniczych ze szczególnym uwzględnieniem magazynów. Uzupełnieniem tych działań był zakup na rzecz beneficjenta z Ukrainy specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego podczas akcji ratowniczo-gaśniczych. Poprzez realizację działań projektowych, przyczyniono się do wzrostu kompetencji oraz zdolności operacyjnych ratowników z Ukrainy, a co za tym idzie, do realizacji zadania 16.6, tj. rozwoju skutecznych i odpowiedzialnych instytucji. Projekt przyczynił się także do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa w polsko-ukraińskim pasie transgranicznym. Projekt współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP (dotacja ponad 475 tys. zł).

Działania i inicjatywy interesariuszy służące realizacji SDG 17

Główny Urząd Statystyczny

Współpraca i partnerstwo

Doświadczenie i działania Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie monitorowania SDG są doceniane przez różne środowiska (krajowe i międzynarodowe), które zapraszają GUS do udziału w inicjatywach powiązanych z Agendą 2030. Przykładami są m.in.:

- przygotowanie przeglądu Konferencji Statystyków Europejskich w 2025 r. (Conference of European Statisticians – CES) nt. Halfway to 2030 – lessons learned from providing statistics for SDGs; w ramach tych działań Polska, współprzewodnicząc Grupie Sterującej UNECE ds. Statystyk SDG, kierowała pracami nad dokumentem stanowiącym podstawę przeglądu CES – we współpracy z Sekretariatem UNECE, częścią krajów Grupy Sterującej (AL, IE, IL, ES), a także z udziałem Wydziału Statystyki NZ (UNSD), Komisji Gospodarczo-Społecznej NZ ds. Azji i Pacyfiku (UNESCAP) oraz Eurostatu; celem dokumentu było rozpoznanie wyzwań związanych z zapewnieniem statystyk SDG na półmetku Agendy 2030 z myślą o przyszłych ramach monitorowania po 2030 r.; finalny dokument Polska zaprezentowała w lutym br. na spotkaniu Biura CES, którego członkowie potwierdzili zawarte w nim wnioski i przyjęli zaproponowane rekomendacje,
- członkostwo Prezesa GUS w Grupie Wysokiego Szczebla ONZ ds. Partnerstwa, Koordynacji i Budowy Potencjału na rzecz Statystyk dla Agendy 2030 (HLG-PCCB). Prezes GUS, poza Polską, reprezentował

cały region Europy Wschodniej w HLG-PCCB w latach 2021–2024;

- wymiana doświadczeń i najlepszych praktyk oraz dzielenie się wiedzą z zakresu wykorzystywania informacji przestrzennej (np. Earth Observations) na potrzeby SDGs w ramach struktur NZ (UN-GGIM) oraz ich regionalnego odpowiednika (UN-GGIM Europe);
- kontynuacja współpracy z CSR Consulting w ramach Kampanii 17 Celów, m.in. w zakresie inicjatywy Dobre Cele oraz Mapy Kierunków Działania w obszarze GOZ dla biznesu (opracowana przez międzysektorową platformę ekspercką GOZ 2030).

BFirst.Tech

Biała Księga PRECOP 29

BFirst.Tech wniosła swój wkład w opracowanie Białej Księgi PRECOP 29, dzieląc się swoim doświadczeniem i wiedzą ekspercką w kluczowych obszarach związanych z rozwojem nowoczesnych technologii w obszarach takich jak monitoring i diagnostyka infrastruktury przemysłowej, Big Data, algorytmy sztucznej inteligencji oraz uczenie maszynowe w przemyśle. Firma zwróciła również uwagę na znaczenie raportowania niefinansowego ESG oraz technologii wspierających redukcję zanieczyszczenia hałasem.

Zaangażowanie BFirst.Tech w tę inicjatywę to wyraz konsekwentnej pracy na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz wspierania dialogu między sektorem prywatnym a administracją publiczną. BFirst.Tech działając w zakresie rozwoju innowacyjnych technologii, przyczynia się do wypracowania rekomendacji, które mogą realnie wpłynąć na transformację polskiej gospodarki w kierunku bardziej zrównoważonej przyszłości.

Konferencje i promocja Celów Zrównoważonego Rozwoju

BFirst.Tech aktywnie uczestniczy w inicjatywach wspierających zrównoważony rozwój, wymianę wiedzy oraz budowanie odpowiedzialnego biznesu. Jako Partner United Nations Global Compact Network Poland (UN GCNP), firma angażuje się w szereg wydarzeń mających na celu promowanie Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) i wdrażanie strategii ESG w biznesie. W raporcie UN GCNP Yearbook 2024 Prezes BFirst.Tech zaprezentował dobre praktyki na rzecz SDGs, podkreślając tym samym zaangażowanie w rozwój technologii wspierających ochronę środowiska i odpowiedzialne zarządzanie. Kolejnym ważnym wydarzeniem był udział w PRECOP 29, gdzie BFirst.Tech wniósł swój ekspercki wkład, dzieląc się wiedzą z zakresu monitoringu infrastruktury przemysłowej, Big Data, sztucznej inteligencji i raportowania ESG.

Forum Odpowiedzialnego Biznesu

Chapter Zero Poland, polska odłona międzynarodowej inicjatywy Climate Governance Initiative, powołanej przez World Economic Forum, powstała, by podnieść świadomość konsekwencji zmiany klimatu dla biznesu i wpływu biznesu na klimat. Dostarcza wiedzę, konkretne narzędzia i przede wszystkim tworzy platformę wymiany doświadczeń pomiędzy członkami i członkiniami zarządów i rad nadzorczych oraz ekspertami i ekspertkami. Zapewnia wysoką jakość i dużą efektywność debat, które powinny stać się podstawą do podejmowania dobrych decyzji dla klimatu i biznesu. Chapter Zero Poland pomaga prezesom, prezeskom oraz członkom i członkiniom rad nadzorczych zidentyfikować ryzyka i szanse, jakie niesie zmiana klimatu, a następnie zainwestować w odpowiednie możliwości oraz opracowanie strategii biznesowych w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej. W ramach swojej działalności, Chapter Zero Poland:

- organizuje spotkania stacjonarne i webinary,
- przygotowuje publikacje i tłumaczenia materiałów edukacyjnych,
- cyklicznie dostarcza aktualną wiedzę z obszaru ESG, za pośrednictwem newslettera.

Fundacja CSR Res Severa

IX edycja Festiwalu Filmów Odpowiedzialnych „17 Celów”

Wydarzenie odbyło się w dniach 24-27 września 2024 r. (on line/Poznań). Festiwal Filmów Odpowiedzialnych 17 Celów to jedyny w Polsce festiwal poświęcony krótkim (do 5 minut) filmom dokumentalnym i promocyjnym wyprodukowanym przez przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe oraz instytucje publiczne z zakresu zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR/ESG). Nazwa Festiwalu bezpośrednio nawiązuje do Agendy ONZ i zawartych w niej 17 celów zrównoważonego rozwoju. Poznaniacy uznali festiwal upowszechniający 17 SDGs za najlepszą inicjatywę pozarządową (nagroda Inicjatora 2016).

W 2024 r. na Festiwal zgłoszono 53 filmy, z czego do konkursu zakwalifikowano 34 produkcje filmowe (8 filmów I sektora, 12 produkcji biznesu i 14 filmów NGO). Wyboru najlepszych filmów zawsze dokonuje niezależne jury, natomiast internauci wybierają swój film. W 2024 r. internauci oddali 3789 głosów. W procesie oceny filmów wg regulaminu jury bierze pod uwagę m.in. poruszanie ważnych problemów społecznych, zagadnień Agendy 2030, upowszechnianie założeń zrównoważonego rozwoju, społecznej odpowiedzialności biznesu i pokazywanie ich w praktyce oraz promowanie uniwersalnych wartości. Wszystkie konkursowe filmy można obejrzeć on-line w serwisie YouTube, na kanale Festiwalu Filmów Odpowiedzialnych „17 celów”.

Perspektywa uczelni wyższych w realizacji celów zrównoważonego rozwoju

Rozdział prezentuje wybrane działania oraz inicjatywy uczelni wyższych w Polsce wpisujących się w realizację 16 z 17 celów zrównoważonego rozwoju za rok 2024. Podmioty reprezentujące sektor szkolnictwa wyższego są nie tylko zaangażowane w realizację SDG 4 (Dobra jakość edukacji), ale również w szereg innych celów związanych ze społecznym oraz środowiskowym wymiarem zrównoważonego rozwoju.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Inicjatywa: Food waste prevention – legal aspects Badania dotyczą bardzo ważnego zagadnienia, jakim jest przeciwdziałanie marnowaniu żywności. Problem ten stał się przedmiotem zainteresowania UE i polskiego ustawodawcy dopiero niedawno i jest również stosunkowo nowym przedmiotem badań prawnych. Tematyka ta jest ważna w kontekstach teoretycznych, społeczno-ekonomicznych, rolno-środowiskowych, a także etycznych.

Celem badań jest odpowiedź na pytanie, czy i w jakim zakresie unijne i krajowe regulacje prawne przeciwdziałają marnowaniu żywności. Badania mogą okazać się pomocne w proponowaniu zmian w prawie. Uzyskane wyniki mogą też wpłynąć na kształtowanie i określanie kierunków, w jakich prawo, a zwłaszcza prawo rolno-żywnościowe i polityka żywnościowa, powinny się rozwijać w Polsce i w UE.

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Inicjatywa: Rozpoczęcie działalności Centrum Innowacji oraz Badań Prozdrowotnej i Bezpiecznej Żywności.

W 2023 r. oddano do użytkowania budynek (w pełni dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami), a w 2024 r. rozpoczęto działalność Centrum Innowacji oraz Badań Prozdrowotnej i Bezpiecznej Żywności. Jest to jednostka naukowo-badawcza działająca w ramach Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Budowa i wyposażenie realizowane były w ramach projektu pn. „Budowa Centrum Innowacji oraz Badań Prozdrowotnej i Bezpiecznej Żywności”. Celem głównym projektu był wzrost innowacyjności sektora rolno-spożywczego w Małopolsce dzięki stworzeniu warunków i odpowiedniej infrastruktury dla większej aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, prowadzącej do wytworzenia i przygotowania do wprowadzenia na rynek nowych lub znacząco ulepszonych produktów, procesów i usług.

Uniwersytet SWPS

Inicjatywa: MELIORA – Oparte o sztuczną inteligencję wieloczynnikowe interwencje wsparcia zmiany stylu życia: zmniejszanie ryzyka zachorowania na raka piersi

Projekt MELIORA koncentruje się na opracowaniu i wdrożeniu interwencji wspierających zmianę

stylu życia, opartych na sztucznej inteligencji, w celu zmniejszenia ryzyka zachorowania na raka piersi. Interwencje te są dostosowane do różnych grup społecznych, w tym kobiet zagrożonych nowotworem, pacjentek onkologicznych oraz osób, które przeszły chorobę, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. W ramach projektu powstanie kompendium dobrych praktyk dotyczących implementowania i skalowania interwencji oraz upowszechniania ich wykorzystywania w grupach ryzyka społeczno-kulturowego. Ocenie efektywności towarzyszyć będzie także ewaluacja potencjalnych ekonomicznych zysków dla danego kraju, związanych z upowszechnieniem interwencji. Lokalni, krajowi i europejscy interesariusze przeprowadzą końcową ewaluację interwencji MELIORA i przygotowują sposoby jej potencjalnego wdrożenia w innych krajach Europy.

Inicjatywa: Wsparcie psychologiczne dla powodzian.

W odpowiedzi na skutki powodzi w południowo-zachodniej Polsce, Uniwersytet SWPS uruchomił bezpłatną infolinię wsparcia psychologicznego dla poszkodowanych. Konsultacje prowadzone są przez certyfikowanych psychoterapeutów z Kliniki Terapii Poznawczo-Behawioralnej Uniwersytetu SWPS. Celem inicjatywy jest pomoc w radzeniu sobie z traumą, stresem oraz trudnymi emocjami wynikającymi z doświadczenia katastrofy naturalnej. Dodatkowo, przygotowano materiały edukacyjne, takie jak poradniki dla rodziców i bajki terapeutyczne dla dzieci, aby wspierać różne grupy wiekowe w procesie odzyskiwania równowagi emocjonalnej.

Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Inicjatywa: RozwijaMY – Inicjatywa na rzecz transplantacji i donacji

Uniwersytecki Szpital Kliniczny we Wrocławiu (USK) podejmuje działania na rzecz rozwoju

transplantologii w regionie poprzez utworzenie Biura ds. Transplantacji i Donacji. Powstała we wrześniu 2023 r. jednostka ma na celu koordynację i wsparcie procesów pobierania narządów do przeszczepów, szczególnie w mniejszych ośrodkach medycznych, które napotykają trudności organizacyjne, kadrowe lub infrastrukturalne. Dzięki zaangażowaniu doświadczonych koordynatorów transplantacyjnych USK, możliwe jest przeprowadzanie części badań i kwalifikacji dawców w szpitalu we Wrocławiu, co zwiększa efektywność procesu donacji i przeszczepów. Biuro pełni także kluczową rolę w edukacji i podnoszeniu świadomości społecznej.

Efektem działalności Biura ma być zwiększenie liczby potencjalnych dawców narządów i usprawnienie procedur transplantacyjnych w regionie, co przełoży się na realne szanse na nowe życie dla pacjentów oczekujących na przeszczep.

Inicjatywa: Porusz Serce – Kampania Edukacyjna na rzecz Ratowania Życia

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu realizuje kampanię społeczną „Porusz serce”, której celem jest edukacja społeczeństwa w zakresie udzielania pierwszej pomocy w przypadkach nagłego zatrzymania krążenia (NZK). W ramach tej inicjatywy lekarze oraz studenci kierunków medycznych prowadzą szkolenia, mające na celu przekazanie wiedzy i praktycznych umiejętności niezbędnych do skutecznego reagowania w sytuacjach zagrożenia życia. Szkolenia te odbywają się w różnych miejscach, takich jak imprezy sportowe, przestrzenie publiczne Wrocławia, galerie handlowe, szkoły oraz uczelnie.

Program szkoleń obejmuje ocenę stanu osoby nieprzytomnej, w tym sprawdzenie oddechu, oraz podjęcie natychmiastowej resuscytacji krążeniowo-oddechowej (RKO) w przypadku jego braku. Uczestnicy uczą się prawidłowego

uciskania klatki piersiowej i kontynuowania tych działań do momentu przybycia zespołu ratownictwa medycznego. Takie postępowanie jest kluczowe dla zwiększenia szans na przeżycie osób doświadczających NZK.

Inicjatywa: Wzajemna pomoc

i nauka – Inicjatywa studentów Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu

W grudniu 2024 r. studenci Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu nawiązali współpracę z Zespołem Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych we Wrocławiu, aby wspierać personel w opiece nad dziećmi oraz zdobywać praktyczne doświadczenie zawodowe. Placówka ta, zarządzana przez gminę Wrocław, jest domem dla około 80 dzieci w wieku od trzech tygodni do 14 lat.

Pierwsze spotkanie, zorganizowane przez Katedrę Ratownictwa Medycznego UMW, obejmowało zajęcia edukacyjne dostosowane do różnych grup wiekowych. Młodsze dzieci uczyły się wybierania numeru alarmowego 112 oraz ćwiczyły resuscytację na pluszowych misiach, podczas gdy starsze doskonaliły umiejętności udzielania pierwszej pomocy na fantomach, poznawały pozycję bezpieczną i procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia życia.

Ta inicjatywa przynosi obopólne korzyści: dzieci zyskują dodatkową opiekę, uwagę i edukację w zakresie pierwszej pomocy, natomiast studenci zdobywają cenne doświadczenie w pracy z najmłodszymi, rozwijając jednocześnie swoje kompetencje zawodowe. Wymiernym efektem tych działań jest wzrost świadomości i umiejętności udzielania pierwszej pomocy wśród dzieci oraz praktyczne przygotowanie studentów do przyszłej pracy zawodowej.

Politechnika Morska w Szczecinie

Inicjatywa: Międzynarodowy Dzień Studentów

18 listopada 2024 r. na Politechnice Morskiej przy Wałach Chrobrego zorganizowano wydarzenie z okazji Międzynarodowego Dnia Studentów. W ramach obchodów przygotowano szereg atrakcji oraz nagród. Wydarzenie miało na celu nie tylko integrację studentów, ale także promowanie zdrowego stylu życia i edukacji prozdrowotnej. Stowarzyszenie IFMSA Poland oddział Szczecin zorganizowało sesję edukacyjną na temat profilaktyki raka piersi i prostaty.

Dodatkowo, prezentowane były narzędzia wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. Wydarzenie promowało również zrównoważony rozwój poprzez gry edukacyjne oraz upcyclingowe torby i teczki.

Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Inicjatywa: Akademicka Pomoc

Psychologiczna i Edukacyjna APPIE

Celem inicjatywy jest zapewnienie bezpłatnego wsparcia psychologicznego, terapeutycznego oraz psychiatrycznego dla studentów i pracowników Uniwersytetu. Obecnie wsparcie możliwe w języku polskim, ukraińskim oraz angielskim. Inicjatywa jest odpowiedzią na wyniki badań skринingowych przeprowadzonych na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie i wcześniejszych form oferowanej pomocy psychologicznej, które wykazały, że istnieje zapotrzebowanie wśród studentów na taką pomoc.

Inicjatywa: Program „Open to. Od osoby studiującej do świadomego absolwenta”

Misją Programu jest wykształcenie wysokiej jakości specjalisty otwartego na potrzeby pacjenta, dla którego w centrum uwagi stoi pacjent, nie tylko jako przedmiot badania. Celem programu jest zbudowanie w absolwentach

Uczelni poczucia pewności, że na rynku pracy będą postrzegani, jako wyjątkowej klasy specjaliści. Także możliwość dzielenia się swoją wiedzą, umiejętnościami i spostrzeżeniami ze społecznością Uczelni w duchu wzajemnej współpracy.

Gdański Uniwersytet Medyczny

Inicjatywa: „Nowoczesna edukacja oraz badania dla zdrowia i rozwoju medycyny”

Uczelnia zapewnia wysoką jakość kształcenia we wszystkich zawodach medycznych oraz prowadzi badania naukowe na najwyższym światowym poziomie.

GUMed intensywnie rozwija interdyscyplinarne badania, często we współpracy z zagranicznymi ośrodkami. Wybrane projekty finansowane przez polskie instytucje, Narodowe Centrum Nauki oraz Fundację na rzecz Nauki Polskiej, mają także charakter międzynarodowy. Dzięki finansowaniu z Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w ramach programu Międzynarodowe Agendy Badawcze (MAB) na GUMed powstało centrum badawcze specjalizujące się w badaniach nad nabytymi aberracjami genetycznymi jako czynnikami ryzyka raka i innych chorób. W ramach spójnej strategii rozwoju bazy edukacyjnej, naukowej i klinicznej uczelnia zmodernizowała liczne laboratoria badawcze, sale warsztatowe i przestrzenie dydaktyczne.

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Inicjatywa: Innowacje biomedyczne – studia MBA i studia podyplomowe dla wzmocnienia polskiego rynku ochrony zdrowia

Projekt zakłada realizację specjalistycznych studiów podyplomowych z zakresu nauk biomedycznych odpowiadających na współczesne wyzwania i problemy z jakimi boryka się polski system ochrony zdrowia. W projekcie uwzględniono studia

MBA w ochronie zdrowia z modułem badań klinicznych, farmację kliniczną oraz zdrowie publiczne i międzynarodowe. W ciągu ostatnich 4 lat wystąpiły dwa znaczące wyzwania dla systemów ochrony zdrowia, czyli pandemia Covid-19 oraz kryzys migracyjny związany z wojną na Ukrainie. Propozycje programów kształcenia objętych projektem kompleksowo wychodzą naprzeciw współczesnym wyzwaniom oraz odpowiadają na potrzeby wprowadzania innowacji w zarządzaniu ochroną zdrowia, wzmacnianiu roli farmaceutów w opiece nad pacjentami, a wreszcie tworzą warunki do ciągłego podnoszenia kwalifikacji pozamedycznych dla osób pełniących różne funkcje w strukturze systemu ochrony zdrowia.

Uniwersytet Dolnośląski we Wrocławiu

Inicjatywa: Creativity – przestrzeń dla rozwoju nowych technologii i mediów kreatywnych.

Działania Uniwersytetu Dolnośląskiego we Wrocławiu (DSW) w zakresie nowych technologii obejmują edukację oraz wsparcie eksperckie dla rozwoju przedsiębiorczości związanej z mediami kreatywnymi, w tym branżą gier. Uniwersytet jest przestrzenią sieciowania i realizacji innowacyjnych projektów, wspierających kreatywność biznesową i społeczną.

Do flagowych wydarzeń promujących innowacje wśród młodych należy Game Jam, organizowany od 3 lat przez Uniwersytet DSW. W ramach rywalizacji kiluosobowe zespoły projektują grę komputerową. Kilkuniedniowy lub 24-godzinny maraton kodowania i projektowania gromadzi coraz więcej uczestników. W dniach 15-22.09.2024 r. konkurs miał charakter ogólnopolski i odbywał się na kanale Discord.

18.05.2024 r. Uniwersytet DSW stał się przestrzenią dla DRONE Film Festival Poland (6. edycja), współorganizowanego z kilkoma partnerami z branży kreatywnej. Zgłoszono kilkadziesiąt prac ocenianych w kategoriach: happiness – interpretacja szczęścia, new perspective, 360, AI, vertikal, racer extreme, timelaps, film podwodny, fabularny, dokumentalny, promocyjny, teledysk oraz „Zdolny Śląsk” za efekty specjalne.

Uniwersytet DSW był także organizatorem dwóch otwartych warsztatów „Kreatywni dla Kreatywnych” z zakresu projektowania graficznego, animacji, multimedii i gamingu (24.05. i 6.12.2024) oraz warsztatów eye-trackingu (28.11.2024). Z końcem 2024 r. Uniwersytet DSW wraz z uczelniami Grupy Merito stał się głównym partnerem i sponsorem rozgrywek EDU SPORTS w ramach największych w Polsce lig e-sportowych dla uczniów i studentów.

Politechnika Gdańska

Inicjatywa: Tydzień Zrównoważonego Rozwoju

W październiku 2024 r. Politechnika Gdańska (PG) po raz pierwszy zorganizowała Tydzień Zrównoważonego Rozwoju. W wydarzeniach uczestniczyło blisko 350 osób – studentów, pracowników PG oraz przedstawicieli 19 uczelni z całej Polski. Tydzień Zrównoważonego Rozwoju był okazją do dyskusji nad przyszłością oraz udziału w różnorodnych inicjatywach poświęconych zrównoważonemu rozwojowi. Jednym z głównych punktów programu była dwudniowa konferencja pod hasłem „Klimat do działania: Budowanie marki zrównoważonego rozwoju”. Konferencję otworzył wykład eksperta ds. budowania marki, a dobre praktyki zaprezentowali przedstawiciele pięciu polskich uczelni. Warsztaty prowadzone przez pracowników Centrum Analiz Strategicznych były natomiast okazją do dyskusji na temat raportowania danych do rankingów

międzynarodowych oraz wypracowania strategii budowania marki zrównoważonego rozwoju. Wydarzenie wzbogaciły dodatkowe atrakcje, takie jak Kino Zrównoważonego Rozwoju, spacer po zielonym kampusie Politechniki Gdańskiej, wykład neurobiologa czy lekcja podstaw polskiego języka migowego. W ramach Tygodnia Zrównoważonego Rozwoju zorganizowano także trzy finały konkursowe – nagrodzono uczestników 3. edycji kampanii „Rowerem na Uczelnię”, autorów zdjęć zgłoszonych do konkursu fotograficznego „Zrównoważony transport w obiektywie” i zespołów, które wzięły udział w Konkursie Sesji Plakatowej „Aktywni – praktyczne sposoby na zrównoważony rozwój”. W ramach Tygodnia Zrównoważonego Rozwoju odbyły się również eko warsztaty dla przedszkolaków z przedszkola PG „Megamocni”, które poprowadzili studenci z Koła Naukowego „Mikrobiologia w Inżynierii Środowiska” (MIŚ). Politechnika Gdańska od lat angażuje się w działania na rzecz ochrony klimatu i zrównoważonego rozwoju. Tydzień Zrównoważonego Rozwoju to doskonały przykład, jak uczelnia aktywnie uczestniczy w budowaniu bardziej zrównoważonego świata

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Inicjatywa: Prowadzenie zajęć o tematyce zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności organizacji

W roku akademickim 2023/2024 prowadzone były między innymi następujące przedmioty: Globalne problemy społeczne, Management ethics, Społeczna odpowiedzialność biznesu, Zrównoważony rozwój, Etyka w zarządzaniu, ESG in finance, Ethics in finance. Łącznie, w omawianym roku akademickim, biorąc pod uwagę studia stacjonarne i niestacjonarne, zarówno na pierwszym jak i na drugim stopniu, w zajęciach tych wzięło udział prawie 5 tys. studentów.

Uniwersytet Łódzki

Inicjatywa: Uniwersytet Zawsze Otwarty

Jest to program współpracy Uniwersytetu Łódzkiego ze szkołami. Ma on na celu upowszechnianie oferty edukacyjnej Uczelni wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W 2024 r. z programu korzystało ponad 2000 uczniów z Łodzi oraz miejscowości w województwa łódzkiego. Zorganizowano ponad 100 spotkań z uczniami.

Inicjatywa: Program „Zdolny uczeń, świetny student”

Program jest skierowany do młodych pasjonatów, wykazujących się zainteresowaniami naukowo-badawczymi, uczestników olimpiad i konkursów przedmiotowych oraz przede wszystkim uczniów ciekawych otaczającego świata. Celem programu jest rozwój pasji i zainteresowań uczniów szkół średnich w zakresie różnych dyscyplin naukowych. VII edycja programu zakończyła się rekordową liczbą 282 uczestników z 42 szkół podstawowych.

Politechnika Lubelska

Inicjatywa: POLLUB zieloną transformację

Projekt ma na celu podniesienie jakości kształcenia w Politechnice Lubelskiej z uwzględnieniem potrzeb branży energetyki odnawialnej oraz transportu.

Projekt obejmuje poniższe rodzaje działań:

- modyfikacja istniejących programów kształcenia we współpracy z pracodawcami, praktykami lub podmiotami funkcjonującymi w otoczeniu społeczno-gospodarczym z branż: energetyka odnawialna, transport. Do programu kształcenia na kierunkach objętych wsparciem włączane będą zagadnienia dotyczące m.in. zmian klimatycznych, aspektów środowiskowych,

energii odnawialnej, efektywności energetycznej i zrównoważonego rozwoju;

- realizacja dodatkowych elementów kształcenia, podnoszących kompetencje studentów, tj. kursy, szkolenia, wizyty studyjne, zajęcia dodatkowe prowadzone przez praktyków;
- realizacja działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przedwczesnego kończenia nauki – zajęcia wyrównawcze,
- rozwój kompetencji kadry zaangażowanej w dydaktykę.

Uniwersytet Łódzki

Inicjatywa: Działania na rzecz równego traktowania

1. Udział w projekcie RESET – zaangażował 7 dużych multidyscyplinarnych uniwersytetów z całej Europy (University of Bordeaux, Aristotle University of Thessaloniki, University of Łódź, University of Porto, Ruhr-University Bochum, University of Oulu, Sciences Po Paris) i miał na celu podjęcie wyzwania, jakim jest równość płci w instytucjach badawczych w perspektywie różnorodności, w celu zaprojektowania i wdrożenia zorientowanej na użytkownika, ukierunkowanej na wpływ i inkluzywnej wizji doskonałości naukowej.

2. Cykl szkoleń w ramach Gender Equality Plan (Plan na rzecz równych szans) „W drodze do doskonałości i zrównoważonego rozwoju. Od wyzwań dyskryminacji i uprzedzeń do włączenia i różnorodności”, będących częścią projektu RESET. W szkoleniach poruszających 18 obszarów tematycznych uczestniczyło ok. 2500 osób, w tym pracownicy administracyjni, studenci, kadra badawcza

i dydaktyczna oraz kadra zarządzająca wszystkich szczebli organizacyjnych.

Gdański Uniwersytet Medyczny

Inicjatywa: Plan Równości Płci

Rok 2024 był ostatnim rokiem wdrażania w GUMed „Planu Równości Płci”. Plan wyznacza cele oraz obszary działania, obejmuje zbieranie danych i ich monitoring, a także zobowiązuje do przeprowadzenia szkoleń wpisujących się w strategię działania na rzecz równości wśród pracowników Uniwersytetu.

Uczelnia posiada kodeksy etyki, działają senackie oraz rektorskie komisje zajmujące się problemem dyskryminacji i równego traktowania. Głównym zadaniem w ramach działań na rzecz Planu Równości Płci było wyznaczenie celów wraz ze wskazaniem działań oraz wskaźników monitorujących osiągnięcia.

W Planie zostały wyznaczone 4 cele:

1. Zwiększenie świadomości wymogu równości płci na adekwatnych stanowiskach.
2. Wspomaganie rozwoju karier naukowych kobiet.
3. Ułatwienie łączenia pracy z życiem codziennym.
4. Propagowanie zagadnień dotyczących równości płci oraz różnic kulturowych.

Trwają już prace nad Planem Równości Płci na następne lata.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Inicjatywa: Ocena zawartości i identyfikacja mikroplastików w wodach ujmowanych, uzdatnionych i dystrybuowanych w Poznańskim Systemie Wodociągowym – odniesienie do roku 2022.

Celem projektu było: (1) określenie zawartości oraz identyfikacja mikroplastików w wodach ujmowanych i uzdatnianych na 3 poznańskich stacjach uzdatniania umożliwiające ocenę skuteczności stosowanych ciągów technologicznych w usuwaniu tego typu zanieczyszczeń, a także (2) ocena stopnia wtórnego zanieczyszczenia mikroplastikiem wody pitnej przesyłanej konsumentom podczas przesyłu siecią dystrybucyjną zbudowaną m.in. z przewodów z tworzyw sztucznych, umożliwiającą analizę wpływu procesów starzenia rur plastikowych na końcową jakość wody pitnej dostarczanej mieszkańcom Poznania.

Rezultaty badań dostarczyły informacji o skuteczności usuwania cząstek mikroplastiku podczas uzdatniania wody, co umożliwi dalszą optymalizację stosowanych technologii. Z kolei badania monitoringowe na sieci dystrybucyjnej stanowią element niezbędny do wdrożenia zapisów Dyrektywy UE dotyczącej jakości wody pitnej oraz Planów Bezpieczeństwa Wody.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Inicjatywa: Modernizacja Infrastruktury wodnej

Modernizacja Infrastruktury wodnej SGGW na terenie uczelni, do których można zaliczyć:

- Budowę zbiornika na wody popłuczynowe – umożliwienie skierowania wód z płukania filtrów wody do sieci kanalizacyjnej zamiast deszczowej.
- Rozwój systemu dystrybutorów wody – wzrost liczby dostępnych dystrybutorów o 30 jednostek (obecnie 100), wspierając redukcję zużycia plastiku.
- Grawitacyjne oczyszczanie wody w zbiornikach retencyjnych – dwa zbiorniki o łącznej pojemności 2750 m³ zabezpieczające przed powodzią i poprawiające jakość wody przed jej odprowadzeniem.

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Inicjatywa: Montaż instalacji fotowoltaicznych w wybranych lokalizacjach w celu zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto.

W 2024 r. uczelnia zamontowała instalacje fotowoltaiczne w 4 lokalizacjach w Krakowie oraz 1 w Rzęsce o łącznej mocy 247,92 kW. Podjęte działania przyczyniają się do realizacji celu 7 Czysta i dostępna energia oraz celu 13 Działania w dziedzinie klimatu.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Inicjatywa: Modernizacja infrastruktury

SGGW była zaangażowana w działania wpisujące się w poprawę efektywności energetycznej i powiązanej infrastruktury na terenie uczelni, do których można zaliczyć:

- Modernizację oświetlenia – wymiana źródeł światła na technologię LED oraz redukcja liczby punktów świetlnych w przestrzeniach wspólnych, salach dydaktycznych, halach sportowych i na terenach zewnętrznych, co pozwoliło zmniejszyć zużycie energii o 15%.
- Instalację paneli fotowoltaicznych – zamontowano panele o łącznej mocy 1000 kW (z czego 650 kW na terenie Kampusu), co przekłada się na szacowane zmniejszenie zużycia prądu na poziomie 10%.
- Rozwój infrastruktury dla pojazdów elektrycznych – dodano kolejną ładowarkę dla samochodów elektrycznych, zwiększając liczbę użytkowników do 11 (wzrost o 9 w porównaniu z rokiem 2023).

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Inicjatywa: „Absolwent bez barier – program wsparcia i wejścia na rynek pracy dla studentów i absolwentów UKSW z niepełnosprawnościami”

Głównym celem projektu realizowanego w ramach pilotażowego programu „ABSOLWENT” była poprawa zatrudnialności osób niepełnosprawnych poprzez kompleksowe i indywidualnie wsparcie osób z niepełnosprawnościami będących studentami ostatniego roku studiów I lub II stopnia UKSW lub absolwentami szkoły wyższej.

Uniwersytet Łódzki

Inicjatywa: Wzmacnianie potencjału zawodowego studentów na rynku pracy

Uniwersytet Łódzki (UŁ) w ramach działalności Biura Karier, dba o uzupełnianie kompetencji przyszłych absolwentów, umożliwia znalezienie oferty spełniającej wzajemne oczekiwania osoby podejmującej pracę oraz pracodawcy poprzez m.in.:

Projekt Mentorski UŁ – skierowany do studentów UŁ. Absolwenci UŁ, którzy są ekspertami w swojej dziedzinie dzielą się wiedzą z uczestnikami projektu. W projekcie rocznie bierze udział ponad 30 Absolwentów VIP UŁ i ponad 40 studentów.

Akademia Kompetencji to cykl szkoleń, podczas których studenci i absolwenci mają okazję skorzystać z szerokiej gamy bezpłatnych warsztatów prowadzonych przez przedstawicieli firm i instytucji wielu branż. Udział wzięło niemalże 300 osób.

Uniwersyteckie Targi Pracy to spotkanie studentów oraz absolwentów z firmami poszukującymi kandydatów do pracy, praktyk i staży. Spotkania w ramach doradztwa zawodowego są bezpłatne i prowadzone przez zatrudnionego w jednostce psychologa. W ramach doradztwa zawodowego można wziąć udział w szkoleniach lub spotkaniach indywidualnych. Udział wzięło ok. 5000 osób.

Łódzkie Dni Informatyki (ŁDI) to największe wydarzenie z obszaru ICT w województwie łódzkim. ŁDI to szereg bezpłatnych wykładów, warsztatów oraz targi pracy dedykowane branży IT. Udział wzięło 1200 osób.

Politechnika Gdańska

Inicjatywa: Centrum Ekoinnowacji

Centrum Ekoinnowacji Politechniki Gdańskiej, które powstało w 2024 r., to nowoczesna placówka badawcza, której głównym celem jest prowadzenie nowatorskich badań i opracowywanie technologii związanych ze zrównoważonym rozwojem, ochroną środowiska oraz redukcją negatywnego wpływu działalności człowieka na klimat. Centrum Ekoinnowacji PG pełni funkcję dydaktyczną, laboratoryjną oraz badawczą, umożliwiając kształcenie specjalistów w dziedzinie innowacyjnych technologii ekologicznych. W budynku znajduje się 18 nowoczesnych laboratoriów badawczych i komputerowych, 20 sal dydaktycznych oraz audytorium. Obiekt wykorzystuje szereg ekologicznych rozwiązań, takich jak ogniwa fotowoltaiczne, zielony dach, pompy ciepła oraz systemy odzysku wody szarej.

Badania prowadzone w Centrum Ekoinnowacji koncentrują się na kluczowych problemach ekologicznych, takich jak ograniczanie

skutków powodzi i suszy, ograniczenie emisji CO₂, usuwanie zanieczyszczeń z wody czy odzysk energii. Laboratoria umożliwiają pracę w obszarach czystych technologii wodnych, zrównoważonego transportu, gospodarki o obiegu zamkniętym i adaptacji do zmian klimatu.

Politechnika Lubelska

Inicjatywa: Nowoczesne dodatki zeolitowo-tlenkowe do zastosowań w technologii produkcji mieszanek mineralno-asfaltowych o zwiększonej odporności na działanie czynników środowiskowych

Projekt dotyczy opracowania technologii produkcji mieszanek mineralno-asfaltowych odpornych na szkodliwe działanie czynników środowiskowych. Efektem realizacji projektu będzie opracowanie technologii produkcji mieszanek mineralno-asfaltowych z zastosowaniem dwufunkcyjnych dodatków zeolitowo-tlenkowych. Będą one działały na dwóch płaszczyznach:

(I) obecne w ich strukturze nanocząstki tlenków metali (MONPs) będą hamowały/ograniczały procesy starzenia lepiszczy asfaltowych oraz (II) system kanatów i komór obecny w matrycach zeolitowych będzie umożliwiał produkcję mieszanek mineralno-asfaltowych w obniżonej temperaturze zagęszczania.

Projekt obejmuje syntezę matryc zeolitowych oraz ich modyfikację za pomocą MONPs, modyfikację komercyjnego asfaltu drogowego 35/50 za pomocą dwufunkcyjnych dodatków zeolitowo-tlenkowych, zbadanie efektu spieniania asfaltu za pomocą dwufunkcyjnych dodatków oraz ocenę ich wpływu na kohezję i adhezję asfaltu do wybranych kruszyw mineralnych i właściwości uzyskanych mieszanek mineralno-asfaltowych. Realizacja projektu przyczyni się do opracowania technologii produkcji nawierzchni drogowych

o wydłużonym okresie eksploatacji, co niesie za sobą korzyści środowiskowe i ekonomiczne.

Inicjatywa: Wschodni Akcelerator Biznesu 2

Celem przedsięwzięcia jest inkubacja 200 startupów poprzez kompleksowy program wsparcia, służący przekształcaniu pomysłów biznesowych w produkty, dostosowanie ich do warunków rynkowych i opracowanie rentownych modeli biznesowych. Inkubacja będzie realizowana w oparciu o metody Lean Startup i Design Thinking, zapewniające tworzenie produktów o oparciu o realne, potwierdzone potrzeby klientów i ciągłe testowanie hipotez biznesowych w pętlach Build-Measure-Learn.

Efektom realizacji projektu będzie wzrost liczby innowacyjnych przedsiębiorstw, budowanie i promowanie ekosystemu startupów. Za zarządzanie Platformą odpowiedzialny będzie Puławski Park Naukowo-Technologiczny Sp. z o.o. przy wsparciu 7 partnerskich podmiotów.

Ekosystem tworzyć będą takie podmioty jak: uczelnie wyższe, fundusze kapitałowe, instytucje otoczenia biznesu oraz przedsiębiorstwa. Szczególną rolą firm z ekosystemu jest współpraca ze startupami w testowaniu propozycji wartości i MVP.

Startupy w trakcie trwającego maksymalnie 6 miesięcy programowi inkubacji, opracują model biznesowy oraz MVP korzystając z szerokiego pakietu usług podstawowych (m.in. przestrzeni do pracy, obsługi księgowej, obsługi prawno-podatkowej oraz podstawowego wsparcia marketingowego), specjalistycznych (m.in. dopracowania modeli biznesowych, badań i eksperymentów dot. weryfikacji pomysłu, możliwości finansowania) oraz wykorzystując środki z grantu.

Realizacja platformy startowej korzystnie wpłynie na podniesienie wśród przedsiębiorczych osób poziomu wiedzy w obszarze procesu budowy i rozwoju własnej,

innowacyjnej firmy. Pozwoli im zdobyć wiedzę o przebiegu procesu inwestycyjnego i nawiązać cenne kontakty, które w przyszłości zaowocować mogą kooperacją biznesową.

Uniwersytet SWPS

Inicjatywa: Startup Booster for Social Impact

Program ma na celu wspieranie rozwoju innowacji o pozytywnym wpływie społecznym i środowiskowym. Skierowany jest do startupów, fundacji oraz stowarzyszeń prowadzących działalność gospodarczą nie dłużej niż 5 lat. Program oferuje wsparcie ekspertów w procesie transformacji pomysłów w realne rozwiązania z zakresu innowacji społecznych. Program przyczynia się do zrównoważonego rozwoju poprzez wsparcie innowacyjnych startupów i organizacji społecznych. Pomaga w tworzeniu modeli biznesowych zgodnych z ESG, zmniejsza nierówności społeczne i wspiera rozwiązania proekologiczne. Dzięki mentoringowi i dostępowi do finansowania startupy szybciej rozwijają technologie wpływające na edukację, zdrowie i środowisko. Program buduje także sieć partnerstw, wspierając współpracę między biznesem, nauką i organizacjami społecznymi.

Gdański Uniwersytet Medyczny

Inicjatywa: „GUMed bez barier”

Za ponad 5 mln złotych powstanie w Uczelni wiele udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami. Szczególny nacisk zostanie położony na podniesienie świadomości kadry na temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnością.

W ramach przygotowań do projektu zidentyfikowano bariery w obszarze dostępności Uczelni i określono na ich

podstawie potrzeby. Nacisk zostanie położony na likwidację bariery związanej ze zbyt niską świadomością kadry na temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnością. Zostanie to osiągnięte m.in. poprzez przeszkolenie kadry i organizację wizyt studyjnych. Wsparciem w ramach projektu planuje się objąć 450 osób (w tym 315 kobiet i 135 mężczyzn), tj. 190 osób z kadry administracyjnej (133 K i 57 M) oraz 260 nauczycieli akademickich (182 K i 78 M), co stanowi nieco ponad 20% kadry. Grupę docelową będą stanowić kadra kierownicza, dydaktyczna i administracyjna, w tym pracownicy jednostki ds. dostępności zatrudnieni w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym. Dopuszcza się również udział przedstawicieli i przedstawicielek reprezentujących zinstytucjonalizowane struktury studenckie.

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Inicjatywa: Projekt Równi – Bezpieczni – Dostępni

Z końcem 2024 r. zakończyły się negocjacje i podpisana została umowa z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) na realizację projektu Równi – Bezpieczni – Dostępni. Celem projektu jest zniwelowanie barier w zakresie korzystania z oferty edukacyjnej oraz pracy w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu (UEW) poprzez wdrożenie trwałych i kompleksowych zmian w 8 obszarach działalności, odnoszących się do funkcjonowania w środowisku akademickim osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Projekt obejmuje kompleksowe działania prowadzące do wzrostu szeroko rozumianej dostępności uczelni dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewniając tym samym bardziej inkluzywne i dostępne środowisko akademickie.

Uniwersytet Łódzki

Inicjatywa: Projekt DYWERS

Celem jest zwiększenie świadomości na temat różnorodności społecznej. Ponadto zorganizowano Żywą Bibliotekę – wydarzenie podczas którego odwiedzający mogli porozmawiać z osobami, które wpisują się w liczne odmiany różnorodności. Miały także miejsce warsztaty, w których uczestniczyło ok. 15 osób. W ramach sekcji DYWERS odbyło się 5 seansów filmowych.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Inicjatywa: II Lubelskie Dni Integracji w dniach 14-15 maja 2024

Wydarzenie zorganizowane przez 5 lubelskich uczelni i pod koordynacją Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (UMCS) miało na celu promowanie dostępności, różnorodności oraz wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami w celu zapewnienia inkluzywnej i równej edukacji. Inicjatywa miała na celu również rozwijanie współpracy i wymianę doświadczeń we wsparciu osób z niepełnosprawnościami oraz w kryzysie zdrowia psychicznego, co bezpośrednio przyczynia się do redukcji nierówności społecznych. Wspierano również dobrostan uczestników. W trakcie wydarzenia odbyły się prelekcje i warsztaty. Zorganizowano również turniej siatkówki na siedząco.

Dodatkowo, Piknik Integracyjny zorganizowany na Placu Marii Curie-Skłodowskiej umożliwił prezentację działań organizacji studenckich i pozarządowych, np. Fundacja Fuga Mundi, Fundacja Heros, Fundacja Aktywizacja, Fundacja Alpha, Fundacja Aktywnej Rehabilitacji, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, promując ideę społeczeństwa otwartego i włączającego.

Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Inicjatywa: Uczelnia przyjazna

Program dostępności Uniwersytetu Medycznego w Lublinie dla osób z niepełnosprawnościami. Działania skierowane są na kompleksowe wsparcie osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowanie Uczelni oraz jej oferty do potrzeb tychże osób. Prace obejmują zmiany organizacyjne, zwiększające dostępność, aktualizację dotychczasowych i ustalanie nowych procedur wewnętrznych, zapewniających dostępność procesów realizowanych przez Uczelnię. Ponadto podejmuje się działania niwelujące bariery architektoniczne, komunikacyjne i informacyjne. Podejmuje się także działania mające na celu podnoszenie kompetencji dydaktycznych osób pracujących w Uczelni, w tym w zakresie edukacji włączającej, działania zwiększające świadomość na temat niepełnosprawności osób pracujących w Uczelni oraz działania zapewniające dostępność kierunków studiów.

Politechnika Śląska

Inicjatywa: Projekt „Miasto Przestrzeni Rozwoju” Projekt zrealizowany przez Miasto Zabrze (Lider), Politechnikę Śląską (Partner) i Akademię Śląską (Partner) przy współpracy ze Związkiem Miast Polskich w ramach Programu Rozwój Lokalny. Celem inicjatywy było m.in.: poprawa jakości życia w mieście, poprawa potencjału gospodarczego i społecznego miasta, jakości środowiska naturalnego oraz jakości przestrzeni miejskich, poprawa spójności działań i wzrost zaufania mieszkańców do instytucji publicznych, stworzenie

standardów nowoczesnego świadczenia usług publicznych. Politechnika Śląska w ramach projektu przygotowała Miejski Standard Dostępności w zakresie dostępności architektonicznej i komunikacyjno-informacyjnej, który dotyczy tzw. ścieżki dostępu do terenów i obiektów Miasta Zabrze. W dokumencie ujęto również dostępność cyfrową. Standardy Dostępności. Politechnika Śląska przeprowadziła także zajęcia z edukacji ekologicznej, zwiększające poziom świadomości ekologicznej i świadomości zrównoważonego rozwoju.

W ramach tych działań przygotowywano zakres merytoryczny, konspekty warsztatów, szkolenia i warsztaty dla mieszkańców Zabrze.

Prowadzone były także zajęcia plenerowe oraz wydarzenia ekologiczne dla mieszkańców rozwijające wiedzę i promujące dobre praktyki w zakresie edukacji ekologicznej. Łącznie przeszkolono prawie 4500 osób ze wszystkich grup wiekowych, od przedszkolaków do seniorów.

Uniwersytet Łódzki

Inicjatywa: Ideathon

Przeprowadzono konkurs, w którym zespoły studenckie i doktoranckie wypracowują rozwiązania odpowiadające na kluczowe wyzwania społeczne i środowiskowe zgłaszane przez otoczenie zewnętrzne. W 2024 r. (II edycja konkursu) trzy zwycięskie zespoły otrzymały nagrody o łącznej wartości ok. 40 tys. zł.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Inicjatywa: I Ogólnopolskie Forum Kultury Studenckiej – Kultura Studencka 3.0

Wydarzenie odbyło się w dniach 20–22 listopada 2024 r. w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka w Lublinie pod

hasłem „jednością silni, rozumni szaleem”. To wyjątkowa inicjatywa, która powstała w 2019 r. zrzesza osoby i organizacje zaangażowane w rozwój kultury studenckiej, tworząc stałą sieć współpracy pomiędzy ośrodkami kultury z całej Polski. Forum stawia sobie za cel wspieranie i profesjonalizację działań na rzecz kultury akademickiej.

Forum zgromadziło studentów, animatorów kultury, przedstawicieli uczelni oraz partnerów z różnych sektorów, tworząc platformę wymiany doświadczeń i inspiracji. Wydarzenie promowało rozwój kultury studenckiej poprzez panele dyskusyjne, warsztaty oraz występy artystyczne, wspierając integrację środowisk akademickich i kulturalnych. Szczególnie istotne były panele eksperckie, takie jak „Potencjał Kultury Studenckiej – rozwiązania systemowe, finansowanie i kadry eksperckie jako klucz do profesjonalizacji działań”, „Od pasji do dobrostanu: jak twórcze uczestnictwo zmienia życia”, czy warsztaty „Kultura studencka a społeczna odpowiedzialność – jak tworzyć zrównoważone wydarzenia?” – które podkreślały znaczenie profesjonalizacji działań kulturalnych w środowisku studenckim.

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Inicjatywa: Projekt „City&Co: Older Adults Co-Creating a Sustainable Age-friendly City”

Projekt, w którym uczestniczy zespół naukowców z Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu z Katedry Badań Systemowych oraz Instytutu Gospodarki Przestrzennej Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Architektury Krajobrazu, realizowany jest od 2022 r., a zakończy się w czerwcu 2025 r. Poza badaczami z Wrocławia w projekcie biorą udział naukowcy z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (krajowy lider projektu) oraz z Holandii i Rumunii.

Celem projektu jest analiza jakości życia seniorów i senioralnych polityk realizowanych w czterech wybranych europejskich miastach: Hadze, Wrocławiu, Krakowie i Bukareszcie.

W ramach realizacji projektu prowadzono badania ilościowe i jakościowe polegające m.in. na wykorzystywaniu przez seniorów aplikacji do zgłaszania problemów oraz rozwiązań przydatnych w różnych sytuacjach. Przeprowadzono warsztaty, na których przedstawiciele władz badanych miast wraz z seniorami pracowali nad politykami miejskimi. Analizie poddano dziewięć obszarów, w tym m.in. mieszkalnictwo, transport, partycypacja w życiu społecznym, itd.

Na bazie prac prowadzonych w 2024 r., opracowane zostaną zalecenia dla władz samorządowych w zakresie tworzenia polityk przyjaznych osobom starszym. Efektem projektu jest również publikacja w 2024 r. trzech artykułów naukowych.

Inicjatywa: Projekt Zielonych pierścieni Wrocławia

Zespół naukowców z Katedry Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu opracował projekt systemu Zielonych pierścieni Wrocławia. Jego celem jest stworzenie wokół miasta otuliny z terenów m.in. leśnych, która nie tylko poprawi jakość powietrza, ale będzie też miejscem rekreacji dla mieszkańców i ochroną przed skutkami zmiany klimatycznej. To część większego, rozwijanego od lat projektu systemu zielonej infrastruktury we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym. Nad projektem naukowcy pracowali od 2014 r., kiedy to Instytut Rozwoju Terytorialnego zaproponował uczelni opracowanie projektu optymalnego układu zielonej infrastruktury na obszarze Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego. Celem było wskazanie optymalnego układu

zielonej infrastruktury jako istotnego elementu strukturotwórczego przestrzeni, ograniczenie fragmentacji obszarów zieleni i zapobieganie niekontrolowanej zabudowy wokół miasta. Istotna była również poprawa warunków klimatycznych Wrocławia i jego otoczenia, zapewnienie ochrony przed zabudową cennych przyrodniczo obszarów, zachowanie zaplecza przyrodniczego w otoczeniu terenów osadniczych, czy w końcu stworzenie warunków dla rozwoju turystyki i rekreacji w regionie.

Projekt Zielonych pierścieni został zakończony w 2024 r., a jego założenia zostały przedstawione podczas posiedzenia Zespołu do spraw lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miasta Wrocławia w dniu 22 października 2024 r., które miało miejsce w Urzędzie Wojewódzkim miasta Wrocławia. Z kolei w dniu 7 listopada 2024 r. odbyło się w Sejmie RP posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Zielonych Pierścieni Polskich Miast, którego tematem były Zielone pierścienie Wrocławia, przedstawiany w ramach prac zespołu jako pierwszy przykład z kilku polskich miast. Zielone pierścienie Wrocławia zostały już uwzględnione w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego.

Efektom projektu jest również zgłoszona w 2024 r. jedna publikacja naukowa.

Politechnika Morska w Szczecinie

Inicjatywa: Przerzutka na SDG

21 marca 2024 r. na Politechnice Morskiej w Szczecinie otwarto nową proekologiczną przestrzeń rowerową w ramach projektu „Przerzutka na SDG – kampania akademicka na rzecz zrównoważonego rozwoju”, dofinansowanego przez WFOŚiGW.

Infrastruktura obejmuje 25 stanowisk rowerowych, stację serwisową oraz rower stacjonarny do ładowania sprzętu elektronicznego, co wspiera zrównoważony transport oraz promuje aktywność fizyczną wśród studentów.

Inwestycja przyczynia się do realizacji innowacji i zrównoważonej infrastruktury oraz zachęca do odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji poprzez korzystanie z rowerów jako ekologicznego środka transportu. Działania te są zgodne z walką ze zmianami klimatycznymi oraz promują partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju dzięki współpracy z WFOŚiGW i innymi instytucjami.

Inicjatywa: Green Cities 2024

Politechnika Morska w Szczecinie współorganizowała konferencję dotyczącą logistyki miejskiej, w której uczestniczyli specjaliści z całego świata. Tematyka spotkania koncentrowała się na innowacjach w logistyce miejskiej oraz jej wpływie na środowisko.

Eksperti omawiali również zastosowanie technologii autonomicznych i sztucznej inteligencji w dostawach oraz efektywność logistyki miejskiej oraz minimalizacji jej negatywnego wpływu na środowisko.

W kontekście problemu korków, proponowane rozwiązania, takie jak wydzielone przestrzenie do rozładunku, wspierają zrównoważony rozwój miast oraz odpowiedzialną konsumpcję i produkcję.

Konferencja stanowiła platformę wymiany wiedzy, co sprzyjało partnerstwu na rzecz celów zrównoważonego rozwoju.

Politechnika Śląska

Inicjatywa: Projekt LIFE-C „Promoting life cycle thinking in higher education” dofinansowanego w ramach programu Erasmus+

Dodatkowe kursy dla studentów, doktorantów i pracowników Politechniki Śląskiej poświęcone nauczaniu analiz cyklu życia (ang. life cycle assessment LCA). LCA jest procesem oceny wpływu wyrobu na środowisko podczas całego cyklu życia, tzw. „analiza od kołyski do grobu”, w celu zmniejszenia presji na środowisko.

Kursy przygotowane były przez międzynarodowy zespół ekspertów z Politechniki Śląskiej, Uniwersytetu Niccolò Cusano (Włochy), Uniwersytetu Lappeenranta LUT (Finlandia) oraz Narodowej Politechniki w Atenach (Grecja). Kursy miały za zadanie zapewnić przekrojowe nauczanie jednych z najbardziej poszukiwanych umiejętności na dzisiejszym rynku pracy. Były to m.in. kursy z zakresu: „Introduction to life cycle thinking and assessment”, „Application of life cycle assessment”, „Social life cycle assessment and life cycle costing”.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Inicjatywa: Działania na rzecz recyklingu i ograniczenia odpadów

Podjęto następujące działania na rzecz recyklingu i ograniczenia odpadów:

- Rozwój programu recyklingu papieru – w 2024 r. odzyskano 38 ton.
- Optymalizacja zużycia papieru – modernizacja systemu dozowania ręczników i papieru toaletowego w 10 budynkach, co zmniejszyło jego zużycie o 30%

- Usprawnienie segregacji odpadów – wyprowadzenie indywidualnych koszy z pomieszczeń biurowych w kolejnych 2 budynkach (obecnie 3 objęte programem).
- Zmiana sposobu dystrybucji środków czystości – wprowadzenie 40 nowych dozowników oraz profesjonalnej chemii czyszczącej, co zmniejszyło zużycie środków chemicznych o 50%.

Uniwersytet Dolnośląski we Wrocławiu

Inicjatywa: Zielona transformacja przedsiębiorstw

Celem działań Uniwersytetu Dolnośląskiego była współorganizacja konferencji i webinaru poświęconych konkurencyjności przedsiębiorstw w związku z transformacją biznesu w kierunku zrównoważonym.

Konferencja została zorganizowana 19 marca 2024 r. w partnerstwie ze stowarzyszeniem ESG Impact Network, pt. „Nowoczesna Firma w Oparciu o ESG”. Jej celem była wymiana dobrych praktyk w zakresie ESG i poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, jak zwiększyć konkurencyjność przedsiębiorstw i regionu (dolnośląskiego) oraz przyciągnąć inwestorów.

Dodatkowo w czerwcu 2024 r. zorganizowano webinar z cyklu „New Sustainability – Transformacja ESG w Twojej firmie”, które poświęcone były promocji branży ESG i kursowi MBA o w/w tytule prowadzonym we współpracy z Aalto University i WSB Merito Poznań.

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Inicjatywa: Przewodnik po legislacji ESG

Publikację przygotowano dzięki współpracy Kampanii 17 Celów, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Grupy Roboczej ds. Społecznej Odpowiedzialności Uczelni, działającej w ramach Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Celem wydawnictwa było wsparcie polskich przedsiębiorstw w procesie zrównoważonej transformacji i efektywnego wdrażania legislacji w obszarze ESG. Publikacja mapuje 41 kluczowych aktów prawnych UE w obszarach środowiskowym, społecznym i zarządczym, które mogą wpływać na prowadzenie działalności biznesowej w Polsce. Przejrzyste i atrakcyjne wizualnie treści pozwalają na zrozumienie całościowego obrazu systemu obowiązujących i planowanych regulacji. Opracowanie uzupełniają linki prowadzące do pełnych treści przepisów, szczegółowe opisy wybranych 17 dyrektyw i rozporządzeń, a także artykuły eksperckie pogłębiające istotne zagadnienia społeczne, środowiskowe i zarządcze.

Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Inicjatywa: Rozwój systemów uzdatniania wody przeciwdziałających eutrofizacji jezior na bazie zeolitów otrzymywanych z odpadów przemysłowych

Głównym celem projektu CleanLake, realizowanego w międzynarodowym konsorcjum, jest opracowanie systemów uzdatniania wody, które jednocześnie przeciwdziałają procesowi eutrofizacji jezior. Opracowane rozwiązania będą bazować na kompozycie z obecnością zeolitów

otrzymywanych z ubocznych produktów przemysłowych. Nowa technologia umożliwi zwiększenie efektywności uzdatniania wody dzięki selektywnemu wychwytywaniu organicznych związków azotu i fosforu. W ramach projektu planuje się zbadać możliwość produkcji różnego rodzaju zeolitów z różnych popiołów i innych ubocznych produktów przemysłowych, a następnie możliwość ich aplikacji w wybranych produktach uzdatniania wody:

- „Ścieżki czyszczące” – ścieżki zlokalizowane na brzegu jeziora, które zapobiegą przedostawaniu się zanieczyszczeń, wykonane na bazie zgranulowanego materiału. Działanie realizowane na Jeziorze Kierskim w Poznaniu.
- Nawodne platformy wielofunkcyjne (platformy filtrujące i jednocześnie platformy lęgowe dla ptaków wodnych;
- Platformy podwodne (platformy filtrujące, które mogą służyć jednocześnie jako sztuczne siedliska dla małych zwierząt i ryb lub do szkolenia płetwonurków).

Produkty te, po wchłonięciu odpowiedniej ilości związków azotu i fosforu (przewidywany czas pracy jeden sezon) zostaną poddane recyklingowi i przekształcone w inny produkt użyteczny – nawóz do produkcji roślinnej, w tym roślin energetycznych, o kontrolowanej szybkości uwalniania składników odżywczych.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Inicjatywa: Las Miyawaki na kampusie SGGW

SGGW założyła w październiku 2024 las metodą Miyawaki – innowacyjną techniką zalesiania opracowaną przez japońskiego botanika

dr Akirę Miyawakiego. Metoda ta polega na intensywnym sadzeniu rodzimych gatunków drzew w niewielkiej, zagęszczonej przestrzeni, co pozwala na bardzo szybkie odtworzenie naturalnego, różnorodnego ekosystemu leśnego. Taki las charakteryzuje się wysoką bioróżnorodnością, poprawą jakości powietrza, zwiększoną retencją wody oraz efektywnym pochłanianiem dwutlenku węgla, co ma istotny wpływ na łagodzenie efektów zmian klimatycznych.

Działanie to wpisuje się w realizację Agendy 2030 w zakresie SDG na kilku poziomach:

- Cel 13 – Działania w zakresie klimatu: Las Miyawaki przyczynia się do sekwestracji dwutlenku węgla, co pomaga w walce z globalnym ociepleniem.
- Cel 15 – Życie na lądzie: Odtwarzanie naturalnych ekosystemów i zwiększenie bioróżnorodności leśnej to kluczowe elementy ochrony środowiska naturalnego.
- Cel 11 – Zrównoważone miasta i społeczności: Wprowadzenie zieleni w przestrzeniach miejskich poprawia jakość życia mieszkańców, wspiera adaptację do zmian klimatycznych i tworzy przyjazne, zdrowe środowisko.
- Cel 4 – Jakość edukacji: Projekt stanowi także doskonałą platformę do edukacji ekologicznej, umożliwiając studentom oraz społeczności lokalnej poznanie nowoczesnych metod ochrony przyrody.

W ten sposób SGGW nie tylko realizuje idee zrównoważonego rozwoju, ale także demonstruje, jak innowacyjne podejścia mogą przyczyniać się do ochrony środowiska oraz edukacji ekologicznej, co jest fundamentem Agendy 2030.

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Inicjatywa: Czynna ochrona zagrożonych gatunków ptaków

Projekt Czynna ochrona zagrożonych gatunków ptaków siewkowych na wyspach wiślanych ma na celu wdrażanie wybranych zadań ochronnych na obszarze OSOP Dolina Środowej Wisły PLB140004. Celem strategicznym jest powstrzymanie spadku liczebności kluczowych gatunków zespołu koryta środkowej Wisły: przede wszystkim mewy siwej – gatunku obecnie uznawanego za najbardziej zagrożony wymarciem w Polsce, oraz rybitwy białoczelnej.

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Inicjatywa: Akademia Klimatu 5. Bioróżnorodność w centrum kampusu, miasta, uwagi

Projekt Akademia Klimatu to wydarzenie, które ma za zadanie kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju. W wydarzeniu wzięło udział ok. 60 osób.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Inicjatywa: Czynna ochrona ex situ i in situ roślin zagrożonych wyginięciem i chronionych flory Polski

Czynna ochrona ex situ i in situ roślin zagrożonych wyginięciem i chronionych flory Polski – podejmowanie działań mających na celu ochronę gatunków zagrożonych (uprawa ex situ, monitoring stanu populacji, wzmacnianie populacji, reintrodukcja na stanowiska naturalne): 1) „Ochrona czynna polskiej populacji jęczyczki syberyjskiej” 2) Ochrona skrajnie zagrożonych gatunków żmijowca czerwonego *Echium russicum* i pierwiosnki bezłodygowej *Primula vulgaris* we florze Lubelszczyzny i Polski 3) Ochrona czynna zagrożonych gatunków ramienic

objętych ochroną ścisłą na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim”

Inicjatywa: Edukacja ekologiczna

Promocja wiedzy z zakresu szeroko rozumianej ekologii, botaniki, ogrodnictwa czy florystyki ma miejsce w Ogrodzie Botanicznym UMCS podczas oprowadzania grup zorganizowanych oraz w czasie różnorodnych zajęć warsztatowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym osób z niepełnosprawnościami. Edukacja przyrodnicza i ekologiczna jest realizowana poprzez m.in. ścieżki edukacyjne, wystawy roślin, wystawy malarskie czy fotograficzne, spacer z przewodnikiem, konkursy plastyczne, fotograficzne oraz wydarzenia, m.in. „Święto Botaniki”, „Noc Biologów”. Oferta edukacyjna skierowana jest również do seniorów (m.in. warsztaty tematyczne, spacer z przewodnikiem w ramach Ogrodowej Akademii Seniora, Ogrodowej Akademii Międzypokoleniowej). W Ogrodzie organizowane są także praktyki zawodowe dla uczniów szkół średnich i studentów uczelni wyższych.

Politechnika Gdańska

Inicjatywa: Utworzenie Strategii wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności na lata 2024–2030.

Na Politechnice Gdańskiej została opracowana Strategia wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności na lata 2024-2030, opublikowana w lipcu 2024 r. Opracowany został spójny plan działań w 6 obszarach, szczególnie ważnych z punktu

widzenia zaangażowania Politechniki Gdańskiej w realizację założeń uczelni społecznie odpowiedzialnej i dbającej o zrównoważony rozwój. Są to: odpowiedzialność i wartości, zaangażowana społeczność PG, równość i różnorodność, kształcenie, działania dla społeczności spoza PG, przyjazny kampus dla ludzi i środowiska. Powyższe obszary odpowiadają fundamentom Zrównoważonego Rozwoju jakimi są ludzie, planeta, dobrobyt, pokój na świecie i partnerstwo. Zaplanowane działania w Strategii będą podlegać bieżącemu monitorowaniu oraz cyklicznej weryfikacji.

Politechnika Śląska

Inicjatywa: Konkurs dla uczniów szkół średnich i studentów pn. „Media społecznościowe w kształtowaniu świadomości zrównoważonego rozwoju” zorganizowany przez Katedrę Stosowanych Nauk Społecznych Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej i Koło Naukowe Technologii Kognitywnych „Cognitus” w ramach Europejskiego Miasta Nauki Katowice 2024 w Paśmie Miasto-Region-Akademia.

Inicjatywa ma na celu popularyzację idei poszanowania przyrody i odpowiedzialności w korzystaniu ze środowiska naturalnego. Jednocześnie rolą konkursu było zwrócenie uwagi na znaczenie nowoczesnych narzędzi komunikacji społecznej (w tym mediów społecznościowych) w upowszechnianiu wartości i zasad zrównoważonego rozwoju.

Konkurs polegał na opracowaniu koncepcji i zrealizowaniu krótkiego materiału wideo.

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Inicjatywa: Poszerzanie sieci organizacji partnerskich

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie aktywnie angażuje się w liczne współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym działającymi na rzecz wspierania realizacji postanowień zrównoważonego rozwoju. W 2024 r. SGH nawiązała współpracę partnerską z 17 organizacjami, w tym najbardziej uznanymi z perspektywy zaangażowania w promocję zrównoważonego rozwoju. W tym gronie znalazły się, między innymi: United Nations Global Compact, Fundacja Kampania 17 Celów, Fundacja Instytut Wolontariatu Pracowniczego czy Polskie Stowarzyszenie ESG.

Inicjatywa: Powołanie Komisji ds. zrównoważonego rozwoju SGH 27 listopada 2024 r. na mocy decyzji Rektora powołana została Komisja do spraw zrównoważonego rozwoju Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie

Nowo powołany organ powstał w wyniku przekształcenia funkcjonującej od 2017 r. Komisji rektorskiej ds. społecznej odpowiedzialności SGH i stanowi jego naturalną kontynuację. Powołanie Komisji jest odpowiedzią uczelni na rosnącą rolę społecznej odpowiedzialności i zrównoważonego rozwoju w szkolnictwie wyższym. W skład Komisji wchodzi przedstawiciele 5 kolegiów, studentów i doktorantów oraz najważniejszych jednostek organizacyjnych Uczelni. Komisja pracuje na rzecz całej społeczności SGH, a także interesariuszy uczelni. Jest odpowiedzialna za koordynowanie wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności uczelni, w tym przygotowywanie raportów w tym zakresie.

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Inicjatywa: Wsparcie edukacji w krajach rozwijających się

SGGW w 2024 r. wsparła Fundację Nauka dla Rozwoju w realizacji projektu rozwojowego pt.: „Podniesienie jakości kształcenia młodzieży w zakresie przetwórstwa mleka w Tanzanii poprzez poprawę warunków nauczania – utworzenie Centrum Doskonałości”. Celem projektu jest zwiększenie potencjału instytucji kształcącej młodzież w zakresie uprawy roli, hodowli zwierząt, produkcji i przetwórstwa mleka w Tanzanii, co wpłynie na istotne podniesienie jakości kształcenia specjalistów w tych dziedzinach. Wzrost efektów kształcenia przyczyni się do wzrostu liczby specjalistów i poprawy pozycji młodzieży na rynku pracy oraz wpłynie na rozwój rolnictwa i przetwórstwa mleka w Tanzanii. Projekt jest realizowany w ramach programu Polska Pomoc Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, a jego beneficjentem jest Livestock Training Agency w Tengeru, w Tanzanii. Inicjatywa wpisuje się także w realizację Celu 4 Dobra jakość edukacji.

Uniwersytet Dolnośląski

Inicjatywa: Laboratorium dydaktyki – transformatywne uczenie się przez rozwój nowoczesnego warsztatu nauczycieli w partnerstwie międzynarodowym.

Uniwersytet DSW prowadzi stale działania prorozwojowe dla nauczycieli w zakresie transformacji sposobów uczenia się i unowocześnienia metod dydaktycznych. Regularnie organizuje konferencje, warsztaty i seminaria z udziałem krajowych i zagranicznych partnerów.

W 2024 r. Uniwersytet DSW był liderem projektu pt. Laboratorium dydaktyki, w którym wypracowano podręcznik do nauczania problemowego i projektowego (PBL)

oraz zorganizowano otwartą konferencję i certyfikowane warsztaty PBL dla nauczycieli (14.03.2024, 3-10-24.04.2024). Celem tych działań było wzmocnienie potencjału i doskonalenie warsztatu nauczycieli szkół podstawowych, zachęcenie do realizacji działań edukacyjnych o charakterze angażującym. Liderem projektu (EOG Funds) z udziałem badaczy z Østfold University College w Halden w Norwegii i nauczycieli szkoły Spark Academy w Poznaniu był prof. S. Krzychała z UD DSW.

26.03.2024 r. we współpracy z niemieckim partnerem Teacher Training College Hamelin uczelnia zorganizowała seminarium dotyczące praktyk demokratycznych w szkolnictwie. Miało ono na celu wymianę wiedzy i doświadczeń o metodach włączania treści z zakresu edukacji obywatelskiej do programów nauczania różnych poziomów.

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Inicjatywa: Działania w ramach projektu EU GREEN

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu (UPWr) od 2023 r. jest częścią sojuszu EU GREEN – sieci dziewięciu europejskich uczelni wdrażających cele zrównoważonego rozwoju w edukacji, badaniach, mobilności akademickiej oraz działaniach realizowanych z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Jest to projekt realizowany w ramach Inicjatywy Uniwersytetów Europejskich.

W 2024 r. w ramach tego projektu na UPWr zorganizowano m.in.:

- Entrepreneur Journey – cykl wydarzeń dedykowanych studentom, doktorantom i naukowcom, dla wzbogacenia wiedzy oraz umiejętności potrzebnych do założenia własnego przedsiębiorstwa i rozwinięcia start-up'ów green/entrepreneur-journey;
- PhD Thesis in 3 minutes – konkurs promujący i rozwijający umiejętności komunikacyjne doktorantów – zwięzła i atrakcyjna prezentacja prowadzonych badań dla niespecjalistycznej publiczności;
- serię szkoleń dla pracowników UPWr z zakresu komunikacji bez przemocy oraz różnic płciowych i formułowania inkluzywnych komunikatów;
- akcję rejestracji drzewostanu oraz sadzenia drzew w ramach Tree BioBlitz we współpracy z młodzieżą licealną;
- obchody Europejskiego Tygodnia Redukcji Odpadów – cykl warsztatów, eksperckich wykładów i wydarzeń zorganizowanych we współpracy z Urzędem Miasta Wrocław, Spółką Ekosystem, Wrocławskim Bankiem Żywności;
- warsztaty 'Naturalne krajobrazy – w wakacyjnych wspomnieniach', dla podopiecznych Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci Zgromadzenia Sióstr Szkolnych Notre Dame w Świebodzicach.

Współpraca i partnerstwo

Partnerstwo jest istotnym środkiem do osiągnięcia postępów w zakresie zarówno poszczególnych celów zrównoważonego rozwoju, jak i powodzenia ambitnej wizji przedstawionej w Agendzie 2030. Istota partnerskiego podejścia powinna uwzględniać wzajemne informowanie się o podejmowanych działaniach i inicjatywach.

W 2024 r. Ministerstwo Rozwoju i Technologii (MRiT) jako koordynator procesu wdrażania Agendy 2030 w Polsce podjęło się organizacji licznych wydarzeń i działań informacyjno-edukacyjnych, obejmujących tematykę zrównoważonego rozwoju.

Nadal widoczny jest duży potencjał w systematycznie rozszerzanym Partnerstwie na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce – zainicjowanym w 2017 r. Wśród ponad 160 Sygnatariuszy Karty Partnerstwa są przedstawiciele biznesu, organizacji pozarządowych, uczelni czy młodzieży. Podmioty przystępują do Partnerstwa mając już bogate doświadczenia i realizując konkretne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Ma to odzwierciedlenie w zobowiązaniach (ang. commitments). Realizowane przez partnerów przedsięwzięcia dotyczą więcej niż jednego SDG. Korzyści wynikające z tego działania to przede wszystkim upowszechnienie wiedzy na temat Agendy 2030 i celów zrównoważonego rozwoju, ich znaczenia dla poszczególnych grup społecznych oraz potrzeby podejmowania wspólnych wysiłków w ich realizacji.

We współpracy z sygnatariuszami Partnerstwa organizowane jest Krajowe Forum Interesariuszy Agendy 2030, będące platformą merytorycznej debaty oraz nawiązywania współpracy pomiędzy przedstawicielami różnych

środowisk na rzecz realizacji SDGs.

12 czerwca 2024 r. zorganizowano VII edycję wydarzenia, któremu towarzyszyło hasło przewodnie **„Agenda 2030 – wzrost świadomości – wzrost odpowiedzialności!”**. W ramach konferencji odbyły się dwa panele tematyczne: pierwszy – dotyczący raportowania ESG w kategoriach szansy na zbudowanie konkurencyjności rynkowej małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce oraz drugi – poświęcony poszukiwaniom sposobów wsparcia MŚP w działaniu zgodnie z zasadami ESG. Dodatkowo, w ramach Forum odbyły się dwa praktyczne warsztaty: „Identyfikacja ryzyk klimatycznych dla biznesu zgodnie ze standardem ESRS-E1” oraz „Należyta staranność i zrównoważone zarządzanie łańcuchem dostaw”.

Dostrzegając potrzebę wspierania sektora prywatnego w konkretnych działaniach na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju, w dniach 22-24 października 2024 r. MRiT podjęło się organizacji II edycji warsztatów dla przedsiębiorców na temat budowania strategii zrównoważonego rozwoju w organizacji. Warsztaty były skierowane do przedsiębiorców, którzy już przygotowują lub są na progu przygotowania strategii zrównoważonego rozwoju swojej firmy. Uczestnicy mieli okazję prześledzić ścieżkę przygotowania strategii integrującej ekonomiczny, społeczny i środowiskowy aspekt funkcjonowania, poznać czynniki budujące poszczególne filary ESG oraz najważniejsze regulacje prawne z zakresu zrównoważonego rozwoju. Uczestnicy z uwagą wysłuchali prezentacji ekspertów i mieli okazję do skonsultowania z nimi wątpliwości, zadając pytania podczas dyskusji.

Dostrzegając potrzebę wspierania także sektora publicznego, 14 maja 2024 r. MRiT zorganizowało I edycję warsztatów dla pracowników administracji publicznej pt. „Zrównoważony rozwój = zrównoważony urząd”. Warsztaty nawiązywały do projektu realizowanego przez MRiT we współpracy z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) pod nazwą: „Program rozwijania potencjału administracji publicznej w celu wspierania realizacji działań na rzecz SDGs i zrównoważonego rozwoju”. W wydarzeniu udział wzięli pracownicy administracji, zajmujący się programowaniem polityk publicznych oraz dokumentów strategicznych. Ich celem było szerzenie wiedzy i budowanie świadomości z zakresu zrównoważonego rozwoju w celu wzmocnienia kompetencji pracowników na rzecz spójności polityk.

W 2024 r. MRiT nawiązało współpracę z organizacją Enterprise Europe Network przy Łukasiewicz-WIT, która zaowocowała organizacją dwóch wydarzeń edukacyjnych skierowanych do MŚP.

14 czerwca 2024 r. w MRiT odbyła się konferencja „Finansowanie Zrównoważonego Rozwoju MŚP 2024–2027”. Wydarzenie miało na celu przedstawienie możliwości finansowania zrównoważonego rozwoju w sektorze MŚP. Ekspertcy wygłosili prezentacje na temat możliwości finansowania dla MŚP m.in. w obszarze gospodarki o obiegu zamkniętym, efektywności energetycznej i innowacyjności. Uczestnicy mieli także możliwość zadania pytań prelegentom oraz odbycia indywidualnych konsultacji w celu uzyskania spersonalizowanych porad. **Z kolei 8 października zostało zorganizowane seminarium „Jak wdrażać Gospodarkę Obiegu Zamkniętego (GOZ) w swojej firmie? Od teorii do praktyki”.** Uczestnicy seminarium

mogli zapoznać się z najnowszymi regulacjami z zakresu Gospodarki Obiegu Zamkniętego oraz praktycznymi przykładami wdrożenia tych przepisów w przedsiębiorstwach. Prowadzący wydarzenie specjaliści z Kancelarii Maruszkina podzielili się z uczestnikami swoją wiedzą i doświadczeniem w tym obszarze. Przedsiębiorcy mogli poznać wskazówki, jak krok po kroku wdrażać GOZ w swojej działalności.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii było obecne na **GreenPact – European ESG Summit w Poznaniu w dniach 29-30 października 2024 r.** Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Ministerstwa. Uczestnicy wydarzenia rozmawiali m.in. o odpowiedzialności społecznej i zrównoważonym rozwoju, wyzwaniach klimatycznych i energetycznych, europejskich wymogach wobec przedsiębiorstw czy aspektach ESG dla dużych i małych przedsiębiorstw. Udział MRiT w wydarzeniu stanowił okazję do zaprezentowania szerokiego spektrum działań resortu na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz podkreślał zaangażowanie Polski w realizację celów Agendy 2030 w wymiarze krajowym.

MRiT jest także zaangażowane w kształtowanie ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, czyli rozporządzenia (UE) 2020/852 ws. Taksonomii UE.

Od 2023 r. MRiT prowadzi prace Grupy Roboczej ds. stosowania Taksonomii UE.

Poprzez jej działania eksperci zrzeszający przedstawicieli zarówno sektora prywatnego, jak i administracji publicznej starają się przekładać specjalistyczne i niekiedy trudne do zrozumienia przepisy rozporządzenia (UE) 2020/852 ws. taksonomii i wymogi, które z niego wynikają na praktyczne wskazówki i odpowiedzi dla przedsiębiorców. Opracowywane są materiały edukacyjne, wspierające podmioty z polskiego

rynku w stosowaniu Taksonomii UE. W 2024 r. zostało udostępnione tłumaczenie na j. polski Przewodnika Komisji Europejskiej po Taksonomii UE, opracowano także dokument z najczęściej zadawanymi pytaniami i odpowiedziami (FAQ) dotyczącymi interpretacji kryteriów

Taksonomii UE dla działalności związanych z budownictwem i nieruchomościami oraz Poradnik dla przedsiębiorstw w zakresie stosowania minimalnych gwarancji Taksonomii UE.

Statystyka na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju

Ważnym zadaniem wskazanym w Agendzie 2030 jest monitorowanie postępów w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju (SDG). Zadanie to znajduje się w kompetencjach statystyki publicznej.

Monitorowanie odbywa się na trzech poziomach:

- globalnym – ten poziom koordynuje Komisja Statystyczna ONZ;
- regionów świata – odpowiedzialne za to są regionalne komisje ONZ (w naszym regionie to Europejska Komisja Gospodarcza ONZ – UNECE);
- krajowym – za który odpowiadają krajowe urzędy statystyczne (w Polsce odpowiada za to Główny Urząd Statystyczny – GUS).

Do oceny postępów na poziomie globalnym i regionalnym stosowany jest zestaw tzw. globalnych wskaźników SDG (SDG global indicators). Wartości dla całego świata i jego regionów są obliczane przez organizacje międzynarodowe, głównie na podstawie oficjalnych danych statystycznych pozyskiwanych z poszczególnych krajów. Użytkownicy poszukujący szczegółowych danych dla świata, regionów i poszczególnych krajów znajdują je w **bazie danych ONZ**.

Postępy poczynione w skali całego świata i jego regionów są prezentowane przez ONZ w wydawanych co roku raportach Sekretarza Generalnego ONZ „Progress towards the Sustainable Development Goals. Report of the Secretary-General” przed sesją Forum Politycznego Wysokiego Szczebla (HLPF). HLPF prowadzi prace opierając się także na okresowo przygotowywanym Globalnym Raporcie dotyczącym zrównoważonego rozwoju (Global

Sustainable Development Report). Stanowi on solidny instrument opierający się na dowodach, którego celem jest wzmocnienie powiązań polityki z nauką.

Działania podejmowane przez poszczególne państwa członkowskie ONZ są monitorowane przez ONZ w ramach tzw. dobrowolnych krajowych przeglądów (Voluntary National Reviews – VNR), które odbywają się w lipcu każdego roku na HLPF w Nowym Jorku. Kraje ONZ są zachęcane, aby do 2030 r. wzięły udział w VNR przynajmniej dwukrotnie. Dotychczas Polska przedstawiła postępy z wdrażania Agendy 2030 dwa razy – w 2018 r. i 2023 r. – po raz drugi, prezentując raport pt. „Realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce. Raport 2023” (pierwszy przegląd Polski odbył się w 2018 r.). Z okazji tego wydarzenia GUS przygotował publikację pt. **A picture of Poland. Statistics for SDGs (2018) oraz Polish SDG statistics in a nutshell (2023)**.

Zestaw wskaźników globalnych jest zestawem kompromisowym dla całego świata i nie wszystkie mierniki odzwierciedlają problemy i wyzwania poszczególnych regionów i krajów. Dlatego ONZ zachęca do tworzenia dodatkowych zestawów dostosowanych do różnych potrzeb. Z takiego rozwiązania korzysta m.in. Unia Europejska, która w 2017 r. przyjęła zestaw wskaźników SDG monitorujących zrównoważony rozwój w kontekście polityk unijnych. Zestaw ok. 100 wskaźników podlega corocznym przeglądom, przy czym kryteria doboru wskaźników do zestawu pozostają niezmiennie (m.in. związek z SDGs i politykami unijnymi). Wskaźniki SDG dobrane przez UE są podstawą corocznie publikowanych Raportów Eurostatu,

które analizują postępy UE względem celów zrównoważonego rozwoju. Zestaw wskaźników UE jest również wykorzystywany przez kraje członkowskie do analiz porównawczych.

Kraje również korzystają z możliwości monitorowania swoich postępów za pomocą własnych zestawów wskaźników SDG. Takie rozwiązanie przyjęto w Polsce, gdzie GUS we współpracy z resortem koordynującym wdrażanie SDGs opracował w 2018 r. listę wskaźników monitorujących priorytety krajowe. Przegląd VNR w 2023 r. był dla Polski okazją do zrewidowania na szczeblu politycznym priorytetów zrównoważonego rozwoju dla naszego kraju, co spowodowało konieczność dostosowania przez GUS zestawu wskaźników monitorujących zaktualizowane priorytety.

Zestaw wskaźników dla krajowych priorytetów oraz zestaw globalny z danymi dla Polski są udostępniane przez GUS na Krajowej Platformie Raportującej SDG (**Platforma SDG**) przeznaczonej do monitorowania SDGs w Polsce. Jest to narzędzie służące do udostępniania i wizualizacji danych SDG, a także pełniące rolę bazy wiedzy na temat Agendy 2030. Na Platformie SDG znajdują się również podstawowe informacje na temat zrównoważonego rozwoju, roli statystyki w tym obszarze oraz publikacje na temat SDG. Wszystkie dane prezentowane są w formie tabelarycznej oraz za pomocą wykresów, które ułatwiają szybkie wyciągnięcie wniosków. Dla użytkowników preferujących automatyczne pobieranie danych przygotowane zostało API SDG.

Wskaźniki monitorujące SDG są podstawą analitycznych raportów cyfrowych GUS pt. „Polska na drodze zrównoważonego rozwoju”. Raporty są publikowane od 2020 r., a kolejne edycje koncentrują się na innym zagadnieniu związanym z SDG. Publikacje zawierają najważniejsze informacje przedstawione

w postaci wniosków i grafik. Zainteresowanym analizami odbiorcom oferują również możliwość pobrania szczegółowych danych. W edycji z 2024 r., pt. **„Dzieci w kontekście zrównoważonego rozwoju”** postępy Polski zostały zaprezentowane z perspektywy m.in. zaspokajania potrzeb dzieci w odniesieniu do nierówności społecznych, ubóstwa czy nasilających się konfliktów, które stanowią bariery dla rozwoju tej grupy społecznej (więcej nt. Raportu w Działaniach i inicjatywach interesariuszy służących realizacji celu 10.).

Rzetelne dane, dostarczane przez GUS, mają kluczowe znaczenie dla planowania strategicznego i podejmowania decyzji na różnych poziomach terytorialnych.

Aby zapewnić decydentom jak najlepsze informacje, GUS wykorzystuje innowacyjne metody i techniki łączenia danych. Efektem tych prac są m.in. eksperymentalne wskaźniki służące monitorowaniu celów Agendy 2030. Dzięki zintegrowaniu różnych źródeł danych, w tym z teledetekcji satelitarnej, GUS wyliczył wskaźniki eksperymentalne dla:

- SDG 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura (dot. dostępu do dróg wśród ludności zamieszkałej na wsi),
- SDG 11. Zrównoważone miasta i społeczności (dot. dostępności do otwartych przestrzeni publicznych oraz zużycia gruntów w stosunku do tempa wzrostu liczby ludności),
- SDG 15. Życie na lądzie (dot. ochrony terenów lądowych i wodnych oraz górskich kluczowych dla bioróżnorodności).

Efekty prac zostały udostępnione na specjalnej witrynie (sdg.gov.pl/statistics_exp), która prezentuje nowatorskie dane dla regionów, miast i kraju. Eksperymentalnym danym towarzyszą interaktywne wizualizacje i wskaźniki kontekstowe, a także szereg informacji uzupełniających. Intuicyjny, prosty

w obsłudze charakter narzędzia ma ułatwić użytkownikom interpretację prezentowanych zjawisk, a w efekcie stanowić wsparcie w analizowaniu różnicowań regionalnych i lokalnych, a tym samym – w podejmowaniu decyzji na tych poziomach (więcej nt. inicjatywy w Działaniach i inicjatywach interesariuszy służących realizacji celu 9).

Cele zrównoważonego rozwoju mają złożony charakter i oficjalne ramy monitorowania nie zawsze wystarczają do szczegółowych analiz problemowych lub analiz zaangażowania poszczególnych grup interesariuszy. Wśród krajów popularne jest tworzenie dodatkowych zestawów wskaźników, nieraz wykraczających poza oficjalne statystyki. W Polsce przykładem takiego podejścia jest Barometr Wpływu opracowany przez CSR Consulting przy współpracy GUS. Narzędzie to pomaga przedsiębiorstwom w ocenie ich wpływu na realizację celów Agendy 2030.

Monitorowanie postępów z realizacji Agendy 2030 jest dużym wyzwaniem dla statystyki publicznej, zwłaszcza dla krajowych urzędów statystycznych. Wymaga ono koordynacji prac wielu instytucji i współpracy pomiędzy szczeblem międzynarodowym a krajowym. Dla wsparcia instytucji statystycznych w regionie Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ w 2016 r. powołano Grupę Sterującą ds. Statystyki dla SDGs, której w latach 2018–2024 r. współprzewodniczyły Polska (GUS) wraz ze Szwecją. Jednym z najważniejszych dokonań Grupy jest Mapa Drogowa dla statystyk SDG (**Road Map on statistics for Sustainable Development Goals**), która ma za zadanie ułatwić krajom monitorowanie Agendy 2030. Pierwsza edycja Mapy Drogowej z 2017 r. skupiała się na wsparciu krajów w organizacji całego procesu, natomiast 2. edycja (opublikowana w 2022 r.; **Road Map on Statistics for Sustainable Development**

Goals – Second Edition) koncentruje się na wyzwaniach związanych ze zwiększeniem wykorzystania potencjału statystyki, wprowadzeniem do niej nowoczesnych rozwiązań i celowanym monitorowaniu problemów. Polska (GUS) jest autorem dwóch rozdziałów opracowania (Tracking progress at various levels oraz Voluntary National Reviews). W 2. edycji mapy drogowej wykorzystano również dwie inicjatywy GUS jako case studies w obszarze SDGs (m.in. udział w rozwoju zestawu wskaźników dla biznesu Barometr Wpływu). Dokument jest kierowany nie tylko do krajowych urzędów statystycznych, ale również do szerokiego grona interesariuszy Agendy 2030 obejmującego zarówno gestorów, jak i użytkowników danych.

W 2024 r. Grupa Sterująca ds. Statystyk dla SDG (Steering Group on Statistics for Sustainable Development Goals) z aktywnym udziałem GUS, opracowała suplement do Mapy Drogowej (**Road Map on Statistics for SDGs Addendum to the 2nd edition: Guidance on Assessing and Conceptualizing SDG Indicator Availability**). Zawiera on praktyczne wytyczne dotyczące monitorowania dostępności globalnych wskaźników SDG na poziomie krajowym, a także przegląd definicji pojęcia dostępności w tym kontekście. Na podstawie założeń przedstawionych w suplemencie, Grupa Sterująca opracowała i udostępniła kolejny produkt (adresowany głównie do urzędów statystycznych), narzędzie do pomiaru dostępności danych SDG na gruncie krajowym (**2024 Self-Assessment Tool for Indicator Availability**). W pracach nad rozwojem narzędzia znaczący udział mieli przedstawiciele polskiej statystyki publicznej. Przed udostępnieniem, narzędzie przetestowano w GUS, oceniając w nim dostępność wskaźników z punktu widzenia polskich doświadczeń. Wyniki pilotażu zostały opisane w case study (Poland: Analysis of global indicator availability on the

national level – pilot testing of the 2024 Self-Assessment Tool for Indicator Availability).

Wypracowane dotychczas produkty Grupy Sterującej GUS miał okazję zaprezentować społeczności globalnej podczas tzw. Side Event w ramach 55. Sesji Plenarnej Komisji Statystycznej ONZ w Nowym Jorku w lutym 2024 r. GUS we współpracy z Europejską Komisją Gospodarczą (EKG) zorganizował w formule panelu eksperckiego wydarzenie pt. **„Halfway to the 2030 Agenda. How to further boost the efficiency of statistical community”**. Produkty spotkały się z dużym zainteresowaniem zgromadzonej publiczności.

W drugiej połowie 2024 r. pod przewodnictwem GUS przeprowadzone zostały prace poprzedzające zaplanowany na 2025 r. przegląd Konferencji Statystyków Europejskich (Conference of European Statisticians – CES) na temat: Halfway to 2030 – lessons learned from providing statistics for SDGs. Przeglądy CES (CES in-depth reviews) mają kluczowe znaczenie w systemie statystycznym EKG. Ich celem jest poprawa koordynacji działań statystycznych w regionie, rozpoznanie luk, przeciwdziałanie dublowaniu prac oraz wypracowanie najlepszych rozwiązań w odpowiedzi na nowe wyzwania w obszarze statystyki. Na potrzeby przeglądu 2025, GUS wypracował dokument prezentujący wnioski z monitorowania SDG na półmetku Agendy 2030 – w ścisłej współpracy z Sekretariatem EKG. Dokument definiuje wyzwania związane z zapewnieniem statystyk SDG (głównie na poziomie krajowym) oraz przedstawia rekomendacje dla Biura CES w odpowiedzi na zdefiniowane problemy. Opracowane pod

przewodnictwem GUS wnioski z monitorowania SDG oparte są na odpowiedziach urzędów statystycznych (w większości z regionu UNECE, ale również z UNECLAC⁹ i UNESCAP¹⁰) na kwestionariusz ankiety przygotowany przez GUS i rozesłany do krajowych punktów kontaktowych SDG w 2024 r. W dokumencie przedstawiono również perspektywę globalną i regionalną na proces monitorowania zrównoważonego rozwoju. W tym celu GUS podjął współpracę m.in. z UNDESA¹¹, UNESCAP oraz Eurostatem. Rozpatrzenie dokumentu (wraz z zawartymi w nim rekomendacjami) przez Biuro CES zostało zaplanowane na 2025 r.

Doświadczenie i działania Głównego Urzędu Statystycznego w zakresie monitorowania SDGs są doceniane przez różne środowiska (krajowe i międzynarodowe), które zapraszają statystykę do współdziałania w inicjatywach powiązanych z Agendą 2030. Przykładami są m.in.:

- Kontynuacja współpracy z CSR Consulting w ramach Kampanii 17 Celów. Jej efektami są: Barometr Wpływu (narzędzie do pomiaru wkładu biznesu w SDGs), Dobre Cele (portal edukacyjny adresowany do polskiego konsumenta i towarzysząca mu seria tzw. inspirowników budujących świadomość w zakresie SDG dla samorządów, NGOs i uczelni) oraz Mapa Kierunków Działania w obszarze GOZ dla biznesu (opracowana przez międzysektorową platformę ekspercką GOZ 2030).
- Udział w „Programie rozwijania potencjału administracji publicznej w celu wspierania realizacji działań na rzecz SDGs” (w ramach

⁹ UNECLAC (The Economic Commission for Latin America and the Caribbean) – Komisja Gospodarcza Narodów Zjednoczonych ds. Ameryki Łacińskiej i Karaibów

¹⁰ UNESCAP (The Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) – Komisja Gospodarczo-Społeczna Narodów Zjednoczonych ds. Azji i Pacyfiku

¹¹ UNDESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs) – Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych Organizacji Narodów Zjednoczonych

zainicjowanej przez MRiT współpracy z OECD i KE). Efektami projektu są: baza wiedzy i tematyczne moduły szkoleniowe.

- Współpraca GUS z przedstawicielami urzędów statystycznych krajów EKG w ramach Grupy Sterującej EKG ds. Statystyk SDG, pod współprzewodnictwem Polski (w latach 2018–2024). Zadaniem Grupy jest wspieranie krajów regionu w organizacji monitorowania SDGs. Głównymi rezultatami działań Grupy są dwie edycje Mapy Drogowej dla Statystyk SDG

oraz towarzyszące im narzędzia i suplementy, Knowledge Hub on SDGs oraz dokument prezentujący wnioski z monitorowania SDF na półmetku Agendy 2030 (**Halfway to 2030 – lessons learned from providing statistics for SDGs**).

- Członkostwo Prezesa GUS w Grupie Wysokiego Szczebla ONZ ds. Partnerstwa, Koordynacji i Budowy Potencjału na rzecz Statystyk dla Agendy 2030 (HLG-PCCB). W latach 2021–2024 Prezes GUS, obok Polski, reprezentował cały region Europy Wschodniej w HLG-PCCB. Głównym rezultatem prac Grupy Wysokiego Szczebla jest zaktualizowany plan działania na rzecz statystyk SDG (**Medellín Framework for Action on Data for Sustainable Development**), który został przyjęty podczas Światowego Forum Danych (UNWDF) w Kolumbii w listopadzie 2024 r.
- Udział w przygotowaniu programu Forum Zielonego Wzrostu i Zrównoważonego Rozwoju, organizowanego co roku przez OECD.

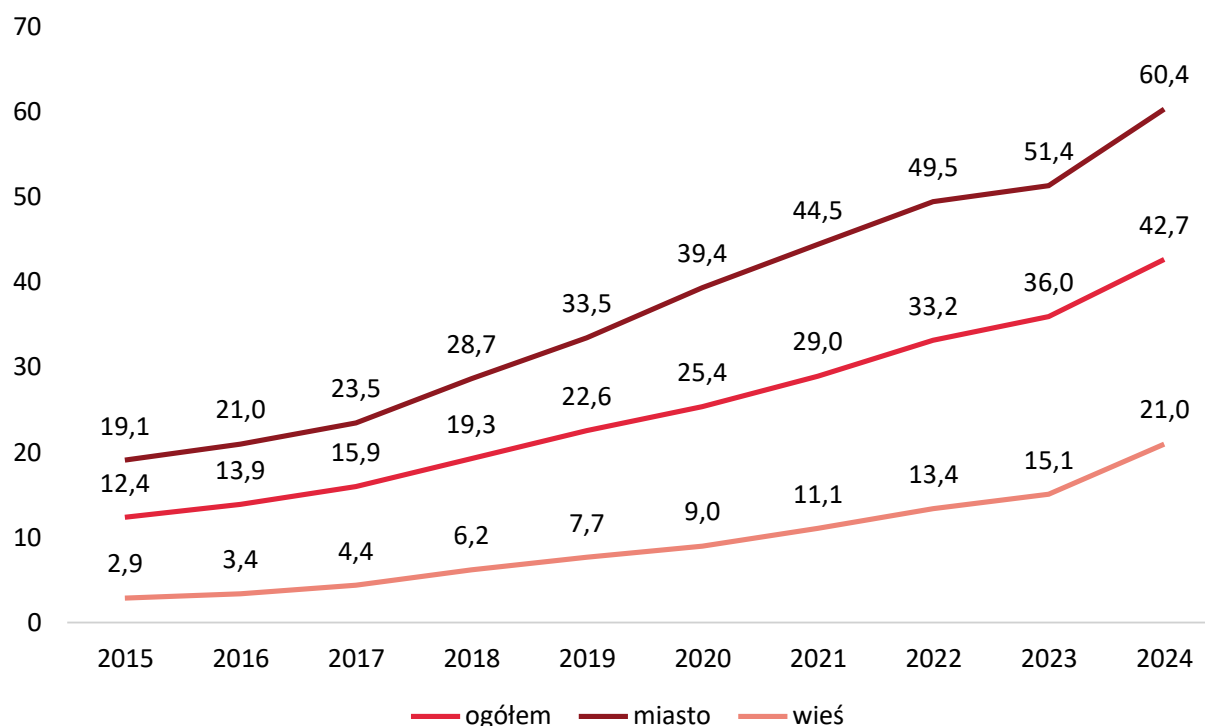
Aneks statystyczny

W aneksie zaprezentowano wybrane wskaźniki z zestawu monitorującego krajowe priorytety zrównoważonego rozwoju, liczącego ponad 140 mierników. Zestaw wskaźników monitorujących polskie priorytety został opracowany przez Główny Urząd Statystyczny we współpracy z ministerstwami. Jest on otwarty i dostosowywany do aktualnych wyzwań, przed jakimi stoi Polska. Pandemia COVID-19 i wojna w Ukrainie to jedne z najważniejszych czynników, które spowodowały duże zmiany w zestawie priorytetów i wskaźników w stosunku do jego pierwotnego kształtu.

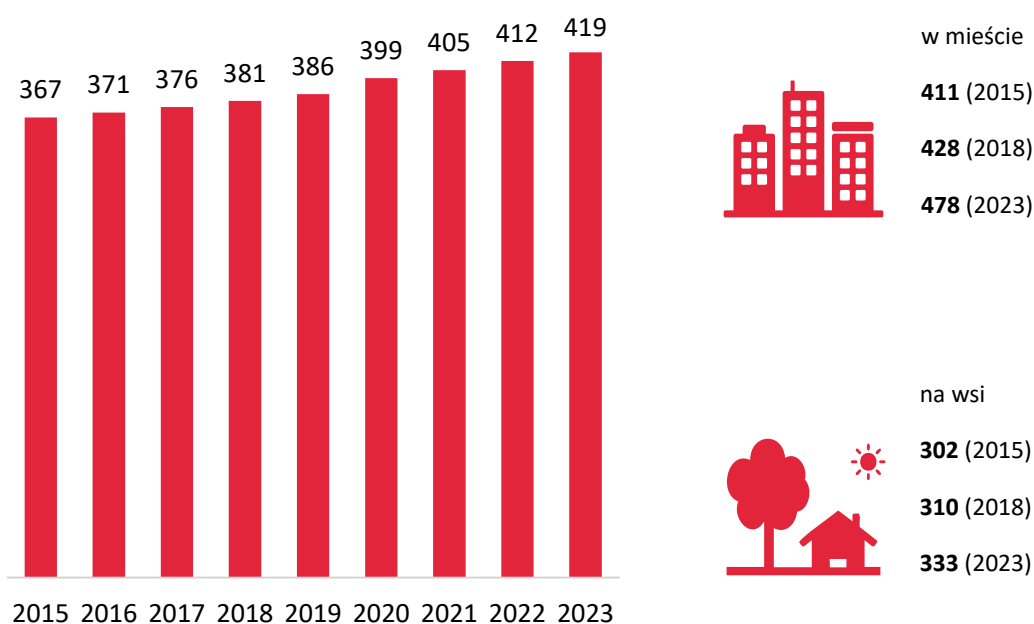
Aktualny i pełen zestaw wskaźników dla krajowych priorytetów wraz z danymi i wyjaśnieniami metodologicznymi jest dostępny na Platformie SDG.

Wskaźnik dostępności miejsc opieki dla dzieci w wieku 1–2 lata (%)

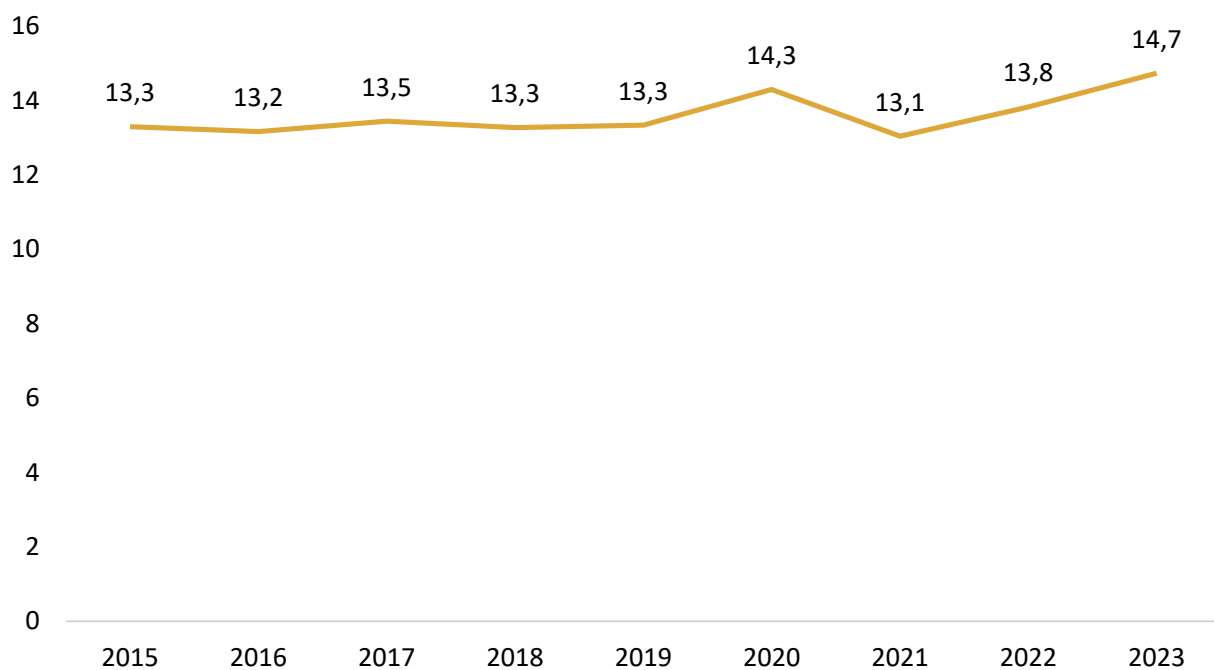

Liczba mieszkań przypadających na 1000 ludności

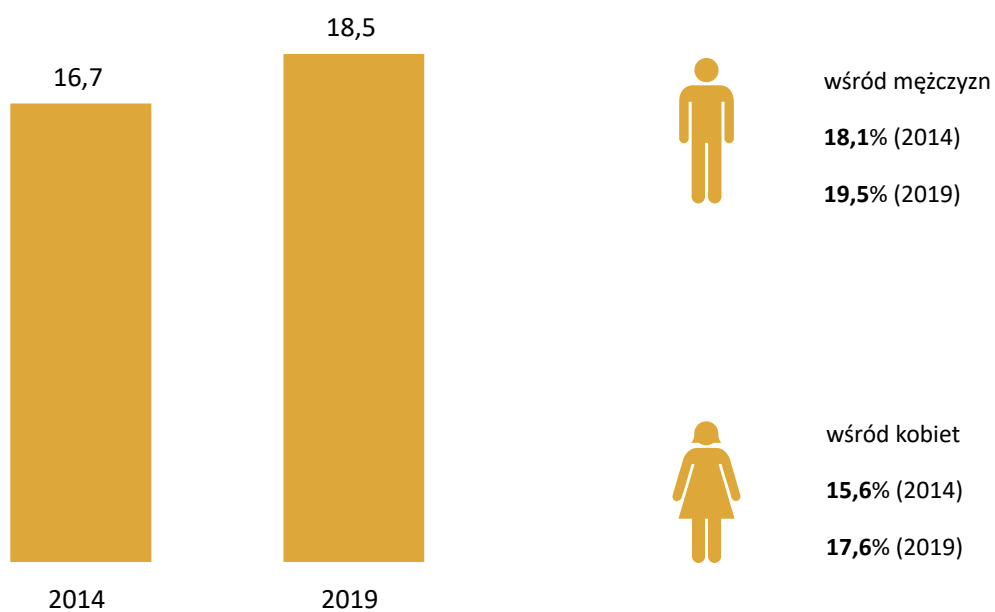

Udział towarów rolno-spożywczych w polskim eksporcie ogółem (%)

Odsetek osób w wieku 15 lat i więcej cierpiących na otyłość wg BMI (%)

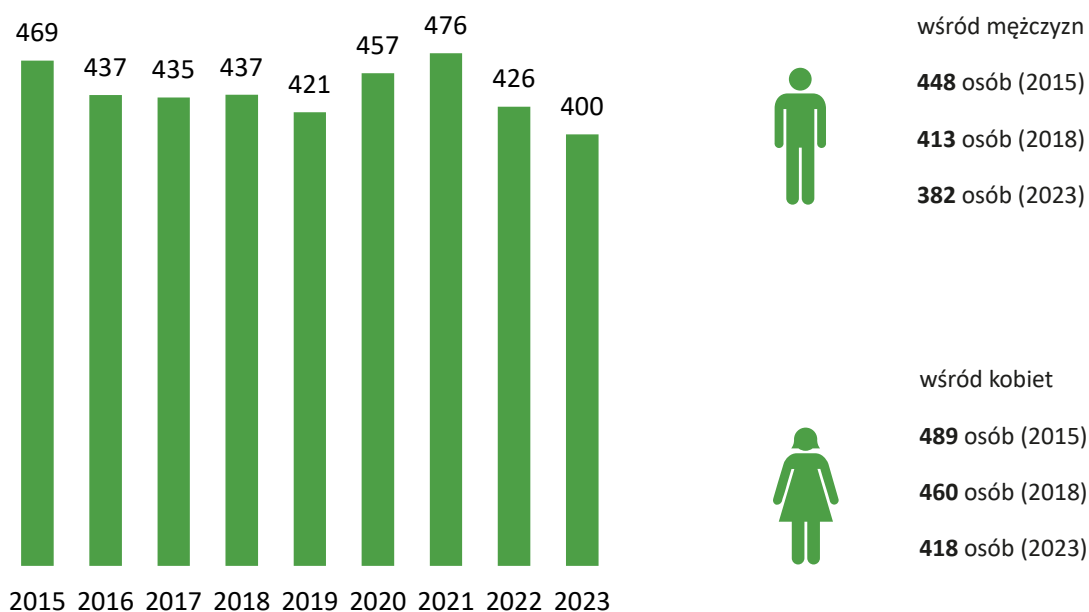

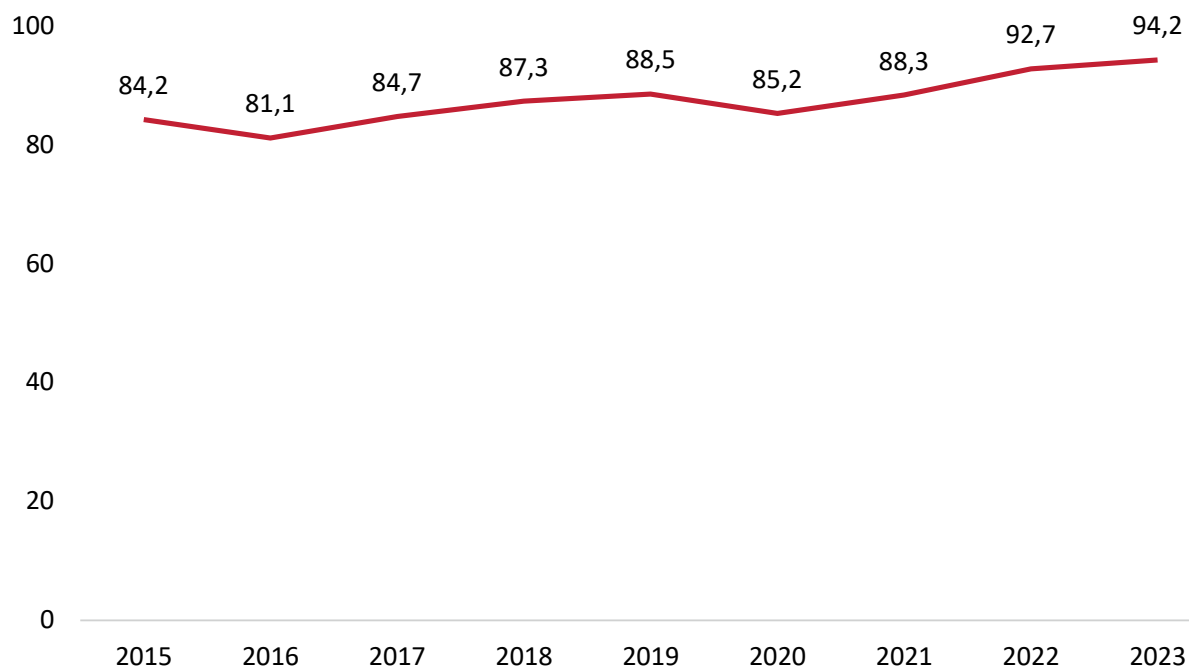

Oczekiwane trwanie życia w zdrowiu (w latach)

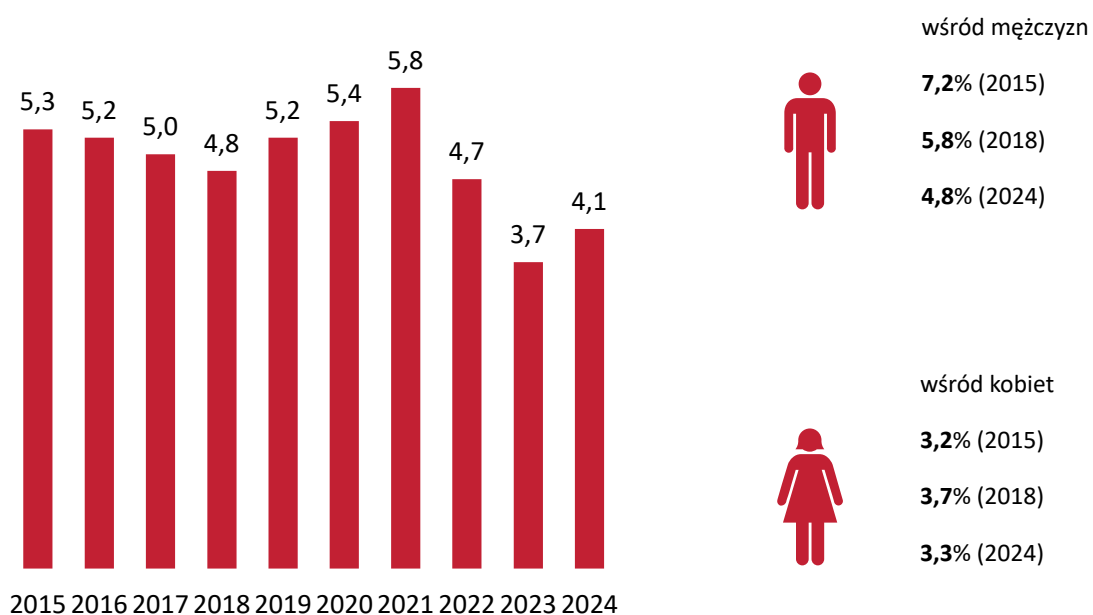

Zgony w wyniku chorób układu krążenia na 100 tys. ludności (osoby)

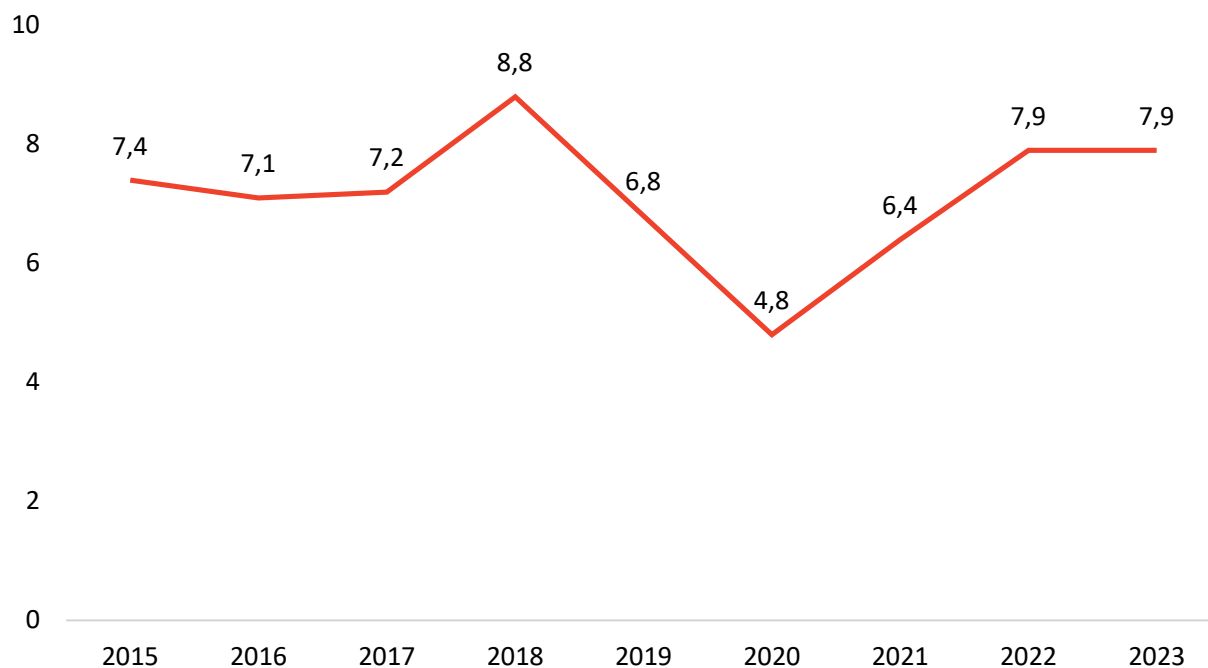
4 DOBRA JAKOŚĆ
EDUKACJIOdsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem
przedszkolnym (%)

Młodzież niekontynuująca nauki w wieku 18–24 lata (%)

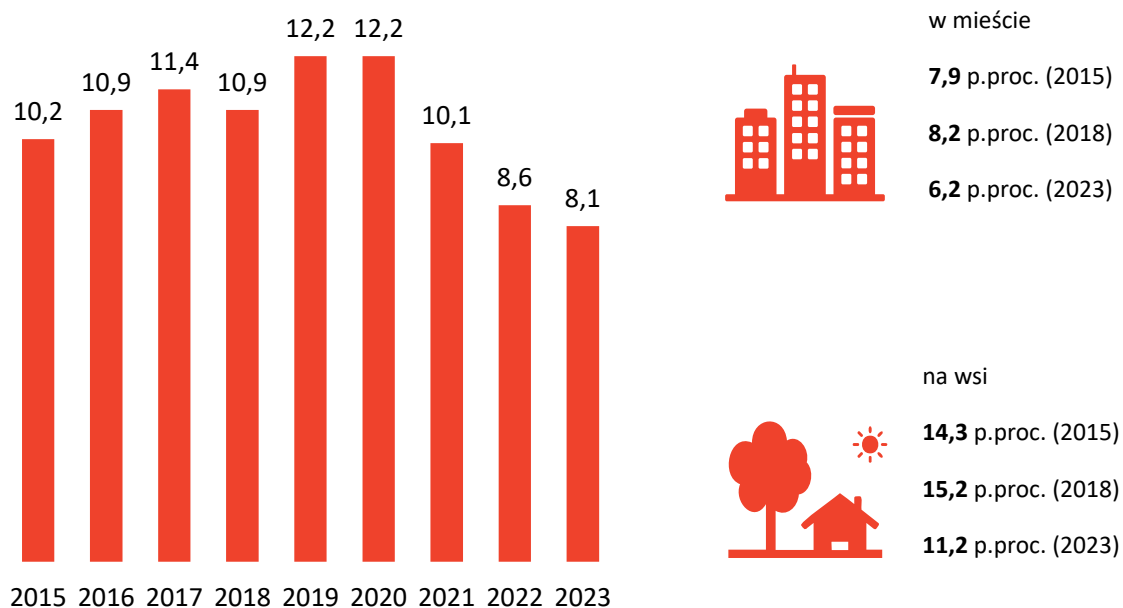

Zróżnicowanie wynagrodzeń kobiet i mężczyzn – luka płacowa (%)

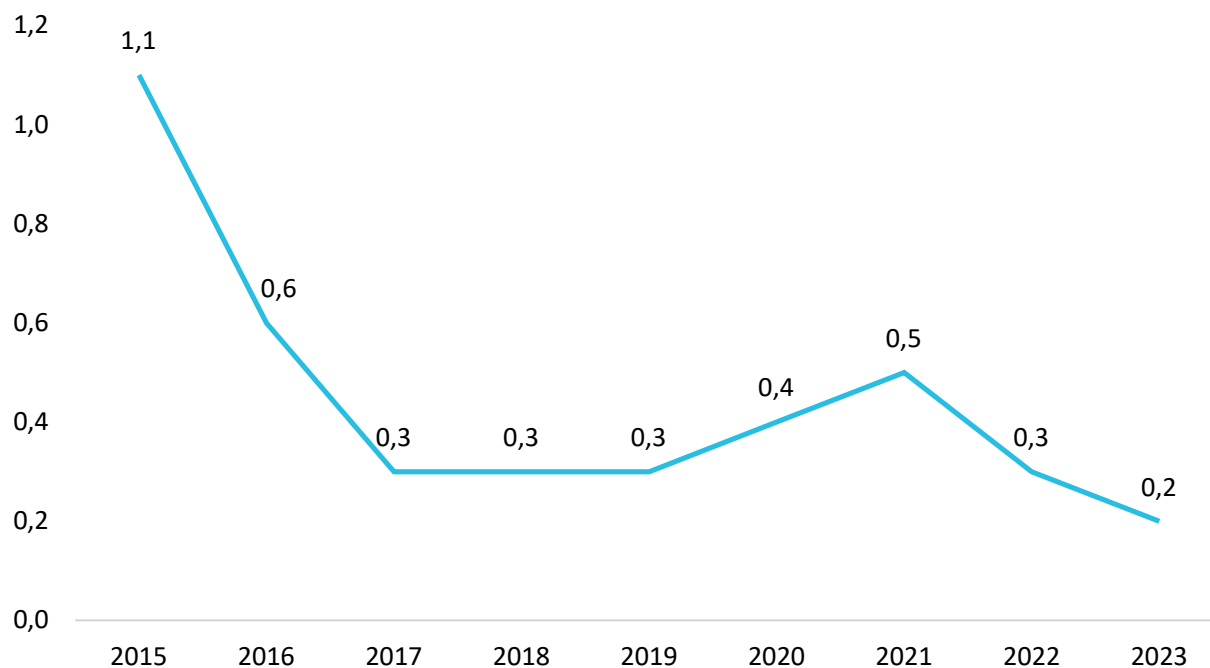
Luka w zatrudnieniu kobiet i mężczyzn w wieku 25–54 lata (p.proc.)

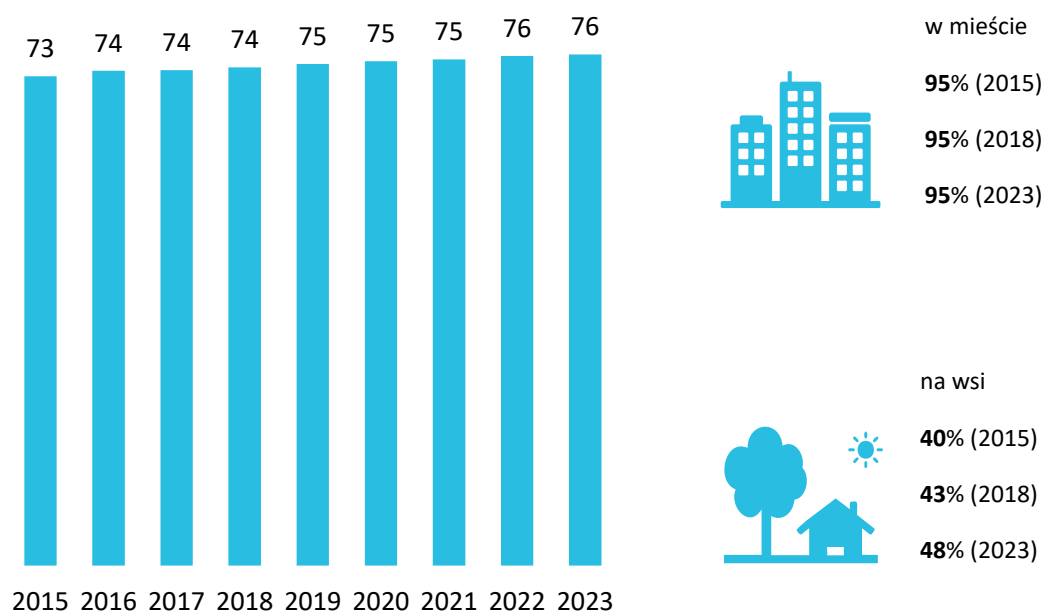
6 CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE

Odsetek ludności zaopatrywanej z sieci wodociągowej w wodę nieodpowiadającą wymaganiom (%)

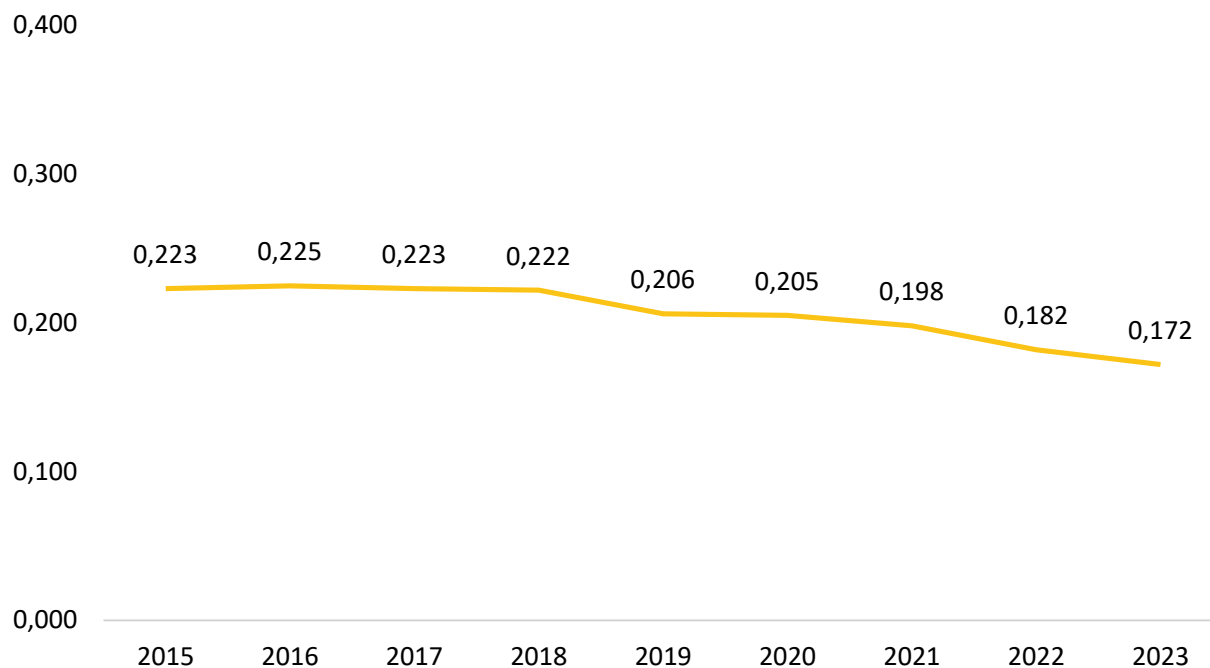

Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%)

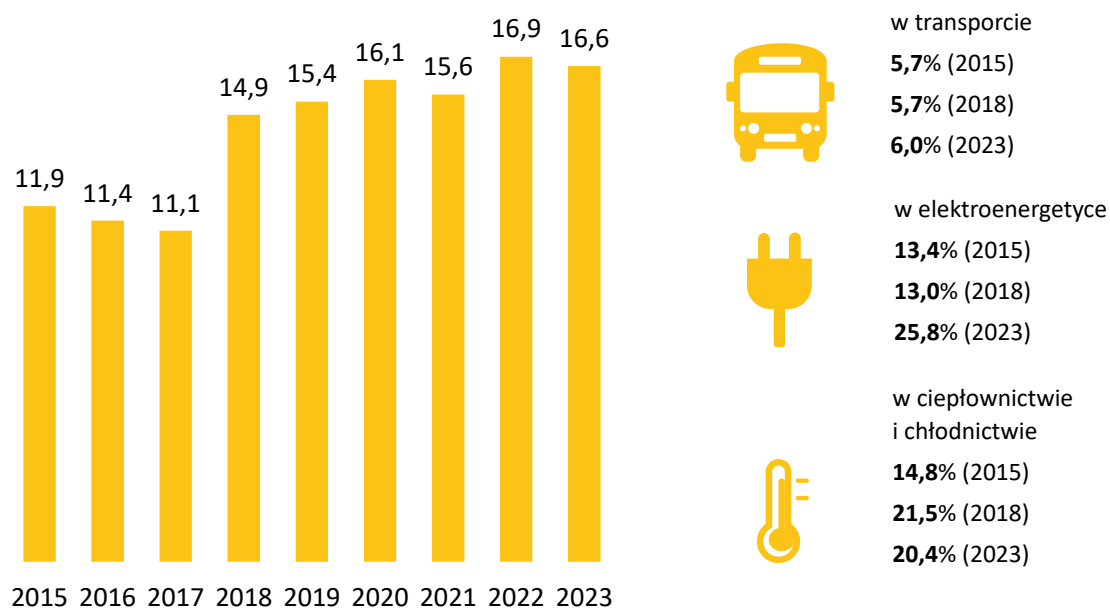

Energochłonność pierwotna PKB z korektą klimatyczną (kg/euro, w cenach stałych z 2015 r.)

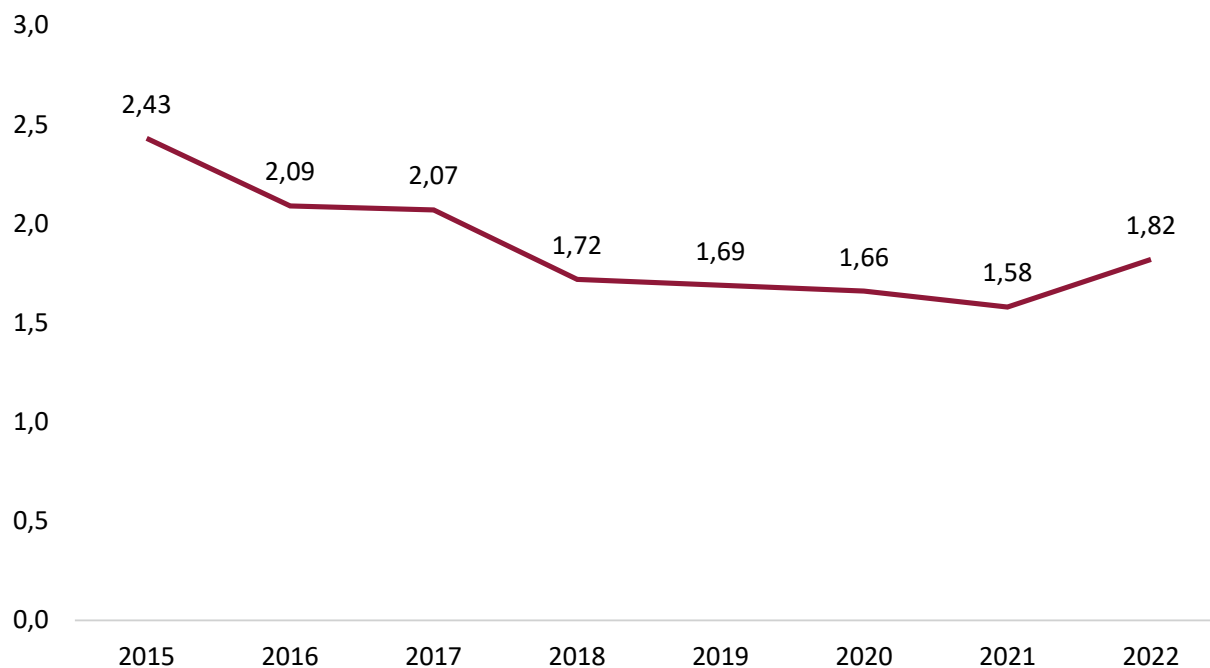

Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto (%)

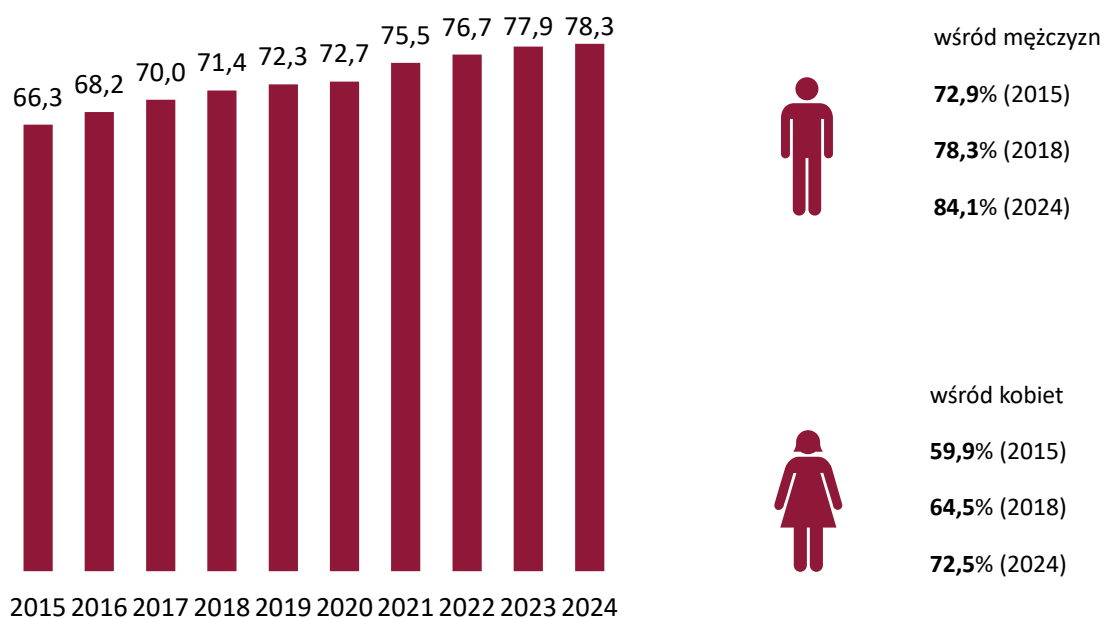

Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB (%)

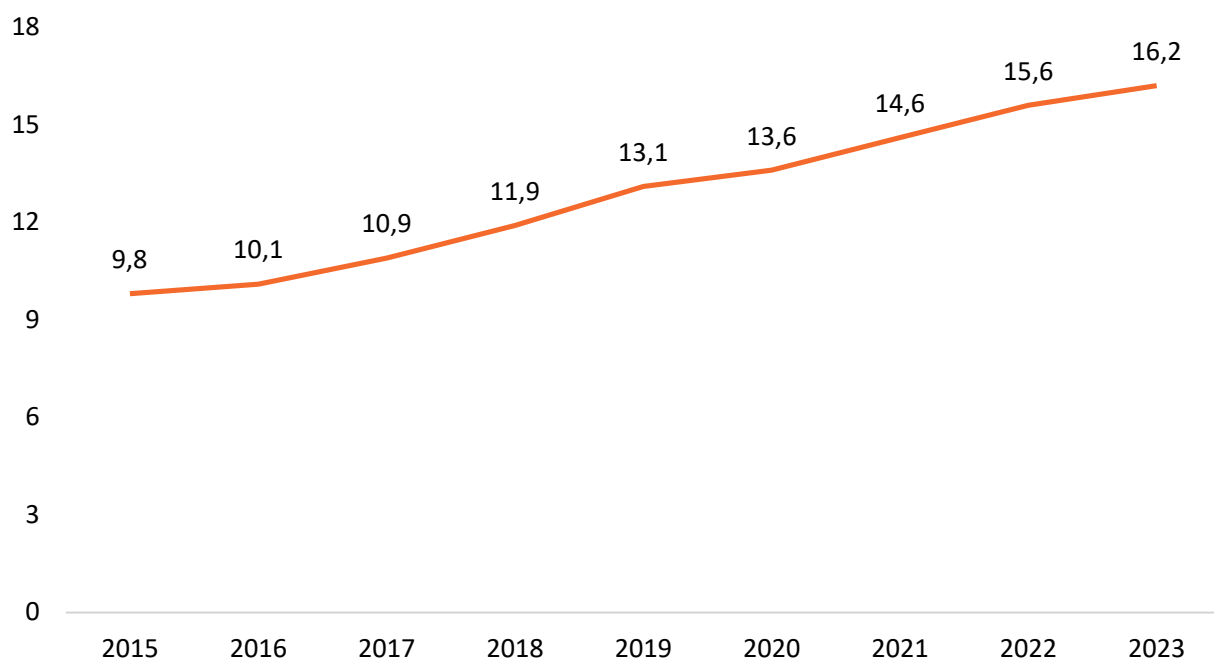

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata (%)

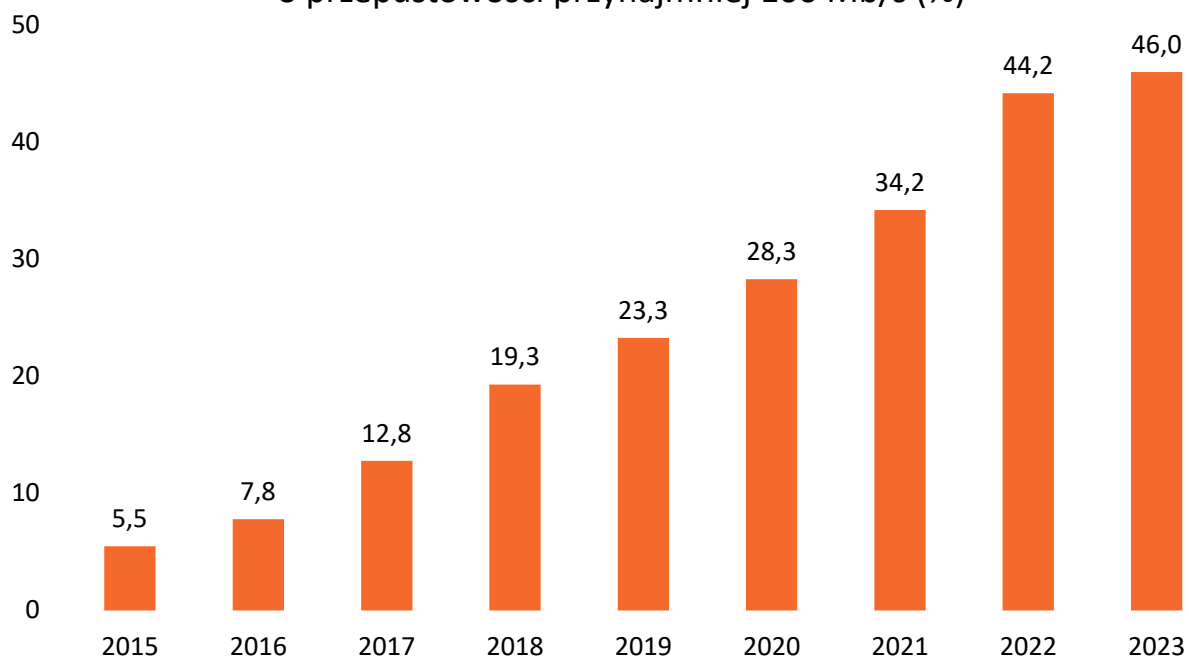

Gęstość dróg ekspresowych i autostrad na 1000 km² (km)

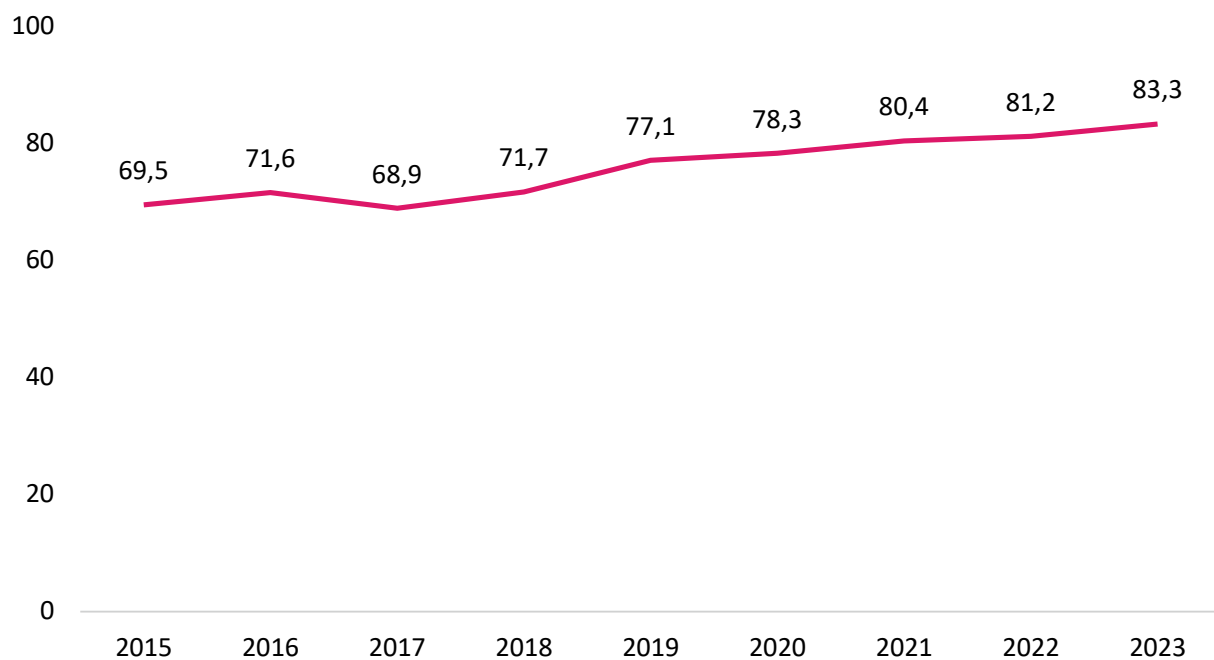

Odsetek gospodarstw domowych korzystających z dostępu do Internetu o przepustowości przynajmniej 100 Mb/s (%)

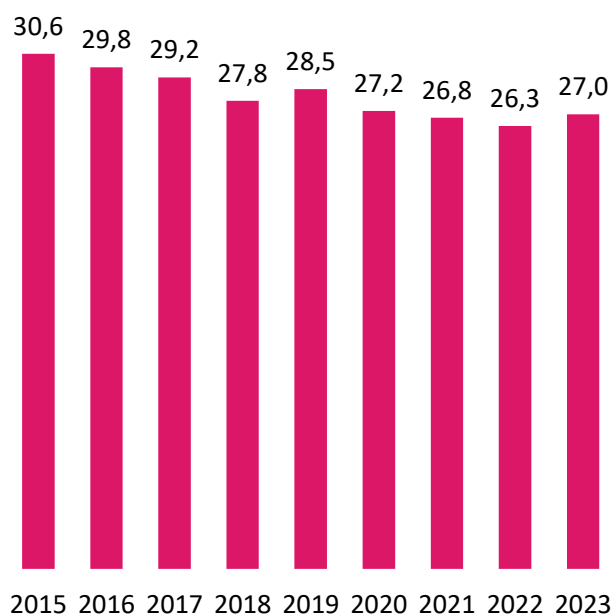

10 MNIEJ
NIERÓWNOŚCI

Relacja przeciętnych rocznych dochodów do dyspozycji netto
na 1 osobę w gospodarstwie domowym na wsi do miasta (%)

Współczynnik Giniego – wskaźnik rozkładu dochodów (pkt)

w mieście

29,9 pkt (2015)

27,3 pkt (2018)

26,7 pkt (2023)

na wsi

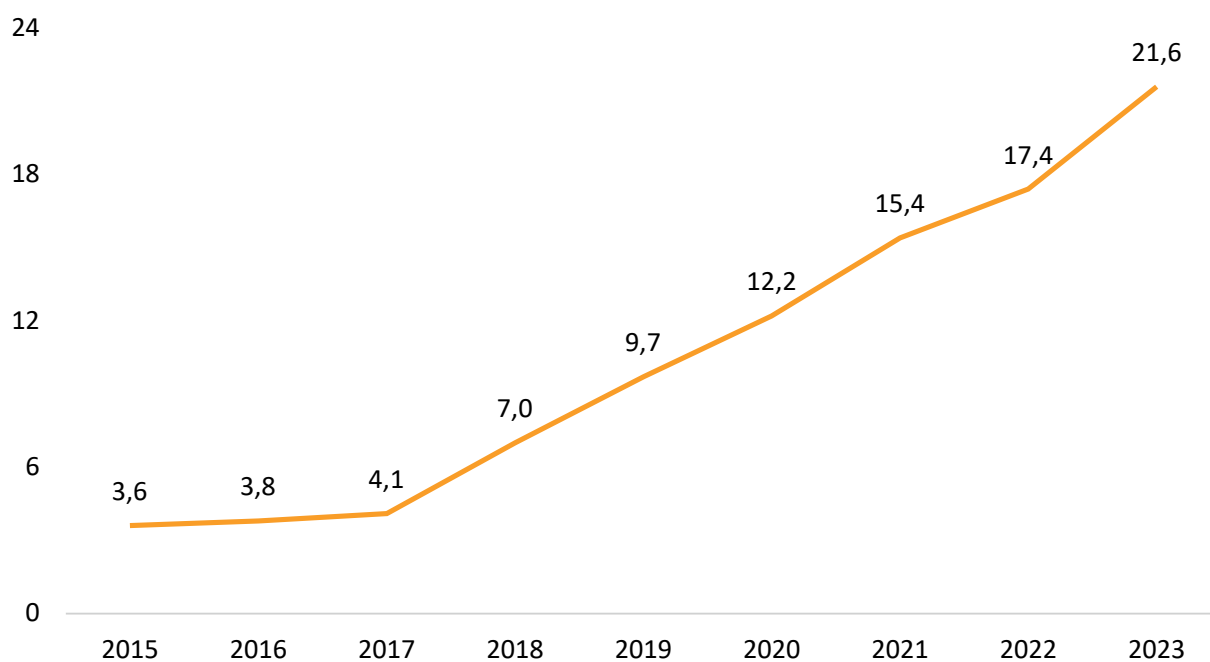
29,3 pkt (2015)

26,5 pkt (2018)

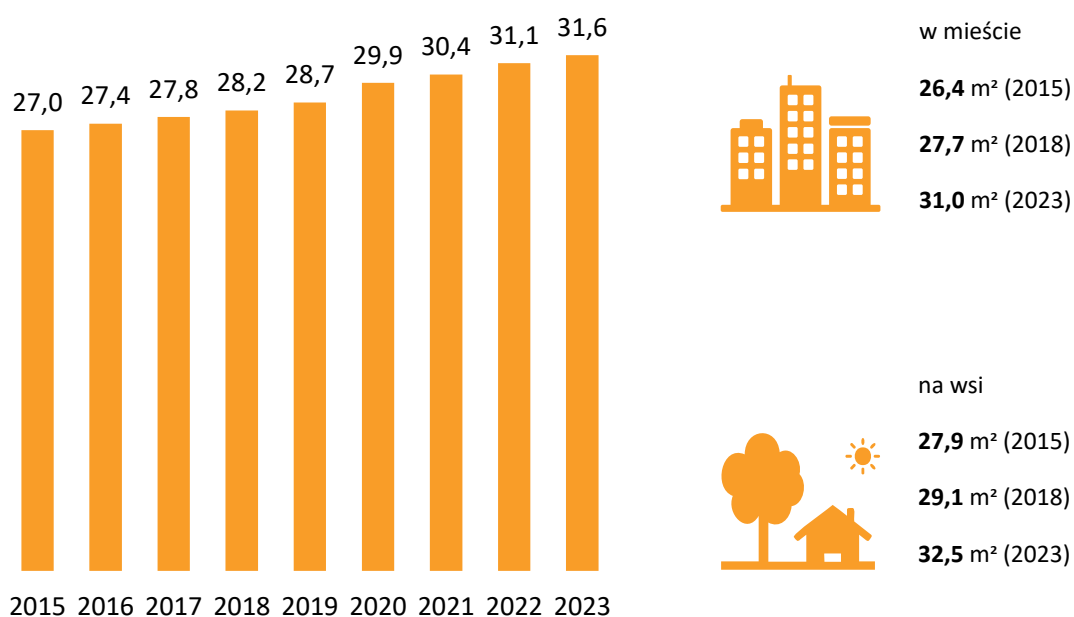
26,6 pkt (2023)

Odsetek autobusów na alternatywne paliwo obsługujących transport miejski (%)

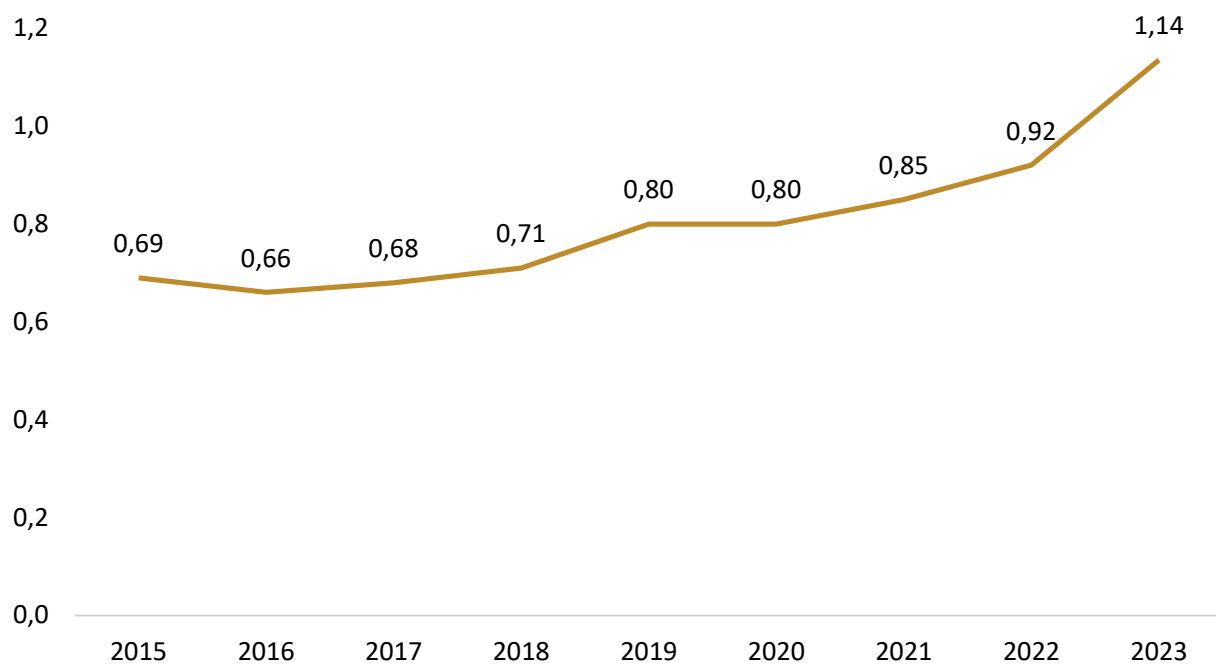

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m²)

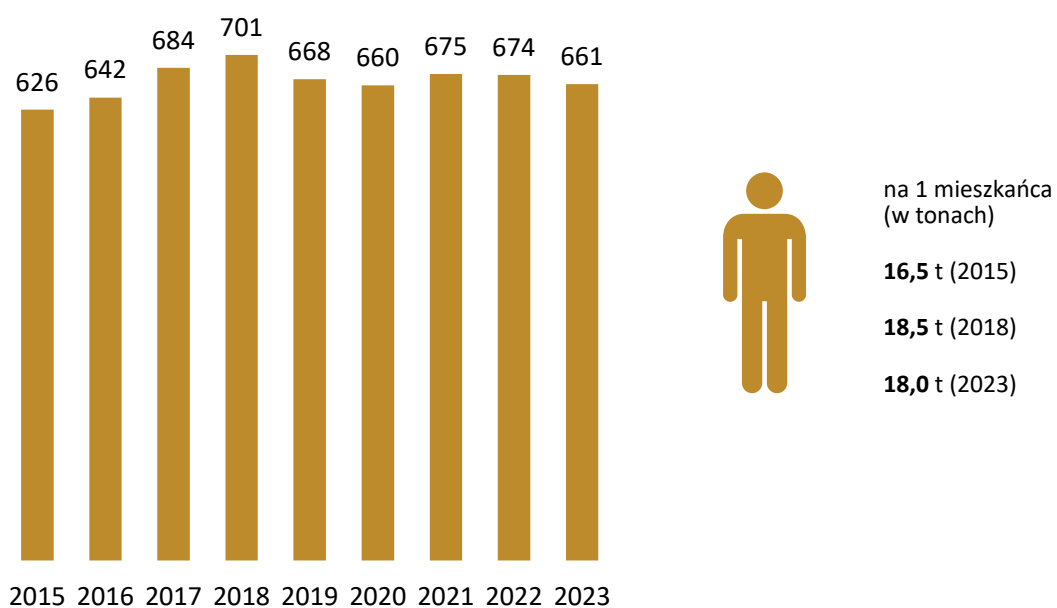

Produktywność zasobów (euro/kg)

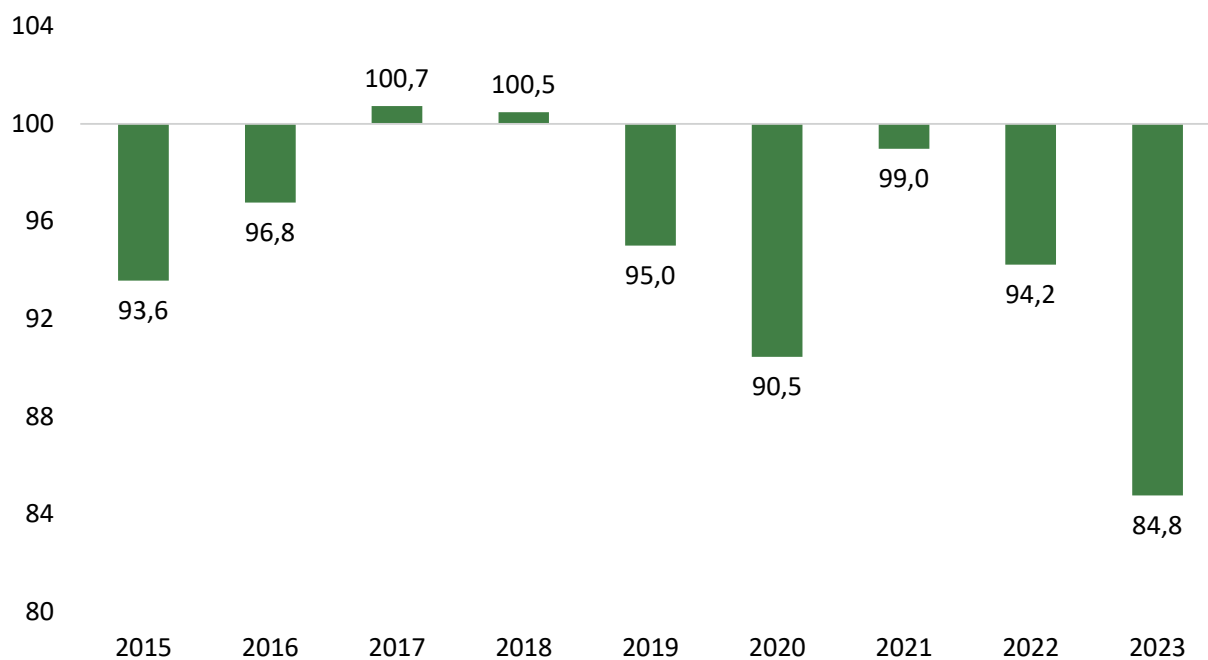

Krajowa konsumpcja materialna

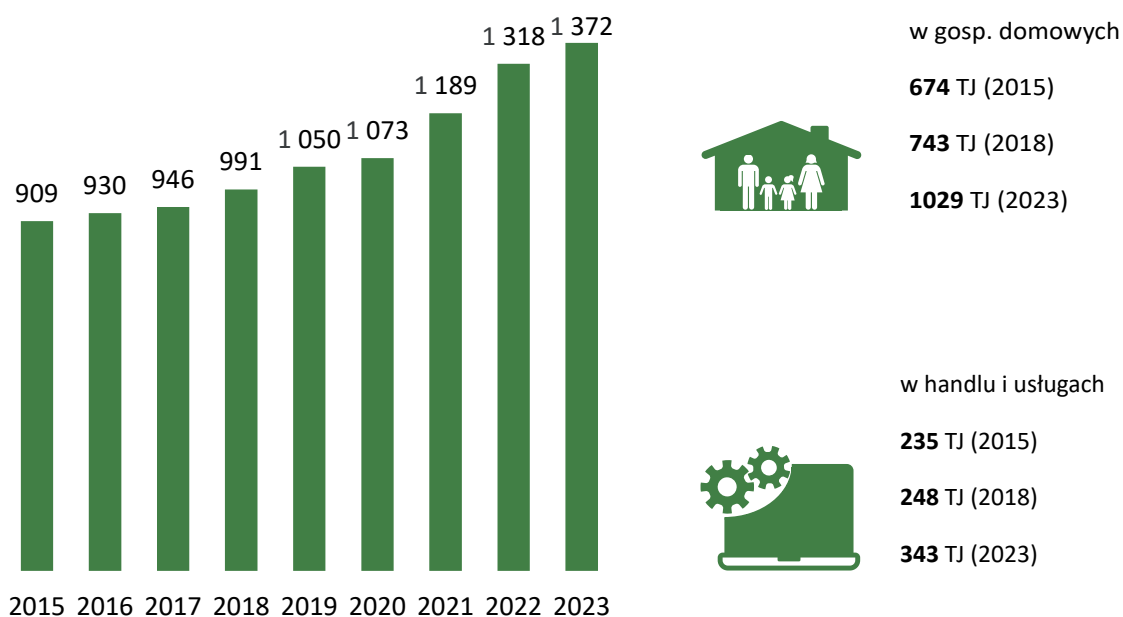

Dynamika emisji CO₂ (2010=100)

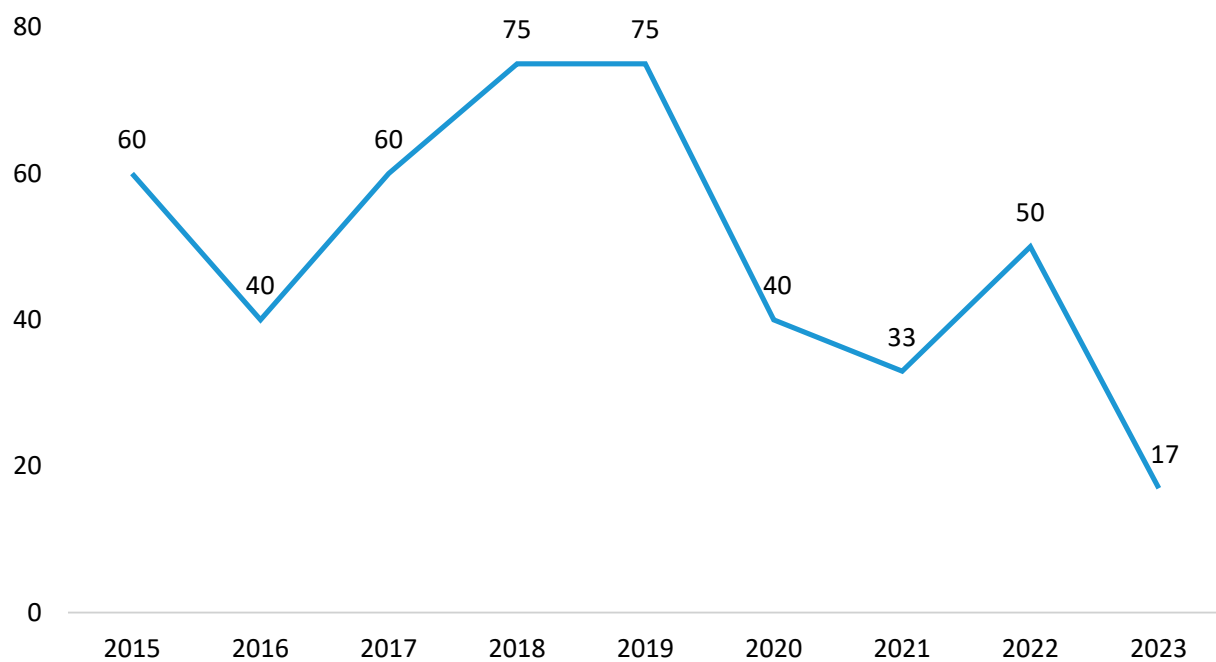

Pozyskanie energii geotermalnej (TJ)

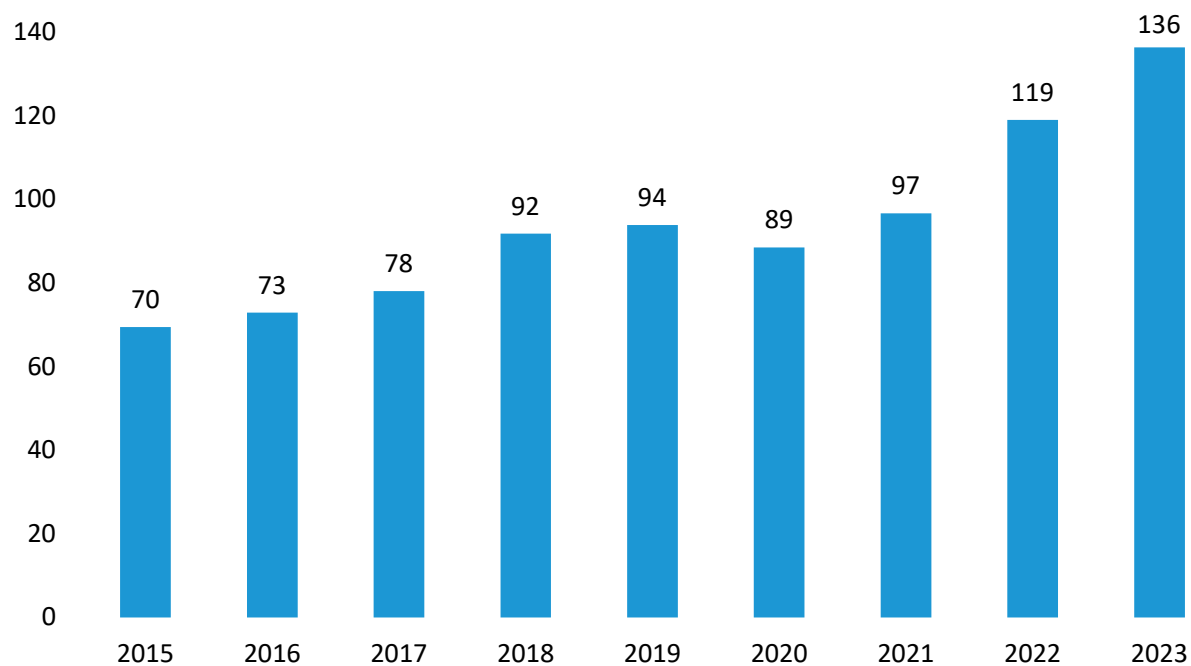

Odsetek stad ryb nadmiernie eksploatowanych na Morzu Bałtyckim (%)

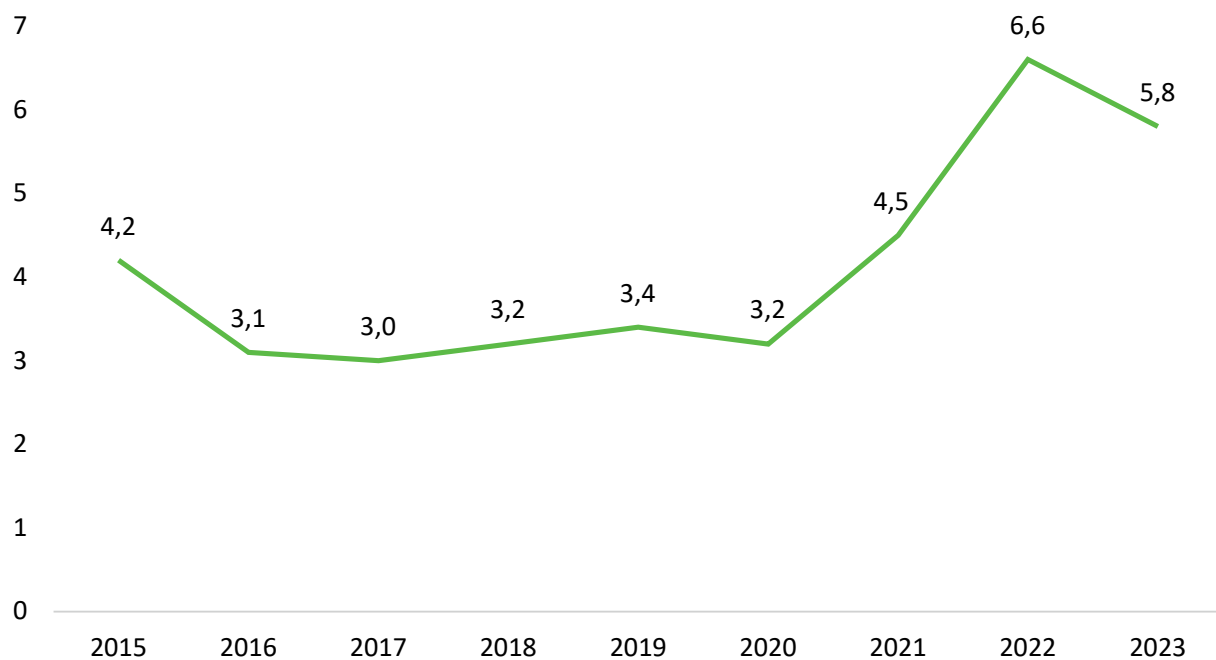

Obroty ładunkowe w portach morskich (mln ton)

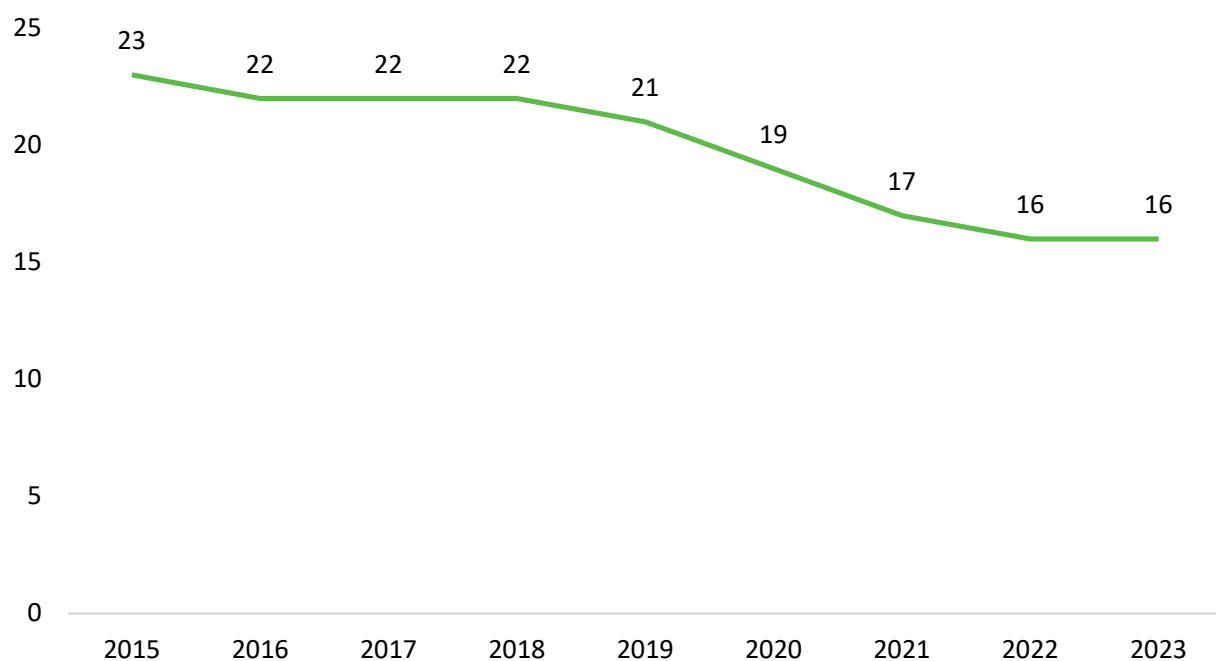

Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w stosunku do powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (%)

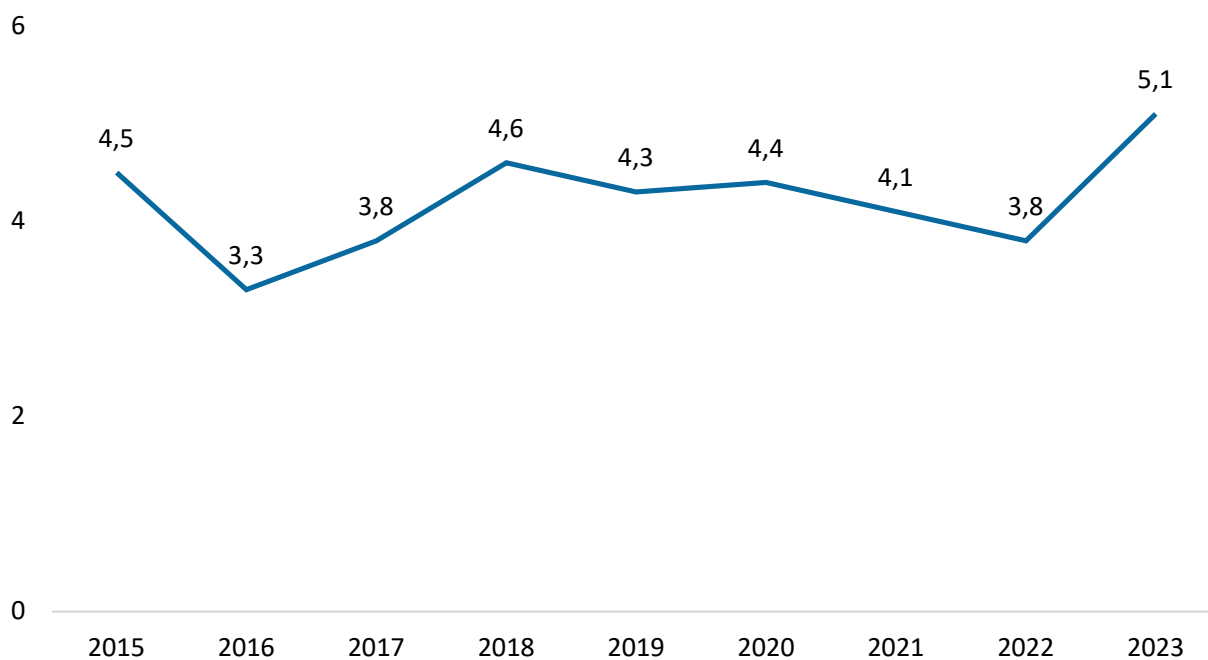

Krajowy wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} (µg/m³)

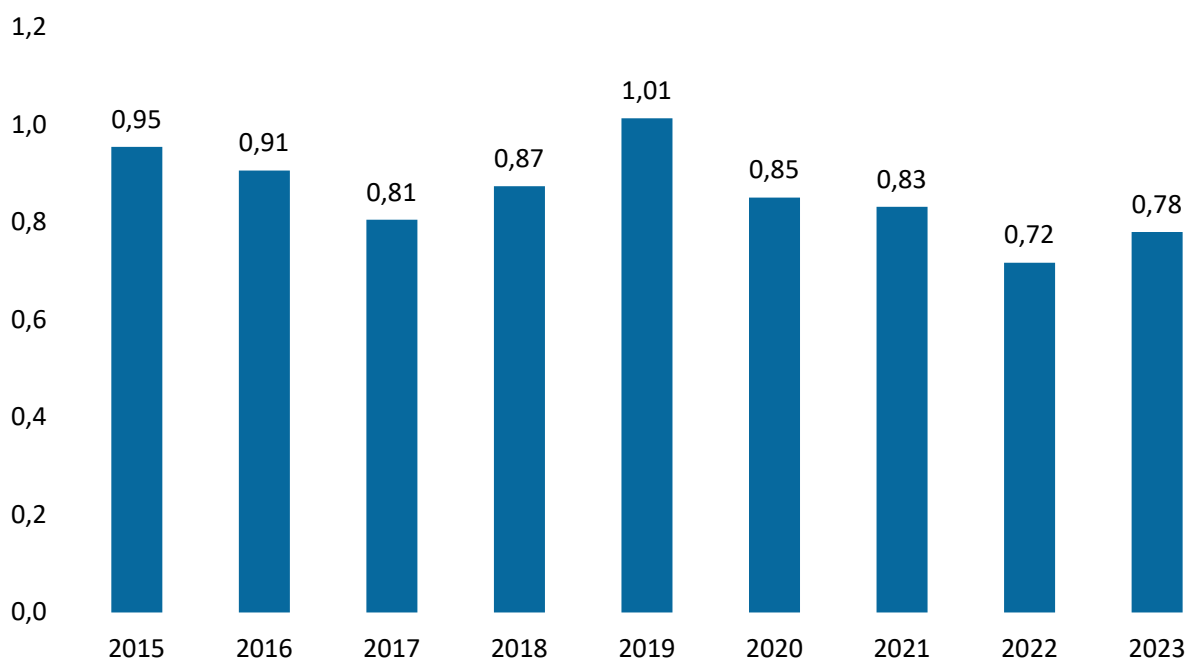

Stopa inwestycji sektora instytucji rządowych i samorządowych (%)

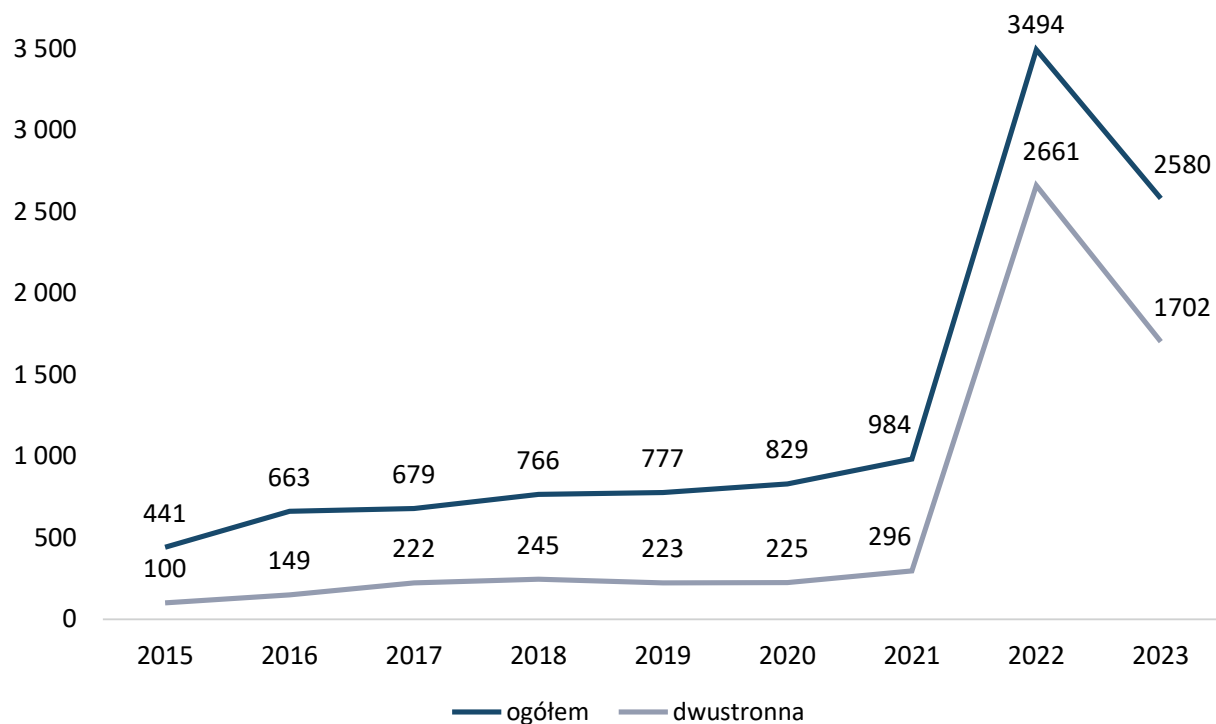

Wskaźnik jakości stanowionego prawa (pkt)

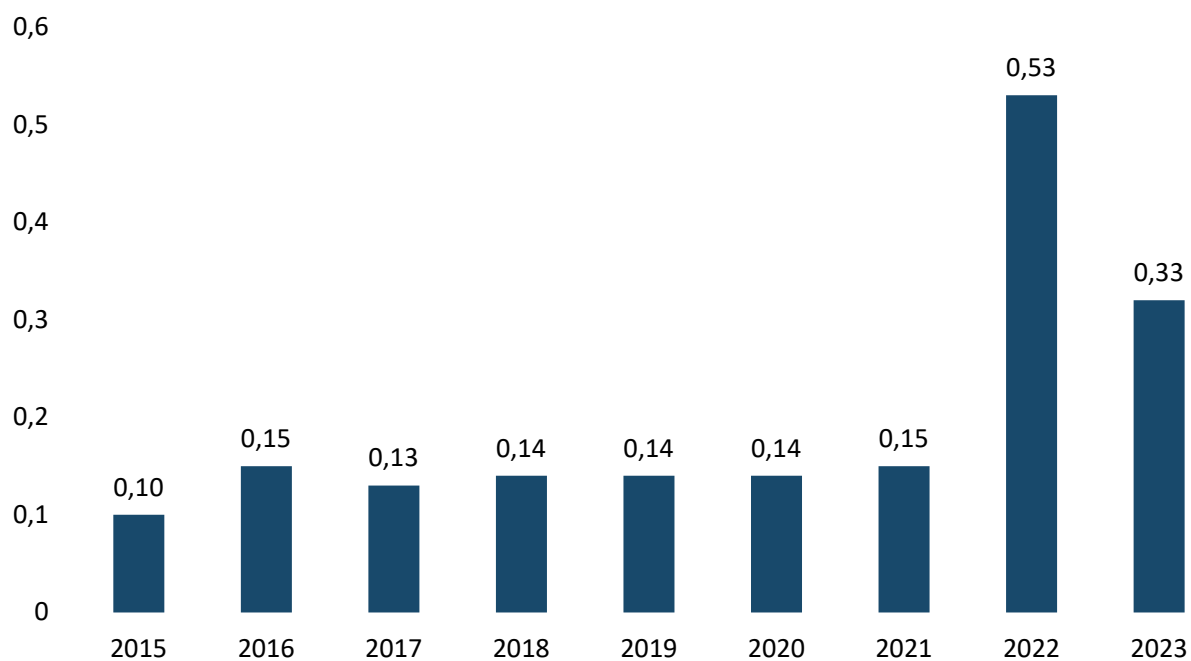

17 PARTNERSTWA
NA RZECZ CELÓW

Oficjalna pomoc rozwojowa w mln USD (ceny bieżące)

Oficjalna pomoc rozwojowa w relacji do dochodu narodowego brutto (%)

Ministerstwo Rozwoju i Technologii
Pl. Trzech Krzyży 3/5
00-507 Warszawa

gov.pl/rozwoj-technologia